

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA

वर्ग संख्या

Te

Class No.

पुस्तक संख्या

891.23

Book No.

P 3 112V

रा० पु० ३८

N. L. 38.

MGIPC—S4—13 LNL/64—30-12-64—50,000.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్పర్వతరాజకుమార వేంకటనాథరాజకవివరవిరచిత

పంచతంత్రము

పద్యకావ్యము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల, రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే.

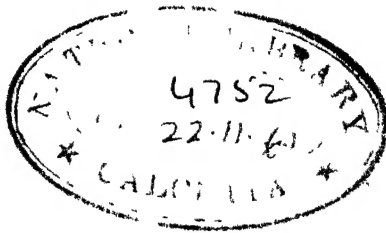
ప్రకటితము.

1924

All Rights Reserved.

T_e
891.23
P311 hv

Printed
at the "VAVILLA" Press,
Madras.—1924.

పీఠిక.

వేంకటనాథకవి.

ఇష్టహాకవి పంచతంత్రమును బద్ధకావ్యమునుగా రచించి మిగులఁ గీర్తిని జేకొన్న మహనీయుఁడు. ఇతనియింటిపేరు బైచరాజు వారు. ఇతనితాతతాత బైచభూపాలుఁడు. ఇందుచేతనే యీతని కీయింటిపేరు గల్గెనని తోచుచున్నది. ఇవిషయమునే పంచతంత్రమున,

“ధీరత రాజనంశజలధిం బ్రభవించె మహావిరోధిసం”

హావిహరి సాశ్వతిరుదాంకుఁడు బైచన్మహుఁ డద్దరి

శ్రీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సుతికికా చాఠాద్రినీ

హావిగుంధరాధరము లయ్యె సమగ్రవిహారశైలముల్.”

ఈబైచరాజకుమారుఁడు తిరుమలధరణీనాథుఁడు. ఇతనికిమూరుఁడు వీరభద్రరాజు. ఇతనికిఁ బుత్రు లిరువురు. లింగభూపాలుఁడు, పర్వతరాజు. ఈపర్వతరాజునకుఁ బుట్టిన మువ్వరుకుమారులలో నగ్రజుఁడే యీ వేంకటనాథమహాకవి. ఇక్కారణముననే యీతనిఁ బర్వతరాజకుమారవేంకటనాథుఁ డనియు నందురు. పైపద్యమునుబట్టియే యీతఁడు తీవ్రయశశులవతంసుఁడని తెల్లనుగుచున్నది. ఈకవిశ్యరుఁడు తన్నుగుఱించి,

“అసహాయసహకారితా,రసికుఁడ వేంకటరావుప్రభుఁడ గుణ

ప్రసవప్రకాండమదపద్మసలాయితవిద్యదభిలబంధుప్రజుఁడకా.”

అని తనపాండిత్యగరిమంబును బేరుకొనియున్నాఁడు.

కవికాలము, దేశము నిర్ణయించుటలో గొప్ప చిక్కుగలదు. పూర్వపుంగవులు తమగ్రంథములలోఁ దమకాలమును దేశమును జక్కఁగాఁ జెప్పుకొనువారు కాదు. అట్లు చెప్పియుండినచోఁ బ్రీతికాశే ఖకులయాహాలకును జర్పలకును నెడము లేకుండెడిది. ఐనను నీతని కాలమును గుఱించి ‘ప్రాచీనాదారవారు’ తమనిఘంటువునందు క్రీ. శ. 1500 సంవత్సర ప్రాంతమువాఁడని వ్రాసి యున్నారు. కాఁబట్టి యీకాలమునకుఁ బ్రమాణేతరము లగుపశుపతి కియ్యదియే యిది నిధారణ

చేయక తప్పదు. ఇదియునున్నాక వేంకటనాథుఁడు దాను బూర్వకపు
లను స్తుతించుచు,

“హృదయ బ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతు శేతోమరు
శ్శదవాసానికీఁ బత్తు మానసవధస్సంచారిఁ గావించు హృ
ద్విదితక్షీరసముద్ర ఫలనమనం దేలించు సుక్ష్మప్తిన
స్తుగులం బ్రాజ్ఞుల దిక్కుయజ్వ నమరేకు న్నోము శ్రీనాథునికొ.”

అని శ్రీనాథుని బేర్కొనియుండుటచే నీతఁడు 1450-వ సంవత్స
రమునకుఁ బూర్వపువాఁడు కాఁడని స్పష్ట మగుచున్నది. మఱియును
నీతఁడు తన జ్యేష్ఠపితృపుత్రునిఁగూర్చి చెప్పుచు, ‘కుమారలింగతోఁగిపా
లుండు యవనసైంధవశాననానలుండు.’ అనిచెప్పియున్నందునఁ గవి
హిందువులకును మహమ్మదీయులకును యుద్ధములు జరగుచున్న సమ
యంబున నుండు నని యేర్పడుచున్నది.

ఇతఁడు కవులందఱివలెనే దనకుఁ బ్రబంధరచనాకాలంబున
భగవంతుఁడు స్వప్నంబున సాక్షాత్కరించినట్లు చెప్పియున్నాఁడు.
ఇయ్యది పూర్వకాలంబునుండి యాచారముగ వచ్చుచున్నది. ఇందలి
సత్యాసత్యంబు లప్పరమేశ్వరుఁడే యెఱుంగు.

ఈతఁడు తనకృతియగు నీసంచతంత్రంబును స్వప్నంబున సాక్షా
త్కరించిన హరిహరదేవున కంకిత మిచ్చినాఁడు. తద్విషయంబును,
నాహరిహరనాథునియందలి భక్తిపారవశ్యంబును,

“ఏ చనవు గలగు హరిహర, సాచివ్యము నొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కుయజ్వకు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దప్పకొ.”

అని చక్కఁగ వక్కాణించెను. ఇక్కారణంబుననే యీతఁడు నెల్లూరి
మండలనివాసిగానుండ నోవునని యూహింపవలసి యున్నది. కవితా
నేనుండలమువాఁడైన నేమి యెందుఁ బుట్టిన నేమి యెందుఁ గిట్టిన
నేమి యెందు జీవనంబు గడపిన నేమి తనపాండిత్యముచేఁ గీర్తిని
గడించినఁ జాలును.

కవితామాధుర్యంబుచే శిరంబు లూపించినఁ జాలు. అతఁడు
భారతభూమి నలంకరించినవాఁడే యగు. ఈవిషయ మింతటితో విర
మించి యితనికవిత్వముయొక్క ఫక్కినిగుఱించి కొంచెమాలోచింప
వలయును.

ఇతనికవిత్వములో లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లున్నవనియు, నందుచేతనే లక్షణకర్త లుదాహరణముగా నీతనికృతిఁ గొనక పోయి రనియు నందురు. ఈలక్షణవిరుద్ధప్రయోగము లెల్లగ్రంథంబులయందును గన్నడుచున్నవి కాని యవి గొందఱియదృష్టంబుఁబట్టి సాధువులుగను గొందఱిచార్యాగ్రముంబట్టి యసాధువులుగను సాధింపఁబడుచున్నవి. ఇతఁ డీపంచతంత్రంబును సంస్కృతమునకు భాషాంతరీకరణమువలె గాక ప్రబంధశైలిలో వ్రాసినాఁడు. కవిత్వ మెట్లుండనలయునో యీతఁడే యీపంచతంత్రమున,

“ఘనతరఘూర్జరీకువయుగక్రియ గూఢము గాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేట గాక యరచాటగు నాంధ్రవిధూటిచోక్కిపుం
జనుగవఁ బోలి తేటయను జాటుతనంబును లేకయుండఁ జె
ప్పిన యచె పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాక యుండినకా”.

అనుపద్యముచేఁ జెప్పి యున్నాఁడు. తిలకింపుఁడీ!

కావ్యంబున నొక్కొక్క డొక్క యిక్క నరయు చుండును. ‘భిన్నరుచి ర్హి లోకః’ అనునట్లు లోకంబునఁ బలువురు పలువిధంబులగు రుచులు గలిగియుందురు. దీనినే యీ వేంకటనాథుఁడు,

సీ. “ఒకఁ డలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడు వార్తానమృద్ధికిఁ జెలంగు
నొకఁడు శబ్దనూర్పులకు మాయరే యను నొకఁ డస్థిస్థికిఁ సుతస్థిహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁ గదల్చు నొకఁ డుపమానచర్చికకు నలరు
నొకఁడు పదప్రాధిమ్యకు నిచ్చులో మెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘు విబుద్ధుఁడను
తే. గామి చందానఁ దలవరి కరణి బధిరు, నలె దరి ద్రునిగతి వాది పగిదిఁ గనక
కారు చాడునఁ బంగు వైఖరిఁ గుజాతి, జాడ నిందఱి ముదలింపఁ జాలు శైట్లు.”

అని చాటియున్నాఁడు. ‘అవిదితగుణాపి సత్కవిభణితిః కర్ణేషు వనుతి మధుధారామ్’ అన్నట్లు చవిఁ గొనుఁ డీపద్యమునందలి మాధుర్యము!

ఎట్టివానికృతీయందును దప్పులుండక పోవు. ఉండినంతనే వాని కృతికిఁగాని యాతనికిఁ గాని కళంక మాపాదింపరాదు. గుణపరీక్షణము చేయవలయుఁ గదా? రసపుష్టిఁ గనుగొనవలయుఁ గదా? దీనినే యీతఁడు,

“ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడమ గాదు చానికఁ గళం
జొప్పుడు కళిఁ గళంకము, కశ్పేర్పడి యేమి నిండఁ గావించె నొకా.”

అని వక్కాణించె.

ఇతఁడు కృతిని రాజుల కీచ్ఛనభిప్రాయమందు విముఖుఁడు. ఒంటిమిట్ట శ్రీకోదండరామమూర్తి కంకితమిచ్చి కీర్తిఁగాంచిన బమ్మెర పోతనామాత్యునియనువునను, బీతికాపురీకుక్కుటేశ్వరున కర్పించి తన కృతుల వాసి నొందిన కూచిమంచి తిమ్మకవివడువునను, మఱియు భగవదర్పణ మొనరించిన మహాకవులజాడ ననుసరించియే యీతఁడును రాజాంకితమునుగుఱించి,

“అఱికుటుంబరక్షణాశేషఁ బ్రాల్లాలి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి
చచ్చి నిరయముననుఁ జనుకంటె హరిహరార్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరానె.”

అని ఘోషించి యున్నాఁడు, చూచితిరే యీతనిదైవభక్తి!!!

ఈపండతంత్రమునే దూబగుంట నారాయణామాత్యుండును దెనిఁగించె. పద్యములలో భావసామ్యముండకమానదు. కథ యొకటియే కదా? నారాయణామాత్యుఁడు సులభశైలిని వ్రాసినాఁడు. కాని యందుపైతము లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములు లేకపోలేదు. వేంకటనాథుఁడుమాత్రము తాను గలిత్య మెట్లుండవలయునని యొప్పఁజెప్పెనో యా చొప్పుఁ దప్పింపన తగినచోటులం దనువయిన వర్ణనములను జేర్చి రచించినాఁడు. ప్రబంధమునం దుండఁ దగిన వర్ణనము లన్నియు నెట్టకేలకుఁ గల్పించి రసపోషణముఁ జేసి వాసిఁ గాంచి నాఁడు. ఐనను లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లందందుఁ జూపట్టుచున్నవి. వానినెల్ల నిట వ్రాయఁ బూనలేదు. ‘తోటి కొక్కపాట’ నోటి కొక్కమాట’యనునామెత మనకుఁ జిరఁపరిచితంబు కాదే. అట్లే సామాన్యముగఁ బాఠభేదములచే లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములును గలిగియుండునని యూహింప వచ్చును. ఈదోషములను గృతి కర్తనెత్తిపై వైచుట ధర్మమార్గమని యేరైన నెన్నఁ బూనుకొనరని నానమ్మకము.

హంసవింశతికర్తయగు అయ్యలరాజు నారాయణామాత్యుని పల్లెనీతఁడును స్వభావవర్ణనములం గడునేర్పున నలపరించి యున్నాఁడు. కొన్నింటి నీక్రిందనుదాహరించెద. గ్రంథమునందే తిలకింపనగు నని పాఠకమహాశయుల వేఁడెద.

స్వభావవర్ణనములు.

పుట.		పద్యము.
వేనఁగి	58	517
గొల్లచాన	59	586
హేమంతము	69	677
వేట	99	156
చోరుఁడు	122	199
సిద్ధుఁడు	151	101
వనము	196	522

ఇట్టి వెన్నియేని కాననగు. ఉదాహరింపఁ బూనిన గ్రంథమంతయు నెన్నవలసి యుండును.

ఈతఁడు శబ్దాలంకారములఁ గూర్చుటయందు మిక్కిలి ప్రియుఁడు. అందఁ దనేకపద్యములఁ గాననగు. అయినను గొన్నింటిని దెలిపెద.

శబ్దాలంకారములు.

పుట.	పద్యము.
6	100
17	123
87	70
69	676
114	119
140	390

ఈ గ్రంథము నీతులకుఁ బుట్టినిల్లని వేట చెప్పనేల? నీతులను బొందువఱచి వ్రాసిన పద్యములఁ గొన్నింటి నుదాహరింప మన స్ఫుర్తి పూరు చున్నది. కాంచుఁడీ కవిమహిమము!

“పురుషవిశేషరీల విరివోడియు నాలు విపంచి కాస్తమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబు వహింతు రట్ల కా
పురుషవిశేషరీల విరివోడియు నాలు విపంచి కాస్తమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుద్రరకః.” ప్రథమాశ్వాసము.

“గజ మంటినట్లు యడఁచు, న్భుజగము మూర్ఖునినట్లు పొరిగొను ధరణీ
భుజాఁడు నగినట్లు చంపుం, గుజనుఁడు మర్మించుకట్ల కొను బ్రాణంబు.”

మనుజుఁ డెన్నఁడును స్వతంత్రుఁడు కాఁడు. భగవంతుం డేయేకాల
మున నెట్టి త్రిప్పుం ద్రిప్పుకో యట్లు తప్పుక యుభవింపవలయు
ననుట కీ మహాకవి యెట్లు కథాంశములను వాక్రుచ్చెనో కనుఁగొనుఁడు.

సీ. “ఘరూపనిధి యనంగునకా యనంగత్వ? ముచితమే బలి కహివ్యాహవసతి?.

పాండువందనునకా బహుకాలవనవాస? మిథపూరాధిపునకా యేటిగోరం?

యదుకులార్హతనునకా కాపమగణంబు? బాహ్మవీనుకునకా శస్త్రశయ్య?

వలరాజుకా మహానసపాకభజనంబు? నహుధునకా ఘోరవాగమూర్తి?

తే. మఱి త్రిశంకునకా పద్మిమాలతనము?, ద్రుపదనందనకా రావతొత్తుపాటు?

మనుజుఁ డెవ్వఁడుకర్తవ్యతంత్రుఁడరయ?, నీశ్వరుఁడు గాక సమహర్షవిట్టిపనులు.”

ఇందుఁగల యైతిహ్యముల నెట్లు జతకూర్చెనో.

ఇట్లే నీతులుగలవద్యములును, గంఠపాఠము జేసి పలుమారులు
ప్రస్తావనానశంబునఁ జదువుకొనఁదగిన వద్యము లనేకము లున్నవి.
అక్కడక్కడఁ బద్యములలో సామెతలనుగూడ నిమిడించి యున్నాఁడు.
భాషయందుఁ బాండిత్యము లోకమునఁ గలిగింపవలెనన్న సామాన్య
ముగఁ బ్రచారములో నున్నమాటలనే యుపయోగించుచు గ్రంథము
లను వ్రాయుట యుచిత మనుచుకొన్నెరకు. వందనసహస్రంబులు.
స్తోత్రపదంబులును సమాసచాతుర్యంబులును, నలంకారవిశేషంబు
లును భాషకలంకారప్రాయంబు లని యెన్ని గ్రంథజాలంబులను
రచించి మహాకవిపండితులు లోకంబున భాషను బోషింతురుగాక యని
నాయూహ.

ఇం దెందైన లోపంబు లుండక మానవు. ‘ప్రమాదో ధీమతా
మపి’ యనువాక్యంబును దమచునంబున నిడి పరిశీలించి దోషంబులఁ
బోఁద్రోచి గుణగణంబుల గ్రహింతు రని భాషాభిమానుల నెల్లరను
వేడుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు,

పండితాఖండలమండల పాద సేవకుఁడు,

కావ్యతీర్థ. కవిభూషణ జనమంచి. వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ,
సహాయాంధ్రపండితుఁడు, మునిపిపల్ హైస్కూలు, కడప.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము

అనంతరీక. శ్లో-

పుత్రస్తననిస్తులైణమదసంసిక్తం బురోపిథి బా
గైవిన్నాణపుటబుట్టుమచ్చ రవిక న్యాసన్నవిశ్వంధరా
దేవివిభ్రమలక్ష్మీఁ దేటపఱుపం దీపించుత్రైలోక్యర
క్షావర్ధిష్టుఁడు కృష్ణుఁ డూర్జితమనీషి న్నాకుడిక్కయ్యెడికా.

1

మ. సరసీజాతము లాటపట్టులు నికాచారాది చంచల్గుజాం
తరమావాసము పుట్టినిల్లు సలిలస్థానంబు దారిద్ర్యభూ
ధరవజ్రాయుధకోటిచూపు నిగమాంతప్రోక్షు లాశంసిరీ
పరిషద్భాగముగాఁ జెంగుజగదంబం బద్ధఁ గీర్తించెడకా.

2

చ. తరల కహో యుపాంతుజపదంభమున న్వనజాలిపీఠి క
న్నరమొగిడించి సృష్టికరుణాయతి మూలకుఁద్రోచి భారతీ
చరణశిఖాంతవిభ్రమరసంబులఁ బ్రస్తుతిసేయుధాతే మ
న్నిరుపమదివ్యకావ్యపదనిర్మితిఁ బ్రోదియొనర్చుఁ గావుతకా.

3

మ. నవమేఘాశిఘటించు మచ్చికురబంధశ్రీ నిరీక్షించి గో
త్రవరేణ్యంబులఁజేయవృత్తకుచముల్ దర్శించి భావించి నా
యవలగ్నాంగముఁజూచి సింహస్థజనం బర్థింపుమంచు న్ననోధవు
మేలంబునఁదేల్పువాణి నను నంతర్వాణిఁగాఁ జేయెరకా.

4

ఉ. చేకొని బ్రహ్మమంత్రములఁజెప్పనహో ప్రతిసీర జాఱ మై
నాకుఁడు దేవతాశిగళనాదమున న్నడివించువోట భూ
షీకృత భోగిదర్శనముచే ధృతిదూలి చలించుగౌరి నా
లోకముఁజేసి నవ్వు ప్రబలు న్నగరమేశ్వరునాశ్రయించెడకా.

5

ఉ. అసవపారిమోవిరుచు లానగఁ దద్ధవకంధరావల

చావుకుఁ భూరిభూత్కరణ వాతకనన్నిటలాంబకాగ్నిగం
గాసలిలా ప్రివార్చుటకుఁగా నడిదోయిలిసాఁచుచండముం
డాసురహంత్రీ నన్ను సకలారవిధిజ్ఞునిఁ జేయుఁగావుతఁ.

6

చ. నశుఁగక బాల్యచాపలమున న్దనపిమ్మటివ్రేలఁ జొక్కపుక్
గడియపుట ట్టటంచుఁ ద్రిజగజ్జను లచ్చెరువందిమాడ న
క్కడపటికొండ సొంపులెఱుఁగం దవిలించినటించుహాలిపె
న్దొడుకు మదీయకావ్యమునకుం గలిగించు నిరంతరాయముల్.

7

ఉ. భూరి విరాడ్వికారగతిఁ బూర్వకుశ్చచ్చరమాద్రులం బదాం
భోరుహముల్లుటించుకొని పోకలరాకం మే నల్లంచి వి
ద్యారుచిఁ జొక్కుచోఁ జెవిదన్రవిపోగున కంపువోలఁ జె
న్నాకమహోన్నత స్త్రోతయు నక్షరు నక్షరిపు న్భజించెదఁ.

8

మ. శివమూర్ధేనుపయోధిపర్వశశిచెప్పం జొక్కి పెక్కంప్రకై
వఱుండంబనమగ్రముగ్రనగమంధతుభ్యమాంబు సిం
ధునసారంబు తమస్వమొప్పుగలచంద్రుడించు దివ్యామృతం
బవలంబించు భుజంగకోటియగు నా గారింబ్రశంసించెదఁ.

9

చ. అతినిశితాశుభారకు మహామహనీయ విచిత్రవిగ్లాసం
గతికి నిరూఢగూఢసుముఖత్వదసత్యసదాశసం గ్రహ
స్థితికిఁబహుప్రయత్నినియతిం జనతోక్తుతిరత్నకుండలా
యితహితమా క్తియై నుతియించెద బాణమయూరహోయలఁ.

10

మ. హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతిమం బెక్కింతుఁ జేతోమరు
త్సదవాస్థానికిఁదెత్తు మానసనభ స్సంచారిఁగావించు హృ
ద్విదితక్షీరసముద్ర ఫలనమున ద్వేలింతు నుత్కృష్టన
స్తుదులం బ్రాజ్ఞులదిక్కయజ్ఞనమరేకు న్నోము శ్రీనాథునిఁ.

11

క. వాచావీచీకృత, లోచనకర్ణాగ్రయాయి లోకసుధాంధో
వైచికిఁ దలఁతు న్నద్యం, కాచార్యుం దిరుమలశ్రీయశపతి గురునిఁ.

12

మ. రసవిన్నూర్తిగోఱంత దీనికిదిపూర్వచ్ఛాయ యిచ్చోటఁద
ప్పస దిప్పట్టున నధిస్థిపిసలే దచ్చోట నశ్శీల మ
ద్దెన నాదిక్కునదుస్సమాస మిది సంఘోషుండంబీడ నం
చుకుమాళంబునఁ బొండితులైకపునీచు న్రోత బాక్రవ్యుఁగఁ.

13

సీ. ఒకఁడలంకాశంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడువారాసమృద్ధిఁ జెలంగు
నొకఁడుకట్టనూర్తులకు మాయరేయను నొకఁడరసృష్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁగదల్చు నొకఁడుపమానచర్చికకు నలరు
నొకఁడుపదప్రాథమకు నిచ్చులోమెచ్చు నొకఁడు జాతిల్లాఘు కుబ్బుచుండుఁ

తే. గామిచందానఁ దలవరికరణిబధిరు, ఎలె దరిద్రునిగతి వాదిపగిడిఁ గనక
కారుచాడునఁ బంగువై ఖరిఁ గుజాతి, జాడ నిందఱిముదలింపఁజాలు పెట్టు. 14

క. ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తిప్పన్నను గడమగాదు దానికే గళం
జొప్పడుశకిఁ గళంకము, కప్పేర్పడి యేమినిందఁ గావించెనాఁ. 15

ఉ. అనుటకీరసంబున నహంకృతిదంశిత లల్పకాకవు
ల్వీనుల నీనిమత్కవితి విద్వదుపాసితగాకయున్నె యా
హనరభు క్తశేషకఙ్కా హరణక్షమకుర్కురాలికిం
గాని నవాజ్యధార క్రతుకార్యసమాచరణీయగాహాఁ. 16

*చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చుసదావనిఁ బావనాళి దా
వడిగొనిరోయువంకలను వంచకసంచయ మట్టిదేకదా
చదురుఘటిల్లఁజూచు సప్రసవంబులఁ బంచరీకపుం
గదుపులు నిచ్చలు న్వేదకుఁ గా కుణపంబుల నక్క లేర్పడక. 17

చ. ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగక్రియ గూఢముగాక ద్రావిడి
స్తనగతిఁ దేటగాక యరచాటగునాంధ్రవిఘాటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమును జాటుదనంబును గాకయుండఁ జె
ప్పినయది పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాకయుండినక. 18

చ. ఎడపక తారుదార లిఖియించి పఠించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సకలావసథంబుల దారయై దిశల్
గడచి నటించుకావ్యములు కావ్యములా హరణాఘశాంతికై
విడువక కుఁలిఁ బెట్టి చదివించుకృతు ల్పుతులే వసుంధరక. 19

ప. అని యిట్టదేవతానుతియును బురాతనకవిస్తుతియు వాచార్యపురస్కృతియును గుక
వితరస్కృతియుం గావించి, యేనొక్కనాఁడుపంచతంత్రంబాంధ్రభాషంబంపూ

*చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చుసదావనిఁ బావనాళి దా
వడిగొనిరోయువంకలను వంచకుడే డైటవట్టిదేకదా
వెదకుమహాసప్రసవిధ్రుమసంపదఃస్తనోజ్జష
ట్పదములు పూతిగంధకుణపంబుల రోయవె నక్కలేక్కడక.

- ప్రబంధంబుఁజేయం బ్రారంభించి యేతత్కావ్యకవ్యకారత్నంబున కనుమాలవల్ల
భుం దేదేవుండొకో యని విచారించి శయ్యాతలంబున శయనించిన. 20
- శ్లో. హృన్మిత్యయాచర మయా పృథమయాప్రభుత్వం
మాలీతుమార ఘృణీనా జగతాం గురుత్వం
సందీపయ న్మథసి కోపి మహాన్ముమాస్తే
స్వప్నే శుభే నితనితద్యుతి రావిరాసీత్.
- క. కలలో నలుపుం దెలుపుం, గలవేలుపువొర యగణ్యకారుణ్యరసం
బాలయ ననుజూచి ద్రౌక్ష, ఫలమధుర ప్రణయపూర్వభాషలఁబలికె. 22
- క. నను హరిహరనాథునిఁగా, మనమునఁ దలపోయు నృపకుమారక విద్య
జ్ఞనసేవ్యము నీకావ్యముఁ; దనకి మ్మభిమతవైరప్ర దాతకుభక్తికె. 23
- ప. అని యానతిచ్చి యావేల్పు విచ్చేసిన నానందకందళితపులకదంశితుండనై మేలు
కని. 24
- క. ఏచనువుగలదు హరిహర, సాచివ్యమునొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కయజ్ఞకు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దక్కె. 25
- ఉ. సన్నతశబ్దలక్షణరసస్ఫురితంబుఁ బురాణభారతో
త్పన్నము నైన సాధుపతితం బయి యొప్పదు మర్త్యసేవ్యమై
యన్నప్రబంధమెప్పటి కహో జగదేకపవిత్రభూమిదే
వాన్నము సారమేయచరణాంకితమైన భుజక్రియార్హమే. 26
- గీ. అతికుటుంబరక్షణాపేక్షఁ బ్రార్థి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి
చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా, ర్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాదె.
- ఉ. అంగధృతాబ్జు నిశ్చలతరాతను సర్వగు సర్వమంగళా
లింగితు భీషణాశరకులీనజయోన్ముఖపారుషక్రియా
సంగతు భీషణాంబకకృశాను నిరూపిత వైరిసద్దు యో
గాంగయోతాద్యుతి హరిహరాకృతి మత్కృతిభర్తఁజేసెదె. 28
- ప. అని నిశ్చయించి యత్రిలోకీకర్త మత్కృతిభర్తఁగా నొనర్చితి మదీయ వంశా
వతారం బభివర్ణించెద. 29
- ఉ. ధీరత రాజవంశజలధింబ్రభవించె మహావిరోధి సం
హరవిహరి సాశ్వతిరుదాంకుఁడు బై చనృపాలుఁ డధ్ధరి
శ్రీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సుగిరికి హరాద్రినీ
హరవసుంధరాధరములయ్యె సమగ్రవిహారైలముల్, 30

- క. అల బై చక్షితిపతికి, వృలభిర్వృతిమానభోగపరతంత్రునకున్
గలిగె నిరుమలధరణీ, తలనాథుఁడు నిర్భరప్రతాపాజ్ఞులుఁడై. 31
- ఉ. అంబుజనేత్రఁ దిప్తుపసుధాధిపరత్నము గూర్చి పేర్చిఁ ది
పాంబికఁ బెండ్లియై కనియె నప్రతిమానగుణాధ్యు వీరధ
ద్రుం బరిపంథిరాజకులలో యధిమందరు ఘోరసంగరా
డంబరచుంబిభీషణకటప్రకటద్విప సైన్యసంకులున్. 32
- సీ. ఆతఁడు తుంకుట్లస్త్రీపతిరాజవరపుత్రి శృంగారములయిక్క లింగముక్కఁ
బరిణయంబై లింగవరనాయకవలెంసుఁ బ్రాభవని స్తంధ్రు బర్వతేంద్రుఁ
గనియెఁ గుమారలింగతోణిపాలండు యువ సైంధవకాననానలండు
పోరులఁబెక్కఁ ద్రుం బొరిపుచ్చె నమృహాధిపునితమ్ముఁడు పర్వతప్రభుండు
నే. వైరికాంతారదవవారివాహమూర్తి, పోలె ఫలితిమ్మునుమతీపాలపుత్రి
బుణ్యచారిత్ర వికసితాంభోజనేత్ర, నన్నమాంబికఁ బరిణయంబయి ముదమున.
- క. నను వేంకటజనవల్లభు, వినుతపరాక్రముని రంగవిభుధైర్యకర్తా
నకాద్రిని శేషాద్రినిఁ గనియె నిహముష్ట సౌఖ్యభుటనాయతికిన్. 34
- క. అపహాయసరకువితా, రసికుఁడ వేంకటాధిరావగ్రభుఁడ గుణ
ప్రసూప్రకాండమదప, ద్భసలయిత *విద్యదభిలబంధుప్రజాఁడన్. 35
- ❦ పశ్యంతములు. ❦
- క. భువననయస్వాకృతికిన్, బవిపాణిప్రముఖలోకపాలక మకుటీ
దివసమణికి రణవికసిత, సువకరుణాచరణచరణజలజాతునకున్. 36
- క. పాల స్త్రవరదునకు నా, ర్యాలోకచకోరతాపహరణక్రీడా
గ్లాలితాస్యవసు నం, హోలుంకహృదయమునిజనోపాన్యునకున్. 37
- క. వినతానందనగతికిన్, ఘననరకత్రాసకరణ కరవాలభుజా
భిననాదృతసురతతికిన్, జనితప్రహ్లాదవినుతజటిసంతతికిన్. 38
- క. బహుభువనవిహారునకు, నృహజబ్రహ్మాండభాండజటిలఫలాళీ
వహనమహానయవిగ్రహ, మహిమోసుంబరగత శ్రమశ్రీమనకున్. 39
- క. తరణిశశిలోచనునకుం, బరమాణువిలోకి యోగమార్గభురాళీ
పరివివృతిసనాథునకున్, హరిహరనాథునకు సద్భహుసనాథునకున్. 40
- ❦ కథాప్రారంభము. ❦
- ఎ. సభక్తిసమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన పంచతంత్రంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టిదనిన. 41

* సకలబంధు సరిపత్నులుఁడన్.

సీ వనజగర్భకటాహార్ధిష్ణుసరణంబు బలిబహూకృతపుణ్యసలిలభేరు
మరుణాంకుకలశభామర రత్నసౌధంబు కుధరవిద్వహమంబిగోపురంబు
ధవధవాక్రీడసద్దాత్సనిఘ్నటకంబు బ్రహ్మనిష్ఠద్విజప్రాంజలంబు
ప్రబలభాగ్యవశార్థబంధురక్షత్రంబు పౌలస్త్యనిభవణిగ్భాసురంబు
తే పద్మనాయకశుభిభాభర్తస్యమాన, విద్వదావాససుండలీవిహరమాణ
భూరిసంతాపతిమిరంబు పొగడ నెగడు, బూర్ణగరిమంబు పాటలీపురవరంబు. 42

సీ హలహలం బిదిగాదె యభ్యమిశ్రీయజీ వానిలగ్రాహిప్రాహిపతికి
బలుమదం బిదిగాదె పరమారివారిజోన్ముక్తకృత్సౌలకుండాలపతికి
జీవతమం బిదిగాదె పరరాజసంరోధి వరణమండలచక్రచాలమునకు
గ్రొమ్మెఱుం గిదిగాదె కుటిలకాత్రవతను క్షతజయుక్తాకారచక్రమునకు

తే. శ్వేద్ర మిదిగాదె ప్రతిపక్షజాతిఁ జేడని, కొమ్మరేమల గనుపట్టుకోటతమ్మి
కనఁగ జన లోచనోత్సవం బావహిల్లఁ, బరిభవెల్లఁ బొగడ్త నప్పరియగడ్త. 43

గీ మొదఁ నప్పులలోఁ గొంత మునిఁగి పిదప, రాసికెక్కిన పెనుమచ్చరాలఁబెరిగి
ఎరిగుతనపెంపుఁ గొమ్మలపాలుఁ జేసి, కోట యవ్వీట గుర్విలుపాటఁదనరు. 44

చ పుగనిధిరక్షాక్షమతఁ బూనిన కుద్ధసుధాసముజ్వల
వరణ ముకుందభృతృణికి నాలికకొమ్మ లజిసుట్టస్ఫుటో
త్కరము తిదగ్రశీతకరకాంత ? బృణులం బురుడ్చిపా
హరణచరన్త రాశిపరిఘాంబుపుకంచుకి మెంచి చూడఁగడ్త. 45

మ దివిపద్మాహిని యప్పులం బొరసి యుద్వృత్తి నివిజృంభింపఁగా
నవరోధించినవీటికోట యుగమర్థాచారి మేహం నాం
బుకచ్చంబునఁ బాఁగుకొన్న యడుగొప్పం బ్రహ్మాస్మీకృతి
న్నిసానద్రత్నతదాతపోచ్చలన వహ్నింగ్రాగున క్రాంతమున్ 46

మ గళబద్ధానిభుగ్విసస్ఫురిత భూత్కారంబునంగాలుఁగొం
డలునీ తేరిగురాల నెట్లు చెడకుండంబ్రోతు వనస్వప్రగ
క్షుంభాగారత తపోభాబూనిధరియించుం జూడుఁడా యంచు ని
స్తులదత్తోత్తరభాఁదెల్పి చను ఖగోయతుం డుదాత్తేచితిక. 47

చ. కులుకుకుచంబులానకలుగ్బుడఁ గొమ్మలఁ దొంగిమారు కొ
వ్వలముఖచంద్రచంద్రికిలమన్వపుఁజేటగవాక్షచంద్రమ
శ్శిలలప్రవిందునీటఁ బడి శీఘ్రగతిం బఱతెంచు మినకం
దళములయత్నపద్మదళవానుకళోభఘటింతుఁ గోటకుక. 48

ఉ. బంధరడింధరుంకృతినిబద్ధకటప్రకటప్రదానమ్

త్కుంభిశదప్రహారముల గూకల వ్రక్కలుపై నమిమ్ము వి
శ్వంధరఁగూలున న్కలఁక సారవగర్భఁ జొనర్చు సంభృతి
స్తంభములోయనం గనక సాధము లుల్లసిలుం బురంబునన్.

49

చ. పననజవంబునం బురముపై గరుడాగ్రజా గాఢహూంకృతిం
బవలుగ్రమించిరాఁగఘృణిమాలి హయాళి ఐయాళిక శ్రమో
త్సవముఘటిందు నౌర దివిబద్ధనితాజనతామఘేందుజ
చ్చవినికషంబునం బొడము సాధనిశాపద్యుత్ప్రవాహముల్.

50

చ. మరకతకుంధము ల్దలల మానసమానవిహీనకేతువుల్
కరములు మధ్యవైరిరవికాస్తుభిరత్నముతారకాసము
త్కరము సరోజదామకముగాఁ బొగడొందినసాధరాద్విరా
ట్పురుషుఁడు ప్రత్యహం బమరపూజితుఁడై కొమరొప్పనప్పురిన్.

51

ఉ. పన్నియమిఱ నన్నగరివాడల మేడలఁ గ్రీడలం గురు
ర్కొన్న మెఱుంగుమిన్నతకూనలకుం జెలులై నిలింపవి
ద్యున్నిభదేహలిత్తు రళితుండవియు క్షవితీర్ణ భూరుహో
త్సన్నసమగ్ర సారధనితాంతలతాంతగురు చ్చకచ్చటల్.

52

*చ. గురుపురగోపురాగ్రములఁ గూడినభూసగుతుల్యతు ల్తనో
హరవరద త్తమ త్తివిమూయుధజన్యవిహారభిన్న
చ్చరికఘటిల్ల వేసవులసోరునఁ దీరున మేరుమారుతాం
గురములఁబ్రోతు రచ్చగుచకుంధజవిశ్రమపుష్కరఘృతిన్.

53

*చ. ఆలఘునతోజభీమశిశిరాగమకాలకరాళజాకర
జ్వలనశిఖోష్ణజీర్ణవిధివాహనులూ యజతోటి కిచ్చు ను
త్కళిక నిలింపధామతిమిధామనధూప్రతిబింబితామిశ
త్కలిత సుగంధచంద్రఘటికాపురగోపురయానతాస్యముల్.

54

ఉ. ఆపురిఁ జంద్రికా నిశల హాటకహర్ష్యమృగేంద్రమధ్యల
వ్రాపగనీట మజ్జనములాడి యలంకృతిమచ్చరీరులై
దాఁపుననున్నిఁజేకొనఁ గడంగుదురిందు నిలింపపుష్పలా
వీపటలాగ్నితా నహితవృక్షలతౌఘగురు చ్చకస్సృతిన్.

55

చ. ఆలతొలివేల్పురాఁ బగరయాకటిపంటలు వేదబీజముల్
మొలచినచే లుదారగుణము ల్జనియించినయిండ్లు సత్కిర్యా

* ఈరెండుపద్యములు ప్రక్షిప్తములనతోఁచెడు.

- ఫలతరువుల్ వివిక్తకుకపంజరము ల్లశకల్పిధాతౌ
తలమననేర్తుకొవరతత్వవిధిజ్ఞులు పీటిభూసురుల్. 56
- క. దూరారాతులు దారధర్మగురుమూర్తు ల్పిచ్చినీహృద్వికా
సారంభు ల్వసుభూషితుల్ హృదయపద్యాబంధవిశ్వంభరుల్
ధారాపారవిధాయకు ల్లునపదాలంకారు లత్యర్థతే
జోరమ్యు ల్ప్రచిరోదయు ల్యుచివతంసు ల్వాల్కు రహ్స్వి నినుల్. 57
- ఉ. ఉన్నతవైభవు ల్పురివిహారుభవుల్ భవనాంగణంబులం
దెన్నంగఁ గోటికొక్కటిగ నెత్తినకైక్కియము ల్లతాద్వరు
క్తిస్సైరయంఘటించు మణిదీప్తములై గగనేస్రవంతికా
సన్నఫలాభిరామదివిత్కుటనిష్కుటనాటి కంతయున్. 58
- ఉ. స్మరతరత్వరాప్తి ప్రతిహత్యరాధిపనిశ్చలత్వగం
భీరముమాన్సు నాహినులు పెక్కు లుగొల్వంగ లచ్చిఁ గాంచి యా
పూరితసత్వరేఖసౌలుపుం గని సద్గుణలాశ్రయంప ని
ర్వారణమందు భూరిగుణ రత్నగముద్రులు హస్త్ర లష్పరికౌ. 59
- క. చూడం జూడ్కులగాలక్ష్యే గలిగించు న్నించుఁ దోడ్పొన నా
క్రీడక్రీడనకాంక్ష కర్ణకుహారార్థిం బాపు పాదంబునం
దోడై తీర్పు రమాకుమారుపను లెంగు నివ్వంగులంబోలి యెం
తే డాకం బలిరే పురంబుకలకంఠీబాతి యశ్రాంత్యున్. 60
- ఉ. రాగములం బరాగములరాగములంగరంగింతు రంగరే
భాగతిమెచ్చ రచ్చరలఁగాంచినశుద్ధము కల్పి దేశసం
ధాగరిమంబునం దడసినం గడకాల్గ నదల్పి రంభ నే
లాగుననై నగెల్తురు కళావతు లాపుటభేదనంబునన్. 61
- సీ. వదనాబ్జములెచాలు వలపులఁ జ్రేరేప వెలిదమ్మలేటికి విక్రయంప
సోగకన్నులెచాలు సౌఁపుసంపాదింపఁ గలువలేమిటికి నంగల్లఁబెట్టు
మొలకనవ్వులెచాలు ముదముఁ బ్రోదియొనర్ప నచ్చమల్లియ లేటి కమ్మజూప
గురుకుచంబులెచాలుఁ బరితోష మొసరింపఁ బూగుత్తు లేటికి బుటములెత్తఁ
తే. గాయదీధితిచాలు రాగముఘటింప, బేరమెఱింగింప నేల చాంపేయములకు
ననుదుఁ బథిసలు నర్తోప్త లాడనాడ, నేడ్కవిహరించు బుష్పలాపీజనంబు. 62
- సీ. ఆలాన దారుబద్ధాంగువుల్ దెగఁ బిఱిందికినిఁగి ముకుచాయ నిగిడినిగిడి
పక్షభాగములవెంబడికుధంబులుజాటిపోవ రజల్ ప్రయ్యుఁ బొంగిపోంగి

నిర్యాణకోణము ల్నిండి యుష్పరమెక్కు శీఘ్రపీచికలపైఁజెచ్చినిమ్మి
 సృణిఘాతముల లెక్క సేయక చేయిచ్చుకృత్తివృద్ధుటసంక్షోభిఁగిట్టికిట్టి
 తే హస్తీపకముఖ్యసంహతు లతులగతుల, ముఱువుఁడని మాలికలతోజఁగఁజివికఁజి
 వఱువనవీట గర్వదుర్వారవైరి, మారణారంభబలములు మదకలములు. 63

చ సురసరణిం బడల్పడఁగఁజూచి కరాహతీఁ దత్సరోపరి
 నిర్విరసధికత్వరం జనఁగ నెట్టన మావులఁ దూలవైచుశో
 యరదముఁ బట్టునో యనుభయంబున నేగు నదృశ్యఁడై విభా
 కరుఁడన పీటిదంతులకుగల్గిన యున్నతులెన్న నేటికిఁ. 64

ఉ. రాజిలుపోతుమానికపురాం జిరాలగురాల సాంధా
 రాజవగౌరవం బడపరా కతిప్పురవాహకోటి గా
 శాజవపిధిఁదోలువిరియంబడధారకల్ప మత్సిరో
 త్రేజిలమై హయాంకశ్చితి దీప్తసమీగ మార్జిలిత్వరకా. 65

ఁ. వైరుఁ ధారిఁగిటిరట్టున్నుభినుర్బాణ ప్రచండాసి భృ
 మ్మారులఁగ్రాలఁ బరోపతాప మొనరింను ద్విస్సంచారకి
 ఖారంఁబున సంఘటించుమహిళి న్నంపంబుఁ గల్యాణము
 జ్వేర న్నాఱు మొగంబులఁబురములేజీ బ్దుప్సభుప్రక్రియకా. 66

మ. పరికింప న్నుమో ప్రవాళగతి నధింబంటుమాపు ల్సమీ
 ఎరంగిన్నులవిందుఁజేయు భువనప్రఖ్యాతచక్రభ్రమిం
 బరమోత్కృష్టతఁగాంచి భిక్షవసంపత్తి నృకాశించి య
 ప్పరితేరు ల్పహనీయజంగమనగ న్నూర్తనడు వ్రాజిలుకా. 67

వ మఱియుఁ గ మలాలంకృతంబులై మురైరియురంబుంబురుడించు సరోవరంబులును
 బ్రతిపర్వరిసోదయంబులై యనారతంబు భారతంబుంబోలు నిక్షుప్తనంబులును
 నెండియుం జేరుగల ఎత్తువులుం గలిగి జగత్ప్రసిద్ధిపొందిన యారాధానిం బాలిం
 చురాజేంద్రుండు. 68

సీ. తనరూపమునురూప సరఘాతి గురుసూతి మఘపూత విభుజాత మర్తగాఁగఁ
 దనదానమనజానఘన గారింపనవారి ధరనాహురదహృపిగాఁగఁ
 దనకౌర్య మనివార్యతర కోపపరఘాప ఘనపైశ్యజనదైవ్యకారిగాఁగఁ
 దననితి వినయాతిహరజ్యవనరేజ్య శతప్రహితపుత్రి సహజగాఁగఁ
 తే దనమహాసత్య మంతికోద్యత్తిశంకు, తనయసత్యతపశ్చరిత్రంబుగాఁగఁ
 మనుకుఁగనూర్తి నిత్యధృత్తులై, తత్త్వవిద్వర్ధనండు సుదర్శనుండు 69

- సీ. తనదానగౌరవంబునఁ బుణ్యజనపరంపర చితస్వాస్థ్యసంపదపహింసఁ
దనమహానాపమమెప్పునఁ జక్రవాళాచ లో త్తరతిమిరంబు లుడ్డుకుడువఁ
తనభూపావనబలోద్భవమున వతిమిత్రగోత్ర కుంజరజాతికుతుకమందఁ
దనమఱుంగున దురంత ప్రతాపనూర్తి వానిజించునినుఁడునునఁగియుండ
- తే. సుధాకాద్యతిఁబూని విశ్వంభరుండు, తప్ప కెప్పుడుఁ గన్ములఁగప్పుకొనఁగ
నాలుగుఁడయి యత్యంతసమమృద్ధి, దనరుఁ బ్రియదర్శనుండు గుదర్శనుండు.
- సీ. తనయశోనటికి గోత్రావలచ్యుతురబ్ధి ఘనతరంగములు రంగములుగాఁగఁ
దనమహస్పృహజీవ్యవతుఁ బ్రాజ్ఞారిరాజ్యములు నిస్తులతరాజ్యములుగాఁగఁ
దనహేతిశతధార ధారకాశాపకృత్కుమరిగోత్రములు గోత్రములుగాఁగఁ
దనగూపకలహంసమునకు భామామానసములు నిర్మలమానసములుగాఁగఁ
- తే. దనమహాగుణరత్నసంపతికి శాస్త్ర, చతురభూషణకృతు లలంకృతులుగాఁగఁ
మనుగుదర్శనుఁ డభినవామ్నాయపతిత, ధర్మతోషితహస్తగుదర్శనుండు. 71
- సీ. పరధరాధిపచిత్ర పత్రిఖండనకలి దశదిశావిదిత ప్రతాపరఖ
యగుదనుకాసనవ్యాపారత మహాశరావళిద త్తచిత్రాద్యతగతి
భువనసంచారయోగ్యవినితగతిమ త్తసారంగరంగ దాసానగరిమ
నిరుపమాన నిధాన పరిపూర్ణతమనోజ్ఞగుణసమేతార్యానకూలవృత్తి
- తే. బహువితానోస్తు ఖుండు సమిద్ధిహాళాలి, సత్త్వినిధి పుణ్యజనుఁ డతిచంఢరక్షి
గంధవామండు హృష్టార్థిగాఢధూతి, యతఁడు దిక్పాలకాంశజం డగుటఁ దలిపె.
- సీ. అతిశీఘ్రమదవికారత మేనులెఱుంగని కరటులసఖ్య మగ్రాహ్య మనియుఁ
గుత్తుకవిసము వాకునఁదీపుఁ గలపాపజాతితో నెయ్యంబు జరుగదనియు
గఱుపాటమున ద్రవ్య కడుపుఁబోసికొ నెడి పందిలోఁ బొందు నిర్బంధమనియు
నఖిలకంటక సహాయతఁ బెచ్చుపెరిగిన కఠినమూర్తులచెల్లి కష్టమనియు
- తే. ధరణి కరి ఫణి కిటి ధరేశ్వరులరోసి, యప్రమత్తు మహావిక్రధాంతరంగు
నాదిగచ్ఛేద్యునిఁ గరుణార్ద్రహృదయ, విష్ణుసన్నిభు నచ్చుర్వ్యవిభునిఁ జేరె. 73
- కా. సత్యభాగతి నిధానదానజనితస్వాస్థ్య ప్రతిష్ఠిత
ప్రత్యర్థిం బహువేదశాస్త్రపతిత ప్రసానవర్తిం బ్రజా
ప్రత్యక్షాదీయుగభిమికృతి కిలిప్తారంభుఁ గారుణ్యం
పత్తిత్యాదృతిమిత్రుఁ బోలెడ మతింపం దధరాధీశ్వరుఁ.
- 74
- మ. బుధగుంభావితమూర్తి నిస్తులకళాపూర్ణుండు నిష్పర్వపూ
ర్వధరాధీశవత్ప్రవర్తి హితగుర్వతాచరిత్రుండు దా

- నధురాధుర్యుడు గర్వభాగరివధానందుడు శోభానుభా
నిధి యారాజభవైరితీరి గొలువుండెం గొల్వకుటంబునకా. 75
- క. ఇనుఁ డుదయాద్రింబరె నయ్యినుఁ డప్తుజీవీతిమెఱసి యేమనిజెప్పం
దనయుల ననయులఁజెంతం, గనుఁగొని నిక్కాగవీచికలు గడరెత్తకా. 76
- క. చిత్తమునఁబొగిలి యిల్లను, విత్తముప్రాభివ మనద్వివేకము పయనా
పత్తిదము లొకఁడొకఁడొ, క్కత్తున నన్నియును గలుగ నేమనిజెప్పకా. 77
- క. లేదట పాండిత్యము చవి, గాదటస్వర్గం బచేటికానుపుడఁ జూల్
గాదట యేనాఁడును బా, లీదట యాధేను వేరి కేలా యేలకా. 78
- క. కుకృతంబునగాంచు నొకా, నొకఁడు ధయవిభూతిక్లాంక్ష నుత్తము నతిపా
తకునకు లేడైన గులాం, తకుఁడుజెవులు విషమునంటితనయుఁడు వుట్టుకా. 79
- మ పరమైకాంతికవాన మిట్టము ప్రియానంధ్యాత్మ మామోదనం
భరలాభంబు ఋతూచితాభిగమన ప్రారంభవై ముఖ్యమా
రితొంపం బబలాసుతొప్పి దగు గర్భస్రావమొక్క నవ్వు
పురుషత్వన్యూతిపుఁక్తు డుత్తమగుణాంభోంకి లేపండినకా. 80
- ఉ. కావున దుస్స్వభావమదగర్వవికారుల మ్మ తుమారులం
గేవలనీతిబోధమునఁ గీర్తితమూర్తులఁ జేయువాఁడు లేఁ
డేవిమలాత్మఁ డొక్కఁడనిఁడెందమునందలపోయ నద్ధరి
త్రీవిభుఁజూచి యొక్కజగతీసురపుంగవుఁ డాసభాసలికా. 81
- ప. అధీతనీతికాస్తమర్థం డగు విష్ణుశర్థం డనునతండు బృహస్పతియునుంబోలెఁ దేజరి
ల్లమ దక్షిణాహస్తంబెత్తి యిలాప్రియదర్శకుం డగుసుదర్శనున కుదారస్వరంబున
నిట్లనియె. 82
- క. పరిసముచేతను లోహో, త్కరములఁ గాంచనముఁజేయుగతి మద్బోధా
చక్షుమున మీకుమారుల, గురుకీర్తీ నీతిపారగులఁగావించుకా. 83
- చ. ఇది నిజ మిందు కాలునెల లిమ్మెడమి ట్లొనరింపకున్ననీ
పదఁ బదమూన కేను పనవాసమొనర్చుద నన్న రాజు స
మదము పహించి యోచిమలమానస యంతటివానిఁగా నెఱుంగ
గుడు నిను వీర ముద్దుకొడుకు ల్పయవేదులఁజేయు మేర్పడకా. 84
- ప. అని సమర్పించినం గైకొని విష్ణుశర్థం డక్కుమారులకొఱకుఁ డంత్రింబు లయిదు
కల్పించి కథాద్వారంబుననీతి గ్రహింపజేయువాఁ డయ్యె నత్తంత్రినామంబు

- లెయ్యవలయునన మిత్రభేదంబును సుహృద్భావంబును సంధివిగ్రహంబును లభనా
శంబును నసంప్రేక్ష్యకారిత్యంబును నాఁ బొగడనెగడు నందు మిత్రభేదం బారం
భించి రాజకుమారుల కతం డిట్లని చెప్పందొంగె. 85
- క. సాహంక్యతి బహుమ్యగళో, లాహుహుహుళిక ననతంబున నొకనాఁ
డాహంకరింపుభి, స్నేహం బొకజంబుం బచే న్వివడియెన్ 86
- క. నావిని రాజకుమారకు, లావి ప్రునిఁ జూచి పలికె రనఘా వృషదం
తావళకాత్రససఖ్యం, బేవిధమున నక్క చెటిచె నెఱిగింపగదే. 87
- క. అన నతఁ డిట్లని యీతఁడను మహిధా నామనగరమున నీతికా
వనరాశివర్ధమానుం, డన గర్భకుఁ డొకఁడు మెఱయు నతఁడు నిజాత్మన్. 88
- ఎ. ఇట్లని విచారించె. 89
- ఉ. కొంచకజేనినోఁ బసిడిఁగొప్పట కూర్చినకాంచనంబుర
క్షీంచుట రక్షితత్వ ముఁగింపక సాంపెనగం బ్రసృద్ధినొం
దించుట దాని నేమరక తీర్థముఖప్రతిపాదితంబుగా
వించుటలెస్సనీతి రసవేదలపం బలుమాటలేటికిన్. 90
- క. పాలింపనిసిరి చోరుల, పాలగుఁజెడుఁ గూర్మగూడఁబడినవిజస్వం
బీలేమి నిష్ప్రియోజన, మా లేమి కలిగియున్న నతిలోభులకున్. 91
- క. పరికల్పితసత్యరం, పరిపఁ దటాకోదకంబునలె గూర్పం జే
పటిసనిరి మధులకునిడు, కొఱకుఁగదా యనుచుఁ దలఁచుకొని యత్నమునన్. 92
- క. ఆవిణిజాఁడు నందక సం, జీవకనామముల నుల్లసలున్మృషముల నా
నావిధివస్తుగురంగర, మై వెలసినబండిఁ బూన్చి యనుజీవుఁతోన్. 93
- క. ఘనధర్మకర్తసాధన, ఘనసంగ్రహబుద్ధిదావు దలరిపురంబులో
జనపదములుఁ డచియ్యో, ఘనదాళాభిముఖతఁ దడయక యేగెన్. 94
- ఉ. ఆవిధి నేగి యొక్కభయదాటవిలో విషమస్థలంబునం
బోవఁగ వస్తుభృచ్చకట భూరిధంబునఁబోవ నందు సం
జీవకజానుదేశ మవిసం బవిసందితతైలశృంగమో
నాపడిఁగ్రమ్మ రక్తిమదననౌదపో నటు నేలఁగూలినన్. 95
- క. కొదవపడియెఁ బని యనుచు, న్నదిజాలిందూలి వర్ధమానుఁడు దానిన్
నదనుండి శుశుచునందుల, ప దయాపరతంత్రుఁ డగుచుఁ గొందఱు నిలిపెన్. 96
- క. నిలిపి శకటమున నొండొక, ఒలవద్యవృద్ధిమునమర్చి పథమున నవ్యా
కులమానసుఁడై చనియె, న్నలవారలపనికి నేగిగలదే పుడమిన్. 97

- ఉ. కావనియుత్తులై యచటఁ గాల్కొనియున్నభటు ల్తరంగజ
గ్రావచర త్రరక్షుభయకంపిగులై యటఁబోయి చచ్చె సం
జీవకుఁ డందు నేలికకుఁజెప్పిరి చెప్పిన నమ్మవారుగా
కావల నెవ్వరై నఁ గపటాత్తులచి త్తముఁ జొచ్చి చూచిరే 98
- క. భీషణునమున నాయు, శ్వేషవిశేషమునఁ గుల్మి చివుకక యహ్వో
నీషద్రుజలేకమహా, ఘోషవృషంబునను నిరవుకొని కాల్యచ్చైక. 99
- చ. స్వచ్ఛందాహారాదిలాగఁబు హృష్టపుష్టాదిగఁబున నై యాకాక్షరప్రసరంబు
యమునాప్రాంతకాంతాదంబునం గ్రుమ్మరుచుండె నక్కాలంబున. 100
- చ. కరటుఁమేల్దండబాణచి కర్కశవంచకధూర్తకృత్యము
లైతిచి పరోగ్రఖిగ్రహటలి న్నైఘాఁడికిఁ బాపి త్రొవ్వోనం
గుఱువులువారుకంటకులఁ గొండగపుల్సారఁ దోలి పారుషం
బటిముఱిఁగ్రాలఁ బింగళవడఁ న్నృగరాజు చరించు నచ్చటక. 101
- క. హరికి మృగరాజ్యమెవ్వరు, కరుణించిరి తనను దాన కాదా ఎరకుం
జరభంజనునకు జునిధి, కురువిక్రమమై భివునకు చొక రీతిగనే. 102
- క. ఆకంఠీరవిము పిపా, సాకలుషితహృదను చుగురు సలిలాశక్ స
త్వాక్షింబగుకాలిం, దీకచ్ఛంబునకు ద్రుతగతిం జనుచుండెక. 103
- చ. అప్పుడననుభూతపూర్వంబై యకాలప్రళయజలధరగర్జితంబునుంబోని యఖండసం
జీవకగర్జనంబు పరిసర ధరాగరదరిద్వాంబులం బ్రతిధ్వానంబులుంబుట్టించిన నాక
ర్జించి యశనిసాతకంపితఁబగు నీహారాహర్యశృంగంబునుంబోలె సింగంబు వికలి
తాంతిరంగంబై నింజంబడి యిది యేమిటిది యొక్కొ యిద్దిక్కున నేమియొకో
యనుచు మందగతిం జనుచుండె నంత నంతయుం గని దనునకుండు కరటకున కీట్లు
నియె. 104
- ఉ. ఈవడఁజల్లు నెండ గళమెండ నఖండతరత్వరం బురో
భూననదుగ్ధమాద్గరవిపుక్రికిఁ బోయెడురాజు నెత్వెలం
బోవుమొగంబుతో నిపుడు పుల్లతితోఁ జనులేని మెత్తఁగాఁ
బోవఁదొడంగ నేమిగతమా గతమాహయెఱుంగఁజెప్పవే. 105
- క. అనిదంపూర్వపరాక్రమ, ధనుడఁ సుహృత్కుఁజరముల దారుణమదమే
ర్చినయీతఁ డివ్విధంబునఁ, జన ననఘా యిప్పు డేమిచందమొ యనుడుక. 106
- క. కరటకుఁ డిట్లుచ మర కీ, తెరువేటికి నుచితవృత్తి తెరువెఱుంగనియ
న్నరుఁడు నెడుం భగ్నారస, తరుకీలంబూడ్చి తెగినతరుచరుభంగి. 107

- క. నానిని కరటకువకు నయ, కోవిదుఁ డిట్లనియె దమనకుఁడు నీతికళా
శేషధి యాకథ యెటు పెపు మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 108
- చ. మిత్రహితారిమండలసమిజ్జయయుజ్జయినీపుడంబున
న్వితతవిలాససంభ్రమణవిశ్రుతివిశ్రుతనామిటారి యా
యతనుకటారి కర్కశకుచాంగజితప్రకటారి నృత్తనం
దితశకటారి వారసుదతీమణి యోర్గు నటించు నున్నతిన్. 109
- క. రాగరుచిగలుగుదెస నా, భోగినిమయిమఱుపుఁదిగిచి పొడితెమ్మర తృ
ష్ణగతిదరలింపఁగ నం, భోగంబాసఁగుం భుజంగప్రంగవతతికిన్. 110
- చ. దినముదినంబు నిద్రకరుడంచినవేడుకకానిగుండె ర్పు
ల్లన జననిప్రయత్నమున నచ్చెలి వేఁచువ మేలుకాంచి మ
జ్జనవిధిఁదీర్చి సామ్యులిడి చందనపుండరుకొంద జాళునా
పని నునుగానెయు నైఱయఁ బాఠ్యతిసేవకు బోవుతీవితోన్. 111
- ఉ. ఆసఖిచూపుఁదూఁపుగము లంగములం దెరలింప నాననో
పాసనశాసన లుదిసి పావనభావనభావనంబుల
న్నోసరిలంగరాఁబడినయోగముఁ ద్యాగముసేసి దీర్ఘవి
శ్వాసము నించు శీఘ్రసరసాధరజాతపానించుఁజూచుచున్. 112
- చ. చెలి నెఱిగి వి డేవిగుడిసేవకువచ్చినవేళ వీటిలో
గలిగినతోడెకాండు సిరిగందము కిప్పర మంబరంబుకుం
చెలుఁపుతము ల్పితంబు విరిచెందులు సందులు కానుకిత్తుర
చ్చలిమలపట్టి కొక్క దినసంబును రా రదిరాక తక్కినన్. 113
- చ. నిలిపెడువి త్తమిత్తునని నీతికిఁబాసినఁగాని పూనియ
చ్చెలి కలసేనియు నిచ్చులుపుఁ జెప్పెద నీతికిఁ దుచ్చబాతికిన్
బలితునకున్ విచారపరిపాకి విమూఢునకుం దురుక్తికిం
బలువకు రోగికిం దురభిమానికి దానికి మద్యపానికిన్. 114
- మ ప్రవనీభూతభుజంగజీవ యలరూపాజీని దాతాయణీ
భవనతోణినటించు పోడకఘటిపద్యంత మంతంత మూఁ
డవయామంబున నొక్కనాఁడు ముకుచాయం దివ్వెట్టి ల్లాల్పిరా
నపధానంబున నితిద్రోపఁ గలహంసామానయానంబునన్. 115
- క. నడతెంచుచుఁ ద్రోవ బడ, ల్పడఁద్రొక్కిన నెగసి యోరబాగయిఁగఱు
త్పడ నచ్చెరువుగ నచ్చెలి, కడకా లొకత్రాయబాము గడఁకం గటిచెన్. 116

క. తాంతులన్దాలాకీ, తాలంబులు చెప్పగింప లగ్నశ్చేదా
జ్వాలం దూలి కతుక్రతు, నీలకమో నీలవాల శేలంకూలెకా. 117

ఎ. అట్లు విషధరవిషంబువంగ్రాగి హులిసకూతుం గని శోకించి విమిషంబుమండక.

చ. ధనికులుగాన దానితలిదండ్రులు జాలెబుచించి యర్థకాం
చనము లవారిగాఁగ వెదచల్లి వసుంధర పేరుకీర్తియం
గని మనువారలం బరమగారుడమం త్రవలం బొరింబొరిం
గొనిచనుదేర వార లలిమంతలచెంతలఁ జేరి నేర్పునకా. 119

నీ కాటుపట్టున గత్తివాలులువైచి నిర్విషమూఁడి మనకున్న విసివె నొకఁడు
ఘటపూర్ణమంత్రపుష్కరధార రెట్టించి గుణముగానకరోసి గునిసెనొకఁడు
కలితంబుఁగను దోయిఁగదియించి బ్రదికించువ్రోస దుష్టటమైనఁ దొలఁగనొకఁడు
పసరుసెన్నడునెత్తిఁ బ్రామి బెత్తమున నిట్టటుమూఁడి పనికిరా కరిగనొకఁడు
తే. కదియఁబడియున్నదొడలఁ గాఱుబొనిసి, పాయఁబడఁజేసి తగుపాటి పలుచనైన
యాపధీసారములఁ బోసివియులావు, నేనుకుండిన నొకఁడు లజ్జించి చనియె.

క. అప్పాట విచచికిత్సకు, లాఘవనివదనములతోడ నొండెవ్వరికిం
జెప్పక వచ్చినచోప్పునఁ, దప్పక పోవుటయు నాసుదతితలిదండ్రుల్. 121

ఉ. కాంచనపుత్రి నెత్తుకొని క్రమతీపోయి శివానివాసరుం
దుంచి ననుస్కరించి యడలూఁగ నిట్లనివిన్నవించి రో
పంచముఖప్రియా పదుచుప్రాణమువచ్చిన మంటపంబుఁగ
ట్టింఁచెదమమ్మ నిన్నుఁ బురుడింపగలేరుగదమ్మ వేలపుల్. 122

చ. తరువుగదమ్మ మామనవి తానకపాదయుగంబు జేవతా
తరువుగదమ్మ యీపదుచు దక్కకపోయినఁ గన్నమాకు ను
త్తరువుగదమ్మ నీవరువుదానికి నిట్టియవస్థవచ్చుట
చెరువుగదమ్మ మమ్మ దరిఁజేరువుమమ్మ త్రిలోకమాతృకా. 123

చ. అని తనువేడి పాడి నెగులారక వారకయెడ్చువారలం
గని గిరిజాతజాత సుముఖత్వమాన న్నడకంటిచూడ్కిఁజూ
చిన నపు డేమి చెప్ప నటఁ జేడియ నిర్విషయాదు నిద్రమే
ల్కనినవిధంబున నైలిసి కాతుకసంపదఁదేల్చె నాపులకా. 124

క. దేవీవరమహిమంబున, జీవితయగుపుత్రిఁగొనుచు గృహమున కావం
దాచిలలింబ జని రా, జీవేక్షణ కిశినమ్రొక్కు చెల్లించుటకుకా. 125

గీ. అట్లు నర్తకదంపతు లతులమతులఁ, బసనభుక్కుచుగృహిగృహస్థాంతమునకు
8

- నవనిజంబుల దెప్పించి రందులోన, స్థూలతరుణీలమగు నొక్కదూల మమరు. 126
- ఆ. అనగరోపకంఠవనికావనజాతలతాచరన్తహా
వానరయూధ ముద్దవిడి పచ్చి యొకానొకవేళ దారుణే
చ్చానటనంబొవన్న రథసంఘన నందొకక్రోధి యంత నా
హా నవలాఘనంబునఁ గృతాంతవశంబున దూల మెక్కుచున్. 127
- క. వాలం బల్లార్చుచు విరు, శేలం బిగియారఁబట్టి కీలము పడి ను
న్మూలింప నిటికికొనియె, స్వీలివయద్దారు పుద్దవిడి ముక్కుములున్. 128
- క. ఇటికిన విప్రుతాస్యంబై, యొజులుచుఁ బొరలు న్వడంకు నులుకుఁదలంకున్
మరలం బడు లేమం గపి, యురిఁ దవిలినపులుఁగువోలె నుడుగనియలఁతన్. 129
- క. ప్లవగం బ ట్టలమఱి మే, ననశంబగుటయుఁ ద్యజించె శ్రమపుల నుచితి
వ్యవహార క్రియఁదెలియని, యవివేకికఁ జేటువొందదా యెందైనన్. 130
- క. హరిభుక్తశేషతరసం, విరువురకుం గలదు చాలు నీపాటివృధా
హరింతలేటి కన విని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 131
- క. తనవారిఁ బ్రోచుటకు నొం, టనివారి పధించి పైమటకుఁగా నృపులం
బనిపడికొలుచుట లే క, వ్వని కెద్దడి వుట్టె నన్నపస్తంబులకున్. 132
- చ. అతివిరసత్వపత్వకుణపాదికపారణసారమేయ మూ
ర్జితజఠరాగ్ని కాంతియొనరించు సముచ్చయి కృత్య సంగుల
నీతివెగడందియు నెద్దకి సింహము మత్తెకరింభుజించునే
గతులబలానురూపఫల కాంక్షులుగా ధర నెట్టివారలున్. 133
- చ. అనుగతియుం గట్టిచలనమగ్రపదభ్రమణంబు వాలచా
లనమును భుక్తశేష కబళప్రదుఁగూర్చి యొనర్చు వేఁపి చ
య్యన బుధసాంత్యనోక్తి శతకాయతసంఖ్యలఁగానిభుక్తికిం
దనకరమీదు మంజరవరంసము నెబ్బన నెట్టికలకున్. 134
- క. తను లోకు లభినుతింపఁగ, మనఁగలిగినమనికి నిమిషమాత్ర మెచాలుం
దనివివనం బ్రేతాన్నముఁ, దిని యూరం గాకి బ్రతుకదే వేయేడుల్. 135
- క. ఘనవిద్యావిక్రమజం, బనఘుండై కుడుచు నెవ్వఁ డతనిదివో భో
జనము పశుశిశు ఖురంబు, ల్లిమ గౌలేయకము దానిదియుఁ గుడుపగు నే. 136
- క. అల్పముననిండు శశపద, మత్స్యంబుననిండు మూషకాంజలికుటుపెం
చల్పముననిండుగుపురుషుఁ, డల్పమునం బూర్ణుడగు మహాత్ముఁడుగాఱున్. 137
- క. శ్రుతికాస్త్ర ప్రకరబహి, ప్కృతియు నయానయవివేకరిక్తము కుక్షి

- స్థితిజాగరూక మేయున్నతిఁ జెప్పుమా మనుజుపశువునకుఁ బశువునకుఁ. 138
- క. కసవుడినుఁ గూడుకెచ్చని, కసరదు బరువిడినమాయుఁ గర్మనమునకుఁ
విసువదు మారొడ్డాడదు, పసరమునకుసరియె మనుజుపశు వెప్పటికిఁ. 139
- క. అన విని కరటకుఁ డతని, న్ననుఁగొని యిట్లనియె దమనకా విభునకుగ
ల్లినదండనాథులము దగ, మన కీవాపార మనభిమతి ముడుగదగుఁ. 140
- ఎ. అనిన దమనకుండు. 141
- క. పరమస్వతంత్రులయిభూ, ఎరుసన్నిధి మంత్రులంశవలె నస్తుంత్రుల
పరతంత్రులయినఁగలవే, పురుషార్థము గౌరవము బ్రభుత్వము యశముఁ. 142
- క. గ్రావాగ్రమునకు భూరి, గ్రావం బెక్కింప భరముగా దది ధరకుఁ
ద్రోవఁ బ్రయాసమె యున్నతి, కయివలెబాటధమన్పత్తి కది యేమిటికిఁ. 143
- క. తనకుఁ వృద్ధయము వశమై, యనుచరుచందమున నుండు నది యేమియొక
మనుజుఁడు గౌరవమొల్లక, ఘనలాఘవదంశితుండుగా నీక్షించుఁ. 144
- క. అనిచెప్పి మఱియు గరటకుఁ, గనుఁగొని దమనకుఁడు వలికఁ గంటే పంచా
ననసార్యభౌమునకు నా, ననమొప్పు దిదేమికారణము నేఁ డనుచుఁ. 145
- క. అదివిని కరటకుండు మదిం, గదిరిన యచ్చెరువున నొగము కాంచి యహా
యిది నీ వేతెఱగున నెఱుఁగుదు వన నాయనకు దమనకుం డిట్లనియెఁ. 146
- మ. మతిసేనిచ్చినఁగానిలేదు చన దాల్చెల్లాఘనామానసం
బిఠరాకారవిచేష్టితార్థముల నూహించు ధర్మిం బశు
ప్రతితుల్నేర్చు నుదీరితార్థముల దిక్ష్విఖ్యాతమేధాసమ
న్వితుండై వర్తిలు పండితుం డకట వానిం బోలఁడే చెప్పమా. 147
- క. చతురుండుగనుఁ బతిచేప్టా, గతిఁ బెరిసితివనిన నతఁడు కాఁగా నోస
. మతిగాదునాకు సేవా, స్థితిసీకలుకపడుఁ గుశలచిత్తములేమిఁ. 148
- ఎ. అని కరటకుండు వలికిన దమనకుం డతని కిట్లనియె. 149
- క. భూషింప మెచ్చు లోకిము, దూషింపం జంపఁజూడుఁ గుది నదె విద్య
దూషితుని నన్ను నేలా, దూషించితి వైవ నేరుతుం బతిఁగొల్వఁ. 150
- క. నృపసంశ్రయమున నా కతి, నిపుణతయేవలనలేదు నీవయ్యనియెదో
యిపు డెవ్వరేని శత్రుం, తప యోరిమిలేక యనియెదరొ ననుఁ జెప్పుమా. 151
- క. అను దమనకునావనము, న్ననుఁగొని కరటకుండు వలికఁ గాదా మును నీ
వనవనంబునఁజనవో, కిమక న్నిను విభుండు గోపగింపఁడో నెరయక 152
- నీ. అఁకొని భుజియింప నరుగువేళ నికింత యొడలికి నుపఘాత మొదవినపుడు

- భూరినిద్రాభరంబున సోలునెడఁ గులస్త్రీలతో నలిగి విచ్చేసినతఱి
రలికి నువ్విప్పుణుగతి కరక్షుతుఁడైన యవసరంబున వేట లాడి యలసి
ధరణీరుహచ్ఛాయ లరయుచోటఁ బిసాసు సలిలమశ్వేషించుసమయమునను
లే. నుజ్జనంబాడుపట్టున మాననియతి, వర్ధమాలితలోచనందై పురాణ
పురుషు ధ్యానించునక్కలమున నృపాలుఁ, కేరదాదండు తదజ్ఞులు సేవకులకు.
క. ముఱచితివే యన దమనకుఁ, డెఱుఁగుదుననుజీవధర్మ మిట్టిద భటుఁ డే
తెఱుఁగుననేనియు నరవరు, మఱుఁగట రేపగలుగాచి కొలువఁగవలయున్. 154
- క. అతి కంటకుఁడైన విసం, గతుఁడైన గుణాతుఁడైనఁగానీ లలిలన్
సతులు ధరిత్రీపతులం, జితవైరీ యల్లికొండు చేరువనున్. 155
- క. కోపప్రసాదచిత్త, వ్యాపారము తెఱిఁగి కొలిచి వర్తిల్లుభటుల్
భూపాలబాహుకాఖా, శోపిగులై యుండు చనవు రొక్కం బగుటన్. 156
- క. అన విని కరటకుఁడు దదా, ననము నిరీక్షించి పలిక నయ తత్వనిధి
వినవలకు నాదరంబునఁ, దన కిఁక నీవేమిచెప్పెదవు తరువాతన్. 157
- క. విత్తునవిత్తుంబలెఁ బ్రాత్యుత్తర ముత్తరమువలన నుదయించు భవ
ద్విత్తమునీతికళాసం, పత్తికేఁ బుట్టిన్లుగాదె పరికింపఁగాన్. 158
- వ. అను కరటకు పలుకు లాకర్ణించి యతం డిట్లను నీతిపోషణంబులు దుఃఖికోషణం
బులుగావె భవద్యాషణంబులు నస్త్రాప్తకాలవచనం బెవ్వరికి నకుభంబుఁజేయుదు.
క. చతురలవలె నృపసేవా, ప్రతులకు నస్త్రాప్తకాలవచనంబు బృహ
స్పతియంతవాఁడుబలికనఁ, బ్రతివీరధ్వంసి హాస్యపదనిరతుఁ డగున్. 160
- వ. కావున దేశకాలేంద్రియ పరిపక్వంబులెఱింగి యుచితజ్ఞాఁ డగునతండు విన్నపంబు
చేసికొని నిజప్రయోజనం బీడేర్చుకొనుచు. 161
- క. తనకవిద్యాభ్యాసం, బునముఖ్యభ్యాసాలాభములు సిద్ధించున్
ఘనతరముగఁ గులపురుషుం, డనఘండయి నేరవలయు నానన్వితన్. 162
- క. కలగుణరూపప్రజ్ఞా, బలములచే నేమి వానిఁ బ్రకటింపరు భూ
తలపతులు సములు విషములు, దలపోయ నఖర్వపర్వతంబులభంగిన్. 163
- క. కావున నవనీవల్లభు, లేదిధమున నుండి రేమిహితబుద్ధిశ్చే
వాప్యత్తిమాది వర్తిలఁ, గావలయు న్నట్లుల కనినఁ గరటకుఁ డంతన్. 164
- క. అగు ననుఁ బోపా మ్మప్పని, మెగమునమన్నాఁడు రాజామ్రాలకుఁ దేర్పం
దగుతఱి మేలయ్యెడునో, ముగుటీ నీకనిన నతఁడు సాం పెనలారన్. 165
- చ. మెలపునఁ కేకనీగి ప్రణమిల్లి విడితతి నిల్వఁజూచి పిం

- గళమఁడువల్కె నోదమనకా చనుదెంచితివేమి నావు డు
జ్వలమతి నాతఁ డిట్లను భవచ్చరణంబులఁ గొల్వవచ్చితి
న్గెలసుముదీనికంటెఁ బరికింపఁగ నెయ్యది నాకుఁ జెప్పమా. 166
- క. పచివకుమారుఁడ నగునా, కుచితములగుపనుట గలిగియుండుఁగదా నా
నచనమువిన దేవరకును, రుచియగుఁగద కార్యతత్పరుఁడఁగద మొదలక. 167
- మ. శ్రుతికంఠూయన రుక్ష్పిశాంతియొనరింనుం దంతనిర్భరణ
నీతికిం జాలునఖాగ్రభిన్నయవనచ్చేదంబు విశ్వంభరా
పతికార్యంబుల నప్రయోజకుఁడె ప్రాప్తజ్ఞానచాతుర్యశౌ
ర్యతతోపాయన యప్రియాలపనమేధాకారశీలం డిలక. 168
- చ. పరమకుచి న్నమిద్బులు, వపారమహామహు నుత్సవక్రియా
నీరు నిరసించి క్రిందుపడఁజేసినఁ గ్రిందుపడంగ నేర్పునే
కెరలి యొకప్పు డేనిదలక్రిందుగఁబట్టిన నూర్ధ్వకీలుఁడై
దరికొన కంబుసంభవుఁ డధశ్శిఖుఁడై నశియింపనేర్పునే. 169
- చ. హలికుఁడు విత్తు చేనబడునప్పు డెఱుంగఁడు చాలు చక్కనై
తలకొనఁజూచి మంచిదిగదాయనుఁ బిమ్మట నట్లు రాజా సౌం
చలరఁగఁ గూర్చునప్పుడు భటాలినెఱుంగఁడు ప్రస్తుతంబున
న్గెలసుముఁబూని నిల్వఁబరికించుఁ బ్రయోజకుఁ డెందు నెంతయుక. 170
- తే. గీ. అతిశయస్థానయోగ్యు నీచాసనమున, నునుమవిశ్వంభరాల్ల భునకునింద
మస్తకోచితకోటీరమండనములఁ, గాశ్మీదొడివినయచ్చుర్మ్యుఁగఱియనరె. 171
- ఆ-చె. ఆధమన్వృత్తి కధికు నమరించుపతి దిట్టుఁ, గుడుచుఁగాదె యారకూటకటక
కలితమణికి నిందగాద పొవర్చిన, కుత్సితుండు నిందఁగుడుచుఁగాని. 172
- క. శిరమున మకుటము రళనా, భరణము కటి నూపురంబు పదమునఁ బోలెక
గురుబంధుభటులనిల్ప న, మరునుత్తమ మధ్య మాధమస్థానములక. 173
- చ. పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచికాస్త్రముక
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింతు రట్లు కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచి కాస్త్రముం
దురగమువాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుర్యరక. 174
- ప. ఇది సృగాలమాత్రంబు దీనిచేత నేమి యని న న్నపజ్ఞ నేయమము. 175
- క. హరినూకరూపంబున, హరిణాదిమృగాకృతుల మహర్షు లజంబయి
హరిగుతుఁడు పూజ్యులైయుం, డరె వారిలగౌరవంబు గరిమపడియేనే. 176

వ. ఆశక్తుండయిన భక్తుండును భక్తిలేనిశక్తుండును నప్రయోజకులు ద్యాజ్యాలు నేను
బరమభక్తుండ శక్తుండ నత్యాజ్యాండ నన్ను గౌరవముసేయుము. 177

చ. పఠినయదూరుఁ డైనభటపంక్తియు నీతికిఁబాయఁ దత్ప్రధా
నత బుధులుండరా బుధజనంబులలేమి నగర్త మూర్జిత
స్థితిఁగను నయ్యగర్తమునఁజేసి యఘంబులుపుట్టు వానిచే
నతులవిపద్దశ ల్వాడము నవ్విషదాయతిరాజ్యము నైదుకా. 178

ఎ. అని దమనకుండు ఎరికినఁ బింగళకుండు నతనిం బ్రసాదపురస్సరాలోకంబుల
నాలోకించి. 179

ఉ. వాసికి విన్నెకుం దగినవాఁడవు రాజ్యముసేయంబునం
చేసెదఁగాక ని న్లడవి సేవకులెవ్వరునాకుఁ బెద్దవి
శ్వాసము నీయెడంగలదు శక్తుండు భక్తుండు నిన్నుఁబోలఁ దో
హో సఖ విన్ననై పదనమొప్పుక పచ్చితి వేమిచెప్పమా. 180

క. నావిని దమనకుఁ డను దేవా విన్నపమొకటి వారివాంఛ న్యడిగాఁ
బోవుమనిలిచితి విదియే, లా విన్ననిమోముతోఁ గలంగినమతితోకా. 181

ఎ. అనివిన్నవించిన దమనకునకుఁ బింగళకుం డిట్లనియె మచ్చరణ్యం బగునియ్యరణ్యం
బపూర్వసత్వాధిష్ఠితంబయి యన్నయది యట్లగుట చిత్తవాంచల్యంబుఁ బుట్టిం
టయు దానంజేసి యంగవైకల్య మావిర్భవించె నెట్లనిన విలయసమయసముజ్జ్వం
భమాణ పుష్కలావర్తకవిధింబున శబ్దగ్రాహకంబులకు నధికతాపం బొనగ్గుచున్న
యది యద్విక్కున నొక్క యపూర్వదుర్వారఘోషంబు వీశేర నాకర్ణించితి మంత్ర
ప్రతిబద్ధశక్తి యగుఘణాధరంబువిధింబున స్రుక్కితి నీవాకర్ణింప వాణో శబ్దాను
గూఢబలమహత్త్వం బగుసత్త్వం బవ్వోటఁ గలిగియున్నది మదీయరాజ్యంబు
నకు హాని వాటిల్లకుండునే యని నిట్టూర్పునిందు నప్పించాననునకు డమనకుం
డిట్లనియె. 182

క. జలముల సేతువుబెడిదపుఁ, బలుకుల భీతుండు చెనటిపాడిం జాతికా
జెలిమిరహస్యమొనర్పం, దలఁపనిపని చెడు నిగూఢతరమంత్రింబుకా. 183

క. నీతెరు పనిలచరన్తహి, జాత లతాఘాతభగ్న సంగరభేరి
జాతరవశ్రవణమహా, జాతరహృజ్జీరణంబుకముకథ యయ్యెకా. 184

క. నావిని పింగళకుండు నయ్యతోవిదు దమనకునిఁజూచి గూరత్నసము
ద్రా వినియెద నీకథఁజెపు, మా వాచాపాలవం 2 మర నా కనుడుకా. 185

క. దమనకుఁ డిట్లు పరచి, క్రమవిక్రమసింహపురనికటపటకాంతా

- రమున నొకనాఁడు గాఢ, క్రమమున నే నరిగి తిరుగఁగాఁ గట్టెదరక. 186
- ఉ. జన్మముకాంతకుంతపరుషక్షతిపాతి బృహద్వపాలిరా
జన్మము హస్తమస్తతరసక్షతజద్రవలుబద్ధైత్యదౌ
ర్జన్యము భానుభేది ఘనసాహసపూజనరాజమానప
ర్జన్యముఁ జూపె బద్ధ్యపితనామజవిప్రసమేతవాతముల్. 187
- చ. కదన ముకింతచేర నరుగ నిన్విజుగంబడి యున్న శేరులం
బ్రిదిలుటలేనియేనుఁగులు బెంటలుగొన్నజిరాల్లురాలు పె
న్గరుడివోని నెత్తురులు గాఢపుటెండఁ గ్రాగి చిక్కనై
పాదలుమెదల్లు నాంత్రిములప్రోవులుఁ జూచి ప్రహృష్టమూర్తినై. 188
- ఐ. మఱియు నక్కలను సమున్నాశేపుండరీక వ్యాకీర్ణం బీగుటఁ గాసారంబును నఖం
డఫలకాండమండితంబగుట నారామంబును నమోఘప్రాసవిలాసం బగుటఁ గర్ణా
టక ప్రబంధంబును ననంగవిహారయోగ్యం బగుట మధుమాసంబును దవ్వకబంధ
వాహినీబంధురకంబగుటం గ్రీష్మసమయంబును నవ్యక్తతారకవ్యూహం బగుట నహ
ర్ముఖంబును బహుద్విజవిరాజమానంబగుట యాగంబును ననాత్మజ్ఞపారంపరీసం
పూర్ణం బగుట గంజానిలయంబును విభాగీకృతచరణంబుగావున స్లోకపతనంబును
గర్జశల్మల్యమైంపభీష్మమర్మిరీత్యం బగుట సుయోధనాయోధనంబును బ్రయుక్తశక్తి
పాతనిర్ధాతధరాధిప్రాగల్భ్యంబగుటఁ గుమారసమారంభంబును నఖండమనో
హరం బయి యోషాభాషావిశేషంబును రసాభిమత్తపురుషోత్తమంబై శరత్కాలం
బును ననుకరించె నప్పడు. 189
- క. దూరప్రాణధురీణము, హారణమున నేమిచెప్ప నాశ్చర్యకరం
బయిరోదసితో విను మొక, భేరినినదంబు కర్లపిశిత మగల్పెక. 190
- తే. భయము దోడ్తోడ ముక్కునబంటి యయ్యెఁ
గెరలు జరరాగ్ని గుములుదుఁ “గింకరోమి
యాగతోస్థి క్వయాస్యామి” యని యడలితిఁ
బలలపారణకరుగంగఁ బాటుగామి. 191
- ఉ. ఎంచినభీతి మే న్వడక నేనొక యిందుకనేపు బుద్ధిశం
కించి యిదేమి యొక్కొ పరికించిదఁగా కని చేరి ముందర
న్దాంచితి వాతపోత పరికంపితభూజలతాహతి ద్విశ
ల్పిందురనంబునను నొకజీర్ణ సమిద్రతభేరిఁజేరునక. 192
- నీ. కనుగొని చర్మసంగతదారువుగ నిక్పయించి మెల్ల న నంఘ్రు లిథును నరిగి

- కదిసి తడవీరముఖము న్నచ్చి లోపల వరయ విగ్నానుషమగుట మేను
పాదలఁ జేకుతొమహాభోజనం బని చని వడి మేనుమృది వల్లడలునూచి
కరట గృహోల్లాకకంకాదుల శవామిమెదులఁదోలి నేనాధ్యశీల
తే దంతిపలల మశ్వతరసంబుకాకర్వర, క్రవ్యమువృత్తి మాంస ఖండ కాండ
మొలసి యున్న వరులపాలయును దిని గాఢ, కాతుకమున నుంటిగాఁదె తొలుత.
- వ. రవశ్రవణమాత్రంబున నేమి తెలిసికొని నిర్భయుండ ఎగుము శబ్దం బేదిక్కున
వాకర్ణింపంబడియె నద్దిక్కునకు నన్నుంబనుపు నుంతయుం దెలిసి వచ్చెద ననుట
యుఁ బింగళకుం డట్లచేయునునియె నట్లు నియుక్తుండై దరునకుండు సకలమృగ
సంచారఘోరం బగు యునునాప్రాంత కాంతారంబున కరిగి పురోభాగంబున. 194
- ఉ. చేవఁజిగుర్చుకృంగములు శృంగములఁబ్రకటింప భూరిశో
భావహ నైకపాదములు పాదముల వల్లఁపింప జంగమ
గ్రామముధంగి భానుభవకచ్చమున నివహించువాని సం
జీవకుఁ గాంచి మ్రొక్కి నిలిచె న్నృగధూర్తకుమారుఁ డయ్యెడఁ. 195
- వ. అట్లు విసితత్వంబునెరిపి కైవారంబునేసి యతవిచేత నాగమనకార్యం బడుగం
బడినవాఁడై. 196
- చ. హృదయుమువల్ల వింప నతఁ డిట్లును నెంతయు సమృద్ధంబునం
బాదలుచు నీకమాగమము పూర్వము నీ కనయైనవానితోఁ
గదిసి యఖండసఖ్యమునఁ గాలమతీతముగా నొనర్ప కి
న్నదిదరి నొంటి నుండఁదగునా మృగనాథులులేరె మేత్రికే. 197
- చ. అనఘచరిత్ర పింగళకుండ న్నృగరా జిటసుండు నమృత
ఘనుని ప్రధాననందనునిఁగా నను బుద్ధి నెఱుంగు నీకు నా
యనకు ఘటింతు వైత్రి సమయం బిదె న నృనిఁగొమ్ము మారుతం
బవలము గూడినట్లయగు నాతఁడు నీవును జెల్లి నేసినక. 198
- క. అన విని దమనకునిఁ గనుం, గొని సంచీకుఁడు నిలికె గొబ్బిన మరలం
జని చెలిమినేయుమా మా, కనుకూలత మెఱయ మీమ్మ గాధిపుతోడక. 199
- క. పాచ్చన నెచ్చనమలరం, గ్రమ్మఱ మృగధూర్తకులఁజిఖామణి చింత
సమ్మార్చితోకృతింబడి, వమేర న్నాంచి వినతుండై నిలుచున్నక. 200
- క. కనుఁగొని పింగళకుం డి, ట్లను సనయా మంత్రితనయ యుచ్చోటికి నా
యనుమతిఁ గైకొనిపోయిన, పరియేమియొనర్చి తనినఁ బలికె నతండుక. 201
- క. పానపానఁ గానకు దేవర, పనుపునఁ జని యచటఁ గంటిఁబ్రశయాంతరట

- ద్ధవనివదు గోత్రగిరినిభ, తనునభ్రంకవిషణ్ణధరుఁ గట్టెడురక్ష. 202
- ఎ. భవత్కర్తృకూలాయమానం బగునప్పటిభయంకరధ్వానంబు నిన్ను నుద్దేశించి చేయు
టగా నెఱుంగుము. 203
- క. అలఁతులఁ బొరిఁగొనరు మహా, బలు లాహా ఘనులఁగాని పవమానుఁ డిలం
బిలువెఱుకునె బహుశాఖా, కులగగనస్పంది పృక్షతోటులుదక్కి. 204
- క. ధృద్భవలనంతుని నీ, పాదముల కుపాయనంబుఁ బట్టెద లేదా
నాదెనిచ్చున నిర్త, ర్యాదప్రేమమున సింహ మాతని కనియొక్క. 205
- క. నీ ననఁగ నంతవాడవె, కావా సంఘభిదురఘాతంబున దై
ర్యాళినగల్చిన యబ్బలి, దే వేగమె యనిన నతఁడు దెచ్చె వృచ్చె. 206
- క. విచ్చినసంజీవకునకు, భాచ్చెములే కలమృగాధిపుఁడు సాహద్యం
బచ్చుపడ నెదురుసని కొని, తెచ్చి సదృశాసనప్రతిష్ఠితుఁడేసె. 207
- తే. తనువుఁ బ్రాణంబువిరియునుదావిభాను, డాతపముఁబోలె నలమృగాధ్యక్షుఁడతఁడు
పాలునీరును గూడిన పగిది నుండి, రతశ యన్నేహమునను నయ్యడవిలోన. 208
- ఎ. ఇట్లు పింగళక సంజీవకు లనోన్మన్యప్రసన్న స్నేహప్రసక్తమానులయి యొరుల కవ
కాశంబీక యేకగ్రీవంబయియుండ ననుజీవులు పాలపెట్టులేక యాఁకట నారట
నొంది యెందేరియుం బోని దానదిపడిన నచ్చెట్టకువంతం జింతిలి దమనకుండు కర
టకుఁ జేరంబోయి నిట్టూర్పునిగిడించి తలనంచుకొనిన నతం డతని నాలోకించి.
- చ. దమనక యోపలేననిన దహ్వనె యిప్పెనుజెట్ట నీనిమి
త్తమున జనించెగాదె పతిదండకు ని న్నొరు లేగుమంచు హ
స్తముఁ దెమలించిరో కుడిచి సమృతినుండఁగ దైవమిచ్చునే
సమకొని వీరి కిద్దఱికి సఖ్యమునేయకయున్న సాగదే. 210
- ఉ. యెవ్వ రటుండి లేమి మన కేమిప్రయోజన మంచు మున్ను నే
నవ్వలఁ జూటిమోపి పతినారయునప్పుడు నీకుఁ జెప్పనే
యవ్వచనంబు లిప్పుడు యథార్థములాయెగదా భుజించువా
రెవ్వరు నీవెకాక మఱి యేమనలేక స్వయంకృతాగము. 211
- క. చేసినయంతయుఁ దడయక, చేసేతం గుడువువానినఁ జింతానలకీ
లాసంతాపితుఁడై మే, ధాసంగతుఁడతనిఁ జూచి దమనకుఁ డనియొక్క. 212
- క. కృతకేతరవచనంబుల, గతి నీపలుకులు యథార్థకథనంబులునా
కతమున నకటా యీదు, స్థితివుట్టెం దీని కేమి నేయఁగవచ్చు. 213
- ఉ. ఈతటి నక్క వెక్కసపు పేడికకయ్యుచేతఁ దొల్లి చే

- నేతఁ బరిగ్రహించి యతిశయ్యనిచే నొకనేతకానిచే
దూతికనొచ్చె నాత్మకృత దోషముననద నాపుడుల్లస
తొక్కుకపల్లిపల్లటిలఁగా నతఁ డాతనిఁ జూచి యిట్లనుకొ. 214
- క. అది యెట్లు విస్తరింపం, గదె యాకర్ణింతు సకలగాధాబోధా
స్పదహృదయ యనుడు వికస, ద్వదనుండై కరటకునకు దమనకుఁ డనియెకొ. 215
- క. యువనాశ్వ నగరమునఁ గే, శవశర్మ యనంగ నొక్క సన్యాసి మతం
బవలంబించి యశిష్య, ప్రవరుండై యుండె భైత్య భక్షుఁ డగుచుకొ. 216
- క. కల దాసన్యాసిక బహు, కలభౌత మువర్ణపూర్ణ కంఠసదాయ
బృలుగుయతి మరపు మోసము, గలనేనియు లేక దానిఁ గని రక్షించుకొ. 217
- తే. స్నాన మొనరించునప్పుడు జపమునేయు, నపుడు కళసాత్రమున భిక్ష మడుగునపుడు
పండునపుడును బొంతపై నుండు మనసు, వీడగఱచినబూరె యబ్బితునకును. 218
- క. చిరకాల మివ్వధంబున, నరిగిన నాపాడధూతి యను ధూర్జధరా
మరసుతుఁడు నేరి కంధా, పారణేచ్చ నృతికి శిష్యుడై నేవించెకొ. 219
- ఉ. అయతి యొక్కనాఁ డొక గృహంబుననుం దగ భిక్షుచేసి రాఁ
బోయిన నాఁడు వెంబడినెపోయి భుజించి మఠంబుఁ జేరి యా
చాయ నిజోత్తరీయపరిష కత్పతాగ్రము గాంచిపట్టి నా
రాయణ కృష్ణయంచు గురుఁ డద్భుతమందఁగ మ్రొక్కి నెవ్వగకొ. 220
- క. వెలవెలనిమోముతో మఱి, యెలుఁగొందఁగ గురునిఁజూచి యెవ్వరి కందుం
గలుగనికలుషము నా కెడి, గలిగె నయో యెట్టిపాపకర్మఁడ నొక్కొ. 221
- క. అని మడమలు మోపక వడిఁ, జని కపటవిచారశీలుఁ జపలాత్తుని శి
ష్యునిఁ దిరుగఁ బిల్చి మదిఁ గీ, ల్కొనినమహాద్భుతముతోడ గురుఁ డిట్లనియెకొ. 222
- క. నిను నేకలుషము వొదిలెకొ, జనఁ గారణమేని పరిభ్రమంబున నాతో
వినిపింపు మనినఁ దత్పద, వెనజంబులవ్రాలి యతికి వాఁ డిట్లనియెకొ. 223
- క. గురునాథ నిన్ను భిక్షో, గరిమంబునఁ జాలఁ దృప్తుఁ గావించినభూ
సురునింటిపూరి వసనో, పరిదవలెం దీని కంటెఁ బాపముగలదే. 224
- గీ. మగుడి నీపూరిపుడకఁ దన్నందిరమునఁ, గూర్చి క్రమః నిష్పాతకుండ నగుడు
వచ్చి నేవెతుఁ దృప్తాదవనరుపాముల, భక్తి నామిఁడ గలదేనిఁ బనుపు మటకు.
- క. పాపనుడఁగాక యేవిధి, నేవించెద నిన్ను నోవిశేషవిధిజ్ఞా
నాపుడు యతి విస్తయనం, భావితుడై నానిఁ జూచి పలికెం బ్రీతికొ. 226
- చ. కలుషములేదు పూరిపుడకొ ధనమో కనకంబో చీరిలో

వలదటుపోవ నిల్వ మన వాడు కృతాంజలియై కనుంగవం
జలజలనశ్రువుల్దారుగ సమ్మతిఁజేసి యతంద్ర యవ్వధిం
బలుకకు మెట్టులేనిఁ దృణభంగమునేఁ డట వైచివచ్చెదన్.

227

క. నావిని యతిబంధువుఁ డతి, పావనుఁగా వాని వగచి పనిచే నరండున్

వేవేగ నరిగి తృణమొక, చోవైచి ధజింపఁ వొంటిచొప్పున వచ్చెన్.

228

ఎ ఇట్టి యుపాయాంతరంబుల సంత్యక్తపరప్రత్యయస్థితికి విప్రపత్తిగలు గకుండఁ
గొండొకకాలంబు నమ్మఁదిరిగిన నెకవెఱుంగక నేయిపూసినక త్రి యగుటఁ దెలియక
గోముఖవ్యాఘ్రంబగుట వివరింపనేరక యత్తులువం బరిగ్రహించి నసుగర్భయగు
కింధఁ జేతికిచ్చి యలుఁగులఁదిరుగుట గజంబును నురువులఁ బెంచుట మారుతభుగ్ద
ప్తుని భువనవికారంబగుట నగజారమణుని విలాసభాసమానంబగుట వెలయాలిని
దుర్గాభైరవ పాలితం బగుట నవిముక్తసలంబును సరసం బగుట విద్యత్ప్రబంధం
బును ననుకరించి యచ్చెరువునేయు చెరువునకు ననుష్ఠానార్థియై చనియే నయ్య
వసరంబున.

229

క. అపాపజాతి మస్కరి, యెప్పుడు దనచేతికిచ్చె నేమటి మటి వాఁ

డప్పుడపోయె ఘనంబుగఁ, గప్పినతమి కంధనొండుగంటి న్నొనుచున్.

230

క. బొంతగొని నిజనివాసము, పొంతకు నామధేమాతిపోవుట మదిలోఁ

జింతింపక నికటతిటా, కాంతమునకుఁజనిన యతని యతిఁగన్గొనఁగన్.

231

సీ కతినశ్యంగగ్రసంఘటితలోహపలాశఘోషభాత్కృతులనక్రములు బెడర

నన్యోన్యసంపాతపాతి వ్రెన్సి ఫాలభాగమున శోణితి ముట్టి కరుడుగట్టఁ

జించికాంగారరోచిద్ధరా ఘోరయ నేత్రాంతముల గొప్పనిప్పు లురుల

ఖురళిఖాటంకసంక్షుభితగోత్రోత్పిదవనిరేణువుల నీరసలుగాఁగ

తే గళవినిర్గతఘోరభూత్కారనినద, మమితకెదారచరపతంగములఁదఱునుఁ

బరమగర్వోన్నతములురథ్రములుండు, చెఱువుకొమ్మనఁగఁయ్యుంబు నేయునుండె.

క. తిరుగక విఱుగక యాభీ, కరమేఱుము లాహవంబుఁ గావంపంగా

గరిరంటినడుమనెత్తురు, దొరిగెం ప్రనిహించె నిలిచె దొప్పలుగట్టన్.

233

క. అనెత్తు రాసుతమి న, న్నో నొకజంబుకము నడుమఁజొచ్చి తదీయా

మానవిషాణిఖానాతి, చే నెమ్ములువిటిగి సొరిగి జీవమువిడిచెన్.

234

క. జంబుకము మేషయుద్ధమునం బడుటయనంగ నిది జనస్తుతవినుము

ల్లంబమర మతియఁ జెప్పెదఁ, బందినతాత్పర్యమేరుపడ సన్యాసిన్.

235

అట్లు స్వాపరాధంబున మేషవిషాణంపాతసంఘాతంబునఁ గొలెమ్ములువిటిగి కాల

మ్మునేసిన స్వగాలమాత్రమ్మం జూచి యిట్టిద నానివేకంబు స్వప్నాద్యవస్థలయం

దును మోసపోవక రక్షించిన చిరకాల సందితార్థంబు శిష్యునిచేతి కిచ్చి వచ్చితి శంకాయత్తం బై చిత్తంబు తత్తరించుచున్నయది యేమియగునొకో యనుచు ననుమానంబునకుఁబాసి యబ్బడుగుసన్యాసి నిప్పుఁ ద్రొక్కినశ్రోతిపడువున మడిమి లూఁదక మతంబునకువచ్చి.

236

క. తానకమున నిజశిష్యుం, గానక యామాధభూతిగా రారా తే
రా నాసామనిచీరు, ద్వీపత నోరండ యతి యతివ్యధతోడఁ.

237

చ. వెలవెలనై మఱాలయమువెల్పుడుఁ దాపనిష క్తకంఠుడై
కలఁకులఁజూచు భూమిసురగేహము లార్థము నేడు భిక్షుకై
తెలతెలవేగి శిష్యుఁ డరుడేడుగదా కనుఁగొన్న జెప్పరే
కలుపవిదూరలార పనిగే ల్దను నున్నను నూర్చు హోయనుఁ.

238

క. తప్పెనుగార్థం బను నిక, నెప్పుడువీక్షింతునను నికెక్కడనున్నాఁ
డెప్పుడు చేదొరికెం ధన, మప్పుడె కపటాత్ముఁ డరిగె నని తెలయుఁనుఁ.

239

క. అడిగినవారిం గ్రమ్మఱ, వడుగంజనుఁ జనిన కడమ నతఁ దార్తుడై
గుడిగుండమనక పల్లియ, పడుసరనాకరయుఁ జెటిచి పఱచినశిష్యుఁ.

240

క. ఈగతి యతివేగుటలే, కాగడపుంబోక శిష్యు నారసి యిచ్చి
నేగుఱుతునుగానక యా, భోగతరత్రాంతి నొక్క పురమున కరిగెఁ.

241

ఉ. స్నాన మొనర్ప దీమసముచాలక నోంకృతి నోరఁ బేర్కొనం
గానక భిక్షుకుండు దిరుగం జరణంబులరాక ద్రవ్యకం
థాననుఁబాసితే యనుచుఁ దాపధిరంబున మేన్పలింప లో
లో నడలున రేయఁబగలు నిర్విలపించు నతండు దీనతఁ.

242

ఉ. గాసిలి పట్టఁగోల్పడిన గాలిపశాచమువోలఁ గట్టస
న్యాసి దురంతతాపమున నారటమందుచు నార్జితార్థకం
థాస్మృతివాడలం దిరుగుఁ దాంతదశంగృహియించి యిచ్చల్
వేసరి నిల్చె సంజకడ వేటొక సాలియవానిలోఁగిటఁ.

243

క. నిలిచి యతి కొంతచింతం, బలవించుచుఁ బంచ తిన్నెపైఁబడి వలక
ల్లలక్రిందంజేరిచికొని, వెలవెలనై నిద్రలేక వేఁగుచునుండెఁ.

244

వ. అంత.

245

ఉ. వెంగలిపోకఁ బానగృహాధికి నెక్కటి నేఁదికాఁడు వో
వంగనుజూచి దూతిపిలువం దలవాకిటిఁబాసి పల్ల వా
లింగనకాంక్షఁ దన హిత లేగనుమబ్బునఁ డక్కుఁబెట్టి తు

- చ్చాంగన రథ్యనేగ నెదురై పతిగన్నులు గోచరింపఁగఁ.
- చ. కని యడలించి యోసిచెడుఁగా కడగాలము నేర నెక్కడం
జనియెడు భర్తకాపురము పైపెదె కుక్కకునాజ్యమిందునే
తునమననైన నిచ్చినఁటిమార్గముఁబట్టుచె కాచువాఁడుఁగా
డని నను నిచ్చలోనెఱుంగవా తగవా నగుబాలుసేఱుఁగఁ.
- క. కళపులసీచెడుపోకలఁ, చెలియనె లేపగలుగాచి తిరుగ నె చేయం
గలిగినఁడాఁగునె యన నం, దుల కాజగఱఁగ జాలిఁదూలక పలికఁ.
- ఉ. ఓసరిపోయె ని ల్వెడలకుండ నయో నను రాణివాసిఁగాఁ
జేసిలో లోతులం బనులుసేయఁగనిచ్చినఁ బోలదంటిసే
వాసికీబోర నన్నుఁగడవం బనిపాటలు నేయువార లే
రీ సురఁద్రావి మైముఱచి ప్రేలెడు కంటివో పట్టుకొంటివో.
- క. కూరకు నారకు బయలికి, రారా దనుమేర గలదో రానో పోనో
యారా చూడవె నేడే, లారోనమువచ్చెఁ గ్రొత్తలా యి తెఱఁగుల్.
- క. పలుకులకెమీ లోసము, గలిగినమగివాడవయినఁ గాచి కడంకం
దలతలఁబట్టికొనంగా, వలదంటివో చంపి త్రోవ నలదంటివో.
- క. దుసివంటిదాన నన్నీ, కుసిగుంపొనరించి యేమిగుడిచెడు పాపం
బసివోలె దాకు నిను నేనుసురన్నం జాలుఁ జాలు నోహోయనుఁడుక.
- ఉ. కాలికుడప్పతిప్రతపు గావె యయో నిను నీవ యెన్నుకో
నేల జగం బెఱుంగు మఱి యేను నెఱుంగుదు వింతవాడనే
చాలుఁ బురే పతి ప్రతలు సంజకడం బెఱవాడఁబోక సం
శీలమ యిల్లునేరు మెడనేయక యన్నియుఁ జక్కనయ్యెడుక.
- ప. అని రోపపరుషవచనంబులం గినియుదు గృహంబునకుం గొనిపోయి యయ్యవ
గాకి అంకుటాలిం గాలంగేలం బొడిచి పెడముఱుదిగిచి నిట్రత నేతపగ్గంబునం
బంధించి కాలికుండు నిద్రించె నంతఁ గొంతిప్రా ద్దరిగిన.
- క. జారప్రేరితయై వినిర్భయమనీసం దూతి యేతెంచి చే
బారంబెట్టి కుటీరభారవహకుంభత్సంభృత స్తంభవి
సాధరప్రాంజలరజ్జుబంధితవయస్యం గాంచి కన్నీరుము
న్నీరై వెల్లివడంగఁ గాలికుని లో నిందింపుయం గూరిమి.
- క. ఎడఁజేర్చి కర్ణ మొయ్యనఁ, గదిసి ప్రయోజనముఁజెఱచెఁ గా చేలియా యీ
ముడకఁడు పరిప్రాజ్ఞయై,న్నిదురించిరి ప్రజలు వే చనిన మేల్లాడే.

- ఉ. వెన్నెలరాకకై మొగము వ్రేల్చుచోరముధంగి జారుఁ జో
కన్నులఁగల్గినిద్ర గడకన్నులఁగూర్చక యెప్పుడెప్పు వ
చ్చున్ననుదాయునం చెదురుమాదుఁ బ్రియంబున నీదురాక కి
ట్లన్నియుఁ జెప్ప నేల చను మే నిటనుండెదఁ గట్టివైచితఁ. 257
- కి. చనిరమ్మ నీవని బంధనమూడ్చినఁ దంతువాయి తాలిమిమై నొం
డనక గృహస్తంభంబునఁ, దనుఁగట్టిన త్రాటఁ బెనఁచి దానిం గట్టెన్. 258
- క. కట్టి తనమాటు గా న, ద్దిట్ట గృహస్తంభమునఁ బ్రతిష్ఠించి నరుల్
మిట్టాడని యాబెడిదపు, నట్టక నడురెయి మబ్బునం జెలి చనియెన్. 259
- చ అలమిననిద్రఁ జొక్కు చెడి యంతనె మేల్కొని కాళికుండు పే
రలుఁగున సారెకుం బిలువ నించువెఱం బరికీయగావునం
బలుకకయుండె నందులకు భావమునం గనబట్టి మేలువాల్
కళవులఁబూని ముక్కుఁదఱిగెం దొరిగె న్నుధిరంబు భోరునన్. 260
- క ముక్కరకు నోఁచకుండ, నుక్కఱఁగావించి పలువయండా చెడుమం
చొక్కమనంబున నిదురం, జొక్కం గాళికుండు దొంటిచొప్పున నంతన్. 261
- ఉ అక్కడఁ దంతువాయి ప్రియు నప్రతిమాంగజ సౌఖ్యసంగతిం
జొక్కఁగఁజేసి మందరము చొప్పునఁ గ్రమ్మటి యిల్లుసొచ్చి పే
రక్కునఁజేర్చి వార్తగలదా యన దూతిక యేడవార్త నా
ముక్కుకువచ్చె నీచెలిమి మూలబడ నివ్వుడు మిల్లునేరెదన్. 262
- ఉ. నావిని తంతువాయి ఐదనంబున లేవగ పంతురింప దూ
తీవిధకృత్య మెవ్వరికీఁ దీఱదు మానుపనంచు బంధముల్
వేవదలింపఁ ద్రెవ్వి పృథివీస్థలఁ గూలినముక్కుఁగొంచు నా
త్వావసధంబుఁజేర యురకాంగన డెందమునం దలంతుచున్. 263
- క. ఆశేతకానిచెలి గృహ, మావిన నిట్రాత నంటి యటునిటుత్రాటం
దా నిరుచేతులమర్చి య,థానియతిం గూయకుండఁ దత్సమయమునన్. 264
- నీ. సింధుజామాతృదక్షిణచతురంగంబు మందేహగర్వనిర్భదనకలి
సకలవేదద్రుమస్కంధంబు జలరుహప్రభవరాత్రించరోద్భవమహంబు
సంజ్వరా ర్తరథాంగసమృద్ధప్రతిపాది దారుణ తిమిరకాంతారవహ్ని
కమలినీవదనప్రకాశపోషణమూల మాశ్రిత జనజీవ నౌషధంబు
- తే. కుముదసమృద్ధమధనని స్థిమితవేగ, మనీషతద్విరక్తకుసురాయతనహర్గ
మిలఘునిహరకరటిపాకలవరంబు గ్రహవతంసంబు పూర్వాప్రిఁ గావనయ్యె. 265

చ. తెలతెలవేగిన న్నిదురదేటి కరంబులుసాచి లేచి క
 న్నెలకులఁ బాఱఁజూచు మగని న్గని నాలిపిసాలిపల్కె నా
 కలితపతిప్రతాపహిమఁ గావక నన్ను విరూపిణీనీతి
 క్కలుషము నిన్ను ములచుకొనుఁగాక విరూపతి నన్నుఁ బొందునే 266

చ. అనుచితచి త్తప్పత్తిఁ బురుషాంతరచింతనహింప నిన్ను నొ
 క్కనిగడపం బతిప్రతమగాని యొకప్పుడుఁగాను బుంశ్చలిక
 వినుఁ డిదె లోకపాలకులు వేయును నేటికి సాధ్యనేని సం
 జనితకృప న్నదాననముఁ జక్కఁగఁ జేయుఁడు కీర్తికక్కఁగఁ. 267

ప. అని యెద్ది మఱియు నద్వక్తరి మగనినుద్దేశించి యిట్లును హామదంబునంజేసి కల్ల
 నిజంబు లేర్పఱుపనేరక నన్నింతఁజేయుఁగు కెమి నీచేతులునొచ్చెడు నన్నుం
 గీడువొందునే యని మందలించినం జూచి భయవిస్మయంబులు సంఘడింప నక్క
 విందుండు తిచ్చరణంబులంబడి పరమపాతకుండ నపరాధి నాసేరంబు త్నమింపును
 నుచు బంధంబులూడ్చి శ్రుకంసించె నత్తైఱం గంతయు నందుండుటంజేసి చూచి
 యతి యతివిస్త యరసావేశితాంతఃకిరణుండుయ్యె నంతకుమున్న గృహీతచ్ఛిన్న
 నాసాపుటయై చని కుటీరాధ్యంతరంబున ముసుంగిడికొనియున్న తురకాంగనంబి
 లిచి తద్వల్ల భం డిట్లనియె. 268

చ. గరితలఁజూడవే నిమరఁగానవె యివ్వధినున్న నెల్లు కాఁ
 పురము పురంబునం గొఱగఁబోవలె నాతురభాండమిమ్మునా
 కరమున కన్న నయ్యువిద గాకిముసుంగెడలింప కూర్చిత
 త్పుర మొకటిచ్చె గాజూదనూత్నతరాస్తంబంబుగప్పఁగఁ. ... 269

చ. తుర మొకఁడిచ్చినం గనలంచు న్నగఁ డాజగతాఁగ కిట్లనుకొ
 గరువము నీకుఁజెల్లినదిగా తు భాండముగాక యెందు కీ
 త్పుర మొకఁ డంచు నోఁబలుకుచుం గుటిరాంతరనీమనైచెఁ ద
 త్పురము కళోరభంగి నదిచూచి తదీయ వధూటి యెడ్చుచుకా. 270

ఉ. నేరమునేయ మార్పలుక సీతికిఁబొసినఁదానగాను న
 న్నూరకముక్కుఁగోసె వినలో ప్రజలార దయాధురందరుల్
 గారె యనాథ నైనననుఁ గావరె ధర్మములేకపోయెనే
 యూరికిదిమ్మలేదె యిట నుండఁగఁ బాపము నన్నుఁబోఁటికికా. 271

చ. కురియఁదొడంగఁ జూడుఁ డిదిగో రుధిరంబు శితత్పురంబునకా
 దటిగినముక్కుఁ గన్గొనుఁడు నా కిటుగాఁ గతమేమి వానలే

- పరుగునవచ్చు నెట్లవనిబండు జగంబు గుభిత్తు మెట్లగు
స్వరపతిలేఁడె యిక్కడ ననాథులపెన్వొలు యాలకింపఁగన్. 272
- ఐ. అని తల విరియఁబోసికొని రక్తసిక్తంబగు మొగంబు విధుంతుడదంతకుంతనిర్భిన్నచం
ద్ర బింబంబువిడంబింప గుంపులుగొనియూచు జనులకుఁ దునిసినముక్కుఁజూపి
జెక్కిజెక్కియేడ్చుచు నెట్లాయెం గంటిరే యనుచు నద్దంబు మగనిమీద నపరాధం
బొడవ నీ పెడుపున మొఱపెట్టుచుండె నప్పుడు. 273
- క. ఇటు నటు నన నోరాడక, తటతట నెడ యడర నోరఁ దడిరే కొడలా
రటపడఁగనుండె నపుడ, చ్చట మంగలి తొంగలించుసంత్రాసమునన్. 274
- క. గిలకలు వేసినగుడియలు, ఘలుఘల్లననూఁదికొనుచుఁ గతమేమి యీ
కలకలమునకనుచు పడిం,డలవరు లేతెంచి యవిధం బగనె ధృతిన్. 275
- ఉ. మంగలిఁబట్టి కట్టికొని మానవనాథుని మ్రోలఁబెట్టి చె
ప్పం గవలెత్తి యాత్మ పరి పాలితవిశ్వధరిత్రి నింతహం
తం గనుగొంటలేదు కొఱఁతం బడవైపుడు వీనినంచు రా
జంగరమిచ్చి యారెకుల కొప్పనఁజేసె దృఢ ప్రయత్నుడై. 276
- క. తలవరులు వానిఁ గొనిచని, తలపాలమునఁ గొఱఁతఁ దివ్వఁదమకించుతటిన్
గలతెఱఁగుఁ జెప్పి భిక్షునఁ, డలమంగలి నిరపరాధుడని యెఱిఁగించెన్. 277
- ఐ. మేమయ్యద్దంబున నక్కయు నాపాదభూతిచేత సన్యాసియుఁ దంతువాయించేత
దూతికయు స్వాపరాధంబున బాధంబొందిరి యేనును నిట్టివాడనేకదా యని వెచ్చి
నూర్చిన దమనకునకుం గరటకుం డిట్లనియె. 278
- క. కేసరివృషమైత్రి యనా, యాసక్రియఁ జెఱుపఁజాలు నట్టియపాయం
బోమగుణి చేకూరదొ, కోసరసప్రజ్ఞతలఁచుకొన్న నతఁడున్. 279
- క. సరసోపాయముచేనగు, కరణి పరాక్రమముచేతఁ గా దెట్లన్నన్
గరటముసుతపరిపంథం, బారిగొనదే కనకనూత్రమున గృహ్లాహిన్ 280
- క. అన రిపుదమనకు దమనకుఁ, గనుఁగొని కరటకుడు వలికె ఘనబోధనసా
ధనసాధునూక్తి నిక్క-ధ, ననురక్తిం జెప్పమనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 281
- క. మనుజులు మిట్టాడని యొక, ఘనగనాన మహిరుహమునఁ గాకంబులబో
డొనరించుడింధములఁ గీ,ల్కాననికమ్మనికీఁ గఱిచిలువ దిమదప్పిన్. 282
- క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ,గతిఁ బిల్లలఁ బాము పాము గడలేర్పంగాఁ
బ్రతికృతికి నేర్పుజాలక, యతిదీనతఁ గాకమిథున మచ్చోనుండున్. 283
- అ అంతఁ బ్రసయోగ్యయగుభార్యఁ జూచి కా,లాహిచకితచిత్తమగుచుఁ గాక
మడలుగడలుకొనఁగ వడి నేగఁ దనమైత్రి, గలిగితిరుగు జంబుకంబుకడకు, 284

ప. అట్లరిగిన నుల్లోక కోకం బగు కాకంబునకు జగత్ప్రసిద్ధంబగు నాప్రబుధుండాతి
ధ్యం బాచరించి స్వాగతం బడిగిన నకుమిత్రైత్యుండై వాయసాధ్యక్షుం డిట్లు
నియె. 285

చ. భువనమండలంబున నొకానొక భూమిరుహంబునందు నీ
యనుజయు నేను గాలిడుదు మచ్చెలి చూలువహించి కాంచి పెం
చినప్పుడుక ప్రజంబుఁ గఱిచిల్వ దినుంబ్రతివత్సరంబు దా
ని నుడువక క్తిలేక యొకసేర్పున నూరక మాయమందుడుక. 286

నీ. నూఁగాదువాదలు మేనులతోడ నెరకునై కిలుకూత లిడ నాలకింపలేదు
అల్లంతఁ గాంచి యుల్లార్చుపక్షములతో శిరములంకింప నీక్షింపలేదు
యెగుబోదలయి గూఁఁడుదిగ నాడి పెఱుక్కులెక్క నారసి యుత్సహింపలేదు
చంక్రమ క్రమవిలాసముల నంబరవీధిఁ దిరుగఁజిత్తమున మోదింపలేదు
తే ప్రేమ మెసలారఁ గని యెత్తి పెనుచుచుండ, ననుఁగుమనమలఁదిగిచి ముద్దాడలేదు
బహువిపద్దళ లనుభవింపఁగ దినంబు, లరిగెఁ జూచితె వాయసాధ్యక్షుబ్రతుకు.

చ. కడపితి నిట్లు లేను జరకాలము చాలముదంబొనర్చునే
పడఁతుక కాననయినయది పన్నగభీతిగరించి యెవ్వధిం
జెడకనుఖింతు నిందులకు జెప్ప ముపాయము నాపు డప్పుడ
య్యడ లడఁగించి జంబుకమలాగ్రణి వాయసభర్త కిట్లుమక. 288

క. యీలీల నుత్తమముల, స్త్రీలం గాపట్టమెనఁగ మెసవికుభీరా
భీలగ్రహణమున సరః, కూలద్రుమవర్తియుసలికొక్కర దెగడే. 289

క. అనిచెప్పిన గోమాయువుఁ, గనుఁగొని వాయసమువలికఁ గర్కటకముచేఁ
దనివిసన మీలజాలం, దిని కొక్కర యెట్లుపాలిసెఁ బెంపవెయనుడుక. 290

ప. ప్రబుధుండిట్లనియె. 291

మ. తుణదాయామవిఘాతి భాస్కరమహస్సంపాతి విశ్వంధరా
ప్రణమ త్కుంతముసింధువింధ్యకుంధరప్రచ్ఛేత్తదానానలా
రణినానామృగ మస్తకద్రుమ కుతారం బధ్వనీనార్తికా
రణధైషజ్యముదోచె నేసవి మహా గ్రప్రేక్షణోదగ్రమై. 292

చ. ఆడుగిడరాదు నేల నెరయం దలచూపఁగరాదు నిష్పక
ల్లడిగొనరాలు నెండవడఁ జల్లెడువీడిక నే డమిత్రుఁడం
చుడుగక భానుఁజూచి వగనొందుకరీరులఁ దేర్పుగాడ్పుల
ప్పుడు పదపోషణవ్రతులు వోఁగునదావకళాధురంధరుల్, 293

- సీ. చండినిప్పుల వసంతములాడు నెండల వడఁజల్లు పడమటివాయువులును
గ్రోవిగుంటలుదక్క గుల్లలుచిక్కంగ నివిరివగొంగరాయిడికి మిడికి
కొరడముఁగడిపె పాపరమల్లముచ్చంగి కొంటె ముక్కును లాంపిఁగ్రచ్చుకొనియె
వాలువముకుదమ్ము పల్లెగండెరవత్తె గుజ్జచేడిసతాతికొలుసు మడిస
తే. నూతయలజళ్ళ చెఱువులనుండరాక, కావొసల్లు నెగల్లును గవులువిడిచి
తరలి చెంతల నూతిగుంతల వనించె, *గరలిప ర్తిల నమ్మహాగ్రీష్ణమునను. 294
- ఉ. శంబర శోషణక్రియకుఁ జాలి దురంతతరప్రతాపరే
ఖం పథికాంగకంబులకు గాఁక ఘటించి వారింతు రంగనే
వ్యంబు మహాబలోద్ధతము నయినకతాంగమునెక్కి యన్నిదా
ఘంబునఁ బడినీయుపతికాముఁడు కామునిదెప్పెఁ బొల్పగన్. 295
- వ. మఱియు నవ్వేసవి శోషితసింధురాజంబయి ధనంజయుం గృశీకృతదశకంధరంబయి
దాశరథిని ఘనాఘనన ర్తితకిలిమండలంబయి కంధరారంభంబును భోగివిరాజమానం
బయి బలిపడనంబుననుకరించె మఱియును. 296
- చ. అనిమిష మండలీరుచిరమయి కవిరాజవిరాజితోక్తుల
ద్దనరి మరున్నికేతనమన న్ననుపట్టిన దాని నొక్కచోఁ
గనియె సరోవరంబు ఝుకంబులఁ బట్టుకొనంగకైలే
కనిలిచి క్రాంచమెచ్చిరులు కారియఁ దత్తెటి నూరకుండఁగన్. 297
- వ. దానినిరీక్షించి యొక్క మరీరం బిట్లనియె. 298
- క. బకమా గృహ దఖిలకదం, బకమా యాహారవిధికిఁ బాసిటుల సరో
నికటమున నూరకుండెద, పకటా యిదియేమి యనిన నది యిట్లనియెన్. 299
- ఉ. యీదశ యెట్లుగాఁదెలిసి తీవు మరీరమ నిష్కలంబు మ
త్స్యరూఁడ వృత్తి నా కిదియఁగైనను నీయెడ నేమి చెప్ప ద
త్తాదృతి నీయవస్థ కరయం గత మున్నది విస్త జాలరుల్
మేదుర శక్తి నిక్కొలనిమీనములం గొనిపోవువారలై. 300
- క. పలువురు రానున్నారని, తెలియ నిద్రిని చెప్పవచ్చితి నీతోనిం
దులకయి యాహారంపం, దలఁపక పలవంత నొందెదం గర్కటకా. 301
- క. జాలములన్ గాలముల, నీలెల్లం బోలియకున్నె మృత్యుసమంబీ
జాలియెటనుండివచ్చెం, గాలము దరియింపరాదు గదయెవ్వరికిన్. 302

* నూచ్చ కరమయివయ్యామహాగ్రీష్ణమునను. (పాతాళతరము.)

స. అని యశ్రుమిశ్రితాంబకం దై బకంబువగదిన విషంబువగలదువంబు లన్నియు
సెలుకచేసికొని యక్కొక్కర కిట్లనియె. 303

ఉ. ఆరయ మీనభక్షకుడవయ్యెను గూరిమిపెద్ద మాయెడం
గారుణికాగ్రగణ్య యటుగావున విప్రతిపత్తిలేదు ని
హ్వోరయమార మయ్య నొకచొప్పునరుస్థితిసొందకుండ నీ
జేరుపుమయ్య నేమము ఘటింపగదయ్యె ప్రసన్నమూర్తివై. 304

ఎ అని మీనంబులు దన్నుం బ్రార్థించిన సత్సంకంబయి బకంబు తనలోన. 305

క. యాయంబుచాళములు దన, మాయకులోనయ్యెఁ గంటి మన సని సంతో
సాయతి నంతర్లీనముఁ జేయుచు మాయాకళాశాసితమదిపలికె. 306

క. వాదించి జాలరులనొక, గాదన నాచేతఁగాదుగద నిజన్మత్తి
చ్చేదమునకు నోరుచుకొన, రాచేకద పరమదుష్కరమ కద పూజక. 307

క. ఐన నికసేమిసేయుద, మేనొకఁ డెఱిగింతుఁ జేయుఁ డిష్టంబైనకొ
మీనముల నితరసలిల, స్థానములను బెట్టివచ్చెదను మిముఁ గరుణక. 308

క. రావలసిన రాఠం డని, భావంబున లేనికరుణపరిధవిలంగా
నావృద్ధబకముపలికిన, జీవనచారములు విశ్వసించినమదితోక. 309

క. చేపెఱుఁగనికూనలు మీ, లాటోపముమీఱఁ జేరవరిగిన నిశిత
త్రోటి నొకర్పుషముఁగొని యొక, వోటికింజని మ్రింగి నగచుచుం గ్రమ్మటియొక. 310

ఎ. ఇట్లు క్రమరీ. 310

క. రాఠం డొక నొకరని రా, జీరియొకానొకర్పుషంబు శితచంచువునకొ
గూరించిన మునుమెసవిన, చోరుపఱు మెసవి తొంటిచొప్పున ముఱలకొ. 311

క. మగిడివిరివియును లోతుకొ, దిగియుం గలనీటవిడిచి తీఁగొన్నిటి న
క్కగములుదన్నెకొ మృత్యువు, మొగము న్నోరు త్రమాంగమును డాకాలకొ. 312

క. మీకును మృత్యుత్రాసము, లేకుండం జేయనేర్తు లేలెందని రా
నొక్కొక్కర యొకమీనముఁ, గైకొని చని తిని సరోముఖమువకువచ్చుకొ. 313

క. ఎడతాఁకితాఁకి యొండొక, మడుపున నిడుకై తవమున ముఱియు న్నప్రియుకొ
బడుగుంగొక్కరమాలం, గడుపార నైసవి తృప్తిగైకొని యంతకొ. 314

ఎ. సరోవరతీరంబువం గాల్పిలిచి వాంఛితపరస్పరస్థానంబు లగుమీనంబులం గదిసి
యిట్లనియె. 315

గీ. అరిగి తిరిగి ఘోటి కలనీతి భరమాన, ఐసమె మూఁడుగాళ్లముసలిగానె
కండపడియొ ఐయసొ గర్భమొ పంచారి, క్షి ముడుక కెట్లు సంభవించు. 316

- క. బడలికఁబాసినఁ దిరుగం, బడి ప్రాణసమానులైనబంధుల మిమున
 వృదుగునఁజేర్చెదనని యొడఁ, బడఁజెప్పుం దనకు నరుగఁ బాసినదనుకన్. 317
- క. తనివినన నిట్లు కతిపయ, దినముల కుదరానలంబుదీఱ వ్రాయా
 ఖనియాబడుగుంకొక్కెర, యనఘా యాపెంకిమీల నన్నిటి మెనవెన్. 318
- ఎ. ఇట్లు నిరవశేషంబుగా మీనంబులం దిని యెందేనియుం బోవ నుద్యోగించు నజ్జరత
 బకంబున కెఱుకఁజేసికొని మున్నెటింగించుకొన్నకుశీరం బిట్టనియె. 319
- గీ. భావికైవర్తకత్రాసభగ్నుమాన, మానముల మీనముల నొండుమడుగుఁ జేర్చి
 కుక్కతసామ్రాజ్యవిభవంబు చూఱఁగొంటి, బకపురందర కలఁడె నీవంటిధర్మి. 320
- క. నాశింఘాదులు నినుఁ, బోలరు పరహితవివాసమునఁ జాట్టములం
 బాలించి నన్ను నేలా, పాలింపవు సఖుఁడఁగా నె పగవాడనొకొ. 321
- ఎ. జలస్థలాంతరంబునుం జేర్చి పొగడ్తఁగనుమని కైవారంబునేయు కుశీరంబు నిరీ
 డ్దీంచి కర్కటహంసం బపూర్వం బదియుఁ జవిచూడవలయు నని విచారించి
 యొక్కొక్కెర దానిం గఱుచుకొని వధ్యశిలాతలంబునకుంబోయి భక్షింపఁ దివురు
 టయు నయ్యుద్యోగం బెఱింగి యయ్యెన్ద్రుండీ. 322
- చ. బలిమి హుటాహుటిం దటిమి పట్టుకొన న్వడిలేక మాయపుం
 దలఁపున రిత్తజాలరులదాడి గడించి యుషంబుల న్నిరా
 డులగతి మెక్కని మృగలికొక్కెర యన్యజలాశయంబునం
 గలుపుమిషంబునం జనదుగా కపటాత్మలవిశ్వసింపఁగన్. 323
- క. మేనీనసమయంబున ధృతిఁ, బాసినమది కార్యహానిఁ బ్రాణులనిలుగన్
 వ్రాసె విధి మృతికినేలా, గాసిలి పొరుషము విడువఁగా నేమిటికిన్. 324
- క. పరుషకరపత్రధారా, సుఖరణఁ బ్రకాశించు మద్విపులదంష్ట్రీకలన్
 శిర ముత్తరించి పాథ, శ్చరములకొలఁదీర్తు నీరసంబున ననుచున్. 325
- క. అక్కర్కటముండఁగ నల, కొక్కెర దత్తరసమెలిచికొని తినునదియై
 ముక్కైత్తిచాచు నాలో, నొక్కూకునఁ గొండ్లనిటికి యొత్తెన్ గళమున్. 326
- క. ఒత్తిన సుమదుండుభుకము, కత్తెరచేదనియుమాడ్కిఁ గర్కటదంష్ట్రా
 శృత్తగళంబై నెత్తురు, జొత్తినలవృద్ధబకము సోలెన్దులెన్. 327
- క. రోయక ప్రాణులకపకృతి, సేయుదురాచారుఁ డిట్లు చేట్నడు విను మో
 వాయుస్థల భ కికురిపు, వాయుభుజం డీల్లనిటివాడై యునికిన్. 328
- మ. భవదర్శాపాతకృష్ణసత్పవరణోపాయంబెఱింగింతు నీ
 పపథానంబునఁ జేయు మేముఱక రాజాగారసంచారివై

- ఛవిమత్కంచన మేఖలాలలిక దృష్టంబైన లాగించి నీ
వవిలంబంబునఁ బెట్టుమప్పునికి రా జాపాముఁ జంపించెడిన్. 329
- ఉ. నావిని కాక మవ్వీధమునం జరియించెదనంచుఁ బోయి రా
జావసధంబుజేరి యరయం బ్రతిసాధనఁజేయఁబోవుచుం
బ్రావృత మేఖలాలత. ఖురాశ్యుపకంతముఁజేర్చు దాని నా
లోవెన నంఘ్రులంగమిచి లోకులనూడఁగ నభ్రగామియై. 330
- చ. అరుదుఘటిలమందగతి నంతట నింతట నాసపాటుగా
నరుగుచునుండ రాజపురుషావళి మ్రోయుచు రాజానానతిన్
గరలుచు వెంటరాఁ దొలుతఁ గృష్ణభేజంగమమున్నవృక్షకో
టరమున మేఖల నివ్వడిని దాఁపున నొండొక మ్రానవేడినన్. 331
- క. పరశుప్రహరములఁ ద, తరుకోటరమగలవై చి త్రత్ర్యోజిన్
మెరిగొని మేఖలయున్ గొని, పరిజనులుం జనిరి కాకిపగయునుదీఁతున్. 332
- ఎ. పరాక్రమంబునకంటె నుపాయం బెక్కువ యనిచెప్పి వెండియుం దమనకుండు.
క. ఇల బుద్ధిగలుగునతనికి, బలముంగల దెబ్బలనినఁ బటుబుద్ధిసము
జ్జ్వలమొకశక మొకానొక, పాలమున నున్న తేకరిపుం బొరిగొనడే. 334
- క. నావిని కరటకుఁ డది యె, ట్లివిధ మెఱిఁగింపు మనిన నినసంసత్సం
భావితనయకాస్తోకశా, కోవిదుఁ డాయనకు దమనకుం డిట్లనియెన్. 335
- సీ. దంఢిదంతాగ్రనిర్దళితమస్తకగళ న్నూత్నముక్తాఘపాంధూకృతంబు
బహుళతిరగ్దృష్టప్రతిహతస్యదన దజ్ఞరఘన స్తనిత లాస్యదమయూర
మచ్చభల్ల ప్రహరాస్థాతృమాక్షిక చ్ఛత్రిపంక్తికృతత్వైతలంబు
బిలసదాహరితుందిలసంపనిర్దుక్తసాంకవసురభితస్థాణుమాల
తే. మాద్యతాఖండవాగురికావతఃత, రజ్జారజ్యద్గరుచ్చటాభ్రాంతిదాయి
చమరవాలవిలోకసంచకితమృగము, గల దొకానొకగహన మక్కానలోన. 336
- క. మక్షింభరి యగునొకనా, ర్యక్షము వర్తిండు నహరహ మమర్యాదా
దక్షంబై నానామృగ, శిక్షాభిక్షాప్తి సుల్లసిలు నది నెకయన్. 337
- క. ఈరీతి మేరమిఱి య, వారణవారణవిరోధిపధియింపంగాఁ
బోరా దెరువెఱుంగక యా, ఘోరాటవిమ్మగములెల్ల గుములై భీతిన్. 338
- వ. వచ్చి యక్కేసరికిం బ్రజామంబులాచరించి. 339
- సీ. గిరిదరీముఖ బహుద్విరదకోటిరసి క్తగండతైలము కనత్కనకపీఠి
పరితోవిసారి శంబరలులాయన్యాఘ్ర హరణఘోషములు తూర్వాకరవములు

- మస్తకోపరి పతన్తహిధరాధిత్యకా ఝరవారియభిషేకసతిలధార
సవిధపాదపలతాస్థాయినీడజకులాంచితతతు ల్బామరాశీరవములు.
- తే. గావె మృగరాజవిఖ్యాతిఁ గనిన నీకు, నారగాంభీర్య మారసాహసవిలాస
మార గారవ మారస త్యాతిశయము, చారుతరమూర్తి పంచాస్యచక్రవర్తి. 340
- క. హరి సాగా నీరూపము, శిరమునధరియించి కాదె శిక్షించె మరు
త్పరిపంథిఁగనకకళిపుం గరివైరీ నిన్నుఁ బొగడఁగా మాఁకమే. 341
- ప. అని యనేకప్రకారంబుల మాతంగధ్వనిం బ్రశంసించి యల్లాసంబుఁ బుట్టించి
మెచ్చు. బుచ్చుకొనివచ్చిన కార్య మ్మడుగంబడినయవియై మృగంబు లమృగపతి
కిట్లనియె. 342
- క. అగపడినవారి నెల్లం, దెగటార్చక మేరచేసితిని మను మటనీ
మృగములజాతికి నొకఁడొకఁడుగ నిది మానునవి చెవినిడుము మృగనాథా. 343
- క. ఈతగవునడపుమని సం, జాతత్రాసమునఁ దనుఁ బ్రశంసించిన నా
రీతినినర్చద నని యిది, జాతికి నొకఁడొకఁడుగా మెనవు నదిమొదలుకొ. 344
- క. అంత నొకవారమునఁ దన, పంతగుటయు నిశిత బుద్ధిపహనము ధీర
స్వాంత మొకధూర్తశకము, దంతిప్రతిపక్షీకడుపుఁ దనియించుటకుకొ. 345
- క. చావునకుందెగి త్రొవం, బోవుచుఁ దలపోసి స్వగతముననిట్లను న
య్యావననిధిఁజొచ్చేటుల, వైవడి హరికడుపుఁజొచ్చెఁ గా వనమృగముల్. 346
- క. ఈ నెటికేసరిజతరా, ధీవత దినమొకటిలెక్కఁ దినఁగామృగసం
తానంబు మల్లెపట్టిన, చేనిక్రియం శెప్పనేమి శివపాడయ్యెకొ. 347
- క. దీనికేఁ దుదమొద లెయ్యది, పో నెయ్యదితెరువు బుద్ధిపూర్వకముగనేఁ
డేనెడ కేసరిఁ బొరిగో, లోక నేడనివనమృగాలికొల వారింతుకొ. 348
- క. బలమునకంటెను బ్రజ్ఞా, బల మెక్కుడుగాదె బుద్ధిబలమునఁబేర
చెల్లమునఁగైదువువెలిగాఁ, దలఁద్రుంతుం శెండి రెంటఁ ద్రావుడుదిండికొ. 349
- క. ధైర్యముపెట్టనివరణము, ధైర్యము నానాశుభప్రదము నేడడయ్యుకొ
ధైర్యధురాధుర్యునకు న, వార్యములెక్క డివి వార్ధివలితధరిత్రికొ. 350
- ప. కావునధైర్యాదిగుణంబులుగలిగి యిక్కొలంతఁ బాపుకొనియెదనని నిశ్చయించి
మందగమనంబునఁ బ్రొద్దుపోయిన తరువాత డాయంబోవుటయు నతితృప్తిపాసా
భిధూతంబగు కంతరనంబు రోషకషాయి తేతుణంబులనిరీక్షించి శశకంబున
కిట్లనియె. 351

- శా ఓరీ యాఁకటఁద్రస్సీతి స్సరగ రాకుండెట్లు త్రాసంబులే
దో రామాదులఁబాసి రా మనసురాదో వచ్చుమార్గంబున
దేరడ్డంబుగఁబాఁతునో బలిమి యెందేసేమి చేఁబాఁతునో
యా రా జాగొనరించితివనిన బ్రహ్మయ త్తచి త్తంబునన్. 352
- ఉ. కేసరివంకఁజూచి పలికెన్ శశ మే నపరాధిఁగాఁ జూచి
యాసరసీయహఃపుఁ దుదయంబగునప్పుడె లేచి యాఁకటం
గాసిలే వల్ల భుండని తగం బఱతేరఁగ వ్రోసి నున్పిష
త్రేసరపత్తిదూల నొకకేసరి నాగుఁడహోయవారణన్. 353
- చ. నెలపులవెంట భూరిమద సింధురమజ్జము గాఱఁగా విశ్ఫం
ఖిలగతివచ్చె వచ్చి యరికట్టియదల్ప సమీపవర్తియై
పలికె మృగాధమా బలముఁబాపెద మత్సదృశద్విపాహితుం
బాలమునఁగానవే కదిసి పోగొనరింపఁగ నింపువుటైడిన్. 354
- క. వనుఁబోల సింగములులే, వని కేసరి పోతరమున నాడినమాట
ల్పినివిని వారితభీతిన్, ఘనరీతి గజాభియాతిఁ గని యిట్లంటిన్. 355
- క. సంగరసంరంభపుటా, సంగరముప్పొంగెనేని తుణమాత్రము ని
ల్వంగలవేనినె తెచ్చెద, ముంగలికిరిమథనచంగము స్సింగంబున్. 356
- క. అది నిశోరికఁదీర్చుం, గదలకు మివ్చోటననుచు గాఢప్రజ్ఞా
భ్యుదయమునఁజేసిచానక, బ్రదికి యహా నీకు విన్నపము సేయుటకున్. 357
- క. ఏతెంచితిఁ దడయులకిది, హేతుపుపంచాస్యమూర్తివీవగుఁజూచి
యోత్ర ప్రకౌర్యయారా, జాతతవిఖ్యాతనిరతుఁడై యొప్పెసఁగెన్. 358
- క. చేరి నినుఁగొలువవలెనో, వారక యాహరి నె కొలువవలెనో మాక
వ్వారింపు రాజులనఁ గం, తీరవ మిట్లనియె నెవ్వడి న్నశమునకున్. 359
- శా. ఏమేమీ నిను నడ్డగించుకొనెనా యిట్లాడెనా నిక్కమా
నా మేలే సమరేచ్ఛయంతెబలుపానా పాదమా మాపలే
వామున్నెక్కడఁగంటి ఇప్పురమగర్వగ్రంథి మచ్చాతదం
ష్ట్రామోఘాభిహతి వ్యధింతుఁ దగ నాహరింతుఁ దన్నాసమున్. 360
- క. నావిని శశకము నామా, యావాగురఁ జిక్కెనింహమని యుబ్బుచునో
దేవా విచ్చేయుము సం, ధావిభవంబెసఁగఁ జూపెదం బ్రతిపక్షిన్. 361
- చ. నిలువకవత్తుగాకని వని న్నొనిపోయి చలింప కారసా
తలజలపూర్ణకూప ముచితసితిఁజూపి శశంబువల్కె లో

- పలఁగనుపట్టుమాడు ప్రతిపక్షీననం బరికించి తజ్జల
 నలిఁ బెఱసింగముంబలె నిజప్రతిబింబము గోచరింపఁగన్. 362
- క. కడుఁగరలియెగనిమాతం, బహుతీక మునింగి తేలఁ బాసియంబు
 ల్లడుపారఁద్రావె ననువు, ల్వడిచెం గరివైరి తీవ్రవేదనఁగృశమై. 363
- ఐ. బుద్ధిగలవానికి బలంబునుంగలదనుట కిది నిదర్శనంబనుటయుఁ గరటకుండు దమ
 నకు నలరు మొగంబునంజూచి బుద్ధిచుంతుండవగుదు నీకు కుభంబయ్యెడు మిత్రభేదం
 బున కుద్యోగింపుము పోయిరమ్మనిన నతండు కరటకువీడ్కొని సంజీవకుండు లేని
 తేళఁ బింగళకుసూపంబున కరిగి ప్రణామంబాచరించి నిలిచిన మృగరా జమ్మంత్రి
 తనయున కిట్లనియె. 364
- క. నీవలనఁ బ్రాజ్ఞరాజ్యముఁ; గావించెదఁగాదె దమనకా యేకార్యం
 వీ పూఁది తెలుపవచ్చుతి, వావిధ మెఱిగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 365
- సీ. చిరకాలసంక్రయస్థితి నమ్మరిగిన తనవారెడ ననాదరమునేసి
 సిరిఁగోరి నడుమవచ్చినవారి మన్నింతు రభినవప్రియులు భూవిభులుగారె
 పురుషునిజాగుంబులు విచారింపక నీతియేపతికి మన్నింపఁ జెఱుపఁ
 బరులనందఱఁ దమవలెనిరీక్షింతు రక్కఱులు చనువోనిన లెఱుఁగలేరు
 తే. నమ్మఁగలవారుగాకదుర్జయమువేర్చి, నెవ్వ రెటునేయునుకొ యెట్టు లెఱుఁగవచ్చుఁ
 గర్కఱికగాదుకద ముంటిగంటిఁ దెలియఁ, గాఁబరస్వాంతమనినఁబింగళకుఁ డతఁ.
- చ. కనుగొనిపల్కె నోదమనకామతిశంకితమయ్యె నిప్పు డి
 ట్లనుటకు హేళువెద్ది తెలియవ్వలె సర్వముఁ జెప్పమన్న నా
 యనయను విన్నవింపవలెనా మృగనాయక నీతిఁ జెప్పఁగా
 వినువినకుండునాకుఁ దగవే కలకార్యముఁ గప్పిపుచ్చుఁగన్. 367
- ఉ. తోగ్గివకు కుద్దసాధుచరితుండని చిత్తమునందలంచి సం
 జీవకుఁ దెచ్చి నీసఖునిఁజేసితి నీవును వానికూర్చిత
 శ్రీవిభవంబాసంగి సవరించితి వందఱ మూలభృత్యులం
 జీవితతుల్యులం జపుకఁజేసి కడంబడవయిచి తీవిటన్. 368
- సీ. సదృశభోగము సమాసముఁ దుల్యవిభూతి యును భృత్యునకు నీఁగి చనదు పతికి
 నిన్నియు నతనికి నిచ్చితిసామ్రా జ్యమేమిపాపముఁజేసె నిత్తుగాక
 సంజీవకునితోడి సఖ్యంబుపైవచ్చె హెచ్చించి యాపదఁ దెచ్చుకొంటి
 యొంటిపాటున నాతఁ డొకనాఁడు నాతోడ నోడక నీసుద్దు లుగ్గడించి
 తే. రహితక క్తిత్రయండు మందరత్తి మాధుఁ, డితనికెక్కడిసామ్రాజ్యమేడబ్రదుకు
 చుడియెఁ దెక లేరయనుచుఁకేరడములాడె, ననిన విని విన్నవయియుండెహరివరుండు.

- గీ. మృగవిభుండిట్లువిన్ననియెగముతోడ, మలఁగుయందొగమతీయనమ్మంత్రినుతొడు
మంత్రియొక్కడైన నతఁడు సన్మాన్యఁడైనఁ, బుడమితోడెల్ల చేటులఁజేసినెఱుఁబు.
- చ శ్రవణయోగాంతరావళిచక్రము లగ్గలపట్టు తోరపుం
జెవుడుకనీకావసుధనీమకు నుమ్మలికాడు దృష్టిపా
టవము దురుక్తి నాలుకకు దానీనచుట్టము పారుపత్తెను
స్త్రైవులు నవైద్య సాధ్య మెడ త్రైవ్యక నెవ్వని నాశ్రయించినకా. 371
- క. శరణ మధికారియైనం, ధర లెక్కలువ్రాయవా రతనివా రైనకా
బాకపిడిచుట్టునె ధరణీ, శ్వరునకుఁ దదితరుల నిలుపనలెఁ బనిమీఁడకా. 372
- క. పరిశుద్ధులకరణిఁ బర, స్వరబంధువులయ్యు సర్వభక్షకులయ్యుం
నరవల్లభు దగ్గరమా, ర్దురభంగి నిర్మలబోరుదురు పశివారల్. 373
- చ. తనఘనరాజ్యమంతయు బ్రధానునిపై నిడియున్న మత్తుఁగాఁ
జెనిచి నరేశ్వరుండు నడిపించినవాఁ డతిరూఢమూఢుఁడై
కనుకని వల్లభు న్నరకుగాఁగొనఁ దానచివావిశులం
దనమును నెవ్వఁ డాధ్యత్మముఁడయి మనువానినచేరు లక్ష్మీయకా. 374
- క. ధారుణి నపకారికి నుప, కారముఁగావించునాఁఁ గానము తద్దు
శ్చార్పిత్రులయొడ విశ్వాసా రంభిణ మనుచితము క్రియావిఫలబలకుకా. 375
- క. ఊఁగెడుపల్లను విసమునఁ, దోఁగినవంటకముఁ గుత్తితుండగుమంత్రికా
లోఁగక యున్నానించిన, చోఁగలుగు నఖండమయిననుఖ మెవ్వరికికా. 376
- క. నీవెఱుఁగవు నేనెఱుఁగుదు, ప్రేమచ్యేం జెలిమికోలది వడఁచెచ్చెన్సం
జీవకుఁ డతనికిరాజ్యం, బీమిచ్చెదొ బలిమి నాతఁడే కయికోనునో. 377
- క. సందేవకసాచివ్యము, నం జేటగునీకు నీమనకు చెప్పఁగల
ట్లుంజెప్పితి మానుట నా, కుంజూడ శుభంబు మెలూఁగో చెడుతెరువుల్. 378
- చ. అని బోధించుదమకమనకుం బింగళకుం డిట్లనియె. 379
- ఉ. నివచనంబు లుత్తమము నిష్కవము ల్విను మట్లులైన సం
జీవకుడైన విశ్వసనచి త్రముపుట్టు దశీకవృత్తియోఁ
గావుత దోషదుష్టములుగావె శరీరము లేరికిం గళా
కోవిద వాని వీడ్కోమటకు న్నతిపుట్టునె నాకుఁ జెప్పుమా. 380
- క. వారిని దమనకుఁ డతిరో, పావలచేతన్కుఁ డగుయ నను నట్లయినకా
నేవకులతోడఁగూడం, బోవిడునీకేమిటికిఁ బ్రభుత్వశ్లాఘల్. 381
- క. తనవు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమాధతరచండమునకా

- దేవతీపతి చోడకోర్కక, చని రాజ్యము మంత్రికై పసముఁ గావించుకొ. 382
- క. సిరిఁబరిహరించునరు లె, వ్యరు చెవుమా పిచ్చుకుంటువాడుంబలె హో
దరుఁడాదిగ వృషసంక్రయ, గరిమ వృంపదలఁ బొదలఁ గాంతింతు రిలకొ. 383
- ఎ. సత్పురుషులమతి నతిక్రమించి యసత్పురుషుల బుద్ధిం బ్రవర్తించుగాజ విను మప
ధ్యానురాగియగు కోగియుగోలెఁ బ్రాణభరణసమర్థుండుగాఁడు స్వబుద్ధి రాజులకు
విశేషించి ఎలయు బుద్ధిరాహిత్యంబునగు మంత్రివకుండై తిరిగిసేని యారాజు
విరోధినిరోధితుం డగునట్లుగుట హితరంత్రియగు మంత్రివాక్యంబులురాజునకు నప
శ్యక్తవృత్తంబులు వినునప్పుడప్రియంబులు పరిణామంబునం బ్రియంబులునగు
వానినుపదేశించు మంత్రియు నవ్యాకృతంబు లాదరించు రాజునుం గలగఁడు కలిగ
సేని యద్విక్కునఁ దెక్కువచెడక పిరులు పెరుగుచుండు. 384
- క. ఘనుఁ డాపుఁడునగునవిపుఁడు, వినిపించినరాజనీతి వేయేటికి రు
గ్గునకుఁ జికిత్సాక్రియవలె, మునువెగటుం బిదపహృద్యమును నైయుండుకొ. 385
- క. నరపతి మూలబలంబుల, తెరువొల్లక నడుచు నరుగుదెంచినవారిం
బరిపాలించుటకంటెను, గరివై రీ యొందుచేటు గలదే పుడమికొ. 386
- క. మూలబలంబులగల భూ, పాలునకు నరాతిజాతిభయపడు లక్ష్మీ
భూలావణ్యవతుల్ హరిఁ, బోలె న్బెడఁబాయ రవ్విభుని ననుదినముకొ. 387
- క. తానెంతకూరుఁ డయినను, భూనాథుఁడు మూలబలము పొందొల్లక ని
ర్వానపరిపంథినరవర, సేనాపారంపరీవిజేతయగునొకొ. 388
- ఉ. జీవితమిచ్చి యాదరముఁజేసి జనాదనసంవిభాగసం
భావనకల్పి నేధరణిపాలుఁడు భృత్యులఁ బ్రోచు నద్ధరి
శ్రీవిభు ప్రస్తుతంబున శరీర మలత్యముఁగా దలంచుచుకొ
జీవితమిచ్చు గాయములచే బడునొండె భటుం డుదగ్రతకొ. 389
- క. పరిజనగౌరవము ధరా, ఐరునకు నత్యంతగౌరవము వెండియు న
పురిజనలాభువము ధరా, ఐరునకు నత్యంతలాభువము గు మ్మెందుకొ. 390
- ఎ. నీవు మూలబలంబులం దిరస్కరించి యభినవాగతులం బురస్కరించుకొన్నాఁడవు.
క. సేవకుఁ డని చూడకు సం, జీవకుని న్నతఁడు సరకుసేయఁడు రాజ్యం
దేవేశ నతనిపాలయి, పోవునొ దుది నెంతకొఱతవుట్టునొ నీకుకొ. 392
- క. నావిని పింగళకుఁడ నయ, కోవిదు దమనకునిఁ బలికఁ గూరిమి నభయం
బీబిప్పింపఁగ నిచ్చితి, నావిధ మతఁడేలమఱచు నది యెట్టులగుకొ. 393
- ఎ. అనిన దమనకుండు. 394

- క. కొనియాడినఁ గొలిచిన దుర్జనుఁ డాత్మప్రకృతివిడిచి చరియింపఁడు ది
ద్దిన చమురుఁబెట్టితోమినఁ, దనకుటిలతఁ గుక్కతోఁక దా విడుచునొకో. 395
- క. కొలిచిన నవధీరితుఁగాఁ, దలఁచిన జేయును బరోపతాపము ఖలుఁడౌ
దలనిడుకొన్నం ద్రొక్కిన, బలితంపుంబాము బడలుపడఁగఱుచుఁగదా. 396
- క. సారథునసారముఖసం, స్కారంబుల లకున మకుభగంధముఁబోలెం
గ్రూరుఁడు ప్రతివాసరచి, తారాధన విధుల విడువఁ డాత్మప్రకృతిక. 397
- క. హితకార్యము నన్నడుగఁడు, పతినాకేమిటికిఁ బృచ్ఛపరిభాషణమం
చతిమానముద్ర నుండుట, మతమనరు నునీతివిదులు మంత్రుల కందుక. 398
- క. సంజీవకుదుర్బాహ, పుంజము వీనులనహించి పోల్పొలములి
చ్చం జింతింపవు దుర్లఱు, గంజాశరణంబుసారపుగద మృగరాజా 399
- చ. అపనివిధుం డనీతివకుఁడయి మద మెత్తినదంతివోలె ని
చ్చులసినట్లు గ్రుమ్మఱుచు సైరణ భృత్యజనాపరాధముల్
చవవునఁగప్పిపుచ్చుచు నజప్రము దుర్విసయత్వ సత్వభై
రవవిపదంబురాశిఁబడి క్రాగు దురంత విషాదవేదనక. 400
- క. వీజాడవాఁడు రాజగు, నాజాడసె ప్రజయుఁ డిరుగు ననుదినము 'యథా
రాజాత తథాప్రజా' యను, నీజనవాదంబు వింతయే యిపు డనుడుక. 401
- క. చిరబోధబాధచే వే, సరి కేసరివలిక నంతచపలాత్తుఁడో
వరమసఖా సంజీవకుఁ, డరుదేరం దెలిసియాత మాయమేటిక 402
- క. పిలిపింపుమనిన దమనకుఁ, దులుకున నను నేటికార్య మూహించితిపిం
గళకా నీవెవ్వనిఁగాఁ, దలఁచితి వానిధ్వరప్రతాపప్రబలుక. 403
- క. ముదలింపవచ్చు నెటు ది, గ్విదితప్రభు నతనివాని వీనిచ్చెలె ని
ట్టిదియైన మంత్రమేక్రియఁ, దుదిముట్టుం జెప్పమా యతులనీతినిధి. 404
- క. పరిపక్వమంత్ర బీజము, నిరతిశయాశంభిపాలనీయము దానిం
బరిభిన్నముఁజేసిన నం, కురదర్చన మగునె నీతికోవిద చెపుమా. 405
- చ. ఇందులకుఁ బ్రథమోదాహరణం బగు నొక్కయితిహాసంబుగలదు దాని నాకర్ణిం
పుము. 406
- క. కల దుత్తరమున నతిని, మ్తులవస్తువిశేషమహిమధుర మధురధరా
వలయపుర మధుర లేజో, బలసారసబంధుఁ డది సుబంధుం డేలుక. 407
- క. అలఘుకళావినిశ్చయఁ డగు, నలరాజాసుబంధుఁడయ్యె నసుబంధుం డై
జలధిపరీతాఖిలభూ, తలవిహ్వలజ్జమల సంతతము పాలిందుక. 408

క. జనలోకపారిజాతుని, దశదశని యపారిజాతుఁ డగునప్పహిధ్య

త్రనయు నిజా స్వరణంబున, నవపూ యొకయూక మహారహమున ర్తించున్. 409

క. అది మది వేగిర మెఱుంగక, యదనాకసిసురతభిన్నుడై రా శెంతే

నిదురింపఁ గడిసి త్రావుం, దదుదయశోణితముఁ గడుపు దనివిసవంగన్. 410

క. మఱియుఁ బ్రమాదాదులఁ జే, టెఱుంగక పైపాటుకులేక నెక్కటిశయ్యం

గఱచుకొని తనకు నేయ, క్కలపాటునులేక కొంతకాలముఁ గడపెన్. 411

క. మారుతవళమున నపు డా, భూరమణవిరంసుపానుపునఁ జండతరా

కారము డుండుభుకం బను, దారుణమత్కుణ ముపస్థితంబై నిలిచెన్. 412

క. నిలిచిన మందవిసర్పిణి, యల మత్కుణముం బ్రకల్పితాతివ్యముచె

న్నలరించి చాలు నిఁకనీ, నెలపునఁ గాలూఁడవలదు నీ నేగుమనన్. 413

క. నిరవధిత్యుష్ణావిరఁజిత, నరదంశనగుణము మత్కుణము దీగంబై

శరణని మందవిసర్పిణి, చరణంబులపై దీమసంబునఁబలికెన్. 414

క. దైవాధీనంబున నిట, కైవచ్చితి నొండుకడకునరుగ వైరుగన్

నాపసమె యిందునెలకొని, త్రావెదరాజవ్యశోణితము నీకరుణన్. 415

క. నావిని మందవిసర్పిణి, దానంతంగుంది తీక్ష్ణదంష్ట్రుండవు దూ

రావసంధుండవు డుండుభు, కావారక కడుపుచి చెప్పగనీనపుడెల్లన్. 416

క. ఒడలు బడల్పడఁగఱచినఁ, గడునెవ్వడి నదరి లేచి కంకటిపడి న

ల్లడలువెడకించి కానం, బడ నరపతి నిన్నునన్నుఁ బరిమార్చింపున్. 417

క. తులువా నీకతనమునఁ జెడ, వలెనటుబాగుడిగి యిచ్చవచ్చినదెసకున్

వెలుపడుమిపు డనఁ జరణం, బులమీఁదన్వాలి డుండుభుక మిట్లనియెన్. 418

క. నీవెందునిఁగితివో, దావై కాలూఁదియుండెదం బొట్టకు నీ

వేవేళఁ దయదలంచితి, వావేళనె రాజరక్త మాహరింతున్. 419

క. విడనాడకుమని దైవ్యం, బడర వత్కుణము ప్రార్థనాలాపములన్

గడుఁగరఁగించిన నాద్యతి, గడలుకొన న్యూక మట్లుగా కని పలికెన్. 420

సీ. ఒండుదిక్కునకుఁ బోనోపలేనని కదా యర్థిఁ బ్రార్థించె దట్లయిన నుండు

పతిరతిక్రంతిఁ దల్పమున నిద్రితుడైనతఱిఁ జేరి నెత్తురుద్రావిబ్రదుకు

మిదిసీకుసమయమంచదియూరకుండిన నాఁ డప్రదోషంబున న్విసేచ

గుణము మత్కుణ మతితృప్తిడకయ్యోపవేళుఁడౌ నప్తర్థవిభునిఁగఱచెఁ

తే. గఱుప నరనరుఁ డదరి మేల్కొంచి పనుల, జనుల సజ్జవిరూపింపుఁ బనుప వాని

దివియ లక్ష్మణగౌనుమనె తేరనరిగి, నికటరథాగ్రంతరము డుండుభుకము సొచ్చె.

- క. కాలవడిలేమిఁ గాడ్పడి, పోలేకున్నెడనెయుండఁ బొడగవశ్యేర్లకా
గీలిచి మందవిసర్పిణి, నాతోనం బులిమివైచి రసువులువెడలకా. 422
- ప. దుండుభుకమ్మంజేర్చుకొని భిన్నమంత్రంబైయూకవచ్చె మంత్రంబు వెలిబుచ్చు
రాదని దమనకుం డాడినఁ దింగళకుం డవ్యాకృతంబులు చిత్తంబునకెక్కి నిక్కువం
బుగావగచి యమ్మం త్రికుమారునకిట్లనియె. 423
- క. వాపై సంచేపకుఁ డతి, కోపంబునరాక కెద్దిగుఱుతు నునీతి
వ్యాపారశీల చెప్తమా, గోపవగతి వనిన దమనకుం డిట్లనియెకా. 424
- క. వానతటిసోరబాగై, యానవనుచురంగఁ గొమ్ములవనమ్రంబుల్
గానిటకువచ్చు నతఁ డది, గో నిన్నుఁవధింపవచ్చుగుఱు తెప్పటికికా. 425
- ప. అని యభిజ్ఞానంబుఁజెప్పి యప్పంచాస్యంబున కుపాస్యంబై యాస్యం బలర నవ్వం
చకంబచ్చటవాని మందగమనంబున సంచేపకు డాయఁబోయి వెడవెడఁ దల
యూచి నిట్టూర్పు నిగిడిందుటయు నతండు దమనకుం బరికించి సఖా ముఖంబునం
బొడలుచే భద్రమే యనిన నమ్మం త్రితనయుండు. 426
- ఉ. చిత్తము నిర్వృతంబు దృఢసేవకుటించిన విత్తము ల్పరా
యత్తిము లాశజీవితములం దొకయప్పుడులేదు పృథ్వులా
పత్తివిధాయినుల్ చ్యవినపాటలవమెక్కడి భద్రమేక మే
ల్గొత్తలె రాజసంక్రతులకుం బలుమాటలు వేయునేటికికా. 427
- చ. కనలుపహించి యాపదల గానిలఁడెవ్వఁడు బోంట్లచేతనే
ఘనునిమనంబు ఖండితము గా దిల నెవ్వఁడు సేర్పకాలము
నైనఁగొన నేవనీపకుఁడు గౌరవమొంద ఖలా ప్తిసౌఖ్యమే
జనుఁడువహించె రాజులకు సత్ప్రియుఁడెవ్వఁడు నాకుఁజెప్పుమా. 428
- చ. నలఁకువఁజూచి యీఁడడిగినం గసరుం గృశియించి యున్నచో
నలరుఁ బ్రహర్ణుఁడైన నెరయం బరికింపఁగలేడు నాకు నీ
కొలువికజాలునన్నఁ గునెగుంపులఁ బెట్టు వధింపఁజూచుగే
వలనరకంబుగా కొలుచువారికి దుష్ప్రభుసంక్రయం బిసీ. 429
- ఆ. తనువుఁబొదలనీడు తొపంబుబుట్టించుఁ, బస్తుఁబెట్టు మూలఁబాఱవేచుఁ
గొలుచు సజ్జనులకుఁ గుల్పితపసుమతీ, వల్లభుండు వేడిపంటివాఁడు. 430
- చ. నగవులకుం బ్రసాదవచనం బొక టాడఁడు మ్రొలనిల్చినకా
మొగములుపెట్టు గేల్పొగిచి మ్రొక్కి నఁజేమెదలింపఁ డాజిలోఁ
బగఱనడంచి కోల్పడినపాటుమ గెల్చినగెల్పునెంతయుం
గగనగుమంబొనర్చు నొసఁగంబడునో యని దుష్ప్రభుం డిలకా. 431

- ఉ. కానవవాసియైనను గుఖంబు విశిష్టగృహన్నభిక్షకుం
దైనవరంబు లూఖలకణాశనుడైన శుభంబు కర్షకుం
దైననుమేలు నీటజతరానలమార్పుటలెస్సయావె స
న్మానకరుండుగాని నరనాథు భజించుటకన్న సేరికొ. 432
- చ. మడఁగిపడుండఁ బ్రా నులకమంచపుఁగుక్కిరి నిల్వఁజెల్లుపు
ల్లుడిసెను వొండు రెండెనుపగొడ్లకు నోరికిఁ బోక ప్రక్కగుఱ్
గుడుషఁగఁగూటికి న్నొలకుగోకకు నీదిరమెంతఁజోతయే
వదువున దుష్పృథుం గొలువవచ్చు నిసీ యను జీవికోటికి. 433
- చ. పరికినమాటనిల్వఁ దెడపందడపం జెడనాడు వచ్చు మె
చ్చులదిగమ్రుంగు దొడ్లోలుతఁజూచినచూపులఁ జూడఁ డేర్పడం
జాలకదవంబొనర్పు సెరసుల్లుటియించు లదల్పివైచుఁ గే
వలన్యపసంశ్రయంబు పగవారలకు వ్వల దివ్యగుంధరకొ. 434
- మ. హతదాక్షిణ్యు లనర్థకారు లభిమానాధ్యాత్తు లవ్యంజన
ప్రతిపత్తు ల్లజనప్రియంవదులు సంపత్సన్నిపాతస్త్వతి
క్షుతికు ల్సత్యపరాజ్ఞులు ల్గనపికాచగ్రస్తు లాద్యావన
య్యతు లక్షేంతు లనాంతరంగికులు రాజుల్ గారె యూహింపఁగాకొ. 435
- క. చుట్టును లెవ్వరుదేశం, బెట్టిది యాయువ్రజంబులెట్టివి కాలం
బెట్టిది యేనెట్టిడబల, మెట్టిది నాకిని తలంపుమీ నీ వినినకొ. 436
- ప. దమనకు నాలోకించి సంజీవకుం డను ననుజీవులకు దుష్పృథు సంశ్రయంబుగాదని
యును దేశకాలంబులు విచారింపవలయుననియును నన్యాపదేశవర్ణ నాసందర్భం
బుగా నంటి విష్ణుటలకు నిమిత్త మేమియ్యుకో యని యూరకుండిన వెండియు
దమనకుం డిట్లనియె. 437
- ఉ. నావచనం బమోఘమని నమ్మి దురూహలత్రోవఁబోకసం
జీవక యేగుదెంచితివి సింహముఖంబున కెట్లు భద్రసం
భావనసేయుదుం గద విపద్దళలాత్రివదోటనోర్వనా
హ విభుఁ డీరసించెనుగదయ్య నిమిత్తములేమి నీపయికొ. 438
- క. సరసవిసీతరసానీ, తరసమువిరసతనగల్పి తనసుభటపరిం
పరతిత్తుననియెబతియె, వ్యరుదిక్కిఁక నీకులున్నవా రాజులకుకొ. 439
- క. పరివారిముదూర బసుం, ధరనిడివడిఁ దెచ్చె నేకతంబున నమ్మకొ
ద్విరహారీచీరి చిత్తం, బెరియంగాఁ బిడుగుఁజిటి యీదుర్వార్తకొ. 440

- ఐ. ప్రాణసమానుడవగునీకుఁ గప్పిపుచ్చరామిం జెప్పితి నిది నీమనమున నె యుండనిము
నానిని సంజీవకుండు విషాదవిహ్వలుండై. 441
- క. ధరనిరవధించితాసం, భరమునవలె శిరమువంచి పరికించుగుణా
కరు సంజీవకుఁ గనుఁగొని, గురుచాయాశాలి దనునకుం డిట్లనియెన్. 442
- క. చింతానలమునఁ జేతః, కాంతారము గుమిలఁ బ్రాప్తకాలము నారా
ధితువుగా కన నతఁ డ, త్యంతధృతిస్ఫురితచిత్తుడై తనలోనన్. 443
- చ. కరిగమన బ్దురాత్మకులఁ గాని రమింపరు హీనజాతికా
పురుషులఁగాని భూభుజులు ప్రోవరు కానలఁగాని మేఘము
ల్లరియపు సత్యశౌచములకుం బెడఁబొసిననానిఁ గాని యిం
దిరవరియింప దుర్వి యున్నతులగాని భరింప దంతయున్. 444
- క. పలుగూఁత లఱచువానిన్, గలుద్రావెడువానిఁ జెవులుగఱచెడువానిన్
బొలఁతులఁ దెచ్చెడువానిన్, దొలగింపక సంతరింపుదురు రాజన్యుల్. 445
- క. ఏకగ్రీవముగా నా, లోకనమెవరించి నిచ్చలుంగొలిచి తుదిం
గా కెడసితిఁ గద కలకే, మో కటకట సత్యశౌచములు రాజులకున్. 446
- చ. నలినములంచు లేలు కొలనం గలహంసకులంబు రిక్కినీ
డలఁ గబలించి కాంక్ష మగుడం గడకేగి మనోజ్ఞ గంధము
ల్పలికెడుతమ్ములం బగలుచేరనిచాడ్చున మోసపోయి చం
చలులగునారి కెక్కడివి సత్యపవార్థములంచు నమ్మకల్. 447
- ఉ. దోషగుణంబుఁగూర్చికుపితుండగునాతఁడు ప్రార్థ నావిధిం
దూషితుండై యభీష్టఫలదుండగు దోషములేక కారణ
ద్వేషముఁబూనియన్న కుపతిం బ్రకృతిసునిఁజేయఁ బ్రార్థనా
భౌలఁగాదు సంక్ర మణభంగులఁగాదు ఘటింప దీఁగులన్. 448
- చ. ఫలితచికిత్సితోగములఁ బాపశుభక్రియల న్న హాఘము
ల్పాలపఱఁజేయ నీతిసమల్పహుభంగులఁ గూడఁబెట్టఁ
గేవల పరతింతులై మెఱయు వైద్యవిపశ్చిదమాత్యులుంధరా
తలపతిఁ బాసిపోవుదు రతండు కృతజ్ఞుఁడు గాకయుండినన్. 449
- చ. లవణపరొందిధానసలిలంబు ఘనాఘనదేశసంగతం
బవుచు మనోజ్ఞతం బొరయు నప్తధురాంబువువార్ధిఁజేరి యు
పువుగతిఁ గుత్సితం బమలమా విమలం బతిమత్సితంబవుం
దవిలిసుహో త్రమాశ్రయమున న్న తితుచ్చసమాశ్రయంబునన్. 450

- చ. లలితపటిరహదపములం జిలువల్లమోజ్యలజ్జల
 స్థలములగ్రహము ల్లంబులచక్కిఁ బరప్రతిహాలదుర్గమల్
 పొలుచు విధానజాతముల భూతముఁనం గమనీయమాక్షిశా
 వలి సకళుల్యఖంబులకు వారరివిఘ్నము లేర్పడుంగదా. 451
- క. కేతకు లురుకంబకసం, ఘాతులు జంబాలజములు గంజాతంబుల్
 నాఁతులు కుటి స్వాంతలు, భాతుందిలమలును దోషపటలావృతముల్. 452
- క. అను సంజీవకుపలుకులు, విని దమనకుఁ డనియె నెట్లు విశ్వసనీయుం
 డనఁచుచు మానసంబునఁ, గనులు నెవ్విఁ గనికరంబుగల నీరాజుకా. 453
- మ. పురతఃప్రాంజలిసామ్రాజ్యగలజాఁ డుత్పల్లముగ్ధుఁ డాశ్లేషిణా
 చరణారంభణకేళి సన్నియకథాసంప్రశ్నదత్తాధికా
 దయఁ డున్నాయి బహిర్జహామధురు డాత హృదహాలాహుం
 డయడే దుర్జనుఁ డెంత కిక్షితుఁ డపూర్వాఖర్యనాట్యోవితికా. 454
- క. ఇతరోత్కర్షణమాన్వచ్రతుఁడు నిజకాఘనప్రవక్తనుసాధు
 ప్రతిపక్షిగుప్తరత్నైరతుఁడు సుమీనుజనుఁ డైనరాజాహింపకా. 455
- నీ. కరుణావిలాస మేగతిఁ గప్పిపుచ్చునో కోపంబు కన్నులఁ గురియునుండు
 సత్విభాషణము లెచ్చటఁ గట్టి పెట్టునో బోయబొంతులె నోరఁ బొదలుచుండు
 నుపకారకరణ మెట్లుపసంహరించునో పరిసీడహృదయంబుఁ బట్టకుండు
 నౌచార్య మెట్లదృశ్యముగా నొనర్చునో పరమలోభము బుద్ధిఁబాయకుండు
 నే నీతి యేనూతఁద్రోయునో నెరయ కుద్ధ, ముక్కురత్నంబు నేఁతలమోసు లెత్తు
 మేలు డిగఁద్రావి కీ దుద్గమింపఁజేయు పాపకర్తుండు రాక్షస బ్రదుకుగలకే. 456
- చ. అననిపుఁ డెట్లు భాషితములాడు నరాధిపుఁ డెట్లు దృష్టిపా
 టవమువహించు రా జెట్లులాడంబడు కోరి వివస్వధూరతో
 త్సనివిముఖుండు శంభువరదాననియుక్తుఁడు నోరఁగన్నులం
 జెవులను బంచమేధుగ్రిఁ డెడనేయక శిశ్నము లూఁదియుండుటకా. 457
- చ తిమిగనివారణక్రియకు దీపము వారిధిని స్థరింపఁబో
 తము చవిఁ బొపవహ్నిరవితాపఘరం బడఁగింప నాతప
 త్రము కలుషంబులం జెఱుప ధర్మము బాల్పడియుండుఁగాని య
 క్కమలజాఁడు న్నుభోద్యముఁడుగాఁడు దురాత్మనిజక్కఁజేయఁకా. 458
- వ. దమనకునకు సంజీవకుం డెట్లనియె. 459
- ఉ. సాధుమధుస్పృహందివసాతాగమంబురుహంతరాళసం
 రోధము చంచరీకనికురుంబ మెఱుంగఁగి పోవునట్లు తృ

- ష్టాధృతిసామకౌష్ఠమనుజప్రసరం బనుజీవిలేచ్ఛవచ్చా
ధముడైన భూవిభుని నంటుఁ దదాగతిబాధఁ గానమిన్. 460
- చ. సరసులలోడి నెయ్యములు జాతి మదాళికతోరదుర్గమ
ద్విరదళరఘుస్ఫురత్కటకదేశముల వ్యసించి తచ్చల
త్పరుషతరశ్రవోనిహతిధగ్ను నిజాంగకమై పారింబూరిం
ధరింబడి తేటి నెచ్చనమునం దలంచు న్నిసినీవిహారముల్. 461
- ఐ. నాకథ యట్టిద. 462
- క. కడుఁగతినుం దగుభూపతి, కడఁజేరిన నిలువనీడగలదా చెడదా
పుడమి నొకశశమువేసవి, యెడ దాపనిరాతి నాశ్రయించిన కరణన్. 463
- క. నావిని దమనకుఁ డలగుం, జీవకు నీక్షించి నీతికిలాయేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁజెపు, మా వినియెద వనిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 464
- చ. మడువుల సున్ననీ రివుర మందవిహారము మానె వాగువు
ల్పడమరసాగఁ బర్యతములందవము ల్దలలెత్తె నెండలం
బడుకలు వ్రప్పెఁ గూలె మృగపంక్తికిఁ బాంథులకు న్ధరిత్రిపై
వడుగిడఁ బ్రాణసంకటము నైన యొకానొకమండు వేసవిన్. 465
- క. వనయవనవిరహితంబగు, వనసంచారంబు బారి వారనిజాలిం
దనువెరియం దీవ్రచయం, డనుశశరా జొక్కనాఁ డుదా త్రత్వరతోన్. 466
- చ. నిలువక వచ్చినచ్చి ధరణిం జిఱుపెంచికలు వ్యసుంధరం
గలసిన్గోడలుం జివికి గంపలఁ గాచిన వెట్టిసొట్టి
వలు చిగిరంత గంటగమివాకులు గప్పినపూడుపాఁతఱు
ల్లయొకయూరిపాడు పొడకట్టినఁ జేరఁగఁ బోయి యుక్కడన్. 467
- క. నేలంగలసిన యొకదే, వాలయనికటమున నారయం బొడవై హిం
తాలము గతి మెఱయుళిల, నోబ్బలఁగ నలశశకులాధిపుఁడు గని వేడ్కన్. 468
- ఐ. చేరువంబోప దూరంబుగాఁ బరపంజాకొని యున్నతచ్చాయం గాల్కొనంగోరి
తదగ్రంబున నిల్పియుండఁ బ్రొద్దనుం బెరుగుచుండ నీడయుం దఱుగుచువచ్చె
నట్లు మధ్యాహ్నంబునకు ఛాయానుసారియై మూలంబునకు వచ్చి. 469
- చ. ఆనలముపంటి యెండ నొడలారట మందఁగ నాత్తలోన ని
ట్లని తలఁచె నృశం బతులితాకృతిసంపదఁ జూచి దీనిదాఁ
పున పసియించి యిట్లయితిఁ బ్రోద్దొకచాయ పసించె బండఁజే
రిన దురవస్థలం బొరయరే జనులం చదివోయె నెవ్వగన్. 470

- ఐ. పుత్తిరరాజుసంక్రతుండ నగుట నేనాశంబునకుం దోడువోయినవాడ మృత్యు
ముఖప్రవిష్టులకు బ్రతుకులేదు. 471
- క. పలువురుత్తుద్రులు మాయాపులు పామరపసుమతీధవునికడనున్నం
జాలియింతు రుక్తములఁ గేవల ముష్కముఁ జంపి మెసవనా కాకాదుల్. 472
- క. నావిని దమనకుఁ జలసం, జీనకు నీక్షించి నీతిశిలా యేలా
గీవిధము తేటపడఁ జెపు, మా వినియెడ ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 473
- ఛ. విటపమృద్ధిఁ బ్రేమలవ్రేగునఁ బందిగొన్న కాసుగుం
దుటుములు గట్టి యెండ పొడమాటక ఘోరకఠోరజంతుప
ర్వటనగురాప మొక్కభయదాటవి రాజిలు నచ్చట న్నదో
త్రుట మనుసంహ మప్రతిమగర్వధురంధర మొప్పుదానికెన్. 474
- క. పులియును నక్కయుఁ గాకియు, నలయక పరిచర్య సేయునవి యొకనాఁ డ
హ్మాలమునఁ దిరుగుచు నొకచో, ములుగంపలు మెసవునుత్పము న్గని తమలోన్. 475
- క. ఎక్కడిమొగ మెక్కడిపాడ, వెక్కడిరూ పేడగమన మెక్కడికంతం
బెక్కడవినము కనుంగొన, మిక్కిలంకరమెకము ననుచు నేడ్వెట దానికెన్. 476
- క. బలిభుక్తేరువ్యాఘ్రం, బులు డాయుంబోయి పలిక మున్నెన్నడు నీ
పాలమున మెలఁగవు చెప్పమా, తెలియఁగ నెందుండినచ్చితివి మృగముఖ్యా. 477
- క. కాననసర్వంబులలోఁ, గానము నీనంటియాపు కడుపెఱఁగయ్యెన్
మానిలిదాద్భుత మఱఁజెపు, మా నీవిధ మనిన నది యమర నిట్లనియెన్. 478
- చ. నను విను చోశమండలమున న్వసుమంతుఁడనాఁ బ్రసిద్ధిఁగాం
చినయొక సెట్టియుండు నలసెట్టైన మారువీలాఁతి కేగుచుం
దనధనరాశి పైనిడినఁ దాల్చి హుటాహుటి నేను భానుమం
తుని కిరణాంకురంబులును దూఱనియొండొక కానఁ బోవఁగెన్. 479
- మ సుషిరావ్యసలజాతర్షాంకరణకఠుజ్ఞాశ మభ్రోచ్చల
ద్వపిచాసోఘటనపాతిభంబుకరవోతిగ్రస్త కూలంకష
విష మున్నూలితరూఢమూల వివిధోగ్నిజంబు బాహ్యకిర
ణ షక్తసానజలంబునెచె నోకజంఝామారుతం బుద్ధతిన్. 480
- క. పినపిన మెఱుపులు పొటిపొటి, చినుకులు ముపమపక లెసఁగు నీఁకట్లుం దోఁ
చిన నొకరినొకరు గానక, చని రాలోఁ బసియుఁ గన్నచాయలఁ బఱచెన్. 481
- క. ఆనిశఁ బసియును నొండొక, మానిసియుం బడఁడు దృష్టిహర్షంబున క

- శ్లేశును గాడ్పాటునఁ జనఁ, గా నొకచో నుపరిభరముకంపలఁ జవలెన్. 482
- క. తూరుపు తెలతెలనై రా, గా రువున విసరునఁదగాడ్పాలు నయ్య
సారమును ముట్టుకొనె నేమైరో నేనెఱుంగ నిచట నాఁగితిఁ బదముల్. 483
- వ. నాపే రువ్వఁబు. 484
- క. అని తనకథ నెఱిగించిన, విని వాయసముఖులు గారవించి సుహృత్త్వం
బనఘా పాయక మాతో, నొనరింపుము నెమ్మిఁ గలసియుండుద మనుయన్. 485
- వ. ప్రత్యయపూర్వకంబుగా నతని నాదరించి కథనకుండనునామం బిడి తెచ్చి మనో
త్కటంబుం గానుపించి యభయదానంబుఁ బెంపునేయించినఁ గాకవ్యాఘ్రుగో
మాయపులం గలసి కొంతకాలంబు ప్రవర్తించె. 486
- చ. అటఁ జటులప్రతాపభయదాశువిశంకట మస్తుహామదో
త్కటము విదాహమోహకటక శ్రమశోక పురోగరోగసం
కటమున డస్సి వేట లరుగం దిరుగ న్వరగంధసింధుర
చ్చటనము నొంప పంప వడి చాలక నేలకు వ్రాలియుండఁగన్. 487
- క. చరణములవ్రాలెఁ బులి యక్కఱ డగ్ధరి మ్రొక్కెఁ నంచకము ప్రణమిల్లెన్
గరటము భద్రమై శుభమే, పరిణామమె యనుచు వినయపాటన మమరన్. 488
- క. నతిఁజేసి నిలిచి దంతి, ప్రతిపక్షీకుక్షి దాపపాపకుఁ డేర్చెన్
గతిచెపుమా యాహార, నీతి కీపని అంతునేయ సింహం బనియెన్. 489
- చ. శిలనఖరాంకుశాగ్రములచేఁ బ్రతివాసరము న్న దాపశ్
క్షితిపులవెచ్చి మజ్జము భుజింతు మదంచితభుక్తశేష మా
క్రితులకుఁ బెట్టుదుం దగభుజింతురు మీరు శరీరపాటవం
బతిశయితంబుకాదు గమనాగమనంబుల కేమిసేయదున్. 490
- క. వ్యవహారయోగ్యములు గా, వనియవములు గలుగుటెట్లు లాహరము మీ
రనిహితమతులయి కతిపయ, దివసంబులు ప్రోచికొనుఁడు దేహత్రయమున్. 491
- క. తనువునకు నుసుఱువచ్చిన, దనుకం దనకామిషం బుదాత్తప్రీతిం
గొనితెండు పొండు మీరన, ఘనశృంగం గాకజంబుకవ్యాఘ్రంబుల్. 492
- ఉ. తీరక పోయిపోయి బలుచెంపలఁ గంపల నేళ్ళ బీళ్ళఁ బ్రాఁ
బూరుల దారులం గడిదిపుట్టలఁ దిట్టల బోళ్ళ రాళ్ళ నీ
వారకరీతము ల్లెదుగుత్రింతలఁ గ్రంతలఁ తెట్ల గట్ల నా
హమతిం బొంది జలరాశల మాణికవచ్చి క్రమమన్. 493

- క. తనులోనఁ బొడరుకొని యున్నప్పుడు వాకిట నిల్వఁబడినచి రహి నమ్మాఁడున్
సముఖమున కరిగె నందుద్రురముఁ జూపి యిభారితోఁ గరట మిట్లనియెన్. 494
- క. తిరుగఁగలదిక్కులన్నియుఁ,దిరిగితి మిఁకనేమి యలసితిమి మాపల్కు
తరు వాహాయాహారము, దొరకడు నిప్పుడులుండుదుమె నీమ్రొలన్. 495
- ఉ. లావరి యొప్పు డంగవికలత్వము వాటిలి క్రుస్సి యిచ్చుహా
గ్రావగుహానివేశమునఁ గాల్కొని దేవరయండ నెవ్విధిం
జీవితముండు భోజనమునేయకయే మును నిస్తరించుటె
ట్లాదిధ మావతిచ్చు సుగుణార్ణవ యూరకయందుటొప్పవే. 496
- ఉ. డొరకయన్న నెట్లగు నిజోదరపూరణ మేటిజోలి యా
హారము లేదు మావలన నక్కట యే నొకమాటఁ జెప్పెదం
గోరికమీఱ నక్క ధనకుం బొరిపుచ్చి తదంగమాంసము
జ్ఞానమునే దేవజరానల మార్చుము లేర్పు మాకృతిన్. 497
- వి. అనిచెప్పిన నప్పనికొప్పనియదియై మదోత్కటంబు కరటంబున కిట్లనియె. 498
- ఉ. ఇట్టిదిగాద నీకుఁ దుదిసేటికిఁ జెప్పెదు ధర్మ తత్త్వముల్
చెట్టులఁగట్టి నమ్ముమని చేతడియాటరు చంపుటెట్లు వా
నెట్లు సహించు దైవ మిల నెవ్విధిమాయు ధరిత్రి యక్కటా
పొట్టుకుగాఁగ నిచ్చినఁటిపోకలఁ బోవ మదిం దలంచినన్. 499
- క. ఉడుగుమిఁకను నట్లయినం, జెడితిమి నీసత్యమింతచేసె నయం బె
క్కడబోధించినదానిం, గడచెవులం గూర్చవనుదుఁ గరటము మఱియన్. 500
- క. నిలుపోపరానియాఁకటఁ, బులిపిల్లల భుజగమండముల భక్షించున్
గలుషమునకు రోయునె నీ, తులు దలపోయునె బుభుక్షితుఁడు చిత్తమునన్. 501
- ఉ. ఏవిధి నీతిపద్ధతికి నేగుదయాపరతంత్ర చిత్తుడై
కై వడినా మహాదురితకర్తృఁడుగా కెటులుండుధర్మసం
భావితుఁ డెట్లగు నివ్వనయపాటవ మేక్రియనేర్పు గౌరవం
బేవలన న్బుజించుసుఖ మేగతిఁ గాంచు బుభుక్షితుం డెలన్. 502
- క. కుక్షిదరికొన్నపట్టున, విక్షించునె దేహిరుచులు వేళలు మునినా
ర్యక్షము విశ్వామిత్రుఁడు, భక్షింపఁడె పారమేయపలముఁ దొలుతన్. 503
- గీ. కలకఱఁడు చూడె నొకరాజ కానలోన, దండియాఁకటఁ దనమేను దానె తినఁడె
బుబురతటిఁ బుణ్యధనులు గీర్వాణమునులు, చేరి వీనుఁగుఁ గలిచి భక్షింపరోటు.

గీ. కఱవునకుఁగాక మున్నొక్కకాపుకొడుకు, దాశపుత్రాదులవధించి తానె తినఁడె
యాపదలచోట నియమదార్యము హులిక్కి, కాస్త్రమితమిదివలదుస్సంకయంబు.

క. పోషించి చంప నోహా, దోపంబని బుద్ధిదలఁచెదో సస్యములం
బోషించికాదె కోయదు, రీషత్కల్పము గలిగినే యచ్చోటకా. 506

చ. అమితవిరోధి వీవు నిమిషార్థము నీకు శరీరపాటనం
బమరకయున్నరాజ్య మభియాతులపాలగునట్లుగాన నా
శమనకు మూలమిచ్చెడువిచారము దూరముఁజేసి చంపుము
ప్రేమ జఠరాగ్నినార్పుతరసంచిడు మాకు దయామయుండవై. 507

చ. మొఱయిదుఁస్వాశ్రితావనసమానహేధర్షునటంచు వేదముల్
పరిజనరక్ష మేని కనపాయని దానిఁ ద్యజించి సూన్యతా
చరణముఁ బూనియుండెదవు చాఁగుర జీవితవిత్తమానభూ
సురపారణాదికార్యములఁ బో గణియింప రసత్యదోషముల్. 508

క. బలసంపదవలెనో కే, వలనూన్యతభాషణంబువలెనో నీలోఁ
గలతలఁపుఁ జెప్పమని గా, నీలియేడ్చినఁ గాకిఁజూచి సింగంబనియొకా. 509

క. మతిమోఱ మీరు నాచే, నితనికి నిర్భీతి దాన మిప్పించితి రుం
చితి రానోళ్లనె నేఁ డు, ధృతులై వధియింపు మనియొదరు కథనకునికా. 510

క. మతిఁజూచునె శరణాగతు, హతుఁగా నెటువంటిపటిబండైనను బుణ్య
శ్రుతులు పనిగొనుమదీయ, శ్రుతు లాకర్ణింపనేరుచునె మీకాఱుల్. 511

క. శరణాగితరక్షణమునఁ, దురగక్రతుఘలము దొరకు దొరకుయశోలం
కరణభృతి గలుగుఁ దొలఁగు, స్థితింబులు చేర వొందుదుఃఖాఘంబుల్. 512

ఉ. చేరదు కీర్తి గౌరవము చిక్కదు రాదు శుభంబు పుణ్యముల్
నీఱుగుఁ బాప మంటుఁ బ్రజ నిల్వదు కొల్వదు కష్టకట్టు వీ
రారులు లెక్కగాఁగొన రహర్దివసంబు విపత్పరంపరా
భారము కొండలై పెరుగు బాపురె సత్యములేనిపట్టునకా. 513

కి. కృపఁ గట్టిపెట్టి మీపా, పపుబుద్ధులఁ బట్టిపట్టి పగవుట్టి విని
మృపటుఁ గథనకునిఁ బొరిగొని, నెపపడి పడియుండువాఁడనె నే నకటా. 514

ప. అని ముగియంబలికిన హృదయనిర్భిన్నకాలాయసం బవ్వాయసంబు మృగపతి కిట్లు
నియె. 515

చ. చెవిఁ జొర వేనవిన్నపము జేసినమాట లొకించుకేనియుకా
కివకివ యెంతవేడ్క యనుజీవుఁచావులఁ జూడ నిన్ను రే

- పలుకు గొల్పు టియిడునుపాటునకా యిటులౌ పెఱుంగ నె
ట్టపునికె సత్యమా నెచటికై నను బోయెడ నేను వీరలుకా. 516
- క. అనఁజనదు తగులుతగులని, తనువుం బ్రాణంబుకంటె దగులెద్దియొకొ
చనుతనువు విడిచిప్రాణము, చనఁబోలనివారు గలరె సమయంబైనకా. 517
- క. పాటించి విడువ ముడువ, స్పృటబృకయున్నఁ బోవ సకయ్యమునకా
బోటరిమగలకు కాటికి, గూటికి నీదిరమె రాచకొలువేమిటికికా. 518
- క. నుడువులన బఁజులుపందిలి, యిడి హస్తము బలుకుముంటికనయై దినముల్
గడపునుఁ బొమ్మన నయ్యా, గడపునృపుంబాయుఁ జేగగలపై న్యంబుల్. 519
- క. తనకొఱకుఁ గఱుకురిపులం, గని యని ముదలించి పాలియుఁ గన నశ్రద్ధం
గనుఁగొనక మనుజుపతికిం, దనమేనిం బోలఁ బ్రేవఁదగు భటపక్షికికా. 520
- క. నీ కన్యరు నేఁటికిఁ గట్టా కడపట నుప్పొమ్మొక్కఁడనహాయముగా
భీకరపరిపంథిజయో, లేకవి గ మ్మని విషాదశిఖిలోమండకా. 521
- ఎ కాక వ్యాఘ్రగోమాయువులు స్థలాంతరంబున కరుగ నుద్యోగించిన. 522
- క. బఁహానికె జత్తమునం, గలఁగంబడి మాటపట్టు గలరాజయ్యుం
దలవంచయిండెఁ గేసరి, ఖలుల కసాధ్యములు లేవుగద లోకమునకా. 523
- ఎ అటులభావకాశంబై కాకవ్యాఘ్రగోమాయువులతో నేకాంతంబుచేసి కథనకుం
చిలుచుకొని లోపలి కరిగి నిలువంబడియె నందు వ్యాఘ్రంబు మ్రొక్కి నిలువం
బడి కేసరి కిట్లనియె. 524
- మ. సుటలంకించుట యెప్పు డత్యవసతాస్యంబైత్తి నానాహరి
త్కటకింబు ల్పరికించుపెప్పడు దృఢస్కంధంబునం బొందుగా
దిట మావాసముఁ జేయుపెప్ప డకటా దేహంబు సామయ్యె నాఁ
కటి కడ్డంబుగ నారగింపు మివె కాకవ్యాఘ్రగోమాయువుల్. 525
- క. ఏవెంటఁ గడమపఱుపక, దేవా మము సంతరించితిమి నీపాలం
జావగుట దమకుఁ దగునటు, గావున భక్షింపు వనరఁగా నేమిటికికా. 526
- క. అనిపలికి తొలఁగె బెబ్బలి, చనవున పంచకము వాయుసము దోడ్తోన
ట్లనపలికె నపుడు కథనకుఁ, డనఘుం డప్పదరు లారయక తా ననియెకా. 527
- క. మృగవల్లభ యాఁకటిచే, సగమైతిమి నీకుఁ గై వసముగా నన్నుం
దగ దె కనుంగొన నీహ, లగుఁ గథనకుఁ దారగింపుమా చేసెఁరెకా. 528
- క. అనుచనము లోవెలిగాఁ, బెనురొదతోఁ గఱిచి వ్రచ్చె బెబ్బలి సింహ

- బున కొసంగె గధవకామిష, మనఁ దృప్తింబొంది కాకముఖులకు నొసంగెన్.
౪. ఇట్టి మాయావు లున్నచోట సత్యంబు మూలబడి కల్ల వెల్లివిరియఁ బింగళకుం
డును మదోత్కటంబునదువునఁ గుమంత్ర మంత్ర యంత్రంబునం దగులువాడు
గాఁడె యనవిని దమనకుండు తుద్రపరిచాయఁ డగుట భూరమణున కొప్పుఁజే
యదొళి చెప్పుమన సంచీవకుం డతని కీట్లనియె. 530
౫. అమరుమరాళసంవలితమై సితగృధ్రము హంసమట్ల హం
సము పరుషశ్చకానఖగసంస్పృతమై కనుపట్టు గృధ్రము
ట్లమలమతు బ్బరాత్తు వినులాత్తునిఁ జేయుదు రల్ప లుత్తమం
దమనలె నుండఁజేయుదురు తద్వయి నె య్యది మేలుచెప్పుమా. 531
౬. కీదెఱుంగ రు మేలెఱుంగరు, చాడికి జెవిజేర్తు రుత్తకజవలోకవిధుల్
పాడియఁ బంతము గలవో, లేడ దొరకుఁ గొలువ నిలువ నెవ్వారలకున్. 532
౭. న్యాయం బన్యాయంబని, కూయిడి చెవి నిల్లుగట్టుకొని చెప్పంగా
నేయోజ నివసకుండున్, మాయావులమాట లెట్టిమహిపతియైనన్. 533
౮. ఏకరణి వికలితాత్మఁడు, గామండుం బతి పరోపహితనకరణా
స్తోకన్యాయామార్ద్రకి, జీకృతముఖదుగ్ధనావినీతులచేతన్. 534
౯. అనశ్యంబు రాజులుచెవి పేదలనిపలికి వెండియు సంచీవకుండు. 535
౧౦. కులిశమును రాజులేము, దలపోయ మహాదురాసదములచలములం
గులిశమునకు నృపులేజము, పలుకులు వేయెల తునియఁబడు నెల్లెడలన్. 536
౧౧. కావున రాజు నాచెస నకారణమై రముఁ బూని ద్రోహచిం
తావకుఁ డయ్యెఁ జాలు నికఁ దద్భజనంబు మహాపరాక్రమ
శ్రీవిలిస్లి గయ్య మొకరించెద గెల్చెద గెల్చుదక్కినం
జానమరు నిగంతపరిపక్ష్పిధచేకులు శంకయేటికిన్. 537
౧౨. సననము లాచరించి కనుశక్రిసికేతము భూరిదానధ
ర్మవిధు లొవర్చి కాంచుమరమందిర ముగ్రతపస్పమాధులం
దవులు మరుత్పథం బతులితిత్వర సూరుఁడు గాంచుఁ బ్రాణముల్
తవతవ లేకనిల్చి జగదంబున నేడైతి నూడ్చి పుచ్చినన్. 538
౧౩. గెలిచిననీరి దొరుకుననిం, బాలిసీవరంభాదియువతిభోగము దొరుకున్
దలగడ యదిగద మృత్యువు, కలనికెఁ జావునకు నేలకళవోమందన్. 539
౧౪. బలము యశంబుఁ బ్రాధవముఁ బ్రాణము రాజ్యము మూలవిత్తమున్
గలన నరక్షణీయములుగానె మహామహులైనవారికిన్

- గలదొకచిత్ర మాజియుడుగ స్మృతి నిక్కువ మాహవార్థియై
మలసినదోట మృత్యు వనుమానము మాటలు వేయునేటికిఁ.
- 540
- క. పింగళకునితో మాట్లాడి, సంగర మొనరింతు నొంతుఁ జంపుదుఁ జత్తుఁ
భంగమున తోర్వననునం, తం గటకట మిడికిపలికె దమనకుఁ డతనిఁ
- 541
- క. విమతునిబల మరయుక వై, రముఁ గొనుజనుఁ డేర్పడం బరాధవమందుఁ
సమధికబల మగుటిటిభ, కముతోఁ బగఁబూని చెడినకంధియపొలె.
- 542
- క. నావిని దమనకునకుసం, జీవకుఁ డిట్లనియె నీతిసీలా యేలా
గీవిధముఁ దేటపడె జెప్పు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియె.
- 543
- చ త్రిభువనకీర్తితాంబునిధితీరమున న్నునుగల్గియుండుఁ డి
టిభమిధునంబు దైవగతిఁ డిటిభిదౌహృదలాలసాంగియై
శుభమతి ప్రాణపల్లభునిఁ జూచి ప్రసూతికి వేళయయ్యె ధీ
విభవ యెఱుంగఁజెప్పఁగదవే స్థలమెయ్యది నాకు నావుడు.
- 544
- క. టిటిభ మిట్లను నీకుం, గట్టనినడములు గావె కంధితటంబుల్
పట్టయినదోట గ్రుడ్లం, బెట్టుము నీవనినఁ డిటిభిక కనలెసఁగఁ.
- 545
- క. మగనిఁ గని పలికె నేలా, తగుఁ తగదన కిటుపలికెదవు ననధితటి
జగతిని గట్టనిగూఁడె, ట్లగు నీడిది యంతకొంచెమా కనుఁగొనగఁ.
- 546
- ఉ. పిట్టవు నీవు వారినిధిపెద్దలకల్లను బెద్దవెల్లిగాఁ
దొట్టునొకానొకప్పు డతిదూరము తుంగతరంగసంఘముల్
బెట్టడఁదుఁ హరించునతిభీమభుజంగములీల నెట్టుగాఁ
బెట్టుదు నూతికట్టఁ బసిబిడ్డలుగావె మదంపపిండముల్.
- 547
- క. కానకకాంచిన యీసం, తానము మనవలయు వార్ధిదరియేటకి నె
వొనైన నిపుడ యొందొక, తానక మెఱింగింపు పెట్టెదం గ్రుడ్లచటఁ.
- 548
- క. నావిని యెఱచెలువు కనుం, శ్రేణలఁ గేవలము తేరఁ గరలి కఠోరా
రావమునఁ దనయనుంగుం, బావని నీక్షించి టిటిభం బిట్లనియె.
- 549
- ఉ. ఎక్కినవానికిం గుఱుచయేనుఁగు నీకసదైననై తిఁగా
కక్కువగావె నన్నెఱుగు నీసరిదీకుఁడు నాకు వార్ధికి
దిక్కురి మక్షికాంతరము దెల్పఁగ నేటికి గ్రుడ్లఁబెట్టు మే
దిక్కుననైన వానిదెసఁ దేలికనుంగొనఁ దీఱజేరికె.
- 550
- ఎ. అనువచనంబు లాకర్ణి పంగూడక ప్రాజ్ఞేశ్వరి ప్రాజ్ఞేశ్వరన కిట్లనియె.
- 551

- క. ఇష్టజనోత్తలు వినక వి, నష్టదశం బొందుదుర్వివయుఁడు మరాళో
త్కృష్టోక్తిఁ జనకకాష్ఠ, భ్రష్టంబై తెగినకచ్చపముచందమునకా. 552
- క. అనుమాటలు విని టిట్టిభిఁ, గనుఁగొని టిట్టిగమువలెఁ గల్యాణీ యే
మినిమిత్తము హంసోత్తల, విననొల్లక కమత మీలై వివరింపఁగదే. 553
- క. నినుఁ గతలకాచియనిపే, రొక్కనునావచనంబు నిజమగు న్నగువా నా
కనురాగంబున నీకథ, వినియొదఁ జెపు మనిన నయ్యువిద యిట్లనియెకా. 554
- ఉ. కుంజకుటివిహారములకుం జనఁ జెంచులు నిర్ఘరంబులం
గుంజరము ల్నుటింప బలుగూడెపుబోయలు చాటు వేటసాఁ
గం జెలరేఁగి సాకువపుగ్రద్దలుగూండ్లకుఁ బుల్లుమోవనిం
కం జెఱువు ల్భయంకరముగా నొకవేసవి దోచె తోచినకా. 555
- క. శరైత్తి యిసుముఁజల్లిన, రాలనియొక కానలో మరాళీవికస
న్నాశీకమహాలీమ, తైలీనాశీఖురాళియగుకొలనొప్పకా. 556
- వ. ఆది సమగ్రశరంబును సమదసారంగభాసురంబును స్వర్ణపత్రరుచిరంబును నై
సంగ్రామంబును ననిమిషకులాధారంబును నమృతరసపూరసంభారంబును నవనద్య
తెరువిసాగరంబును నై సురగ్రామంబును నిర్వియుక్తరథాంగంబును నిత్యకమలా
నుషంగంబును నిసర్గమధురగీణచందంబును నై వైకుంఠధామంబును బరివేష్టితద్వి
జాతంబును బావనశిఖిసమేతంబును బరిమనిగమపూతంబును నై హోమంబునుం
బురుడించు. 557
- క. అక్కలను నాఁడుశాఁటికి, వెక్కసమై క్రాచునెట్టి వేసపుల నసలో
చిక్కజలమి విరిపోయినఁ, గొక్కెరలకు జయము మీలకు న్భయమయ్యెన్. 558
- క. ఆవివినసరసే గంబు, గ్రీవుం డనుకీచ్చపము చరించు నతని క
హో వికటసంకటము లనఁ, గా వరహంసములు రెండుగల ఐనుఁగుఁజెలల్. 559
- ఉ. జాలిఁ దలంకే యవిక్రకటసంకటకంఁబు లపారదూరయా
త్రాలసదీనతానతనిజాస్య వయస్యగుటించి యిట్లునుకా
రాలును నాఁచు జిక్కనిపురంబడియేం గొలనెట్టు నిల్వఁగాఁ
బాలుదు మెందుకేనియును బాలుదుమేనినుబాసి కచ్చసా. 560
- క. ఈయిరవున నఖమాంస, న్యాయంబున నున్నమనల నయ్యోచెడుగొ
ట్టయి యాఱడి విధికుటిలో, పాయంబునఁ జేసె గంట పాయంఁద్రోవన్. 561
- క. కావున నన్యసరోవర, నేవారతిఁ బోదుమా రసికవిర్యా యిం
దీవుండు మనినఁ గంబు, గ్రీవుం డిట్లనియె వారికిం బ్రియమెనఁగకా. 562

- క. లావును గలిగినవారలు, గావున మీతలఁపు లొప్పవఁగడ నేనన్న
నీ పంటివాడఁగాఁగడ, యేవిధమున నిలుచువాడ నెక్కటినిచటన్. 563
- క. ఆరివిమలపుణ్యమానస, యెటు లమలాకృతులు నుగతియొగ్గులు మఱియా
శ్రీతపక్షపాతు లకటా, హరిమోహులభంగి వరుగనగునే మీకున్. 564
- వ. నాకెద్దిత్రోవ యని విన్నంటోయి యున్నగడుపునఁ జేయిడి కలంచిన ట్లగుటయు
నురాళంబులు గంబుగ్రీవు నూఱడించి. 565
- క. జడియకు మనఘా నీకుం, గడవారమె నిన్నుఁ బాయఁగా మాచి త్రం
బొడఁబడునె యొండుమాటలు, తడయక మాపనుపుఁజేసెదవె యట్లయినన్. 566
- క. తరలక యేతత్కాంతాం, తర మిటియంబట్టు నిశితదంష్ట్రుల నదిమే
మిరుగడలఁ గలుచుకొని స్వత్యర నాకాశమునఁ బఱచెడము నేఁ డొప్పన్. 567
- చ. అనఘసరోవరాంతరమునం దిడునంతకు మానముద్రఁ గై
తొనవలయుంజుమీ యని సఖుం గిమతాగ్రణి నవ్వీధంబునం
గొని యలవానజాలిపులుఁగు ల్గనంబునఁ బోవ ద్రోవలో
చనమహమాచరించె విదికానగరంబు సమగ్రసంపదన్. 568
- క. పరిఘలు గోటలు మేడలు, కరులు శతాంగములు హరులు కాల్బలములు భూ
గురులు భుజభవులు వైకుంఠులు, చరణజాలం గలిగి యొప్పెసఁగు నవ్వీటన్. 569
- క. కరిబృంహితంబు బూఢ, త్వరపారశికాశ్వహేషితంబులు రథాగ్ని
చరదఖిలజనరంబులు, శరనిధి ఘోషించినట్లెసఁగ విని మింటన్. 570
- వ. కంబుగ్రీవుండు వికటసంకటంబులం జూచి. 571
- క. ఇల విననయ్యెడు నేత, తల్కలకల మెఱిఁగింపుఁ డనినఁ గఱిచినదంష్ట్రుల్
వెలువడినకాఠకాండో, ద్వలితంబై నేలఁ గూలి కమతము పాలిసెన్. 572
- క. నీవును గంబుగ్రీవుని, కైవడి నుహ్మగు క్షియందు గాఢాదరముం
గావింపక చెడుద్రోవం, బోవుదు వని పలికి పల్లభున కది మఱియున్. 573
- క. పలికె నొకమడుఁగులోనం, గలగు యుషత్రితయమందు ఘననీతికళా
కలితములు రెండు తక్కిన, జలచర మతిమాధతౌషశంగత మరయన్. 574
- క. నానిని టిట్టిభికము దన, దేవి నిరీక్షించి గుణవతిమణి చెపుమా
యావిధమంతయు వివరము, గావేడుక ననిన నది మగని కిట్లనియెన్. 575
- క. మున్నొకమడుఁగునఁ బ్రత్యు, త్పన్నప్రజ్ఞాం డనాగతవిధాతయు న
శ్యాన్వీతి యద్భవిఘ్నఁ డ, నన్నెగడు న్నూఁడు మీలనఘఘనతరముల్. 576
- నీ. ఘనశిలాయంతమరుక్కపిలవిద్యుల్లేఖచండదాచమతాకాపామిధీని
సమజమ దైతనగస్వరుపాతమహిమరుగ్గలజరాగమహోదకాణచక్ర

- మధ్యస్థచరణలగ్నాంబుబహుసింధుపాథోరస్సగ్రాహితాడబంబు
 ప్రేంఖదాతపకేభిన్యూంఖంబుదకదికాపుతమ్మగత్యుక్తాతిప్రప్తిభవము
 తే. చించికాఫలహృష్ట్యుష్టిప్రచండ, ఖరచతుష్కృతరతోష్ణపరిణతజ్య
 పాకగురభిరగిరిదృష్టత్యుష్టపవకంబు, కటికివేసవి దోచె నక్కలమునిను. 577
- క. పలిచారలు నీటఁ గొండొని, నలఁగినయాతీగమడుఁగునకు నొండొకనాఁ
 డలసేతరగతివలగొని, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెన్. 578
- క. చొచ్చి యాగాధజలంబగు, టిచ్చం దలపోసి వేట కిది సమయముగా
 దచ్చపుటెండలలోఁ బడి, వచ్చినతరువాతఁ దిరిగి వచ్చెద ననుచున్. 579
- క. అన్నీచుఁ డరుగుటయు ను,ద్యస్మితిధిసం డనాగతివిధాత సము
 త్పన్నమతి యదభివిమృళి, సన్నిధికింబోయి ధీమసంఘన పలికెన్. 580
- క. తెలతెలవారఁగఁ దోరపు, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెం
 జల మివినఁ జాట్లతో, నలయకమరి మరలివత్తు ననియె న్నియెన్. 581
- క. జలమివిన జాలరు లీ, తలమునకద నరసివచ్చెదరు వారిచర
 ప్రళయముగు నిలువవల దీ, నెలపున నొండెడుఁబోయి నిలుతమి బుద్ధిన్. 582
- ప. అనువాక్యంబు లాకర్ణించి ప్రత్యుత్పన్నమతి యనాగతివిధాత కిట్లను సఖా దూ
 రంబున నేమికార్యం బుత్పన్నం బైనప్పటికిఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందము.
- క. నెట్ట నొండొకకార్యము, పుట్టిన నెవ్వనికి నీకతిబుద్ధిలుగు నా
 దిట్టం డాకార్యముఁ గొను, గుట్టన జారద్యయమున గొల్లెతవోలెన్. 584
- క. నావిని యతిధీరతమే, ధావననిధి యల యనాగతివిధాత యనున్
 బావనమానస యిదిచెప్పు,మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 585
- ప. గొఱియలమంద యాఁబనులగుంపు కృషిక్రియదుక్కిరెడ్లదో
 డ్డిటికిటిపెళ్ళుకంప బలియించిన లోఁగిలిముల్లుపెండెముల్
 తఱుపులగాడికోడి యల దామనగాదెలఁ గొల్చుగల్గి యే
 కొఱతయు లేకయుండు నొకగొల్లత యొండొకపట్టణంబునన్. 586
- ప. వన్నెలఁ బెట్టుఁగట్టుఁజలువ ల్చులువ లెవదచల్లచన్నులన్
 గన్నులకల్కిఁ పూయనిరిగందము మందమరుత్కశోరముల్
 జన్నులు రెంప మెచ్చుముదుచు న్నడుఁతోక్కపుఁ గ్రొవ్విరు ల్పరుల్
 పన్నులిరోధిఁగిఁ గనుపట్టు నయాఁత యొయారమేత్పడన్. 587
- త. పాయనికుండనుండి యడపాడడపా చనుదెంచుబోయనిన్
 బోయినఁ జేరజక్కదట పుణ్యములేదని మానసంబునం

- దోయ కహోపరస్థముఁ ద్రోక్కియుఁ జూచినయేని నాలుగేక
గాయలు గాయ వచ్చెలువగర్భమునం చెటువంటిపాపమో. 588
- క. కని పెంచని గొడ్డాలది, గవనొడలు న్నొడలు నడలు కటి నెన్నడుముకొ
జనుదోయి మెఱుంగుజగిదిగి, యనయంబుం ద్రచ్చివేసిన ట్లొప్పెసఁగుకొ. 589
- ఉ. వేదిన నిద్రమేలుకని వేటొక బానకు నేర్పుతోడఁ బై
మీవడఁ బుచ్చి కవ్వమిడి మిట్టచనుంగవ రాయడింప మేఁ
దీవ నటింప నెన్నడుము దీలుపడం గటిగుల్కుఁ గాచముల్
జోవలఁ బాడజల్లఁదరుమ న్నడిఁ దర్లి జీరజ్జాపాణియై. 590
- చ. పెడపెడ వేడివెన్నోరయు వేవలి మస్తకసీమఁ దక్రపుం
గడప యొకింత పయ్యెదకుఁ గాకరదోచును రోజమాజ్యపుం
బిడుతపికాంగనోక్తి వలపించు నెలుం గమరంగ వీటన
ప్పడఁటుక చల్లవిల్పుఁ గనుపండువు జారుల కాచరింపుచున్. 591
- క. అది దండపాలకుం డను, మొదలితలారి న్రహస్యమునఁ బిలుచున్నాఁ
డెడ నెఱుంగకుండ నొండొక, కొదవయు రాకుండ వానికొడుకు న్నిలుచున్ 592
- క. ఈలీలఁ దిరుగఁ నొండొక, కాల మరిగె నరుగుటయు నొకానొకనాఁ డ
య్యాలి గొల్లెతిపట్టణ, పాలతనూభివునిఁ గూడి బహురతిగతులన్. 593
- క. చొక్కు నెడ దండపాలకు, డక్కడి కతెంచె నప్పు డాతనిఁ గని తా
సుక్క క తర్నణి తత్సతు, నొక్క కుమాలమున దాచె నుచితం బెసఁగన్. 594
- గీ. దాచి యెదురువోయి దక్కినగతి నవ్వు, నివ్వటిల్ల వదననీరజమునఁ
గుర్చి చెట్టబట్టకొనితెచ్చె లోపలి, కవదగారిసారి యత్తలారి. 595
- క. తెచ్చి కుమాలములోపలఁ, జొచ్చినబొజఁగెగసి యొగసి చూడఁగ నపుడా
దిచ్చరి హెచ్చరికఁ బ్రియుం, గుచ్చిరతిక్రియలసాంపు గులుకుచు నుండెకొ 596
- ఎ. ఆసమయంబున. 597
- సీ. అట్టలెత్తినప్రాతమెట్టులు కడుగుటంబటిచాటికలతోడి పరువకాళ్ళు
నడిప్రాత ముతకగోణము మిఠమగులకించు ములుగ త్తి యలిమిడి మూలికలును
కొడిదిపూసల నంటుకొలిపిన మొత్త్రాడు తలదుడ్డచీరఁబులపొదియును
నొడిసెలపాలకావడి నుచ్చప్రాతలగుది మూపుపై వ్రేలుగోర్పడంబు
తే తూఁతకోమ్ము చంకదోవినయెడమెట్టి తొర్లు గోవిధూలిధూసరితము
లైనకురులు నమర నాకస్తికంబుగా, మందనుండి యింటిమగఁడు వచ్చె. 598
- క. వచ్చిన జడియక కాఁగిటఁ, గ్రచ్చిన యలదండపాలకున కనునపు డా

- దిచ్చరికఁజే కావడి, దెచ్చెను బతిచేయు మొక్కతెఱు గఱిఁగింతున్. 599
- క. కసరెత్తి ముక్కుడుస్సిన, పసరమువలె రేఁగి పరుషభాషల నన్నున్
విసువక పగఁజూటుచుఁ బొ, ముసును నన దండపాలుఁ డట్లానరించెన్. 600
- క. ఆరెకుఁ డట్లరుగుటయుఁ జ, కోరేక్షణఁ జూచి గోవకుం డనుమహిభా
కారణ మేమీ తలవరి, కీరూపున వన్నె మెఱసి యిం దరుదేరన్. 601
- క. వచ్చుటయుఁ గాక నోరికి, వచ్చిన యిట్లేపురేఁగి పదరుచుఁ జూడ్కిన్
గ్రచ్చెగఁచుఁ బోవుచున్నాఁ, డచ్చెరువిది తెలియఁజెప్పమా నాకినుడున్. 602
- ప. తర్షణి మగని కిట్లనియె. 603
- క. వెడవెడ నార్చుచుఁ బెరికిన, పిడిమము నలఁకఁ గ్రాట బిఱబిఱవెంటం
బడి యాపోయెడుయ్యుద్ధం, గొడుగుం దెగఁజూచె నెగుఱో నేనెఱుంగన్. 604
- క. తఱుముడువడి మేన్వడకం, బటిపటి యగుతాల్చిఁ జాపు పఱువెత్తి యహో
వెఱపున నిలుసొచ్చినఁ గడు, పటిమఱిఁ జేపట్టి కలఁచినట్లయ్యెఁ బఠీ. 605
- ప. అట్లు భయాతురుండై యిలుసొచ్చినచ్చిన నచ్చిఱుతవాని నతిస్థూలం బగు కుమా
లంబునం దాఁచితి. 606
- క. ఆహ్లాదు కన్నులనిప్పులు గుప్పతిలఁగఁ గెరలిపండ్లుగొఱుకుచువాఁడా
చొప్పునవచ్చి నన్నిటఁ, దప్పక వీక్షించి ప్రల్లదంబునఁబలికెన్. 607
- క. ఎచ్చరిక నెఱిఁగి వెంటన, వచ్చితి నీయిలుసొచ్చె వాఁడుఱుసననేఁ
డిచ్చట లేఁ డెందరిగెన్, దిచ్చట నెక్కువముఁ జెప్పితే మేల్లాదే. 608
- క. ఆనియదరవైచి నన్నడిగినవానిం జూచి మెఱిగిలఁ బడకంటిన్
నిను నెన్వఁ డెఱుంగు నెటుపో, యినవాఁడో నీకుమారు నెన్వఁ డెఱుంగున్. 609
- క. తెలవరివిగావె యూరం, గలకొంపలఁ జొచ్చి చూచి కనుగొంగువు నీ
పుట ముద్ధరించుకొడుకుం, దలయెన్వరిమీఁద నొటిగెదవు నీవనినన్. 610
- ప. ఇప్పు డిప్పురుషభాషణంబులం బలుకుచుం బోవుచున్నాఁ డనిగాదె వెలువరించిన.
- క. నిరపధికరాహుముఖగ, హ్వరనిర్గతశీతభాను, డనఁ గట్టెదురెన్
బురరక్షకసుతుఁడుండెన్, హరిశేక్షణనెంతిదాననిని పతిపాగడెన్. 612
- ప. కార్యం బుత్పిన్నంబైనఁ దర్షణివలెఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందమని ప్రత్యు
త్పిన్నమతి పలికిన యద్భవిఘ్నం డమ్మట లాదరింపక యూరకుండె. ననాగతవిధా
తియు నందు నిల్వ వెఱచి యల్పసలిలసరణంబున నొండొకసరసిజశరణంబునకుం
బోయె నాయెడ 613
- నీ. కాఱు మొసళ్ళవాక్పూమంగులు చరణాంగుళంబులఁ దాఁకుటుంగరములు
కడలేనినడకట్టి పడినపిక్కలు చుట్టి చెక్కినమొలత్రొక్కు చిక్కములును

జాంగులల్లాడుగోచులు తండుగోలల నెట్టుకొల్పినమీలపుట్టికలును
బ్రతిది నాందోలికాభృతినల్పలై వెండ్రుకలు నిండి కాయలు గలభుజములు
గీ. చెవులవెలుములుకుబ్రాత చెవులనాగు, పడిగపోగులు మెలిగొన్నపచ్చడములు
నమరగుమిగుడి జాలరు లరుగుచెంచి, తలరుమొగములతోఁ ద్రాటివలలు గొనుచు.

ఉత్సాహ. వచ్చి తజ్జలస్థలం బవారణం గలంగి రాఁ
జొచ్చి జాలముల్విదుర్బువోట యద్భవిష్యుఁడు
ల్కిచ్చులోనఁ గండలింపఁ నెందుఁ జొత్తువంచుమేక
తీచ్చుపాటునొంద నత్తతీం జరించె నల్లడన్. 615

క. మున్నాడి యొడలు డాచుక, యన్నిటను జచ్చి తేలివటువలెఁ బ్రత్య
త్పన్నమతినీతికలియుం, డేన్నిరుపమధీరతాపటిష్ఠం డగుటన్. 616

క. జాలరులు దానిఁ జచ్చిన, వాలుపగా నిశ్చయించి నలెననక సరి
త్కూలమునకుఁ ద్రోచి సము, ద్వేలగతిం దిక్కులంబు ప్రిలక్లీలన్. 617

క. దుముకులు వైచుచు నాయా, సమయంబుల జలములెత్తి చల్లుచు వలల
శ్రమలీలవై న వయగుగా, విముఖుఁడు దొలుదొలుత యద్భవిష్యుఁడు చిక్కన్.

క. చిక్కిన లగుడంబునఁ దల, వ్రక్కలుగా మోచి చంపి వైచిరి మతీయుం
బెక్కుఁగుఁడంబులఁ బట్టిరి, యక్కలసము మాని తనిసిరది సందగుటన్. 619

నీ. కైవర్తక శ్రేణి కనుబ్రామి యొకదొడ్డమనికీ ప్రత్యుత్పన్నమతి వనించె
మతిబలంబున ననాగవిధాతయు నొండుకడకు బోవుటఁ జేటుఁ గానఁడయ్యె
విమతి గావున యద్భవిష్యుఁ డేమియు లేక పాలిసి జాలరులకు భుక్తియయ్యె
నతిమూర్ఖునకు నపాయము రాదె యిట్లని వరునకుఁ జెప్పి తావలము లేమి

గీ. నంబునిధితీరమునఁ గులాయం బమర్చి, కొని కలంగుచుఁ డిట్టిభి గ్రుడ్లఁబెట్టి
పొదిగ నేమఱుపాటు లేకదనఁబడన, కలుచపడకుండ నొండొంటిఁ గలపికొనుచు.

క. టిట్టిభకాహంకృతికిం, గట్టల్క జనించి కడలికడ నొంజొకచోఁ
బెట్టినగుడ్ల హరించెం, బిట్టటి వీక్షించి టిట్టిభికగాధార్తిక్. 621

చ. కనుఁగవ బాష్పవారి దొరుగ న్వరుఁ గన్గొని దూరి యప్పు డి
ట్లనియెఁ బయోధితోఁ గలహ మావిహగంబున కెంతలేదు పా
వునక చెనంటివై భవదహంకృతినమ్మి ప్రనూతి నైతి ని
వ్వననిధితీరభూమినదె వాఁడె హరించె మదంఢపిండముల్. 622

క. జలనిధి యుత్కృష్టంబని, తెలిసియు నీ వలఁతి వగుటఁ దెలిసియు బ్రజ్ఞా
బలముఁ దుడఁ జదిమి యకటా, వలవంతింగంటి గౌరవము వీడ్కొంటిన్. 623

క. నీకతనఁ దనకు వాటిలె, నీకాటియ యనుచుఁ జిత్త మెరియంగా వో
కాకులనుతిఁ బలిదూతిన, నాకంత్రోధవివశమై ఖగమనియెన్. 624

ఉ. ఇంతదురంతచింతదగునే నను నెవ్వనిఁగాఁ దఁచితో
యింతి మదీయశక్తియనుదేవసుదేవదురాసదంబు నేఁ
డింతకుఁ జొచ్చి వారినిధి యేపున మృచ్చిలిగొన్నగుడ్ల గ్ర
క్కింతు భవద్ధ నార్తిఁ దొలగింతు ధరింతు యశఃపరిష్కరియన్. 625

చ. తని నిజదార నూటడిలునట్లుగఁ బల్కి వయోవయోమణు
ల్లనుఁ గనుగల్గి కొల్వఁ జని తత్పతగాగ్రజీ గాంచె ముందఱ్ఱ
ఘనబలఘాతి హేతిభయకంపమూగతమేనకాసుతా
వనకరణప్రహృష్టహిమవన్నగముద్రుఁ బయస్సముద్రునికొ. 626

వ. కని తత్పారావారతీరంబున. 627

నీ. తనతల్లి కెగ్గినర్చినపాప రామాత కడుపునఁ గడిఁది చిచ్చిడినవాని
గజకచ్చపాహృతిగ్రాసచర్మణత్వప్తి వెలుఁగొందుజాతరాసలమువాని
ముఖనరిద్విటమధ్యమున నసాధు నిషాదఘోరవాహిని నుంచుకొన్నవాని
లావుపెంపునఁ గులగ్రాపపక్షుచ్చేదినిశితానీవేడి మానిచినవాని

గీ. నెల్లజగములు దనలోన నిముడుకొనిన, నిశిచరారంభసంరోధినిజశిరోధి
దివ్యసుజీబోలఁ దాల్చి వర్తించువానిఁ, బరమకాయాపూర్ణ సుపర్ణఁ గనియె 628

క. కని మ్రొక్కి. నిలువ వినతా, వనితాసమ్మదవిధాయి వచ్చినకార్యం
బనుచరముఖ్యా నాతో, ననురాగం బొప్పఁజెప్పుమా నా కనుడున్. 629

మ. పలికెం డిట్టిభ మోవిహంగకులదీపా శోప మేపార న
జ్వలధిగ్రామణి నీళ్లుండనని నిచ్చ లేన బ్రశంసింపఁగా
నీలుగు లేసేగిణింప కేడ్డెఱ హరించె న్నత్ప్రియాండంబు ల
గ్గలమే దేవర కన్నసాగర మెఱుంగంజెప్పుఁదాలావునకొ. 630

క. కామన్న నింతగర్వం, బాకదలికి నెట్లుకలుగు నని టిట్టిభ ము
లేసేకత వినిపించిన రో, హేమలితస్వాంతుడై ఖగాధిపుఁ డనియెన్. 631

క. ఏమేమీ నానుభట, గ్రామణినని నీవు పుక్కుఁగాఁ డిట్టిభకం
కామగుండం గా కల్గి, స్వామి మహాహమిక నిట్టివాఁ డయ్యెగదా. 632

ఉ. ధీరగతత్సమీరణమాలి న్నలిలంబులఁ జల్లి దృష్టదు
ష్టారగకోటిజీవితము లూడ్చి తిమింగిలతద్గిలాదివా
శ్చారములం ఘనజ్వరజజ్వలనాద్యులజేర్చి వార్ధిని
స్సారముఁజేసి గ్రమ్ము నొసంగుదుఁ ద్వద్వనితాండపిండముల్. 633

- క. గులికాయుధభీషణమై, వెలసిననాలావుఁ గనడో వినడో నన్నుం
గొలిచినవాఁడని నిన్నుం, చెలియడో సాగరుఁడు చూచితే తలక్రొవ్వెన్. 634
- క. అనియలుక మొలకలెత్తి, వ్వనరాశి న్నాసిసేయువాఁడై వినతా
తనుతాపహర్త చనఁగాఁ, గనుసన్న వ్వాన్చి దైత్యఘస్తరుఁ డనియెన్. 635
- క. మామహిభాజనకుఁ డు మా, మమ దుల్లసితికేళిమందిర మాప్త
గ్రామణిమణి సీరాకరుఁ, డామేటిం జెఱుప నుచితమా నీకరుగన్. 636
- క. పలుకుల నె చక్కఁజేయఁ, గలఁగఱహం బేకడలి కడవాఁ డాగొ
డ్డలిగోరఁ బోవుదానికి, ఎలె నా కిన లుదుమసునిన వడి నమ్ముండై. 637
- క. ఊరగాంతకుఁ డనియె మహా, పురుషా నను గౌరవమునఁ బొందింపం దే
వరకుఁ దలఁపున్న మత్కం, ధరనెక్కి పయోధి కరుగుతడ వేమిటికిన్. 638
- చ. కడుపునకా మహామహులఁ గామట గొల్పుట గౌరవంబునం
గడుఁబాడవై సుఖింమటకుఁగాక సముద్రునిచే లఘుత్వముం
బడసితి వ్యర్థమయ్యెఁ దలఁప న్దనజన్తము జేసె యెట్టియె
మ్మడు తన మేడలావు దనకు న్దలనంచుకొనంగ నోఁచితిన్. 639
- మ. అడరంగాదు సముద్రుఁ డిందిరకులాయంబుంబు వారింబి తు
క్కడఁగం దేవర కేనుగానె తగులాయం బస్త దీయేప్పితం
బడుగం జెప్పితి సంఘటింపుము మదియస్కంధసంవాసీవై
వడి విచ్చేయు మఖర్వనిర్వహణగర్వగ్రంధికి న్గంధికిన్. 640
- క. అని విన్నవించి వినతా, తనయుఁడు నికటమున నిలువ దనుజారి కన
త్కనకగిరి హేలివోలెన్, ఘనతం దత్కంతమెక్కె ఖచరులు మ్రొక్కన్. 641
- చ. ఇట్లు గరుడారూఢుండై గగనంబున మద్దమించి విలింపులు గుంపులై కొలువ సుర
స్పద్దంబునం బద్దయొప్ప నప్పరంధాముం జేతెంచి. 642
- మహాస్థగర. కలితాత్రిప్రీతిరీతిం గనియె బహుజలగ్రాహనిర్గాహధాటి
చలపాతోత్పాతమీ నాచరితనీతమహాశ్వామరగ్రామపూజా
ఫలరేఖాపట్టధన్రుం బలరిపునగరప్రాంతవిక్రాంతగంగా
లలనాసంక్షేపభంగాలఘుకరనికరోల్లాసముద్రు న్నముద్రున్ 643
- క. కని కదియఁబోవుటయు న, వ్వనరాశి మహాపతంగవల్ల భకంతా
సనపత్తి నాదిమూర్తిన్, ఘనకీర్తి హృతాశ్రితార్తిఁ గని ముద మొదవన్. 644
- క. అకలంకరత్నములుగా, నుకలుగ జగదేకమోహినులు వాహినులు
తృకలీల వెంటరాఁగా, మకరారిం జేరి సంధిమంజున మ్రొక్కన్. 645
- చ. మ్రొక్క నిలువంబడి కథంబులు మోడ్చి యిట్లని స్తుతియించె. 646

దండకము. శ్రీవారిజాత లయాన రక్షిపూర్వరంగస్థలత్కృస్తుభ ద్యోతముక్తామణిదామ
కన్తూరికాపారభోదార పాటిరచర్పిల్ల సద్యక్షి, దేవాంబుజోన్మూలనాభిల నిర్గ్లాన
దానజ్వలదానవా నేకపద్మంసనావార్యహర్యక్ష, ధాత్య్రంబరాక స్సవ్యరధ్యక్షిజై
శ్యావరా ర్కర్మ పాణ్డోనిలాక్షేశ మూరిసుభరత్పాగుకాధ్యానీ నిస్పృష్టసంసార
గంధప్రబోధ ప్రకాశార్యచేతస్సోనిత్య సత్వానినాథాపచిత్కుజ్వల స్వర్ణదీవా
ర్చరందప్రభాభాసుర స్వర్ణమంజీః హంసస్వనత్పాదకంజాత, ఛాత్రీధరాధ
నాహం క్రియామర్షి దేవర్షి స్పృష్టనిర్దిష్ట దుష్టోపలాసాం సంరోధిగోవిధన చుత్ర
నిర్భీక గోగోపసంజాత, గోపాంగనాపాంగకాం తిచ్ఛటాచంద్రికా ఛోతసద్విద్ర
మధ్రాలతా కల్పకల్పారసీకాశనేత్రసుభర చ్ఛంపకోల్లాసనా సారుణోష్ఠలకాలం
కృత స్ర స్తకన్తూరికా బిందుసౌర్య విభ్రాజిరాజాస్య, తాపత్రయారాతి షడ్వ
ర్గపంచేంద్రియాశా మృషాదోషసంసార దూరాదిమోపాస్య, వాచాలకేయూర
పారంపరీరమ్యసమ్యగ్రమాపాణి సంస్కాపనంబు ల్పహయోగయుజ్జ్వాన సాంతస్థి
ఫేలనంబు ల్పదానిర్ధృత ప్రాణిసంహదము భేదవిచ్ఛేదము లుభక్తిముక్తిద్వికశ్రీ
దము ల్లబ్ధతత్సనిశ్చేదము శ్రీమహాపాదము శౌలిః గీరింతు-భార్యాసుతభ్రాతృ
మిత్రప్రియప్రేమ్య దృగ్భీషణగ్రహ సందోహదుర్గాహ సంసారనీరాకరభంజితా
లంబ సంతోక ల్లఃఖనిస్తాపక లంబురిసుభర త్కాహాకారః లుభర్యువ
స్వస్త్రీ యాధారక లక్షితప్రాణిసంఘ భువజ్ఞంఘ లచ్చింతు, సౌందర్యలక్ష్మీహరా
లయద్యా ర్భపాదగ్గురంభాగరాజాతముల్ దానపద్మంస నారంభకశీకశాన్వితముల్
గాంచనాచ్ఛాదనా చ్ఛాదితంబు లుభాపాదితంబు ల్లనోజ్ఞ ప్రభాచారువుల్
దావకీనోరువు గ్లోత్తు, సంవర్తవేగాదినిక్షిప్తవిశ్వప్రపంచస్థితి న్నామసిస్వాకృతి
చ్చిన్నమారాభిచార జ్వలత్కుండకాండాయతి న్నాభికోభాసనాభిం ద్వదీయం
బ్రశంశింతు, నశ్చతుస్తా క్రిడనాగారము గ్లోస్తుభశ్రీపరిస్ఫారసందీప్తరాజన్తణి
సీలభూభృతటి తుల్యవిస్తారము న్నారకన్తూరికాపారభోదారమున్ హేమవస్త్రా
త్తరీయ ద్యుతిస్తేరము ద్వాపకశ్రీమహావత్సము న్నామి సీత పరీరంభసంభావనాద
త్సము న్సంస్తుతింతు-ననరోజాతచక్రానీ కామోదకేధుర్యము ల్లబ్ధశిఖోవిశిష్టవస్త్ర
ర్యము ల్లాధికోరోజ మాద్యద్రథాంగద్యయినీడము ల్లత్న కేయూరశంపీడము
లీననిర్భీతిదానక్రియా శస్త్రముల్లవ చ్ఛతుర్హస్తము ల్పరిస్తుతింతు, స్సధాంసూద
తజ్యోత్స్నికా విశ్రమభ్రాంతిక్పన్నందహాసద్యుతి శ్రీకముం గుండబృందప్రతి
స్ఫురిదంతాంకురోశ్నేకముం జంపకాకారనాసామణీకుండలాలంకృత శ్రోత్రకం
వర్ప సందర్పాభ్రాజిగండస్థలాస్వీతము నిర్మిరుద్ధామకంపామృతసిగ్ధ చతుస్సరో

జాతము నీతిరోచిస్సుఖంబు స్తుఖంబుం ద్వదీయంబు విల్లింతు, నభ్రంకష ప్రాంజన
గ్రావ శృంగ గ్రజ గ్రమ్మవోగ్రాంతు ధిక్కున్నహారత్తు కోటిరముం దుండిలేందిం
దిరాఖర్వగర్వాతివిర్వాపణవ్యగ్రమందారగుచ్చస్ర గామోది కేశాలివిస్సారము న్రత్తు
రత్నోసరగ్రస్తము న్నావక శ్రీమహామస్తమం బ్రస్తుతింతు, న్నగన్నాథ యాలోలక
ల్లోలమై తాబుమూలాయతశ్వభ్రమార్గంబునం బల్లి జిమ్మించి యొక్కుమ్మడిం గల్ప
శోరూమద్వారపూరంబు వారంఝషకార తన్వేదహృద్రాక్షు న్నోయ నీవాయ
తాక్షేప మేపారగా దంప్రికావైఖరిం బాపరీతి న్నహాసీరభాతిం బ్రకాశించునాల్లే
భభావిత్తుమాధార రామత్రయప్రక్రియం దెల్పగా, హవ్యభుక్కువ్యభుక్కుట
రత్తు ల్పదీయాక్షనస్తనణు ల్నిగుగాజేయవతాశరజ్జుభ్రమ న్నందకగ్రావణం
బువన్నం దదాధారభూతాక్షహంబునం గచ్చపచ్చద్రత స్తున్న నాలో బ్రవి
త్తీంపవే, దేవ చక్షుర్భయోత్పది తేజోహిరణ్యాక్ష సాక్షాత్కృతిప్రధ నిర్దోష
రోషనలోద్దామ రోమాగ్రటంకంబులం దారకావ్యక్త ముక్తాఫలంబు బ్దోలు
లోపి ధావభృగంతర్గతగ్రామము ల్లజ్జలోదారలీల న్నోదాలింప ఘోణాగ్రసంకల్పిత
శ్వభ్రమేకీభవన్జ్ఞం బొక్కటం గ్రుక్కగాబట్ట నాయామదంప్రసిసురంగంబు
నసర్వదిక్కుడ్యము ల్వ్రీయదీపించు నయ్యాదిఘోణిం బ్రశంసించు యుష్మద్విష
జ్ఞైత్యధారాధరస్త్రసంప్రవిస్తానవార్యుప్రీతి న్నర్తకంతీరవాదై రవారావము
నోషరాగాయితప్రోక్షణాక్షీణదీప్తు ల్భవభోరనాసాఫటినిర్గతశ్వాసముల్లర్జలు వ్విం
చులు న్నాడుబుంగా, సుత్కాస్థిన్ విశ్వదాస్సానిలీలన్ బలీంద్రేంద్రజాలైకదా
శాంబుధారాల్లతిం ద్వత్కళాతేజ మావామనాకారలీజం బహో దివ్యధాత్రిజతం
బొంది యత్యద్భుతస్థూలపాదత్రయ నిర్విప్రపత్తీకముం గప్పవే, చండవేదండకుం
దామదుండ దోర్దండఖండేంద విస్సారపారశ్వధ్రూరధారాహతా కేషరాజవ్యగా
త్రస్త్రవద్రక్తరోదస్యినిం ద్వత్పదాంభోజసంభూతకున్ద్యహాస్వీతకు న్సంభుజా
టాటవీసంగకుం గంగకు మ్మిత్యసాపత్న్యనాదంబు గల్పింపవే జామదగ్నుండవై,
మైఖీలికుల్లూరూపాత్మ బాణాసనదోహి గాభేయసంకల్పసంపాదనోత్సాహి న్వా
హిని న్నొంపు దెంపారంగా నొంపనూహించుశంభున హోషసంరంభుజ్యాకృష్ట
నిర్భిన్నతత్కార్ముకోద్భూతకల్పాంతగర్జా సముజ్జ్వంభితధ్వానసంత్రాసయుక్తాగజా
క్షేషసంప్రతిచే దేర్పవే రామ రాజాన్యసుత్రామకేషాయతేషామిళల్లాంగలతోటి
కోటిసముత్పట నత్రాసితంజేసి దుర్దాంతకాంతారసీప గ్రుమధ్యక్షమాధావదుష్టాంకు
జాతన్నఱీబంధవై మార్యనాళస్ఫుర ద్వారిజాతం గలంగింపవే నీరినై, కంజమాతి
ప్రసాదప్రభాణంబునం గావరం బెత్తి ముల్లోకము ల్లొల్లకల్లోలము శ్చేయే పూర్ణా

నవవ్రాతము ద్విగదాసీతము స్ఫురిమాయాకళాసీతమున్ శౌర్యసంహితముం జంప
నానామరత్రేణి బాలింపనై లింప విద్విట్పురస్థాంగనామానభంగంబు గావించి తట్ల
యిన సర్వజ్ఞతాభూతియు వ్రాజి త్వింబు నిన్దర రాజత్వముం బొందునే, ఘోర
రుడ్డికరభూతికుటీనూత్రదూరీభవల్లోకము స్వర్వదుగ్లోకమున్ శార్యరాసీకమున్ శా
తధారాకలోరక్షురప్రప్రతీకాశపాదాగ్రసంక్షుణ్ణముంజేసి గంధర్వవిఖ్యాతి దీపిం
పవే, విశ్వరూపా జగద్దీప సీమస్తకం బంతరిక్షంబు నీ కేత్రము ల్సమునూర్వాంశు
పుల్ దావకశ్రోత్రము ల్లిక్కు లుర్యసురక్షత్రవిట్కూర్త్రజన్మస్థంబు ల్విదీ
యాస్యబాహూరుపాదాబ్జము ల్మీవు విష్ణుండ వంభోజగర్భుండవు న్నీవ సీవేకదా
హుతి వింద్రాదిగీర్వాణులు న్నీవ సర్వసృతిచ్చేదనాదిక్రియ ల్నీవ సీమక్షీలో నుండు
విశ్వంబు నీవిత్తు విష్ణువుము ల్మీ స్మృతంసంపలే భాగమంబు బ్రిలోకకైకరత్న
శరస్వరజాత్మా కృపాసాంద్రపీతౌ హృతస్వర్గవృత్తౌ పరబ్రహ్మమూర్తీ విధూతాశ్రి
తార్థీ మునిస్వాంతవర్తీ జగత్సూర్ణకీర్తీ విపత్కాలమిత్రా నతాంభోజమిత్రా సము
ద్యచ్ఛరిత్రా సురస్తోత్రపాత్రా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః 647

- క. అవిపాగడి మగుడమగుడ, వ్యవరాశిపలాశిశాసీవరచరణముల
స్తవశిరము మోపి వినయంబున నిలిచి కరాంబుజముల మోడ్చి సభక్తిన్. 648
- క. విన్నవించె వేదవిద్యేయతాపకా, గమనకార్య మేదిగారవమున
నానతీవె యనిన నాపగావల్లభు, దిక్కుఁజూచి వాసుదేవుఁ డపుడు. 649
- క. నారాకకుఁ బనివిను మో, సీరాకరి వైనతేయనికి నీవెఱుంగం
బోరానిధిలుఁడు టిట్టిభుఁ, డీరస మిప్పక్షితోడ నెవ్వరి కమరున్. 650
- క. చన దండపిండములఁ దె, మ్మనుడుఁ బ్రణామంబుఁజేసి యబ్రాహీనెసం
గొనితెచ్చి యిచ్చెనాలో, నవరాశిం బాసి భక్తవత్సలుఁ డరిగెన్. 651
- క. విమతుని లావణయక పై, రముఁ బూనినవాఁడు వారిరాశిక్రియఁ దై
న్యముఁ గాంచుననుచు శాస్త్రవ, దమనకుఁ డగుదమనకుం డతని కెఱిఁగించెన్. 652
- ప. ఎఱిఁగించిన నప్పుడుకు లాదరింపక సుంజీవకుండు దమనకున కిట్లనియె. 653
- క. కలనికీఁ లింగశకుం డెటు, వలె నుండఁగఁబోదు ననిన వాఁడురుదంప్ర్రో
నెలువడినవదనముం బెడ, తలవాలమునుండ వానతీఁ బొమ్మనియెన్ 654
- క. అని గుఱుతుఁడెప్పి యిద్ది, మ్మన నిలువక పచ్చి కరటకునిఁ గదిసి యుపా
యనములను మిత్రభేదము, నొనరించితి ననుచు నారఁ డుబ్బుచుఁ డెప్పెన్ 655
- క. అప్పుడు గగనమున మొగ, ల్లప్పి మహిం జఱచి విసుగ గాడ్పులు టొప్పెం
గప్పలు పడిగం ధ్గురిలెం, గుప్పలుగొన సోనవాన గురియం దొడ్డఁగెన్. 656

ప. అయ్యవసంబున.

657

ఉ. జేవులు సోబకన్దానలఁ జిప్పిల నూర్పులవెంట నుజ్జ్వల

త్వానకకీలలోలిఁ గనుపట్టఁగఁ గొమ్ములు వంచి కానన

గ్రావములం బ్రతిఘ్నములు గ్రాల ఖణిల్లన అంకవైచి సం

జీవకుఁడాగ్రహం బడర నీంహము పైఁబడియె నహోద్ధతికా.

658

క. సంజీవకపింగళకుల, ఖంజపూక్రమము లడరఁగాఁ గయ్యమునే

యంతొచ్చి రపుడు మహిభృ, తుంజరఘణిఘోణిహరృకులపతు లదరన్.

659

క. తోలఁగకఁ కలఁగక వృషపిం, గళకము లప్పాటఁ బోరఁగాఁ జిత్తమునం

గలఁగి వెలవెలిసి మొగమునఁ, దలఁ గదలిచి కరటకుండు దమనకుఁ బలికన్.

660

క. అతిహీనమానసా నీకతమనఁ జేటయ్యె నేలికకు ని వేగు

ర్గతి కేగదవో యెఱుఁగ, న్నతిమంతుం డంద్రు నిన్ను మతు లేవియొకో.

661

నీ. సాంత్యనం బుచితంబు సాంత్యనత్యోగికిఁ బరమగుఁభవసహభవముగలుగు

వరుసఁ దక్కఁటివి నెన్నిరిగానిసామంబు ముఖ్యంబు దక్కినమాఁడు బుద్ధిఁ

దలఁప సంఖ్యామాత్రఫలములు నూనె దీపమున నాతపమునఁ బ్రచురత్న

దీప్తిఁ జీఁకటివోణఁ దీప్తారతిమిరంబు సిద్ధిసామజ్యోతిచేత విరియు

తే నల్లుగావున నగ్రాహ్య మైనదండ, మధిపతికి గ్రాహ్యముగఁజేసి యనియొనర్చి

తకట నీబుద్ధిగాల నీయభినయంబు, గూల నీనేర్పు నీతీర్పు నేలఁగలియ.

662

చ. శ్రవణయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గిలఁబట్టు దోరపుం

జెవుడు కనీనికానససనీమకు నుమ్మలికాడు దృష్టిపా

టనము దురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుకత్తెపుం

దెవులున నైద్యసాధ్య మెడత్రైవిక యెవ్వనినాశ్రయించినన్.

663

చ. తఱుచొకయిండుకేని పరిధానమిడం బతిలాభకార్యముల్

చెఱుచు నరాతిజాతి కెడసేయక వాకొనుమర్కర్కముల్

గుఱుచలఁ బట్టఁజూచు విభు కూర్చినవోటన కీడు సేయు మే

ల్లఱుచునయారే రాజాఁ జెడు మంత్రి విషజ్వలరాశి ముంఁపఁజే.

664

చ. కలహము నిత్యకృత్రి మసకారిము పెట్టెనిసా మ్మసత్యపుం

బలుకు జపం బకార్యవిధి ప్రజ్ఞ యనాదరణంబు సద్యోతిం

బలుక కులాగతిక్రియ యహంకృతి కీర్తి సుహృత్తరస్కియా

బలము బలంబు నీతి కడఁబాసి నినుం బురుడించుమంత్రికిన్.

665

చ. వడిచెడి యూఁగుపల్లవీకిపై చినఁ గూరవిష్ణుత్తానముం

గడుపునఁ జేరనీక మహిఁ గ్రక్కినగాడిన ముల్లపుచ్చినం

- గడుగుఖ మిచ్చినట్లు కొఱగానియమాత్మనియోగిపెన్దన
ల్విడిచి సుఖించుభంగిఁ బృథివీపతి వీడ్కొని మేల్గానందగున్. 666
- ఎ. ఆత్మభూత్యర్థంబు రాజు వివిధులగాజేసి యొక్కదండవయిందండం బ్రారంభించి
నాడవు రాజు లాక్షీర్ణ విరాజులగుటెఱుంగవే సహజునంపత్తివేనయీతేని నభి
యాతిజాతి విభీతిరీతిం జేట్టఱుఁచుఁగాదే యని కినిసి పలికి మఱియఁ గరట
కుండు. 667
- క. తనబ్రదుకుకొఱకుఁగా దుర్జనుఁడు నృపాలున కనీచిచాలు శతంబుల్
పనిఁబూని కఱపుఁ బిమ్మటఁ, దనకీ డెఱుకపడఁ బలికిఁ దాఁ బగఁతుడగున్ 668
- గీ. పతికి నభివృద్ధి దనకు శోధనమునైన, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వో శుశుంత్రి
పతికిఁ జెట్టయు దనకు నాపదయఁ జేయు, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వోశుశుంత్రి.
- క. అతిరోషుండయి శాంత, సితికి మతిం గపటమూఁది చెలిమికి సుఖసం
గతుఁడై విద్యకుఁ బరుష, వ్రాతుఁడయి యంగనకు నాసంపద జనఁదెందున్. 670
- క. కడుఁదేజ మొసఁగి దయలో, నొసయఁడు దనఁ దెంపుఁజేయ నుబ్బిన భీతికా
నడమట శోధనకారణ, మడఁకువ భూషణము గాద యనుజీవులకున్. 671
- న. నీయనుష్ఠానంబున నీతండ్రియు నిట్టినాడని యూహించుబడుచున్నాఁడు. 672
- క. జనకాచార మవశ్యము, తనయుం బ్రేపించునకుట తిథ్యము ధరలో
ఘనకైతకకంటకములు, దనరం దత్ఫలకులంబు చాల్చుటలేదో. 673
- క. ఇంగిత మెఱుంగనిసేతు న, యంగము బోధింపఁ ద్రాస మయ్యెడు మును గు
స్సంగతి నూచి ముఖాఖ్యప, తంగము కపిచేతిఁ బోషదాదుర్బోధన్. 674
- క. నావిని దమనకుఁ డీనసం, భావితుఁ గరటకునిఁ జూచి పలికెం జెప్పుమా
యీన్పుత్తాంతం బన నయ, కోవిదుఁ డాయనకుఁ గరటకుం డిట్లనియెన్. 675
- ఉ. అంతనితాంతైతత్వకరమై కరమొప్పువహించి మించుపే
మంతము సేనమానలసమానబకౌఘవశక్షితాఖిలా
శాంతి ముపాంతికాంతిమిహికార్తజగజ్జనవర్ధితస్యధా
కాంతిము కృష్ణసారమదిగంధనృపాలనిశాంత మెంతయున్. 676
- సీ. స్వనసుమిత్రాణనస్వపితవాసదముల కాయామమదవీయమై చనుటనొ
హిరానుషక్తిఁ జెన్నారతమ్ముల కతిశ్రాంతిగాఁ గలదని చింతింబుటనొ
తనరాక మనులోకమునకుఁ బాటిలివశితార్తి యనుక్షణం బణఁచుటకునొ
సకలసస్మాభివృద్ధికి గధ స్తిసాత్విజీవనం బవనిపైఁ జనుకుటకునొ
- తీ. పగలురుచినాసి యొకమూలఁబడి సమస్త, సుత్రములఁ జేరి యాత్మితేజమున రేలు

పేలుఁగు శిఖియున్నకడ కేగవలసెనయ్యె, భానుఁడక్కలమునమందభానుఁడయ్యె.

చ. సదవనవై భవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియుం బరిపూర్ణకళావిలాససం
పదయును గల్గిరాజ గమపట్టె నవంతిపవప్రవిష్టుఁడై
యధిగత మూర్జిత ప్రసవయై కోమలొండె ధరిత్రి యొంతయున్. 678

మ. ప్రతిద్వైత్వతమస్సమగ్రుచిదూర్వాచర్యణాఖర్వముల్
హితగంధామృతము కత్తె ములు భూయిష్టస్వమర్త్యాయన
వ్రతము ల్పిండె నఖండహిందురతుమారక్షీరపూరంబు లు
ద్ధతహేమంతగవాధిపోద్యమముచేత న్నాజగోజాలముల్. 679

క. అతిశీతలవిమలవిధూ, న్వృతపాదాక్రాంతిర్ల నరలోకారా.
ధితగాక యనికీ చిత్రము, ఖతలాగతయతితుమారగంగ దగంగన్. 680

చ. ఒకత్పటికాలమేనిఁ బనికొగ్గక మీఁగులు మాచుడుక్కిబం
ట్రకు మడిఁ జేనఁగల్పల కొడంబడి ఘాసము లూడ్చుకూలికాం
డ్రకు నెడనేద్యపుంబనుల డెస్సిపడుండదలంచు పెద్దయై
డ్లకుఁ గలిగించె దైర్ఘ్యవికలసితి వాసరపంతు లూఱటన్. 681

సీ అవారాస్యజటిలనీహారధారాసారశైత్యాపనోదనోత్సాహముననా
మలయశైలాగతానిలఖాద్యమాద్యదర్పాఖర్వగతిరేఖ విరయుటకునా
బహుధర్మయంతకుతప్రణిపాతపూజనస్తీకారసంభ్రమోత్సేకముననా
మందేహదేహసంబంధకోణత్రాణరాక్షసత్రాసదారంభముననా

తే. మారుతప్రియుఁడాని పటిరవనము, దాని శమసుసముల్లాసిఁ జేసి పలవి
కాని పుణ్యవతీదాని రోసి వానిఁ, దిమిరమలకాని వర్తించె దినకరుండు. 682

ఉ. తోషణకౌరజైకవసతు ల్సతు ల త్రిటి భగ్నపైంధవ
ద్యేషివిపాణగర్భరుచినిస్ఫురితగురుదారుఖండసం
పేషితనూతనైణమదమిశ్రఘనస్తనదత్తనిర్భరా
శ్లేషణలీలఁ జేలుతురు శీతిభయార్తులఁ బ్రాణిర్తలన్. 683

ఉ. భోగులు వుచ్చిరద్వివసముల్ పృథువహ్నిహసంతికాదిదృ
క్షాగతులం గురంగమదసమ్మిళితప్రతినవ్యదివ్యకా
లాగురుచందనంబుల మహాయమఘేభవదంశుకంబులక
రాగరసైకవీటికల రాజముఖపరిరంభణంబులన్. 684

సీ. నిర్లిద్రదోషఘూర్ణితమనస్కులభంగి దృఢరవంబుగనొండ్లు దీడితీడి
ధృతిబలాద్ధతవిరోధిత్రాసితులలీల వారక పడవడ విణఃవిణః

- యనిశ్చన్ని కటవర్త్యమతేవులో యనఁ జేతు లంశములపైఁ జేర్చిచేర్చి
యాభీరవల్లభు లన దలవాకిల్లి నొకట యావులగుంపు లొత్తియొత్తి
తే, సాగుబడినాటికి మ్రరజాతివోలెఁ, గటికినిష్కలకుప్పలఁ గదిసి కదిసి
చాలించి రవ్వండు వోలినచలికతమున, నాకులత నొంది రిలలోనిలోకులెల్ల. 685
- క. కాకపుసరకులుఁ బోకలు, నాకులు గొంగళ్లు దుడుపుటంబరములు శుం
తీకాలగురువు ల్లానఁ, నై కొనఁ బ్రియమయ్యె శీతకాలమనందున్. 686
- ఉ. ఆరికకుడు పుచ్చనరు గావులవెన్నయఁ దోసగింజ సం
బారపుటాంబురంబు తనిమజ్జిగ మాకొనకంపుతోడఁ దం
దారగఁ బట్టి రడ్డిమడియఁ బులుగోలఁ బూని యెడ్లతో
పేరులు వైచి దున్నుటకు నేగిరి శోంఢకు సాలివచ్చినన్. 687
- సీ. చవులవేడబములు చాలించి తలసార దఱలక చప్పిళ్లు ద్రావువారు
కాయసంధుల మహాగ్రగంధు లొదవినఁ బెట్టిదంబుగ నూలఁ బెట్టువారు
రసధామ మఖిలగాత్రిచ్చిద్రములఁ బ్రాక నుబ్బులఁ బడి మూల్గుచుండువారు
ఛీసిగ్గు గాదొకొ చేరమాకాటది యన్నఁజెల్లెలి వావి యనెడువారు
తే. శోరి వాలుమలైఁబులఁ గ్రోలువారు, కుములుమంపటికాకముల్ గోరువారు
నైరి యొకకొందఁ జచ్చలినలసవాఁ, వానిధాటివిహారంబుఁ బూనుటయును. 688
- వి. ఇల్లాభీలంబైన చలికాలంబున. 599
- క. ఒకగహనంబున నొకవో, నొకశీతాస్తవంగయాధము ఖద్యో
తకముల శిఖియని కానఁగఁ, ఒకపకసూచీముఖాఖ్యపతంగము నగుదున్. 690
- క. ప్రతికీకశ్రుతిపుటసం, గతమై యటసహజసహిగా దిది శీత
మృతిదీన నగునె యని విశ్రుతివాచారభటిఁ జెప్పయఁ న్వలదిరుగున్. 691
- క. ఈరీతి పులుఁగు పిలుని, పేరఁట మేతెంచి చెవులు బీజువడ నేవ్వ
సారక చెప్పఁగ నందొక, క్రూరప్రవంగంబు పండ్లుగొఱంతుయఁ గినుకన్. 692
- క. వడి నొడిసిపట్టికొని కూ, యిడ నుప్పుర మెత్తియెమ్ము విరియఁగ శిలతో
నడిచిన నెపుడో ప్రాణము, విడిచె వృథాబోధకుండు వీఱిఁడిగాఁడే. 693
- వి. ఇట్టికథ యయ్యెడునని నినుబోధింప వెఱచెద నై నవినుము. 694
- క. అలఘుతరప్రక్షాధన, బలముల నెవ్వఁడు గోత్రధరము విహించుం
బలుకులు వేయెలనిజం, బుయుత్తము నోచి కాంచినది తల్లిగదా. 695
- సీ. దేశకాలాంతరంబులఁ దీలవడని, బుద్ధిసౌందర్య మొక్కఁ డద్భుతముగాక
గాత్రసౌందర్య మేరికి గలుగదనిన, దానివిని విన్ననై యాండెడనునకుండు.

- ఉ. వేసటతోడిపల్కుతనువేసనభావము సోషదీర్ఘని
శ్వాసము గద్దదస్వరము శంకితదృష్టికపోలహస్తవి
న్వాసము వాడుజేటుపదనంబు స్వయంకృతఘోరకల్ప
త్రాసితతక్షణంబు నితత్త్వివిధిజ్ఞాన సెప్పిరేర్పడక. 697
- క. ఈరీతి నుండనేల మహారమున కిట్లొనర్పనేల విచారాం
కూరముఁడుడఁ జదిమితివని, రారాపున వాని నక్క రెటకుఁడు మఱియొక. 698
- క. అనయపరుం డగుమరుజాఁడు, తనవారిం జెటిచి పిదపఁ దానుం జెడుఁబో
మును దుష్టబుద్ధిమాటలు, విని తజ్జనకుండు ధూమపేదనఁ దెగఁజే. 699
- క. అరిపలికిన నీతికా, ధనుఁ గరటనుఁ జూచీ పలికె దమనకుఁడో స
ద్విసయాళ్ల న యెట్టికథ, విననిట్టం బయ్యెఁ యెఱపవే నాకనుడుక. 700
- క. కరటకుఁ డిట్లను నొండొక, పురమున న్నించుగర్జ బుద్ధియనంగాఁ
బరఁగు నొక సెట్టివానికి, సరిచుట్టము దుష్టబుద్ధి సఖుఁడై తిరుగుక. 701
- క. వానికి వానికి బ్రాణస, మానమహామైత్రి పెరుగు మఱి యంగు మనీ
షానిధికి ధర్మబుద్ధికి, దీనారసహస్ర మొక్కదెసఁ గననయ్యెక. 702
- క. కానంగనైన సొంపు ని, జాననమున మొలకలొత్త నవ్వార్త సుహృ
న్దానసమున డాఁపనేరక, పూని సఖుండనుచు దుష్టబుద్ధికి జెప్పెక. 703
- ఉ. చెప్పిన నద్దరాత్మకుఁడు కింగఁగు బూరఁడునై సుహృత్తముం
దప్పక చూచి పూర్వసుకృతంబునగాంచినసొమ్ము నెమ్మిమె
నిస్సొలిమేర కేసరమహిరుహమూలమునంగు డాఁచిపో
నొప్పనొగు ల్లనుంగొనరె యూరి కయో కొనిపోవఁజూచినక. 704
- గీ. ఇతరు లెఱుఁగనేల యింటికిఁ గొనిపోవ, నేలనేల యరసి యెఱుఁగకుండఁ
గుండబాఁతి యింతికుండనె చనుటొప్పు, దగ నొనర్చు మనల ధర్మబుద్ధి. 705
- ఉ. పంచనసొమ్ముఁ బుచ్చుకొనువాడయి వీఁడిటలూడుచున్నవాఁ
డంచు మనంబునం దెలియ కాలని నిక్కము నెయ్యుఁగా విచా
రించి యొకొన్నిపుచ్చుకొని పృథ్విసముజ్జ్వలమూలమందు న
క్కాంచినసొమ్ముఁ బాఁతి చెలికాఁడును దానును బోయి రిండ్లకుక. 706
- ఉ. పోయి నిశీధమైనఁ జెడుపోకలకోమటి దుష్టబుద్ధియా
రేయి గృహంబుఁబాసి నగరీజనులం గనుబ్రామి యెంటి నా
చాయకు నేగి కూడుబలిఁ పల్లి పెకల్చి ధనంబుఁగొంచుఁ బే
రాయపుసొంపునం జనియె నచ్చతకత్వర నొంటి నింటికిక. 707

- గీ. ఆతఁడు గొన్నిపూట లరిగిన నింటికిఁ, బోయి తాను ధర్మబుద్ధి కనియె
దిరుగఁ జూడవలదె దీనారభాండము, మురిగినేమె దిగులుసాచ్చె నాకు. 708
- క. అని వెరవుఁజూపి పిలిచిన, ననుమానము పుట్టి తాను నాతఁడు జోడై
చని ధర్మబుద్ధి వినిపిత, ధనభాండముఁ గానఁడయ్యెఁ దరుమూలమునకా. 709
- ఉ. కానక మానసంబు కలఁగంబడ నిట్లను ధర్మబుద్ధి య
య్యోనిను సదవ్యయస్యఁడని యొండొకచి త్తములేక నమ్మి యి
చ్చోనిడి చన్న నాధనముఁ జోరునిచాడునఁ బుచ్చుకొంటి వి
స్సీ నరభోజనుండయినఁ జెట్టఁదలంచునె విశ్వసించినకా. 710
- ఉ. పూని మదియవిత్త మిటఁ బూచ్చుతీరిం బరికింప నక్కటా
యేనును నీవకాని యొరులెవ్వరెఱుంగదు నీవుదక్క న్నో
పొనిజమాఁ బరులొప్పుయ రథముఁ గ్రమ్మఁ దెచ్చు వొంగబే
రానకుఁ బాలుపడ్డ నగరా నగరాలదురాత్మ నావుడుకా. 711
- క. విని గుప్తబుద్ధి బుద్ధిం, గనలుచు నధర్మబుద్ధి గనుఁగొని పలికెం
గనినాడెవో వినినాడెవో, చనునే నామిఁద నిట్టిసడి మోపంగకా. 712
- క. సేసఖ్యమునఁ జరించిన, దోసము మోసము న నేడె తోడనకలిగెం
బోసరము నోరికొవ్వో, నేసో యిట్లాడ నెవ్వరికి నీడేరుకా. 713
- ఉ. ముచ్చదనంబు నాపయిన మోపకయుండిన సెట్టిబిడ్డవే
పచ్చునె నీకుఁ గూడుఁగుడువం గులకామిని ప్రక్కఁబండ్లదే
క్రచ్చుఁ గన్నసొమ్ము తిరుగంబడినం గొనకున్న సెట్టురా
రచ్చకునంచు నీడ్చి పదరంబడి వాఁడు ముహూచ్ఛిభానుణికా. 714
- న ఇట్లు ధర్మబుద్ధి నీడుకొని చని నగరంబడి ధర్మంబున కొప్పి పిన్న పెద్దలం గూడ
బెట్టిన ధర్మవేదు లుభయవాదుల నాలోకించి తమకింపక అంతునేయ కడ్డంబుసా
రక యిరువురు గలసి పలుకక యొకరొకరిపూర్వోత్తరంబులు తెలియునట్లుగా
మిమిసుద్దు బుద్ధింపుడనుటయు నందు ధర్మబుద్ధి కృతాంజలియై సభవారి కిట్లు
నియె. 715
- క. ఈతఁడు నాతోఁ జెలికాఁడై తిరుగం బెద్దకాల మరిగె నివ్వనుఁడి
భూతలమున దీనారస, మేతవినిష్ఠుండభాండ మేఁ గనుఁగొంటికా. 716
- క. కనుఁగొని నిక్కము చెలికాఁ, డని పెద్దయు విశ్వసించి యీకథయే నీ
తనికి నతిగోపనంబుగ, వినిపించితి నావివిక్తి వీటింబోవకా. 717
- క. వినిపించిన నాతఁడు నా, కనురక్తనిపగిది ననియె వనఘా యేత
ధన మారియొద్ద నేటికి, నినునేడెద పలయు నిచట నిశేషింపకా. 718

- క. అని తరుమూలముఁ జూపిన, మనమున నద్దుప్తబుద్ధిమత మెఱుంగక చెప్పినయట్లు నేసిపోయితి, తనయింటికి నీతిఁ దంతఁ దానఁబోయెన్. 719
- క. కతిపయదిపసుము లయఁగఁగి, నితఁడు ననఁ బిలిచి పలిక నిష్టసఖా నామతిసతితాపము వొడమెడు, నకుఁగలిం జూడఁబోత మాచి త్తంబున్. 720
- క. అనపలిక నన్నుఁ దోడ్కొని, చని తరుమూలమునఁ జూడ సంగు ప్తధనంబునిచినచో లేదయ్యె, న్ననసరియఁ జొచ్చె నై న్యమన్నుఁడ నైతిన్. 721
- క. సొమ్మన్నది నీయొద్దం, దమ్మని నే నదరవైచిత్రే నీతఁడు నన్నమ్మటలాడి త్రిప్పెం, దిమ్ములకుం జొచ్చి యిడ్చితెచ్చి నిర్ధకున్. 722
- ప. ఇంతియ యని ధర్మబుద్ధి యూహకుండె నప్పేడు దుష్టబుద్ధి ధర్మవనసులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యిట్లనియె. 723
- చ. ఎనసినచెల్లి నుండుటయు నెక్కటిపాటఁ దదర్థభాంషముం గనుటయు నాకుఁ జెప్పటయుఁ గప్పటయుం గల దంతనిండ్లకుం జనియెక నాలుగేనదివసంబులు వోవఁగ వచ్చిచూడఁ బాఁతినకడ సొమ్మలేదు కనితీసికొన న్నహిజంబుసాక్షిగాన్. 724
- క. నావిని ధర్మాధిక్కిల్తుల్, నానాదంబే యేరువారము లెడ మీ లేవివరము నాణవనాఁ, నావి స్మృతబుద్ధిఁ కెఱుపుఁ డరుగుఁడు మగుడన్. 725
- స. ఆరునచవంబులు విని దుష్టబుద్ధి. 726
- క. అంకాశ మేమిటికి వ,ట్టివివాదం దింకనేమిటికి శుద్ధాత్ముం డవు నితఁడని నన్నందఱు, దగఁ బొగడఁగ సాక్షిఁ చెలిపెదనుమిసాలన్. 727
- క. నా విని ధర్మమువారిలు, నీ వెవ్వరి సాక్షిఁ దెలుపనేర్తువు చెపుమా, నావాద ముడిగె నన మా, యావాదవశాలి వారి కతిఁ డిట్లనియెన్. 728
- క. ఏపాదపమూలంబున, బాపుర దీనారపూర్ణ భాండ మహోని తేఱింపఁబడియెఁ దెలియఁగ, నాపాఁచిఁడు సాక్షి యగు మీ రడుగన్. 729
- క. అనుగుప్తబుద్ధిపలుకులు, విని యచ్చెరుపాటు గదుర విద్యజ్ఞు నే దినమునకు నేమిస్తొద్దనఁ, జనుదె ముర నెదముగాక సకలం బనుచున్. 730
- క. చని రంతధర్మబుద్ధియుఁ, జనియె గృహంబునగు నానిజాడనె తోడ్తో జనియెఁ బ్రతివాది యాలో, దినకరుఁ డపరాధి వారిఁ దెప్పలఁదేరెన్. 731
- గీ సంజవిపురించె శీకట్లు సందడించెఁ, గలవ సాంపెక్కఁజక్రవాకములు స్రుక్కజ. జనులు వాడె దిశలఁ దేజంబు నీడె, ఘోకము రీతి వివాగమల్లండ్లుసేరె. 732
- ప. అప్పుడు దుష్టబుద్ధి యేకాంతంబునఁ దనతండ్రి యడుగులంబడి యిట్లనియె. 733

- ఉ. వోరుఁడెదుప్తుబుద్ధి యతిశుద్ధుఁడుగా కని భూయహంబుచేఁ
చారులు గుంపులై వివ సభం బలికించెదనంటి వచ్చితిన్
జేరదుమాటమాత్రమునఁ జేకొను ముష్టదభీప్సిరంపుదీ
నారసహస్ర మెప్పటికి నందనులాభముతంద్రిఁ బొందజే. 734
- కి. తరుకోటరమున నీ వొక్కరుఁడవ వసియింపు మొరులు కనుఁగొనకుండెం
బరిషజ్జనము రయంబున, నరుదెంచినఁ బలుకుసభ్యుఁ డని ని న్నుడుగన్. 735
- ఎ. అనినం గొడుకునకుఁ దంద్రి యిట్లనియె. 736
- క. చెడుబుద్ధి నీకుఁ బుట్టెం. జెడితివి నన్నుం గృతఘ్ను చెటిచెదె యూఁగొ
నొడఁబాటుగాచు చిత్తము, వెడఁగులపని పంపునే మువితీఁడి గలఁడే. 737
- కి. మొదల నపాయఁ బెన్నుట, పిదప నుపాయంబు లెక్కఁబెట్టుట తగునీ
నిద గొదలఁ గాదె ము న్నొక, ముదికొక్కెర యనుఁగుముతుల ముంగిస కిచ్చెన్. 738
- గీ. అనిన గుప్తుబుద్ధి జనకు నిరీక్షించి, యిట్లు లనియె నకుఁ మేకతమున
బకపికార్థకముల భక్షించె బకమేమి, నేనె నంతవృత్తిఁ జెప్పవలయు 739
- ఎ. అని యడిగినఁ దంద్రి కొడుకున కిట్లనియె. 740
- మ కలదభ్రంకషభూజరాజిశుకపాకగ్రస్తశస్త్రస్వగు
త్వలదృగ్వాక్యము కూలముద్ర జయరీభంగాంగసంఘస్త్వా
విలఘావప్రతిఘోషితద్విరదవిద్విడ్భీమ ముగ్రద్విపి
స్థలకృత్కీలదరీనికాయ మొకకాంతారంబు దుర్వాసమై 741
- ఉ. అవిపినంబునం దొకమహామహిజంబున వగ్రకాఖిపైఁ
దా వసియించి యొక్కబకదంపతి పిల్లలఁ జేయుఁ జేయ నా
శీవిష మాసమీపబిలసీమమున వ్యసియించియుండి వా
పోషఁగ నన్నిటి నై సవిపాపు సమాసమా నివ్యసంబునన్. 742
- క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ,గతిఁబిల్లలఁ బాముపాలుగావించి మనో
గతి బకమిథునము పొగులుం, బ్రతికృతఁ గానక యలంతఁ బగలు నేర్పెన్. 743
- ఎ. అట్లుండఁ గొండఁ కకాలంబునకుఁ దననాతికిఁ బ్రసూతిసమయం బగుటయు భుజ
గభయానకం బగుబకంబు తిక మెకందై సంతతిసంభరణంబునకు విరోధిసహరణం
బునకు నుపాయంబుఁ గానక తానకంబుఁ బాసి ప్రియగుఖుండు నాపజ్జయాభి
ముఖుండును నగుక ర్తరిపాణినామకురీరకుం జేరంబోయి కాయం బడచిపడ బుడి
బుడికన్నీరు గ్రుక్కుచుఁ జిక్కుకొన్నకింతంబునఁ దనకుఁ బాటిలివచ్చేలువాలు
ప్రసంగించి శోకించి పుత్రత్రాణవిధేయం బగునుపాయంబుఁ జెప్పి యాపత్సారా

- వారతీరంబుఁ దెప్పనై చేర్పుము నన్నీడేర్పుము నీవనికనికరం బొలయఁ బ్రార్థించిన
బకంబునకుఁ గురీరం బిటనియె. 744
- క. భువనవిహారిని నవలూ, భువమును లావును గొఱంతగా దెన్నటికిఁ
దివిరివధియింతు వనిమిచ, నివహము నీయంతవాఁడు నెగు రెట్టాందె. 745
- క. శోకార్తులకు నుపాయము, లేకరిణిం దోఁచు ధైర్య మెవ్వధిఁగలుగున్
రాకడవోకడలకు జవి, మేకొమరున దొరకుఁ గడఁక రెటువలె వొడవున్. 746
- క. బనను దీనికిఁ దగుతెఱు, నే నీకటిగింతుఁ జేయు మిది భవదీయ
సానతరునికటగతకా, దే నబింబునకు నకులదృఢబలమునకున్. 747
- క. ఎడత్రెవ్వకుండ మీలం, దడవైవుము వానీసెల్ల భక్షింపుచు నె
వ్వడి నేఁగి ముంగివామర, బడలుపడం గఱచించంపుఁ బగ నీ కఱఁగున్. 748
- క. చనుమని యాహారంబిడి, పనిచిన నప్పులుగు చనియెఁ బయనంబైత
ద్వనిత యొకకొన్నినాళ్ళకు, గొనబై యన్పట గూఁట గ్రుడ్లంబెట్టెన్. 749
- గీ. పెట్టి ముదిగుడ్లుచడకుండఁ గట్టుగాచి, పొదుగుటయు నైకొని కొన్నిపూటలకును
వికిలడింభంబు లాలోన బకవిభుండు, యెండ్రీ చెప్పినగతి మీలనిండవైచె. 750
- గీ. కవుచగాలివారఁ గవిఁ బాసి వెలుఁడి, పరుసమీల దినుచు పచ్చిపచ్చి
పాముజంపి పాదపముఁ బ్రాకి బకశికు, ప్రకరభుక్తిఁ దనిసి నకుల మరిగె. 751
- అ ఒకఁడు నేయఁబోవ నొకఁడగు నీబుద్ధి, గూల నన్నుఁజెఱుపకుము దురాత్మ
చెడిన నీవ చెడుము చెప్పకు మీమీట, యర్థభౌండ మెల్ల నన్యమెల్ల. 752
- క. అని మగియంబలికిన నా,ననమున దైవ్యంబుదేఱ నందనుఁ డానె
ట్టనకాళ్ళమీఁదఁబడి యింక, వినునావచనంబటంచు వేడుకొనంగన్. 753
- తే. హాసపోవనివాఁడయ్యుఁ ముదుకఁడయ్యు, విధివకంబునఁ జెవివ్రేలవేసి సెట్టి
యర్థరాత్రంబునం దేగి యపగియుండె, గూబచందాన నలవృక్షకోటరమున. 754
- ఎ. అంతఁ గొంతప్రాద్దునకుం బద్ద బాంధవుండు పూర్వపర్యతఃఖరిహాసనం బెక్క
నప్పుడు పిన్నపెద్ద లుభయవాదుల రావించి వృక్షసమీపంబునకు పచ్చి యర్పించి
యయ్యిరువురిలోన వంచకుం డెవ్వఁడు చెప్పమని ప్రాంజలులై నిలిచిన. 755
- క. ఎలుగొండఁగఁ దరుకొటర, తలమున నగ్గుప్తబుద్ధితండ్రీ మహాని
ర్షగర్త బుద్ధి గుగుఁజో, జ్వలు వంచకుఁ డనియె నెల్ల వారు విసంగన్. 756
- క. ఆండఱు నమ్మాటకు వెఱఁ, గందిరి యలదుప్తబుద్ధి యానందమునం
జెందినటియించె పొరుల, ముందరఁగరతొళగరులు మెరుయ సైరయన్ 757
- అ. ధర్మబుద్ధి నగచి తేయూచి తనలోన, వనియె నేడు సత్యమఱఁగె ధర్మ.
కుని క్షోభిరె నన్యకంబు మాచితే, నిర్మమి త్త విట్టినిందపుట్టె. 758

- క. తరువులు సాక్షులు నలుకునె, నరులడిగిన మనుజభాషణంబుల నిదిపో
యరుదు పరామర్శింపం, గరము ప్రయత్నంబు తోడఁ గల దిందనుచున్. 759
- క. ఆకుజఘనకోటరమున, వాకలములు వైచి యనలమంటించిన న
స్తోతరతరకీలసంయుత, మై కీలు ప్రల్పికొనియె నభ్యంతరమున్. 760
- క. పొగ నుడ్డుకుడిచి మంట, న్నగమరుగం గాలి యేడ్పెనఁగ నన్నగమున్
డిగనుటికి దుప్టబుద్ధిం, దెగితిట్టుచు బిడుగుబడుగుదేహము విడిచెన్. 761
- ఎ. అప్పుడు రాజపురుషు లద్వప్తబుద్ధి నిరీక్షించి. 762
- నీ. ప్లెస్సెల్లముల కీక్షింప నిచ్చి, నసౌము మగుడ నీలేనికోమటి గులామ
చేసేత విశ్వసించినవారివెచ్చనచ్చమఁగ గీడ్పెఱుచువై జాతితొండ
తెగింటిలేనిపోటుగ నొడ్డయద్దల గిద్దఁ బొడుచుజేగినబిగాది
బూసంబుదరిపి నేర్పున నమ్మికొనుటకుఁ గరవుఁగో రడుదోసకారిబుడుగ
లే. యప్పునెపమున నూతాఱు లడిగి పుచ్చు, తొని నయంబునఁ దీర్చక కోఁకపోఁక
సరకునప్పట సరిచెప్పి యరగతాచు, చెడగరపుడొక్కయోరోసిపెట్టిపక్క. 763
- ఎ. అనిటిట్టి సౌము ధర్మబుద్ధి కిప్పించి దుప్టబుద్ధిం గొఱతెబెట్టిరి దుప్టబుద్ధి యగు
వాఁడు తనవారినిం జెడిచి తానుం జెడు నిట్లు రాజునుం జెడిచి తిరువారే నీవునుం
జేటునొందెద వినిపటికి కరటకుండు వెండియ. 764
- చ. కడుఁ జెడుకార్యము ల్దమనకా మనకా భిరుమయ్యె నేఁడు నీ
నడవడిఁ జూచి నమ్రదగునా నినుఁ జిల్వకుఁ బాఁబోసి ముం
గడవనియింపఁజేసి చిరకాలమువెంచిన మే లెఱుంగునె
కడఁగి బడల్పడం గఱుచుఁగాక కృతజ్ఞులె గుప్తమానసుల్. 765
- క. చెలియనివరుఁ బెంపఁగనగుఁ, చెలిసేమానవుని వలదు తెలుపఁగ మదిలోఁ
చెలిసియుఁ చెలియనికజటికిఁ, గలితన మెఱిఁగింపఁ గమలగర్భనివశమే. 766
- క. పతి కిట్టానరించిననీ, కితిరు లనం దృఢకణంబు లెఱకలచే భ
క్షితమయ్యె ననుపత్ర సను, కతివినవే మున్ను దమనకా నీ ఎనుడున్. 767
- క. దమనకుఁ జలకరటకుదిక్కు మొగంబై యెట్లు నీతితోవిద యిది స
ర్యముఁ జెప్పుమనిన నక్కభయమలమతిం జెప్పఁదొణఁగె నతఁ డాతనికిన్. 768
- చ. ననిచి కివేరజారటమున న్నహిసారపురంబునం గృత
ఘ్నునిచెలి మందభాగ్యుఁడను కోమటి పర్తిలు విక్రయింపనుం
గొనఁ దిన లేమిఁ గూటికిని గోఁకపి నీదిరమై కృశింపుచుం
గనుఁగవఁ బ్రాణము ల్పిలిపి కాటయఁగాఁగ నరిండు విచ్చలున్. 769

- ఉత్సాహ కోరియొక్కఁ గ్రోతపెండ్లిమాతఁ గృష్ణఁ జూచి యో
వారిజాయితాక్షి భాగ్యవంతుఁ గాంతుఁ గాని వి
ద్యారణప్రవీణఁ గాంచ కట్టిమత్తుతు ల్వని
చారులైరి చూడుమంచు పాధ్వివంతి పల్కఁ దే. 770
- ప. అని తలంచి. 771
- క. అతఁ డొక నాఁడు ధనాన్విత, మితఁ జనుచుం గతినలోహమయతులమృదా
యతనమునఁ బెట్టితిరిగెం, గతిలిగెడునమయఁ దిరుగగలవోఁడెల్లెక్క. 772
- చ. సరకులకేగి వేసరఁ బసారముఁ బెట్టిన పెట్లఁ గూడి వే
సర నడుగానఁ గానక యజస్రము గూలికిఱుటమోసి వే
సర మతీయపుష్పఁ గూరమును సంగుఁగొందుల విల్చివిల్చి వే
సర నొకత్రోవయు న్ఫలమొసంగు పెట్టన భాగ్య మెట్టిదో. 773
- ఉ. అల్లన మందభౌగ్యఁ డగునాతఁడు వేచిధులం గృశించియున్
పల్లముపచ్చగాక వసివాడినమాయనఁ దా నివృత్తుఁడై
తెల్లముగా సుహృత్తుల దెచ్చివేడిన వంచనామతిం
గల్లలఁ బల్కె నాతఁ డెలుక ల్దిసె ద్రా సనియాసపెంపున్. 774
- క. ఆమాట కఁకిరాట, గ్రానుణి దలయుఁచి యట్లగాకున్నసఖా
యీమాడ్కి నాకుఁ జెప్పగువే విగుల నపూర్వమిదిసుమీ యేమాయెన్ 775
- క. అని వెగటుదోఁపమండ, న్ననుచటివలఁ దన్ని వేళమున పర్తిలుచున్
దనలో గోయుచుఁ గతిపయ, దినములు గ్రమియించి కలఁకదీలివపడన్. 776
- క. బడుగుంగోమటి తుకతుక, నుమగుచుఁ దులదక్క ననుచు నున్నాఁడొయినీ
గుడిఁద్రిప్పినకపటాత్తురి, దడయక గుట్టయినఁ ద్రిప్పెదం జేసేతిన్. 777
- క. అనితలఁచి యలకృతఘ్నుని, తనయునిచే నొక్కనాఁ డతఁడు నూనియను
న్నను కగునుగిరికపిండియు, బనవునఁ బట్టించుకొని ప్రజల్వీక్షింపన్. 778
- క. స్నానవ్యాజంబునఁ జని, వాని నొకావోక సుహృన్ని వాసంబున నా
లోనిడి క్రమృణుటయుఁ జిం, తానతుఁ డై వాని కాకృతఘ్నుండనియెన్. 779
- కా. అయ్యల్పవచ్చెఁ గదయ్య నీపిఱుఁద రాఁదాయె న్నహాసాధ్యసం
బయ్యెం జెప్పఁగదయ్య నావు డతఁ డత్యర్థుంబలెం బల్కె నే
నయ్యెట న్నలిలంబులాడఁగఁ దటన్యస్తాంఘి నాహద్ధతిం
బయ్యో నీగుతుఁ గ్రద్దదమ్మకొనిపోయెన్ భీతివాపోవఁగన్. 780
- క. ఏను వితానుఁడనై నీ,తో నీచెడువార్తఁ జెప్పుదుం గా కనుచు
నేవ్ నిలువక పచ్చితి నవ, నాననమణవాడ నాతఁ డాతని కనియెన్. 781

- అ చేపజెల్ల గాదు చిట్టెల్ల యనుగాదు, పిట్టగాదు కోడిపిల్లగాదు
కొట్టిజాట్టుబట్టుకొనిపోవఁ బనివిడ్డ, లేద నీలగ్రద్దలేడఁజెప్పుమా. 782
- క. వినసంగతిగాదు సుతుం, గొనితెచ్చన వతఁడు గ్రద్దగొనిపోయినవా
లునిఁ దేనగు మూఁకములు, దినిపోయినయినుపత్రాసుఁ దేటాగై నఁ. 783
- క. ఇనుపతుల నెలకదినఁగాఁ, గొనిపోవఁగరాదె గ్రద్దకు న్నఖి యున్న
త్తనయుని నీమాటలకం, టెను వింతలె తెలియ నెప్పటికి నామాటల్. 784
- క. అని మాటమాట సరిపుచ్చిన వంచకుఁ డెఱిఁగి యతనిచేతికిఁ గులరి
చ్చె నతండును దాఁచినత, త్తనయుఁ గృతఘ్నునకు సమృద్ధమున నిచ్చెన్. 785
- క. ఇదిరీకు నిదర్శనమగుఁ, గద నినుచుడి నమ్మగాఁగద యేమనిచె
పెద్ద వొప్పగులక నయగుణ, మదిలే దొట్టయిన శుక్త్యమైనన నీగున్. 786
- ఉ. ఆదరమొప్పు ను క్తపరుఁడై మనువాఁ డుపదేశిం దృఢా
హ్లాదము సంఘటింతుఁ బరమాదరాశ్ర నిణంబు పెంపునన్
ధీదశలేమి నస్తదుపదేశ మృదూక్తికతంబు లక్కటా
నూగులువోలు నీచెవులపోడిన నొప్పుసహింపకుండుటన్. 787
- క. ఘనగుణములఁ దనుగుణముల, జనుఁ డమరు న్నాస్తిసాధుశంపర్కముచే
వనజనపదఁధిశం నగు, వనిలుఁడు పోలేన్ శుభాశుభా మాదయున్. 789
- స. కార్యాకార్యవిచారంబు చాలనిగురునయినఁ బరిహరింపవలయునని పలుకుచు డమ
నకుం బరిహరించుకొని కరటకుండు రాజనికటంబున కరిగె దమనకుండును దోడన
జాయె నంతఁ బింగళకుండు సంజీవికుంజంపి విన్ననైన మొగంబున దమనకు నాలా
కించి. 789
- చ. ఇలఁగలఁతేని కేమిగడియింపఁగరాదు హితత్వపత్వని
శృంగుణకాలి యైనభటసత్తము నొక్కనిఁ గూర్పరాదు గా
కిలవున నిట్టిబంటు దెగటాఁతె వృథా మతిలేక నీదురు
త్తులు విని చంపితి నిర్మగతనోపురి నమ్మహానీ యభామరిన్. 790
- స. అనివఁ బింగళకునకు దమనకుం డిట్లనియె. 791
- ఉ. వంచకులం బడల్పటిచివైచుట సత్పురుషప్రజంబు ర
క్షించుట విత్త మాశ్రీతులఁ జేర్చుట భూప్రజపై దయాగుణం
బుంచుట రాజనిహ్నుములువో యభిషేకముఁ బట్ట బంధము
గుంచెయు వంత్రితంత్రిబాగు ప్రియు బుంటికి లేకపోయెనే. 792
- క. అరిమరణంబునకేలా, పరితాపము నొంద విరసభావముగలవోఁ
బరులేల యగ్రజానోన్, దరువైనను జంపుదురు మొద ల్రాజన్యల్. 793

- క. వైరముపుట్టివఁ బోరన్, శూరులు నిర్జరులు రాక్షసులఁ జరిపరె యె
వ్వారికి నిది వింతయై బృం, దారకులును వారు నన్నదమ్ములు గారే. 794
- క. విరసించివతో రాజులు, దురమున నెవ్వారి నైనఁ దునుముదు రలుకన్
గురు నగ్రజా ననుజా న్నో, హరమున విధియింపఁ దోలుహరిసుతుఁ డెరయన్ 795
- చ పరుషసముల్ల గన్తధురభాషిణిహింసయఖండసత్కృపా
నిరతనసువ్యయవ్యసన నిత్యధనాగమకోపసుప్రసా
దరనయసత్యసత్యపరితాపదసౌఖ్యదవారకామిరీ
స్ఫురణనసత్యదాప్తిఁ బోలుచు న్నృపసీతి యనేకరూపమై. 796
- చ అనియిట్లు దమనకుండు చోధించినఁ బశ్చాత్తాపంబు మాని మృగరాజు ప్రాజ్యరాజ్య
సుఖంబు లనుభవింపుచుండె. 797
- క. అని వినిపించినగురునిం, గమఁగొని నృపపుత్రుని లిరిరి కమరీయగుణాం
గానిధి రెండవతంత్రం, బనురక్షిం చేటపఱుపుచుని యగుగుటయున్. 798
- మ ప్రతిబాధీకృతకామకామనుజభుక్ప్రీత్యంసనారంభిణ
వ్యతియంగ ప్రతసత్వసత్వరవరవ్యాపారపూర్ణిగవ
న్నతసంకల్పవిశేషశేషరచితామ్నయోక్తిపద్యశ్రుతో
ద్గతతోమాంచవితానతానవిజాభాటిభిషిషుంగనా. 799
- క. వనజభవతవయమేధా, వినుతివిరీతైకద్యున్యభిజగతౌ
వనపంచతత్త్వమయ వి, ధ్వినిలోచన స్వభూతహితసంచారా 800
- మాలిని. అనవలయకరాత్మ హరి యుక్తి త్తివర్తై
వివిధనిగమవేద్యా విశ్వసర్గోపపాద్యా
భవతిమిరపతంగా పర్యచంద్రోపమాంగా
హవిరశనబలిస్తా హర్యకల్పజనిస్తా. 801
- గద్యము ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాబద్ధసరససాహిత్యనిత్య కవితావిలాస సకలసుకవి
ప్రళంసాభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్యవర్తరీరమా నీతికాస్త్రీమార్గ పరి
శ్రమాదైర్యపర్యాయధిక్కృతరీహరపర్యతపర్యరాజమహార నిస్సహాయప్రబంధ
నిర్దాణభోజధూదారసుధామధురబారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బయినపంచ
తంత్రంబున మిత్రభేదం బనునది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర మ్మ.

పంచతంత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

గౌరీవత్సవ

భాగాభిజ్ఞాననిశ్చలచలసం

భాగభ్రతవ్యపత్త్యస

మాగమనురసింధురూపహరిహరవాధా

1

ఎ. తేనా నుహుల్లాభాభిధాన ద్వితీయతంత్ర ముక్తింపు మధీతనీతికాస్త్ర ముర్తం
డవిష్టుకర్తంతు ముదర్శనమహుల కిట్లనియె.

2

క. సాధించె గార్వముల ధన, సాధనములు లేక సారసాహార్యపమా
రాధనమున ము న్నూర్జిత, మేధాభృతి గాక కూర్తముగమూలకముల్.

3

క. నా విని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రదియెట్లు నయ
శ్రీవిభవ తెలుపు మన వి, ద్యావారిధి వారికధరామరుఁ డనియెక.

4

క. శతముఖునసఖునిటప, నీతిమహిమోష్ఠనగరిచేరువఁ గలద
ప్రతిమం బొకబూరుగు లఘు, పతేవిమఁ డనుకాకి దానిపై వర్తింతుక.

5

సీ. విసుధ నెవ్వనిసదన్వయకర్త జేతలతేనికీఁ గుల ముద్ధరించుకొడుకు
పితృకార్యములు సమర్పించు రెవ్వనికీ నాదిత్యురద్రాస్వగ్రభుక్తిఁ
బాదలు నెవ్వనిగృహంబున మనోహరభారతిభారవహముఖద్విజకులంబు
పథికసంతతి కేరపణుచు నెవ్వనికంఠమిశ్రితారాంబు మేలుగీళ్లు

తీ. ప్రజ్ఞ పెంపున నివ్యానిబలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁజెప్పంగచాలఁ
డతఁడు నగరోప కంఠచైత్రాగ్రవర్తి, పక్షిమాత్రుండ వాయుసహస్పృహండు.

6

క. ఆకాకి నాకపథమున, నేకాకిత మేఁలలాడ నిరము గములం
గీకామండల మగుసర, యూకాననమునకుఁ బోవనున్నెడ నటకుక.

7

చ. వెడవెడఁ జంకఁ జిక్కమున చేరెడుచల్లియు నందిలోహపుం
గడియము క్షారదృష్టిగలకన్నులు నల్లనిమేను మూఁపునం

- బడిగము జంజాణుండల తపారముజేగురుబొట్టు మేఖలం
గొడవలి గల్గివచ్చె నొకక్రూరకిరాతుఁ డమంధరత్వరణ్. 8
- క. వచ్చిన వాయసపతి దనయిచ్చ నైజబాప్తుపంటియితఁ డెందులకై
యిచ్చటి కేతంచెనొకో, యచ్చెరు వనుమండ నద్దురాత్తుండచటన్. 9
- క. పులుగుడిసెఁ బన్ని వల కా, డ్వలధరణిం బాఁడుపటిచి ప్రస్నినకమ్ము
ల్లలపులుఁగుదీను మిడి యగ్గలపుఁదమి న్నాచియుండఁగా దైవగతిన్. 10
- కా. చిత్రగ్రీవుఁ డనంగనొక్క విహగశ్రేష్ఠుండు సత్కృత్యకృ
త్పత్రివ్రాతిమువెంట గుంపుగొనిరాఁ దైబోవుయన్ కావ్యల
క్షేత్రస్థమము దీమము న్గని వశఃక్రీడాపరిత్యాగియై
ధాత్రి స్వాతి ననాయ మగ్ధమునఁ బ్రధాన్యము, లోభరవన్. 11
- క. పులుఁగులఁ బినుఁగు కిరాతుఁడు, వలఁదవులఁగఁ దిగిచి తగ్గి పగ్గరవగ్గం
బలఘుతరక్షిలమున సం, వలనముఁ గావించుచుండె నలసివధంగిన్. 12
- వ. అంతఁ బత్రత్రిమిత్రముం డనుజీవులఁ గేవలయత్నంబునం బిలిచి రుష్కర్షానుకూ
లంబున నిందఱ మిజ్జాలంబునం జిక్కితి మీయపాయంబున కొండోకయుపా
యం బూహించితి యొగడద్యాభిమానంబున నిందఱ మిజ్జాలంబుం బత్రజాలం
బునం దెట్టుకొని దూరం బరుగుద మప్పటికి నొకగతిలేకపోయెడునోటు నిర్విలం
బంబున లెం డనిచెప్పిన నోప్పకొని యప్పలుఁగు లొక్కయూఁకువ దెప్పరం
బుగా నుప్పరంబున కెగిన నన్నూతిరక్షిలంబై జాలంబు వెంటరాఁగొని యాయుక్ష్మ
లంబున గగనమార్గంబునం బఱచుచుండె. 13
- క. ఆవిధి విధిమాండక పడి, బోవఁగ నిది'యననుభూతపూర్వం బనుచున్
ధావనమున వనమునఁబడు, బో విహగిముఁనుచు బోయి వోయి ని్పిఱుండన్. 14
- ఉ. ఎప్పుడు నేలవ్రాలు శ్రమ మేర్పడ తెక్కలునోచ్చి పెచ్చుగా
నప్పుడ చిత్కు నిప్పులుగు లన్నియు నా కని నిశ్చయించి వాఁ
డెప్పటిభంగి వెన్నగిలి యేగుచునుండ విహంగమంబు లా
చొప్పన జాల 'మెత్తుకొని మాడఁగఁజూడ నదృశ్యమాటయన్. 15
- క. అతిలాఘవమున నలఁఘు, పతనకుఁడు న్నత్కపోతపతివెంబడిన
ద్రతలంబునఁబఱచెం బ, త్పతిరుంకృతు లభిలషిలఁ గ్రంనుకొనంగన్. 16
- క. జాలగ్రహివిహంగమ, జాలముఁ బరికింపలేక జాఱనిజాలిం
దూలుయఁ గ్రూరకిరాతుఁడు, ప్రిలినచరణములతో నివృత్తుండయ్యెన్. 17
- క. అపెడువున నలచిత్ర, గ్రీవుఁడు దూరంబు నరిగి భృతుల నటఁగు

- భావించి పలిక నోహా, ధావని మణియిచట వ్రాసెమి యిందఱమున్. 18
- చ. సకలపథీనమానసుఁడు కాంతిసమగ్రుఁ డజాతకత్తుఁ డం
తకనిభవత్కుఁ డిప్తజనతాఘనతాపవిఘాతి సర్వయా
శకములసార్వభౌముఁడు రసజ్ఞుఁడు ప్రాణముప్రాణ మాహిర
ణ్యకుఁ డిటనుండు నాయనదయామతి *నిన్విలసంతఁ బాడుదున్. 19
- చ. నిలువుఁడు నా విహంగములు నిల్చె బిలస్థలభూమి నంతి న
క్కలకల మాలకించి పొడకట్టి యనాయగుణావృతాంగుఁ గే
వలసఖు జీవితప్రతిము వారితమత్సరు వీతరాగుని
ర్మలుఁ బత గాగ్రణింగని హితణ్యకుఁ డశువిమిశ్రితాత్ముడై. 20
- చ. పలిక సఖా యథుండనయపారగతుండవు దీర్ఘదర్శి కే
వలన విప్రత్తిఁజేట్టుడనినాడవు నిత్యసుఖాను యు వి
య్యలమట నీకు నెట్టాదవెనయ్య విధాతరుఁ బాడిలేదుగా
వలయుఁ గదయ్య కర్మ మెటువంటిని చూడఁగదయ్య యక్కటా. 21
- క. అనిపగమహిరణ్యకుఁ గనుఁ, గొని చిత్రగ్రీవుడనియె గూర్చసఖా నా
యనుజీవు లలసి రేను, న్వనటం బెగ్గిలితి నఱుకు వెలఁ గేవలమున్. 22
- క. వీవాసరమున నెదైన, వేవయసున నెట్టికర్మ మేమఱు డెవ్వఁ
డావాసరమున నెదైన, నావయసున నెట్టికిర్మ మతఁడుభుజిందున్. 23
- క. కలకాలము లేదలమట, కలకాలము లేదు సుఖము కాయము మోసం
గఱిగిననటు గొన్నాల్సి, యిల నిటు గొన్నాల్లు దీరికల వగవన్. 24
- క. దైవికములైనపనులకు, వావిడువఁ డవార్యధైర్యవంతుఁడు నయరే
ఖావిభవయేప్పడటువఱె, గావలెనటుకాకపోదుగా యనితెలివిన్. 25
- చ. అనుచిత్రగ్రీవునకు హిరణ్యటం డిట్లనియె. 26
- క. వేసటనొందక లఘువి, న్యాసంబున నూఱుయోజనము లరిగి సుఖ
గ్రాసమునఁ బొదలిపెత్తి ఏయో సఖ నీకెట్లుమోస మొదవెం జెపుమా. 27
- క. అక్కట యాపల్లతలం, జిక్కక నయసరణిఁద్రొమ్మచిత్రగ్రీవుం
డెక్కడ యానిర్బంధన, మెక్కడఁ గాలముఁ దరింప నెవ్వయనఁతుల్. 28
- క. ఆపత్సంపద లలఁతులఁ, బ్రాపింపవు ఘుఘుగాని ప్రజ్ఞంబొడవై
మాపట్టుచంద్రుఁ †దారెం, డోపతగాధ్యక్ష కలవె యుడుసంహతికిన్. 29

* నిలవంత=వలవలనిబాధ. † ఆరెండు=ఆపత్సంపదలరెండు.

- చ. ఉతివిహగప్రజంబునకు నోదముదంతికిముందుచిల్వకుం
బరుపితనాగ్రహగ్రహణబాధ సుధాంకున కంకుమాలికం
బరమవరిద్రతా ప్రి మతిమంతులకుం గలగంగఁజేసె
వ్యయ సుఖ తిందునందు బలనంతుఁడుపో విధి నాకుఁజూడఁగాఁ. 30
- చ. గగనమునంజరించుపతాంబు లగాధసముద్రవారిలోఁ
దగ విహరించుమీలు వలతంశములంబడిచచ్చనవ్విధికి
దెగిచనసావళ క్తిగలదే వల దేర్పడఁజింతదీనికై
తెగునెడ కెంతదవ్వయినఁ దెచ్చు దావిధి నేహధారులకా. 31
౩. అని యాఖిలేఖపతిని, మనమున నస్తోకతోకమగ్నంజై ఐ
చ్చిన జుచ్చెలికానిఁ దగు, ల్కొనినయనాయాంశ మెచ్చి కొఱుకుమనుండెకా.
ఐ. అప్పుడవార్యధుర్యకుహిన గ్రావుండగు చిత్రగ్రీవుండు సుహృద్లొకశరణ్యుండగు
హిగణ్యకునకిట్లనియె. 33
- క. పరహితచరితా యస్త, త్వరిస్థితబంధములఁబోలె బరిచరబంధో
త్కర మేలనఱుక విప్లవకు, పరివారములేనిభూమిపతి పూజ్యుండే. 34
- క. నీరికూడను కూడినఁ బదు, గురుగం వాఁ డవఁచిపుచ్చుకొనుఁ బరపీరుల్
సరకుగొనరు నీరిదక్కదు, పరివారములేనిరాజు బ్రతుకునె పొడవై. 35
- ఐ. అనునప్పలుకుల కలరహిత్యకుండు. 36
- క. హితగృత్యులతో నేధూ, పతిక లఘుస్నేహసంవిభాగము లమరుకా
ప్రతివాసర ముతఁడుబలీ, ధతుఁడైపాలించుఁజావ్వె త్రైలోక్యంబుకా. 37
- క. పరివారముపట్టుననా, దలలేకములేనిభూమిగవుఁ డభివృద్ధిం
బొరయఁడు సంతతికెడసిన, పురుషునివంశంబు నప్టిబొందినధంగికా. 38
- చ. అదననుజీవితంబిడమియారజమానుట లేనినేగము
లెవ్వదకుట నిచ్చున స్మరిధవించుట కింకరసంకులంబు నె
మదికననవ్యాచూట ద మమానుట ‡పిచ్చుటనాడికొల్ప హి
పదవికె బాసి యుంటిపడుబాటులఁబొంద నృపానుచిహ్నుముల్. 39
- ఆ. సైన్యధాన్యబంధుసత్తుగముల నెవ్వఁ, డోర్పు గలిగి వుడమి నుల్లసిల్లు
నరఁడునూనె నీడజాధిశ ఐసుమతీ, హిమయఃసూఖవదన కింటిమగఁడు. 40
- క. అనిపలికి కొలగుణము, ల్లనియలుగాఁజేసి ఖగపతులవెడలించెకా

* ఓదము=పీన్దులుకూలుటకై మఱుఁగుపుచ్చినగోయ్యి. ‡ అఖిలేఖపతి=మూష
కేంద్రుఁడు. † పిచ్చుటనాడికొలు=నున్న మొగముచాపై నతర్వాతమాషిందుట.

- జనితాదృతి మూషకపతి, ఘను లాత్తులనేగి శోర్యఁగాలేరుగదా. 41
- క. చిత్రగ్రీవునిఁ గాఁగిరించుకొని తశ్వేనందురంతాదృతి
 చృత్రచ్చాయఁ బ్రహృష్టఁడేసి యభివృద్ధి న్విందుఁగావించి యో
 పత్రిప్రమణి పోయిరమ్మనిన బాష్పచ్ఛన్నవత్త్రింబుతో
 వత్త్రతం దనుఁదానపీడుకొనిపోయెం బక్షియాలోపలకా. 42
- క. జాలమునఱికి విహంగము, జాలము బ్రతికించి కొలముసాముల హేలా
 లీలం గలపుటఁ గనుఁగొని, యాలఘుపతనకుఁడు మూషకాగ్రణికినియొకా. 43
- సీ. పదధరాధిపభేద కరము నీకరము నీవివరంబుబహుమాన్దవిశ్రుతింబు
 రాజశేఖరమూరకమనోహరము నీచర్య నీసన్ధానసం బుదాత్త
 మవిరళసుగతిహేతువు నీవిసిత త్వ మురుసీగుణముధర్మానుకూల
 మతివృద్ధిమహిమఁ జెన్నారసీయాకార మిట్టకార్యముల నీయాగి వెరుగు
 తే. నీకరుణ లక్ష్మీవాటిల్లు నీరసజ్ఞ, సత్యభారతి నిలుచు నీసన్నిధాన
 మభిమతార్థంబు లాసఁగు నిన్నభినుతింప, శత్రుమీ నాకు మూషకత్తుకళత్ర. 44
- క. ప్రతిలేనికరుణ నీదజ, పతివృత్తికింబాపి సుగతిఁబడనీతి నీసం
 గతిగాదే యాయాప, ల్లతలంటినముబోటులకుఁ గృతకృత్యా. 45
- క. భివదీనున్నహము నా, కవిరళలేఖోవిధాయి యగు నెయ్యుండవై
 తనకవలేక మనీషిప్రసరా వర్తింపు మన హిరణ్యకుండనియొకా. 46
- క. కయ్యమునకు నెయ్యమునకు, వియ్యమునకు సమతలయు నేటొకఁడైనకా
 గయ్యముగెయ్యదు నిలునగు, నెయ్యము వియ్యంబు పొసఁగ నేరదు మొదలకా. 47
- క. బలహీనుడ నేను మహా, బలుండవు నీ వధముఁడెల్లు బలవంతునితోఁ
 జెలిమియొనరించు జెపుమా, తలద్రివ్వక మ్రొంగఁజూచెదవు వెలువడినకా. 48
- క. అమరదునీపాత్తు వృధా, భ్రమఁబెట్టెను భోక్త వీవు భక్ష్యమ నే నం
 చుమొగంబోడక పలికినఁ, దనుకింపక మఱియు లఘుపతనకుఁ డనియొకా. 49
- క. బలవంతము కాకము నే, బలహీనుడ ననుచు విడిచిపలుకకు ప్రజ్ఞా
 బలమున వధికుండ వదివో, బలము శరీరస్థమైనబలము న్బలమే. 50
- క. తలద్రివ్వక మ్రొంగెద వని, పలికెద వేనట్టిగు స్వభావుండనే నీ
 కలిమిపరాపత్తిదవ, జ్వలనఘనాఘనముగా న సాధుచరిత్రా. 51
- క. నీవంటియుత్తముఁడు ముఖ, జీవితుఁడై యున్న నేనుజరణీనిఁ జూచి
 నీవిందుఁగలుగఁ జిత్రగ్రీవుఁడు వివదంబునిధిఁ గరించెనొ లేదో. 52
- చ. పరుషవిశృంఖలాలపవనంతుల సాధుమనంబు లీక్రీయం
 భారయఁగఁజేయ నెవ్వరికిఁబోల దహో ఖచరాపగాపయో

- ధరపరికంభసంబ్రమగతత్వరతుంగళంగహస్తసు
స్తరకరధిం దృణాగ్రశిఖితస్తముగా నొనరింప వేర్పునే. 53
- క. అచులఘుపరేనకుపలుకులు, వివి మూషకరాజు పలిక వెట్టి నీతో
ననుబోటి యలలెనెయ్యింబొనరించినఁ దగు నె లేవొకో బలనంతుల్. 54
- క. తనగుణముఁబూనియున్నాఁ, డనిపగతునినమ్మబోల దనిశము మదిలో
ననలశిఖాతపోదక, మనలునిపైఁ జింది చ్ఛనావృన్దో లేదో. 55
- క. పోలినదిపోలు నెవ్వో, బోలని యదిపోల దంబుపూరంబునఁ బోఁ
జాలునె శకటములీల, స్నేలం బోలీయులు వేర్పునే యేఁగంగఁ. 56
- క. మోసంబూరకతలఁచుం, జేసిన మేల్తామ విశ్వసించినఁ జెలుముక
నానత్యము దుష్టురుషుం, జోసుగుణా వినుము మాన ముత్తమునొకనిక. 57
- వ. మూనకబంబు పురాణోక్తంబుగావిచారించెద నిష్ఠుండయ్యును బహుసుకృతోపలా
లితుండయ్యును దుష్టనం డంకగతప్రాకోంగంబు చందంబున భయంబుసంపాదించు
యందునని వెండియు. 58
- క. పరపురుషచింత యంతః, కరణంబుకఁ గలిగి మగనిఁగరఁగిండుతలో
దరికరణి హృదయకలుషము, మఱుఁగిడి ఖలుఁడాడుమధురమధురతరో ముల్. 59
- క. నేరములొనరించిన నుప, కారమునేయుదుము నొవ్వఁ గాఁ బల్కినఁగై
వారము మఱువము మే మును, వారలకుఁ ఖలు లకాండవైయుగారే. 60
- ఉ. కావున నిన్నువంటిబలగర్వసమస్త్రులతోడిమైత్రిదః
ఖానమా మేఁగుమన్నఁ గరటాగ్రణి విహ్నిశిఖాచూపకో
పావలచిత్తుఁడై పలిక నద్దర మాటలజోలిఁబన్న నేలా
విను లక్షయైనవదల నినుమూషకలోకవల్లభా. 61
- క. చెలిమికి దూరనుండవై, తొలఁగిచన న్నదిఁదలంచెదో యదినాతోఁ
గొలుపదు త్రవ్వెద ధరణీ, తిఁవివరముఁ ద్రవ్వినల్లఁద్రావెదఁపిదపఁ. 62
- క. అనలమునఁగాఁచిలోహము, నెనయించినకరణి వేడినేనియుఁ బ్రజ్ఞా
ధనులఁ దనుఁగూర్చికొమ్మను, మనువచనము వినవె యిదియ మత మెవ్వరికిఁ. 63
- క. ఖలుఁడుసుఖభేద్యుండతిన్పు, త్కలశగతి న్నజ్జతుండు గాఢాగ్నిశిఖా
కులత ప్తకనకఘటముం, బలె దుర్భేద్యుండు చక్కఁబడఁడు మృదూక్షిఁ. 64
- తే. అట్లుగావున నినువంటి యనఘచరితు, వెఱపుపనినైన సఖునిఁగావించుకొనఁగ
నలయు మేల్గోరునావంటివాని కనిన, సప్తదంబంది మూషకస్వామిపలిక. 65

క. అరివలెనుండుట క్రియలం, బరమాప్తమాన్తిఁ దేటఁజుచుట యదిన్
యరయ సుహృల్లక్షణమా, కరటా నీయందుఁ దోఁచెఁ గదయీసరణుల్. 66

క. మతిశంకలేక మాషక, పతివివరమువెడలి కరటపరివృథుతో న
ప్రతిమగుణరత్నానితో, గతకల్పమతోడఁ జెలిమికాఁడైయుండెక. 67

స. అట్లు కృతపఖ్యుండగు నయ్యుండురుముఖ్యుండు విందుఁబెట్టి వీడ్కొలిపిన దరి
ద్రువకు నిధానంబునంబోలె సుహృల్లాభంబుఁ గనుట కలరుచు శింహవాన్యఃప్ర
గజగవయ గండభేరుండ ప్రముఖజంతు ఐహనంబులగు గహనంబుల విశ్రమించి
సారంబులగు వన్యాహారంబులఁదెచ్చియిచ్చుచు నచ్చిక బుచ్చికలడరఁ గొంతకాలం
బుఁగడపి యొక్క నాఁడా వాయసపరివృథుండు హిరణ్యకు డాహంబోయి
యిట్లనియె. 68

ఉ. పోయెదనిప్పడన్యవనభూమికే బ్రాహ్మణా ప్రమోదసం
ధాయక నన్దుఁబంపు మనినన్విని ధైర్యము వ్రెస్సి వెల్వెలం
బోయినమామతోడ బలిధుక్ప్రవరుఁ బురుషార్థసంగ్రహో
పాయు సుహృద్విధేయుఁ గని పల్కెఁ హిరణ్యకుఁ డాత్తరిత్తుండై. 69

చ. ఇటు నను డించి యేమికతమేఁగెడు చెప్పఁగదన్న యెట్లు లె
క్కటినిజరింతువన్న తృటికాలముని న్నెడఁబాసీయున్కొను
ర్లుటముగదన్న నాకడనుగల్గినయీభృతియెందుఁబోయె ని
ప్పటికివిచిత్రమన్న విధిగద విరోధిగదన్నయెన్నఁగాన్. 70

చ. అని కనుదోయి చెప్పగిల్ నాకృతివిస్తృతిసొంద మూర్ఖువో
యినబలిభుగ్విభుండు చలియించి గరుడద్యృజనానిలంబునకొ
దనువిడిఁదేర్చి యోపరమధార్మిక నిన్నెడఁబాసీపోవ నే
ర్తునె సకలాన్తిసిద్ధఫలదుండని చూతుఁగదయ్య నిన్నిటన్. 71

ఉ. నాపయనంబువిస్త కరుణావరుణాలము పృత్రకాత్రవా
సాపురకాననోర్వి నొకసారసతోవర మొప్ప నందు పి
ద్యాపరమేష్ఠి మంధరకుఁ డన్కమరాగ్రణి మత్స్యఖండు సా
ఖ్యారవహుఁ డుఁడు నష్టరహితార్థిఁ గనంగొని సాదరంబునక. 72

ఉ. ఆతఁడు నాకుఁ శ్రీతివకుండై యొనరించు ననూనమీనమాం
సాతిభుజక్రియ న్బుఁగమగుఁడనై చనుచెందుఁ గ్రమ్మక
సీతిధురీణ వన్మనువు నీ వనఁ గన్నులతోకబాప్పుధా
రఁగితు బుప్పతిల్లఁగ హిరణ్యకుఁ డాతనిఁజూచి యిట్లనుక. 73

- చ. ఈడుగనివంత నింతరడ పూటలేక పరాకుపోలే మే
నడిచిపడంగనున్నిగహనాంతరచింత జనించె సంఘస్థిరి
వ్యఃడకున నూడఁబైఁగవు కృపానిధి మందరకాంకు డుండు న
క్కడకరుచెంకు నిండదరగా ననుఁదోడ్కొ విపామ్మ నావుడుకా. 74
- చ. లఘుపతనకుం డిట్లనియె. 75
- ఉ. కాదన నేలవచ్చెదవుగాక సఖా వెఱఁ గావహిల్లె ని
ర్వేదము నీకు నెట్టులాదవె నివరింపుము నావు డార్తిసం
పాదిహిరణ్యకుం డనియె బల్కుల కించెడలేదు నెవ్వడిం
బోదము పోయియెవ్విపినభూమి సమస్తముఁ దెల్పిచెప్పెదకా. 76
- క. నావుడు దత్తప్రతిభాహవర్ణం డగుచు వాయుసస్వామి నయ
శ్రీవిభివు మూషకాగ్రణి, నే వాతన్గలు మఱిని దివిజమర్గమునకా. 77
- చ. కలచి యుగాధశరంబగుతత్సరోవరంబున కరిగితిరంబున హిరణ్యకు నునిచిలఘుపతన
కుం డుదారస్వరంబున బిలుచుటయు సందర్శనకుతూహలంబునమందరకుండచ్చెం
దమిఱిలకు వెలువడి ప్రత్యుత్థానం బాచరించి వారిచరతిరసాహారంబున విముక్తి
మర్గక్రమంబుగావించిన్వాగతాదికార్యంబులు వేఱవేఱనడిగినతిఘుపతనకుండుకమత
పరివృధునాలోకించి. 78
- చ. అనుదినదూరితాభిలశరా కమరా యితఁ డాఖుఁలేఖగా
జనుఁగుసఖుం డుపాయసఖుఁ డార్తికరణ్యుఁడు పుణ్యుఁ డిట్టియి
మనుపథన ద్రి వంత నడుమంబొడమం బొడవేడి యిల్లుపీ
డ్కొనియిట్లకెగుఁచె నినుఁగూర్చి సుఖసితిమంధు నాతఁడై. 79
- క. క్షణభంగురములు కపట, ప్రణయంబులు ప్రాణపతనపర్యంతంబుకా
గుణవికలత శశశృంగము, ప్రణయితీ యిట్టిపాధుపథగాములకుకా. 80
- క. చావునకుఁ బాపెఁ జిత్ర, గ్రీవుని నిటువంటిపుణ్యకృత్యము లాహా
యేవేళ నెన్ని నేనెన్నో వేడుక నీహిరణ్యకుండు మందరకా. 81
- చ. అని లఘుపతనకుం డుత్కర్షించిన నాశ్చర్యధుర్యుండై కమతపర్యండుహిరణ్యకున
కిట్లనియె. 82
- చ. వీనులనీచరిత్రములు వింటిఁ గృతార్థుడనైతి సత్యభా
వానిధి యోగిమానసముచాడ్చున నిర్మలమైవనీమహా
మానస మెట్లు దుఃఖగరితు నృజయించె విదిత్ర మివ్విధం
నే నిటవించుఁ జెప్పఁగదవే నున నాయన కాలఁడిట్లుకా. 83

- ఆ. అనఘ సఖ సఖుంశః పగునీకు మామక, వ్యధనకథన మభితయం బావర్చి
సరసతాపకాశ్వసనభాషితంబుల, గాఢసమృద్ధంబుఁ గాంతులేను. 84
- సీ విను మహిశాశోష్యమనుపట్టణము సర్వసౌభాగ్యవిలసనాస్పదము గలదు
దానిచెంగట పగుంధరి బొక్కయొనరించుకొనియేను గౌరవంబున ముఖింతు
నటకుఁ జూడకర్లుఁ డనుతుచ్చసన్యాసి చనుదెంచి యేనుండుమనికిలోను
గాఁ గట్టిమతము భిక్షు మనునినము ధరాత్రిదళులవీర్వటఁబెట్టుదురుగాన
జే. నెట్టుకొని పెద్ద గాలంబు నిలవఁజూసి, స్నాన మొనరింపఁ దోఁకారజపముఁ దడవఁ
దాంతముగఁజూడఁ దంతవేదాంతవిద్య, కిడుపుకై లాస మగయ నక్కట్టయతి. 85
- క మక్షింధరుఁ డగునలయా, భిక్షుఁడు చేసరక తిరిగి భిక్షించినయా
భిక్షము భిక్షింపుదు ర, క్షాత్తుండై పుంగోలనదలింపంగై. 86
- క ఆయుతిహరిమిసఖుఁడు క, ధాయితశతిపాఁగుఁడు బృహస్పతీమనాఁ
డాయెడ కేతెంచె నుతా, మ్నయా యొక నాటిమట్టమధ్యాహ్నమునకొ. 87
- క పచ్చిపుగాజోక్తకథల్, నెచ్చెలి వినుచును నాతిరికి రసధారిల్
పిచ్చిల వినిపింపఁగి విన, కిచ్చెనఁటి పంపఁబోలే నటు మొగమయ్యెకొ. 88
- క. అగుటయుఁ గథకుండాయతి, మొగమాఁసి పలికె మాటు మొగమైతినియో
తగు నే నీతో రసపుష్టిగ నేరుపు మెఱసికథఁ జెప్పయినుండకొ. 89
- కా. నాకీచందముఁ దెల్పిచెప్ప మని విన్నంబోయినం బల్కెఁ జూ
డాకర్లుండు సఖాసుఖంబెఱుంగ కిండ్లం భిక్ష భిక్షించి యం
టాకుంబొత్తికఁ బెట్టి తెచ్చి మతమగ్ధుం జేర్చితిం జూడు నేఁ
డీకొండాటపుటెల్ల యుల్కెఱుంగ కిట్లేపార భిక్షించెడుకొ. 90
- క. నా కెక్కడిదిపరాక, స్తోకంబగు నలుక నెలుకఁ జూచెద నని చూ
డాకర్లుఁడు వల్క. బృహస్పతీ కాకర్ణించి యుల్లసిల్లుదుఁ బలికెకొ. 91
- క. ఇక్కలఁగున నిమ్మాపక, మెక్కటి మెలఁగుటకు వెయ్యు హేతువుగలగకొ
బొక్కలగములైయుండుట, నిష్కనమిట్లంటినుండు నేయుందురువుల్. 92
- క. ఒలువనితిలలకు నొలిచిన, తిలలీ నత్రాదుపసుమతీసురభార్యా
తిలకమునం దొకకార్యము, తిలఘాతినీ యూహాసేయదే పూర్వమునకొ. 93
- క. ఆకరిణి జాంగలంబున, నేకాకితిఁ దిరుగు నెలుకయెడ నూహింతుం
గాక యొకకార్యమనఁ జూ, డాకర్లుం డనియె నాదృఢప్రజ్ఞనకుకొ. 94
- క. ఒలువనితిలలకునొలిచిన, తిలలీనత్రాదుపసుమతీభార్యా
తిలకమునం దొకకార్యము, దిలఘాతినీనిచ్చియిందె దెలుపజనునుడుకొ. 95

- వ. బృహస్పతికిట్లనియె. 96
- క. తొలుత నొకానొకభూసుర, నిలయుము కడువసతియగుట నివసించితి న
న్నిలయపరిపూర్ణబాదువునఁ, గులభామం బ్రీతిఁ బిలిచికొని యిట్లనియెక. 97
- క. బాలాబుధసంతర్పణ, కాలంబిది యదనుగూడఁ గావింపు కుచి
త్యాలంకృతవై చయన, లీలావతి సతికిఁ గొలుచులే దనిచెప్పెక. 98
- క. చెప్పినయజమానుఁడు సతిఁ, దప్పకవీక్షించి పలికె దన్వీ గృహమం
దెప్పుడుఁ దఱుగగు తొలు చిట్టొప్పునె లేదని విలాసయుక్తులు నెరవక. 99
- క. సంచయముచితంబగు నతి, సంచయ ముచితము సర్వజనులకు నెందుక
సంచయలోభంబున నొక, సంచక మూఁడచాపనకమునఁదెగదే. 100
- క. నావినీవాతెరపై నొఱ, పై విన్నాణంపునగవు లత్రమిం న్న
జ్ఞాపతి పతిఁగనుఁగొని తన, కావిధ మెఱిఁగింపు మనిన నతఁడిట్లనియెక. 101
- చ. అపహితబుద్ధి విన్న మధురాధర యామిసగంధచిక్కణం
బవునొకపక్కఁగంబున మృగాహృతిలిప్పుడు హృదపుల్కర
ప్రవరుఁడు గ్రాలు నాతఁడు ప్రభాతమున స్త్రోగఘోషభీషణా
టవిచారఁబాటి చేరి యచటం గిరిమేఘము నేనె నెక్కటిక. 102
- క. వారికతూపుల నేలం, గూలివయలకొండగొఱియఁ గొని తనియక నా
కాలంపలుఁ డొక్కఁడయా, భీలాటవిలోన నిర్లపితుఁడై తిరుగక. 103
- ప. ముందరనొకకావ్యలంబున. 104
- ఉ. క్రమ్మి చతుష్ఠిరిం జమురు కాలవలై ప్రవహింప రోమపుం
గుష్ఠిఁ బార్శ్వభూజములు గూకలువైత్తులుగా ముఖంబునం
దుమ్ములారేఁగ మైమఱచి దున్నుచు ముస్తలఁదెల్పి కుంజముల్
గొమ్ములఁజిమ్మదాని నొకఘోరవరాహముఁ గాంచియార్త లోక. 105
- క. కలముంబోలినయాయే, కలము మదాహారమునకుఁగా దైవంబీ
పొలముతలఁజూపె బొమ్మని, యలరుచు వాఁ డప్పుడమ్మహాకిటి నేనెక. 106
- ఉ. ఏనిన బద్ధరోషమున నేకల మేడైఱఁదూఱిపుల్కరసా
గ్రేసరు మోర నెత్తితలక్రిందుగఁ ద్రెళ్ళగవైచి వజ్రధా
రాసునికాతదంష్ట్రీకల వ్రచ్చి యచేతనుఁజేసి నొప్పిచే
గావీలి ప్రాణముల్విడిచెఁ గ న్నరమాసి ధరిత్రిన త్రిటిక. 107
- ప. ఇట్లున్న మృగనరకవంబుల గాలివాఱఁ గాలప్రేరితంబై దహ్యకనామధేయం
బొక్కజంబుకంబువచ్చి కొండగొఱియ రెండుదినంబులకు నేకలంబు పులిహాళ్ళకు

- నరుడు నాల్గవారంబులకుఁ జాలుఁ గృతసుకృతవిశేషంబునఁగాక యీటము
సంచయం బెవ్వరికినని తలంచి హాలాహలాభంబగు లోభంబునఁ గొంచెపడునని
యెంచి యందమిటిని గంటిపెట్టంజాలక పండ్లయూటలు ద్రావుచుఁ గొండొకతడ
వుండి మందుదండియాఁకటిచిచ్చునకుం గాక యబ్బక్కవక్క యెక్కిడిన కరాన
నంబుంగడిసి నేడ్చిననుఁ ప్రతిబంధంబునఁ బ్రొద్దుబుచ్చెదం గాక యిని నిశ్చయించి.
- క. ఆపిసినివక్క చాపము, కోపంగిట నిటికి నరముఁగొటికినరభసం
బేవార మిడిసి మర్చని, రూపణ మొనరింప నక్కరోజాచుఁగూలెన్. 109
- క. ఆతిసంచయపు మిదిహో, రతిబోటి పలగు దాపుగంబన నగుచుం
బతికి సతివలిక దాప, న్నతిమేమీ ధాన్యమొరుఁగు గాలేదింబన్. 110
- గీ. తోలఁదిలలుగ్రమ్మితెలంబుఁదివిచిధూ,తాఘవిసరకృతమాచరింతుఁ
బుడమివేలుపులకు నిడుచున్ననవ్విప్ర,సింహుఁ డబల నట్లచేయుచునియె. 111
- క. నూనియఁదివియుటకై తిల,లానీరజనయనచెచ్చునపు డొకకాల
భూనివాళికాలయాగ్ర,స్థానంబునకుండి చేబ జడియన్వ్రావెన్. 112
- క. పూలినఁ జెల్లాచెడర్చ, నేలందిలాలిక నంతనివ్వెఱఁగున న
న్నీలాలక చూచునెడన్, వాలింపక సతికిఁ బ్రాణవల్లభుఁడనియెన్. 113
- క. కలికి యున్నట్టై యీక్రియ, నొలికినతిలలెత్తి దంపు మోర్చున నన న
క్కలకంతి యట్లచేసె, నల్లి భీతిప్రీతులగ్గలములై పెరుఁగె. 114
- క. ఆమహిసురకరణమునకుఁ, గామందకి యనఁగ నొక్క గానుది సుతుల్
నేమింపఁ బేగంపం, గోనులగతి నుపులముకొన నేతెంచెన్. 115
- క. ఏతెంచినఁబలుకులనరి, నాతీ ముడినువ్వులితై నా కనివిప్ర
స్త్రీతిలకము ముదలించిన నాతిలది యంటునడియె ననియూహించెన్. 116
- న. అట్లు బుద్ధికాశలంబున నేను నియ్యతియ యెలుకవోట నిక్షేపంబుగలదని నిశ్చ
యించిననిచెప్పి ఫాలకుద్దాలంబుల నా మెలంగు కలుఁగుఁద్రవ్వి నాచేతఁ జిరస్థా
పితంబగు ధనంబుఁ బుచ్చుకొనియె నదిమొదలు పొదలుటలే కన్వోటనాహో
పపాదనంబునకుం గాక వితాకుండనై మందు నాకఁటికి మిడికినడికి యునికిపొగుం
గక మఱియుమఱియు భిక్షాపాత్రంబునలగొనుచుండితి నట్టి నన్నుంగనుంగొని
చూడకర్థం దుపాలంభ గంభీరభాషితంబుల నిట్లనియె. 117
- క. అతిరక్షితార్థమంతయు, నితరులపాలయ్యెఁ జెడుగులెలుకా నీయు
ద్ధతిమాన విఁకవిజేరీ, గతివిగవులు పాధుతరులు గారా పుడమిన్. 118
- క. ధనముడిగిన నుడుగచుని, తినుజనితంబైనదుర్బదము నేడనుచున్

- గన యిదిఁ గవికరంబటి, తనపదిలిసతోలదే నతఁడు ననుజేసెన్. 119
- క. ప్రేసినవేళు దురంత, ప్రాసంబున నోహటించి తప్పించుకొనన్
తోసంబున న న్నాస, వ్యాపి నిరీక్షించి మఱియు నపు డిట్లనియెన్. 120
- క. అర మునఁ బండితుండగు, నరమునం బలసమగ్రుండగు నరమునన్
బాధివుండగుఁ బుణ్యుండగు, నరమునను భువనపూజ్యుండగు నరుఁడెందున్. 121
- గీ. అన్యవాయువృద్ధు లాచారవృద్ధులు, శౌర్యవృద్ధు లిద్దసత్త్వవృద్ధు
లాగమార్థవృద్ధు లభిలార్థవృద్ధులు కొలుతురర్థవృద్ధుఁ గోరినేడి 122
- చ వినుఁ డని రోయ రంధ్రుడనిపిఁగిరు తుందిలుడంచుగేలిఁగాఁ
గొనరు వికల్గుడంచుఁడగఁగూయురు వామనుడంచుబోరు దు
ర్మనుడనిపాయ రజ్జుడనియూనరు నిష్ఠురరోగిపీడితుం
డనరు పునిష్ఠుడంచుఁడెడనాడరు భోగిను లర్థపంతునిన్ 123
- చ కనఁకముఁగూర్చి యెన్నఁబడుఁగాది సమస్తగుణంబులర్థమే
వ్వనికి పసుంధరం గలరు వాఁడె పులీనుఁడు వాఁడె పండితుం
డనఁఘుఁడు వాఁడె వాఁడె సకలార్థవిధిజ్ఞుఁడు వాఁడె వక్త్ర వాఁ
డె నయపగుండు నాఁడె ప్రకటప్రియభాషణుఁడుం బ్రసిద్ధుఁడున్. 124
- క. కలవానికిఁ జొట్టంబులు, గలరు హితుల్లలరు శత్రులు గల రభిలంబున్
గలరు మఱి లేరు యట్టిది, కలవానికి నీడుజోడుగలదా జగతిన్. 125
- క చిట్టడుగులేనియిల్లును, జొట్టంబులులేనిగోలు హన్యము హన్యం
బెట్టునుద్భవహృదయును, కట్టా మదిసర్వహన్యకము లేమిసుమీ 126
- క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఁఘుఁ డప్రధానుఁడు ధన న
ర్థనహీనుఁడు తలపెట్టిన, పని శ్రీస్తు సరిజ్జలంబు పగిది నడంగున్. 127
- చ. అని భిక్షువుండు నన్నధిక్షేపించిన రోసి నివాసత్యాగంబు చేసినచ్చితి నిన్నుం
డాసీతి. 128
- క. త్రిదశవిమానారోహణ, మొదవిన నవమానధరణి నుండుట కష్టం
బదియొటిఁగి నీతివిద్యా, విగుఁ డభిమానసలంబె నెదఁకుం బుద్ధిన్. 129
- క. యమయాతన యనిమాన, యమబాధ యిఁకెద్ది దానిఁ గడచినవిద్యా
గమసౌఖ్యాగమవిత్తా, గమహాన్యంబైననోటఁ గారు వసింపన్. 130
- క. పరదేశం బెఱుంగక తగు, గరగరిక నివృద్ధువముడువఁ గలిగి నడుమఁ బే
డరికము వాటిలి తిరియ, ద్విరిగిన ననుబోటి కమరునే యింతెనన్. 131
- అ వెల్లివిరిసఁ బెంటివిద్యలు మగవిద్య, లడుగునైఁగ్రిండు పడిరి బుధులు

- హీనకాతిపురుషులెచ్చిరి యాచింపఁ, బోవుటెట్లు శీఘ్రమిపతుల. 132
- శా. ఏల త్తందనతాన లేమయినలేవే యంచు బోధించునే
నూలంబెట్టఁగఁజాల మూఢవృత్తుఁ డోహో నానుహాసాహితీ
హూలంబు లెవ్వలాడసాస్తుసిలునొచ్చుంజచ్చుఁడత్కల్పపం
జేలా యంజలిచేసి మ్రొక్కఁడఁ పదార్థచ్ఛానికాచారికిఁ 133
- క. అనుచితభాషణముఖరా, ననులమొ విట గాయుపిలమొ నటులమొ గాఢ
స్తనసంభరనప్రవహూ, జనులమొ మ మ్మే రాజు సంభావించుకొ. 134
- ఉ. శోరినగద్యపద్యముల గూరిచి యిచ్చెద నంటి నేని ని
స్సారము లంచుచిత్త మిడఁజాలక కేరడమాడులోభి యా
నేరుపు నేర్పు గాదు తన్మనందలఁబెట్టు రసజ్ఞుఁడైనయుం
ర్వీరమణుండుగల్గినఁ గవిత్వము సర్వఫలంబు లీదొకో 135
- చ. పలుకులబద్ధసదృశతపత్ర భింపంబులు జాతనరముల్
బలుకడుపుల్ నిరుక్తికలు ప్రజ్ఞ లనర్థకము ల్విచారముల్
వలననిరీచినవృత్తి బెఱవారి నెఱుంగక తిట్టిహాళలే
పాలుపునఁదప్పలాపన్నలనఁ బోదురొకో సుకవిప్రబంధముల్. 136
- చ. మెఱసి బహుప్రసంగతను మెచ్చుట మెచ్చుట యొచ్చుమంటి పా
డఱుముఱి నెన్ను పెన్నుట నిరక్షరకుక్షు లగ్ధరశిక్షితుల్
కఱలులు భూరుహోత్త పశుకల్పన మత్కృతిఁ బ్రస్తుతించినం
గఱగఱఁబోవనాడిననుగల్గవు నామదిమోదభేదముల్. 137
- క. పరిహాసకులకు నటులకుఁ, దరుణులకును లంజెదారితమ్ములకుం గా
పురుషులకు గాయకులకుం, బొరయింతురు రాజు లీరుపో సరసులకుకొ. 138
- ఉ. ఏపున సంచిత్తార్థము పఠంగితిభాష మెఱింగి యీఁగి మే
లై పొగడొందనిచ్చి నెఱయన్వత్తము న్నెఱదాత యిట్టియో
దాపయితృప్రభోధవశతం బొరయించి యనంతరంబు సం
తాపమునొందునాఁ డధమదాత వృధాలపితంబులేటికికొ. 139
- ఉ. దాతలుదాత లం ద్రదియతథ్యము లోకమునందులేడుపో
దాత యతండుగల్గినను దాతృతదానకల్పార్థులగు నే
లాతులతూఁగకుండు నదలసితి నింతయెఱింగి యే నహో
దాతేఱుదాను బంధముగ దాయనిచ్చి త్తమునందలంచెదకొ. 140
- క. తల్పైర్తి మాడవెఱతురు, వీలవెలనై మాఱుపలుక వెఱతురు నెఱయం

- జలియించిపలుకు రిసీన్, కొలప గతులు గారె యాచకులు'లోభులకున్. 141
- క. చరణములుపడకు భీతిం, బరవశమానాడలు రాజుపడు నెలుఁ గాహ
మరణమున నెట్టి చిన్తము, లరయ న్యాచకుఁడుదాల్చు వచ్చిన్తములన్. 142
- ఎ. అట్లగుటఁ జెంతించి యాచకత్వంబునకుఁ జిత్తం బాడఁబాటుగాదు దారిత్ర్యం
బునం బ్రజ్ఞాహైన్యంబు వాటిన్ఁ బ్రజ్ఞారాహిత్యంబున సత్వక్షీంబగు సత్వభ్రం
శనంబునఁ దిరస్కృతివొడిముఁ దిరస్కరణంబున నఖర్వనిర్వేదనం బావహిల్లు
నిర్వేదనంబు శోకంబుదెచ్చు శోకింబుబుద్ధిబాధకంబగు బుద్ధినాశకారికావున నిర్
నంబభిలవిపదాస్పదంబని పలికి మఱియును. 143
- చ. సముచితభాషణంబులకుఁజాతురిసాలక యున్న మాన ము
త్రమము పరాంగనాగమనీతత్పరుఁడయ్యెడుదానికింఁజె. నం
డమతము మేలు చాడికినొడంబడియుం డెడిన్పుత్రికన్ఁ బా
వుమిగులెన్న యన్యవసువు ల్లానుకంఁపెను భీక్ష మొప్పునున్. 144
- క. దీపమునఁ దమము రోగ, వ్యాప్యతిఁ జెలువంబుహరిహరాఖ్యానముచే
బాసమువలె యాచ్ఛాదిధి, వేపాయుగురుత్వ మతులవిజ్ఞాననిధి 145
- చ. అలఘుఁ ఘుత్వమాలనుగునర్థిత కంజలిఁజేసి మ్రొక్కిపి
డ్కోలిపి నృపాలురంగొలిచి కూర్చదఘాతరథమంచు నేఁ
దలఁచితి నేని పట్టియలఁతంబడుటొక్కటి నిర్దయు ఖలు
ల్లులవలు హీనము ర్త్యఫలదుల్లరవల్ల భు లీరు విత్తిముల్. 146
- క. తానీఁగొఱమానిమహా, హీననరాధిపుఁడు భాగ్యహీనుఁడను న్న
న్నానార్థు లగుభీటులవి, ద్యానిధులన్హలహలాధమగులోభమునన్. 147
- ఎ. అట్లగుటరాజసంక్రమంబును గూడదు ప్రేక్ష్య భావంబు మృత్యుద్వారంబు రోగి
యుఁ జిరప్రవాసియుఁ బరాన్నభోక్తయుఁ బరగృహశాయయు జీవన్మృతులని
చెప్పి హిరణ్యకుండువెండియు. 148
- క. సంతప్తివర్తసంగు, ప్రాంతకరణునకువెఱచునతిశయతృప్తి
కుంతములుభీతిచింత, సంతాపక్షళగుజలసంపాదంపన్. 149
- ఉ. వీరఖలీనమై యతులవేగమున న్నొనగాలు ప్రొక్కు-త్ప
ష్టాతురగంబు నెక్కి యలసస్థితిఁజేట్టడకుండు వానికిం
జేతెడునెల మేరుగిరి సింధువునెత్సపదంబు దూరతృ
ప్తినిఁడైనవానికి నిజాంకగతార్థ ము దవ్వు పెద్దయున్. 150
- క. ఆకాశ్యంబులఁబడినా, నాకాశములఁజరించునదిపో యనుఖ

- శ్రీశోభితఁడై నిలుచును, ధీశరధీ మనుజుఁడొక్క దసయరుదేశఁ. 151
- క. పొట్టకుఁగా బట్టకుఁగాఁ, జెట్టాడుందరివిలేవీని నిజంశా
నొట్టపు శపథంబవుఁ దనుఁ, బుట్టించినదేవుఁ డిమ్ముఁబో కర్త గతిఁ. 152
- క. కూరలు నారలు చాలవె, పూరింప న్నృప్తమేల పొట్టకు మఱియే
కై నఁబడే పన్నీరేటికి నింగిఁగీల్కా నివచిచ్చార్పఁ. 153
- ఉ. ఊయెలమంచము ల్పనిఁడియుప్పరగ ల్లపురంపుపీఠము
ల్లాయనిపుట్టము ల్లచిరమండనము ల్లడలేని క్రొవ్విరు
ల్లాయనగాయఁమధురగానసుఖంబులు గన్నగాని నీ
పాయదె యన్నమాత్రమునఁ బస్తనుజీవికిఁ జక్రస్మరికిఁ. 154
- చ. ఒకరునికిమ్ము నిచ్చి తిరియు న్నతియొక్క తతిన్తహోగ్రుండై
యొకరునిఁజంపుఁ జంపిసాలియ న్నతియొక్కనిచే బలాధ్యుఁడై
యొకరునిఁద్రోయుఁ ద్రోచిమఱియొక్కనిచేబడు నేలు నొడ్ల నొం
డొకరునిఁగొల్పు మానవుఁ డొహో సుఖన్పుత్తి విపత్తిన్పుత్తులఁ. 155
- ఐ. అట్లుగుటమేలగీళ్ళుదేహధారులనుప భోగ్యంబులుగదాయని తెలిసి మదింబదిలంబు
నేనికొని యిచ్చటికివచ్చితివని హిరణ్యకుండుచెప్పినమందరకుండతని నాలోకించి
క. నెలవునఁ బూజ్యంబులు నఖి, ములు దంతంబులు శిరోజములు గాలగతిఁ
నెల వెడలియుఁబూజ్యంబులు, పులిగోళ్లును దంతిదంతములు చామరముల్. 157
- క. హరి పెంపునడయుఁ గరి పెద్దరికముఁగను సజ్జనుండు తిగఁబూజ్యాండా
నిరవెడలియునిరవెడలివఁ, గరటముచెగుఁ గుజనుఁ డీల్లుఁగడచనున్మృగముల్. 158
- క. అరివిడళన పరువుండగు, పురువుండెచ్చొటనయినఁబూజ్యాండుగాఁడే
ఖరనఖరవిజితకరిహరి, తిరముగన్మృగరాజ్యమేలదే పెఱయడవిఁ. 159
- క. కదలనిసీటికిమీనము, లెగుగెక్కు నెయుఱిదిఁబాటు నేటికిఁబోలెం
బదవి నిరుద్యోగులఁబాం, దదుసోద్యోగులవకాని ధార్మికముఖ్యా. 160
- క. తనపుణ్యపాపవశమునఁ, దనివిసనన్వచ్చు సంపదలువాపదలుఁ
ఘనతను నుబ్బక హీనత, కనుతాపం బందనుండునది నుజనునకుఁ. 161
- క. శకటగతచక్రభంగి, న్నృకరములై తిరుగుచుండుసుఖమఖయు లిం
తకు భేద మంద నేటికి, నకటా సంతోషముత్తుడగు టొప్పఁగదా. 162
- మ. సతతోత్సాహపరుం గ్రియానిపుణు భాస్వద్విష్ణు నూత్రుం గృత
జ్ఞతము న్నృత్యధురంధరు న్నధురభాషావేది సౌహార్దభా
సేతు నారంభవిజృంభమాణుఁ గరుణాసింధు న్మృచి న్నాంతు ని

- ర్జితకాముం దనుఁదా నిరించు శిరి నిర్జిత్రానురాగంబునన్. 163
- క. అవివేకి నలసు విగత, వ్యవసాయున్ హీనుఁ గుటిలవత్తను నశముం
గువిచారుఁ జేర దిందిర, యువతీమణి వృద్ధుఁ గవయనొల్ల నిభంగిన్. 164
- క. సరస్వజ్ఞోత్సాహ, స్ఫురితుఁడ వీ వెచటనున్న బూజ్యాఁడవు గుణా
కర మామకకులశేఖర, యురగేంద్రుఁడఁ గానునిన్నునుత్కర్షింపన్. 165
- చ. అడఁగని లేమిఁబొట్టుసొంతయున్ను ధీరుఁ డొకానొకప్పుడున్
విడిచిచరింపఁ డగ్రపదవిం గృహణం డసమానసంపదం
బొడవయి యుండియుం దడయఁబోఁ డదియెవ్వరికేదిమార్గ మా
నడవడి వా రొకింతవిడనాడరుగా గడలేరునంతమన్. 166
- క. ధనవంతుఁడనని మదమున్, ధనహీనుఁడ నని విషణ్ణతం బొందవు హ
స్తనిహతహేలాకంఠుక, మనఁ బాత్రోత్పాతములు జనా విలికగుటన్. 167
- సీ. జలధరచ్ఛాయయు ఖగ్నమైత్రియును నవసస్యంబు యుపతియు జన్మనంబు
సంచితార్థంబు నీపత్నీలభోగ్యము ల్లావున వలవంతగా దొకింత
తెలు పంచగమికి నెచ్చులకుఁ జిత్రతీ కీరమలకుఁ బచ్చదనంబు గలిగె మొదల
నేనేల్పవలన నద్దేవదేవుఁడు పోపకుఁడు సువ్వె మదినేల కుతీలపడఁగ
తే. జనుఁడు బ్రతుకునూఱుసంవత్సరములంత, కాల మెవ్వఁడుండు మేలుతోడఁ
గౌతుకమునఁ గొంతకాలము చను మహా, కష్టవిప్త్తిఁ గొంతకాల మరుగు. 168
- చ. దానతుల్య యగువిధియును సంతోషసమం బగుసుఖంబును శీఘ్రదృశం బగుభూ
షణంబును నాకోగ్యసదృశం బగుభాగంబును లేదుగదా యిష్టాటలంబుండె
మదీయ స్నేహంబునఁ గాలం బపనయింతురుగాక యని మందరకుండు హిరణ్యకు
నాశ్వాసింపుమండె నప్పడు లఘుపతనమందు. 169
- క. శమితశతాకమతాని, ర్థమనప్రమదంబు హృదయగతచింతాశ
ల్యముఁ బెరికిపైప సీమై, త్రిమనోజ్ఞ విశల్యకరణి ధృతిమాహింపన్. 170
- క. ధరలో సత్పురుషులు సత్పురుషుపద్ధరణ హేతుభూతులు గారే
కరులుబృలిలోఁ జిక్కినఁ, గగులెత్తఁగఁ జాలియుండుఁ గాదే పుడమిన్. 171
- క. నిధిసాధకుఁడు ఘనాంజన, విధినిక్షేపంబుఁ జాపువిధమున సుజనం
డధికాపదార్థలకు హిత, మధురోక్తి నఖండసౌఖ్యమహిమ ఘటించున్. 172
- మ. కరనీరెరుహమర్థి పాపఁ బ్రతిపత్తస్త్రుండై వచ్చి కా
తరబుద్ధి న్ననుజాండు మాటుసార నాస్థన్నిస్తులార్థభయా
చరణప్రక్రియలం గృపామతిఁ దదాకాభింగవైముఖ్యముం

- భార్యయం గోరనివాడువో పురుషుడొప్పు న్వానిఁ గీర్తింపగాక. 173
- చ. విటపసమృద్ధిఘాజముల వీనలుల నివ్వరుల న్నరందలి
 ట్పలివియత్పదేశమునఁ బడులు వారిమరాళమండలం
 బెటువలె నాశ్రయించి బలమెవ్వధిఁ గైకొనునము నిట్టివో
 నటువలె నిన్నుఁజేరి ముదమందెడ మోకమతాన్వయాగ్రణి. 174
- ఎ. అని లఘుపరీక్షకుం డనేక ప్రకారంబుల మందరకు నుత్కర్షింపుచుండె నాసమయం
 బున. 175
- మ. చకిరస్వాంతముతో మహానుహిరజశ్చన్నప్రతీకంబుతో
 వికసద్వక్త్రముతో బృహద్దతిజనిర్యేజైకనిశ్వాసవీ
 చికతో బమైరపోకతో నటకుఁ గల్పిల్లుబకతోధ మొం
 డొకకాంతారమృగంబు భిన్నఖురటంకోదగ్ర మేతెంచినకా. 176
- క. మౌనికిఁ బూజింతు సలిల, స్థానమునకుఁ గాక వివరసజ్జుచరముల్
 లోనెరసినభీతిఁ బనిం, దానిఁ గనుంగొని యథాయథముగాఁ బఱచెకా. 177
- క. క్షీతిజాతాగ్రస్థితలఘు, పతనకుఁ డద్దిక్కులెల్లఁ బరికించి యుప
 స్థితమైనది కించిద్భయ, మతిభయ మిచ్చోటఁ గలుగదని తెలుపుటయుకా. 178
- ఎ. హిరణ్యకమందరకుల బహిర్విర్గమనం బొనర్చి వెగడుపడియున్నమృగంబు నూఱ
 డించి యాతిభయం బొనరించి చిత్రాంగదుం డనునామం బిడి ముఖ్యసఖ్యంబున వల
 రించి భీతికి హేతువెద్ది చెప్పుమని యడిగిన నది మృగయుత్ర స్తంబనిచెప్పె నమ్మ
 వ్యయ నతండ్రికరుండునుంగూడ నలువురై యనోన్యస్యస్నేహవాగ్దామోహంబునఁ
 గొంతకాలంబు గడపి రట నొక్క నాడు. 179
- సీ. ఆహారవాంఛఁ జిత్రాంగదుం డడవికి బఱచి యొండొకకుంటఁబడియిచ్చోట
 నలఘుసభివరయంత్ర నాగురఁ దగుల్కొని భీతినంగము ల్వడఁక గోడు
 గుడుచుచుఁ రోసిద్దుకొనుచు శుశ్మద్రీవిమై నచ్చుచుండ పృథ్విగ్రవర్తి
 యగుచు దూరమున నాయసనాథుఁ డచ్చెట్టఁ గని నుగ్రికియెటువంటికప్ప మొదవె
 తే నేమిసేయుచు ననుచు నహినవేగ, కలన తెక్కల పటపటాత్కార మెసఁగ
 నరిగి బాష్పనిరర్థాత్మఁ డగుచు సఖునిఁ, గదిసి యిట్లనుఁ గంతగాద్దవ్య మడర.
- మ. చెలికాఁడా పడబంధ మేవలనవచ్చెం తెప్పమా నివ్వెఱం
 గలఁగె న్నానపమన్న నాతఁడను బల్కం దాల్చితే చెంతయుం
 చెలియందెప్పెడఁ బిమ్మటం బ్రతుకుఁగంటేఁ గ్రమ్మఱం బోయిని
 ర్కృపాధ్దామ హిరణ్యకుం బిలిచి తెమ్మ బంధవిచ్ఛిత్తికా. 181

- చ. మనుష్యవ్రయంబయేనిఁ జనుమా యన జాయన నిశ్చరత్వరం
జని నిశచద్యవ్యాద్యగుణపారు హిరణ్యకుఁ జేరి చూచితే
చెనఁటివిధాతచేత మనుఁజిత్రిమృగాగ్రణికృత్తివాగురా
భినిహతపాదుఁడయ్యె నినుఁ బిల్వఁగపచ్చితిఁ జత్పిఁకాంతికిఁ 182
- క. వానిని మూషకపతి రుఁ, భానేతవ్యాదయుఁడై సఖా పోషలయం
బోషలయు జాగుసేయక, వేవేగ న్మన్నుఁజేర్పవే నీవచటకా. 183
- న. అనిపలికిన నతని మృగురీతిం గఱుచుకొని చని వాయసకులవల్ల భుండు నికటం
బున నిలిచిన రుగ్ధునకు నాపధంబును దృషితున కుదకంబును తుధార్తనకు మృష్ట
న్నంబును నగాధజలపతితునకు నోడయు. దరిద్రుకున నిధానంబునుంబోలె నుప
స్థితుం డైన హిరణ్యకుం జూచి చిత్రంగనుం డిట్లనియె. 184
- క. మృగయుభయంబునఁ జీకా, కగుచున్నది మది భుజంగమాకృతిఁ గాలం
దగిలివయ్యుగొటికి భయా, ధ్వగచిత్రగ్రీవుఁబోలెఁ దగు ననుఁబ్రోవకా. 185
- క. మందరకుండును గరటపు, రందరుఁడును నేను నీపరామర్శ స్తే
లందెదమని తలపోయుదు, మందెక్కడికంక నీదయకుఁబాత్రంబుకా 186
- ః విచ్చలవిడి వాగురికుఁడు, వచ్చినఁ బ్రాణములమీఁద విచ్చును గృపనేఁ
డిచ్చెట్ల మాన్పు మనవుడు, నచ్చకితునిఁజూచి మూషకాగ్రణి వలికకా. 187
- క. వెఱవకు వాగురదునియం, గొఱుకుటయన నెంత నీతిగోవిద నీకే
తెఱఁగున నీగుర్రక దె, స్పరమై చనుదెంచెఁ దేటపడఁ జెప్పవనా. 188
- క. అనిన నిది నేడ కాదట, మునుగలదన నతనిఁజూచి మూషకరా బో
యనఘా నీతొలుతటికథ, విన నిష్టంబయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడుకా. 189
- ఉ. రంగదుపాయపారగుహిరణ్యకుఁ గన్గొని యొప్పఁ బల్కెఁ జి
త్రంగదుఁ డిత్తెఱంగుఁ దలియ న్విను మాఱవమాస మేగుచుం
డంగ ముగందనై జననిడాపునఁ బర్వి యఖర్వపర్వత
ప్రాంగణకాద్యలఘటలఁ బచ్చికమచ్చికమేయ నాయెడకా. 190
- చ. నతనుతేక్తియాత్కలమునాఁ గటకంబునఁ బుష్కరుండు భా
స్కరకులఁ డొక్కనాఁడు తెలిగన్నులయన్న లాయారమొప్పఁ జా
మకము లిడంగ దివ్యమణిమంటపమధ్యమృగేంద్రపీఠి నం
బురుహావిరోధి పూర్వగిరిఁబోలె రహిం గొలుపుండె నుండఁగకా. 191
- మ. తుటుమై యొక్కటఁ గూడి గూడెపుఁగిరాతు లేమను వీక్షింపఁగా
నటకాలోన హుటాహుటిం బఱచి పచ్చాకుల్ దృషత్సానము

- ర్ణితిదంప్త్యోర్ణితిదంతము అనువరము శ్లేగ ల్లివాశ్యంగముల్
చిటుకలైవిన మ్రోగువారునములం జేకానుక శ్లేయముకా. 192
- గీ. మ్రొక్కిచేమాడ్చిమాయున్నచక్కిఁజెప్పి, యెన్ని హరులెన్నియేనుగులెన్నిపంగు
లెన్నిపులు లెన్నినునువిల్లు లెన్నిలెళ్లు, చెప్పఁజిత్రింబు జేట విచ్చేయునుటకు 193
- గీ. కొనవెంట్లుకలబట్టి మాపెట్టసింగంబుఁ బట్టిలేకున్న నీబంటఁగాను
నెలవారసిలసామ్రుసెలవైచి శరభంబుఁ బరిమార్చుకున్న నీబంటఁగాను
గండ్రగొడ్డటన వక్త్రంబుఁ జించి గజంబుఁ బడఁద్రొక్కకున్న నీబంటఁగాను
గండభేయండ్పక్షముల నెత్తుట భూతబలిఁ జల్లకున్న నీబంటఁగాను
- తే. గల్పిలెబ్బలిడాకాల ద్రొబ్బి విరియఁ, బ్రామి రూపార్చకున్న నీబంటఁగాను
లాచిగవిఁ జొచ్చి యచ్చభల్లములగముల, బడలువాపకయున్న నీబంటఁగాను. 194
- వి. అని మృగారాకు లక్కిరాకులు పంతంబులు పలికి మృగయాచినోదంబునకు
మోదం బాపాదించినం బుచ్చురం డలరి జేటసన్నాహంబువీటఁ జాంటించిన. 195
- గీ. అడంగిండుఁబో యిమ్మహాసారమేయంబు జముఁ డెక్కు కాసరస్వామినైనఁ
గూల్చుఁబో యమ్మహాకుర్తురం బభీకుముద్దులాయముకాఱు మొసలి నైనఁ
గఱుచుఁబో యిమ్మహాశైయకము విచ్చివు పేరెకిరింతగి త్తనైనఁ
బట్టుఁబో యిమ్మహాభిషకంబు తొలుపంజ గన్నమానిసి వాలైకంబునైన
- తే ననఁగఁబులిగాఁడుచిలుకుటమ్మచ్చపచ్చి, మిరియమురి ద్రాడుకాశ్రేఁడు మెఱుపుదీగ
పిడుగుకిలగూరగంపను పేళ్ళనలరు, నిడుడకుక్కుల పట్టుపట్టెడలఁబట్టి. 196
- గీ. పరుసుకరసానఁ దీతినపందిపోట్లు, భూరిభుజపీఠములయందుఁ బొందుపఱిచి
పరికరంబులఁ గొనుచు భూపాలునగరి, యేలుబడి జేటకాండ్రు మున్నేచినడవ.
- గీ. వీలఁ బాడుమఁ దగ విలు, గోలఁ గొని నల్లప్రజలు గుములై నడప
న్నీలాంబరుఁడై విభుఁ డు, ద్వేలాకుకళావిరాజితేతీనెక్కెకా. 198
- క. ఎక్కినఁ ద్రొక్కనిచోటులఁ, ద్రొక్కుచు గుఱ్ఱంబునడవ దూరము లగుమా
యిక్కలకు వచ్చె నరపతి, పక్కణవాస్తవ్యసమితిపథ మెఱిఁగింపకా. 199
- తే. వచ్చి మాయున్నపొలమెల్ల వల్లవైచు, చందమునఁ జాట్టుకొనినఁ బోసంగులేక
చలితచరణంబులును బరాసన్నదృష్టి, గలిగియుండితి మచటఁ గాక పులకరణి. 200
- వి. అంత. 201
- క. పవిత్రప్రదకంబున, నవనీపతి దుప్పిదుప్పరనఁ బడసేసెకా
నవలాగున మేర్పక రా, రవబాధకు మొదలుగార రాజులు దలఁపకా. 202
- గీ. శిఖిఘానుశ్వాసములం, ప్రకరగరుద్విసరభాగురము లుద్యస్తాన్తి

- ముఖరితములు రాజశిరీ, ముఖములు బహుపుండరీకముఖముల వ్రాడెన్. 203
- క. తాళలచెడ నుడ్డినో, దారగతు ల్పైజపి గగనతలమున జవన
దేవుండము లాస్థముల న, పారముగాఁ గొనియె రాజబాణఫలంబుల్. 204
- క. తులలేనిశైత్యములుఁ జీఱు, చిలముల బురుడించునొనలఁ బెరిగినకరముల్
పాలములు లానుంబులగళ, ములు మోవగఁ దుండవండములఁ బూరించెన్. 205
- క. నికవిధికదానవిద్యా, పరఘనుఁడాఘనుఁడు చాత ప్రజ్ఞాని వనే
చరమృగచరజాంగకముల, కరధిప్యపత్కముల సరభసంబునఁ గప్పెన్. 206
- క. సమయించె ఖడ్గముల ఖడ్గములం గ్రూరాచ్ఛభిల్లగణముల జగతి
రమణుఁడు దుర్గాహవన, త్తమఁ గ్రూరతకాచ్ఛభిల్లగణములఁ గప్పెన్. 207
- ప. అయ్యాభేటనంబు శానితపక్కు ప్రకరంబు గావున యజనవాటంబును ధ్వనిప్రధా
నంబు గావున సుప్రబంధంబును భంగదుర్నిరీక్ష్యంబు గావున బయోనిధానంబును
నఖండ భర్తసంపన్నంబుగావున గృతయుగంబునునిరూఢముకృత్యంగంబు గావున
విభాండకాశ్రమంబును శిథిలీకృతాచ్ఛభిల్లంబుగావునఁ బ్రభగ్నసంగ్రామంబును
గుంతీప్రవిహారయోగ్యంబు గావునఁ బాండురాజార్జవంబును నప్తసింహబలంబు
గావున భీమసేనోత్సాహంబును నపాస్తసింధురాజంబు గావున ఫలితార్జునప్రతి
జ్ఞయ నెకుంచితవంచకంబు గావున రాజనగరంబును నిశ్చేష్టితగపయంబు గావునఁ
గుంభకర్ణసంరంభంబును సప్రకాశితపుండరీకంబు గావున శిశికాలంబును ననుకరించె
నపుడు. 208
- క. పోలములు పెడకి పక్కణ, పాలురుతెలుముటయుఁ దల్లి ప్రజ లుద్ధరజం
ఘాలురు గావునఁ బరచిరి, పోలేకం దగులుపడితిఁబో వారలకున్. 209
- క. నను నంతఁ జిత్రవర్ణుఁడు, గనిఁజంపక తెచ్చి పతికిఁ గైకానుకగా
నొనరించిరి కబరసుతు, ల్విను రా జవ్వేటమీఁద విరిగె ద్విరిగెన్. 210
- ప. తిరిగి మహిమహిళాకటకం బగుకటకంబునకు నచ్చి రాజా యునిరాజానకు నన్నిచ్చె
నిచ్చిన నచ్చెలుపుండు నన్నుఁ గన్ననందనుకంటె నగణ్యకార్యుణ్యంబున రక్షించె
నట్లు కుక్షిద్రక్షితుంజెనై యుండి యంతఃపురంబున వానగృహంబున యునరా
జొక్కరుండు పవ్వరించియుండ నేనును దత్సమింపంబున నుండితి నయ్యర్థరా
త్రంబున. 211
- క. ప్రతిగర్జితేంద్రియై, యతికంపజ్జంతు వృదయమై నిర్భిన్న
శ్రుతివ్యాకులమై విద్యు, ద్వ్యతివాంతధ్యాంత మగుచు నొకయులు యుతిమెన్.
- మ. తనకర్ణంబుల కెంతయాఘననినాదం బూర్జితామోదకం
బొనరింప మ్మఖమై త్తి వానతటి యయ్యాపర్యతాధిత్యకా

- పనుల న్యద్యమం గులప్రభులతో వర్తింతుఁగా యిందు కా
ప్పు నిరుద్ధాత్మఁడనై సఖా మనుజభాషం బల్కిలిం బల్కినఁక. 213
- చ. విని యువరాజు ద్రాసరసవిహ్వలుఁడై సదనంబు నల్లెస
ల్లనుఁగొని యేమ వీమృగమకాని యొరు ల్విహరింప రిందుఁజె
ప్పును వినఁగూడునే మనుజభాషల నిప్పుకు వడ్డుతధ్వనిం
బనిపడి మ్రొసె వేగి తెలుపందనునీతెఱఁ గెల్లవారికిఁక. 214
- క. అనితనువు వేఁగ వేగినఁ, దన కాపుష్కురనరేకుతమ్ముడు నెమ్మిం
గనుగూర్చు వెఱచి యొకలా, సున నంతయు దైవదంతకుల కఱిఁగించెక. 215
- క. ఎఱిఁగించి మృగములెక్కడ, తరిశేతన్ననుజభాషితము లెక్కడ నే
తెఱఁగో యే ముత్పాత్రము, వెఱఁగయ్యెడు ననిన నవ్వి విదవత్సించుల. 216
- క. యువరాజుఁ జూచి ధరణీ, ధవనందన యేలవెఱచెదవు మృగజాతుల్
పలురకుండి నిశనన, నవధంగి మనుజభాషణంబులఁ బలుకున్. 217
- క. నరసంచారవిహీనో, ర్వర ననిచెప్పటయు భయము ఎదలి వృషాలా
వరజుఁడు ననువిడిపించెను, గరుజాపరుఁడై దురంతకాంతారములక. 218
- క. ఇదివాకు నేడకాద, మ్రొదలం గలదనుమఁ దెల్లముగ మృగము జగ
ద్విదితుఁ డగు నెయ్యనకు నా, ర్తదళం దడిలేనినోరఁ దనకథఁ జెప్పెక. 219
- క. అతివేలచింత నంతట, వెతమదిలో నెరసి సరసి వెలుపడి మంద
స్థిచాయఁ జూచుకొని య, ప్రతిమదయాశరధి మందరకుఁ డేఱెంచెక. 220
- క. ఏతెంచిన భీతి విని, ధూతహతిం ధృతివగంబు వ్రయ్యలుగాఁ జిం
తారంకుబద్ధమానముఁడై తత్తర మెసఁగ మూషకాగ్రణి పలికెక. 221
- చ. అరయ నుపాయపారగుఁడ పయ్య నయోదధిపయ్య సంతర
స్థిరమతివయ్యఁ గానిపనిఁ జేసితి వర్తసఖా మృగంబు ని
క్కరటము నేను నెప్పటికిఁ గాల్గలవారము చిక్క మేరికి
ట్లురుగతి నీకులే దిచటికుఁదురుఁడామృగయుండు వచ్చినక. 222
- చ. అతివిశులాత్ముఁ డైనసఖునందును బెంపానరింపుధారుణీ
పతివరునందు భూరిగణబంధుర మైనకళత్రమందు ను
న్నతనయతత్వకాలి యగునందనునందు మనంబు సొన్ని యా
గతపహదుఃఖము ల్లాఁగుఁగాఁజె విచారధురీణుఁ డుర్వరక. 223
- చ. అనునెడ వేటకాఁ దడయుఁ డప్పు డుపస్థితుఁ డైనదైవ్యహూ
ననమున మోములెత్త మృగనాథుఁడు బెగ్గిలివక హిరణ్యకుం

డనువయవాక్యము లైయు నాత్మను మంత్రిపరితవాగురం
దునియులు నేనీ మందరకు దూటి యథాయథలయ్యె నయ్యెడన్.

224

క. జలచరుడు గవవరత్వర, నిలబోవం జేవలేక యెప్పటివో ని

ర్గళితగనుశీచ్ఛఁ గచ్ఛప, కులనాగుడు శిరము ముడుచుకొని యుండుబయ్యన్.

క. సరిసురికిఁ బాసి గాఢ, త్వరఁబఱచినమ్మగముఁ జూచి దారుణదంత

పరితప్తుఁ డగుచు మృతయుఁడు మరుగుచు నన్నో మహారత్నాత్మను నిలిచెన్.

ప. అట్లుండి మందర మందరకుం గాంచి పట్టుకొని త్రాటంగట్టుకొని వింటికోపునం
బెట్టుకొని విన్ననైన మొగంబునం దిరిగి యరుగుచుండె నప్పుడు హిరణ్యక లభుప
తనక చిత్రంగదు లంతంత ననుసరించి చనుచుండి రందుందురు పురందరుండు
తనలోన.

227

ఆ. అంబురాశిపారమైనను గవవచ్చు, నిశ్చయింపవచ్చు నింగిపాడవు

బ్రహ్మ మిట్టిదనుచుఁ బలువంగవగు సుహృ, ద్విరహ మింతయునుచుఁ దెలియరాదు.

తే. అదియ మన్యక్త మది నిజప్రాణతుల్య, మదియ నిర్వాచ్య మట్లుగాదయ్యెనేని
జననిపై భార్యపైఁ దమాజన్తులపయిఁ గలిమిపై మైత్రిపైఁ బోలెఁ గలదె నుమత.

నీ. కర్తచేష్టితములు గాలాంతరావర్తితము లగుమేలుగీ శృమరు నైవఁ

గనుఁగొంటి మరిసమాగమవియోగములేల చెనఁటివిధాత స్వజంచె మొదలఁ

బృథులకోకారాతిభీతిఘాతిప్రమాదసంపాదిత్రీతివిప్రంభభాజ

నము మఱిసంధక్షరములఁ బూర్ణంబైనమిత్రశబ్దముమేర మెఱసి విడిసి

తే. యెట్లునిలువఁగూడు నెబ్బంగి రుచియిందుఁ, గూడు కంటికెల్లు గూర్కువచ్చు
నని హిరణ్యకుండు దనలోన దుఃఖించి యపుడు పలికె నాయసాధిపతికి.

230

క. ఈయధముఁ డెంతదూరము, పోయెడునో యెంతదవ్వు పోదము సర్వో

పాయములఁ గానలోపల, నీయెడ విడిపించుకొంద మిప్తందరకున్.

231

క. నావిని లఘుపతనకుఁడును, లావుపసం బోర నలఁతులము మందరకుం

డేవదువున విడివడు నీ, చేపినికి దిక్కు చెప్పవే నెరవనినన్.

232

నీ. ఆశ్రమిత్రితనేత్రుఁ డైనహిరణ్యకుఁ డనియె నిష్పాపాత్ముఁ డరుగు ప్రోవఁ

గలగు చెంచామరకొలను దత్తటమున మృగముఖ్య చచ్చినపగిది నుండు

నేమించి యాదల నిలిచి లోఁజెవులను ముకుగోళ్ళ బాడుచున ట్టొకట గన్నుఁ

గుడ్డూడ్చి మెసవులాగున నుండు ముండిననాపూట కచ్చపనాగుఁ బ్రోవ

తే. వేగఁ గడించి యన్నెచు వెనుకఁజేసి, యరుగుచువృత్తికనికూర్చి యనుచుటయును
ఖగమ్మగాధ్యక్షు లరిగి రాఘనులపజ్జ, నంత నంతట దానును నరుగుచుండె.

233

నీ. చిత్రంగదుండు చచ్చినవానిగతిఁ బురస్కరణసత నీరధరణినుండె

- కానిమ ప్రకమన వ్రాలి వాయసకుల గ్రణి కను గ్రుడ్డులు గలిచి పెటికి
కొని లినువానిలాగునఁ గావుకావున వఱచుచు ముఱియించునంతలోన
వరుగుచున్నకిరాతుఁ డగ్రభాగమునఁ జిత్రాంగదుఁ గని మేనుపొంగ మరక
తే. కలిగఁ దకతేర నేతన్వృగం బనుచును, మందరకు డించి కాకి బల్లలు నదల్చి
కొనుచుఁ జనుచోట మామకకులవిభుండు, కూర్చ వల్ల భుబంధము ల్గొరికివై నె. 234
- క. కొరికిన మందరకుండు చె, పురపునడింబఱచి సరసిఁబడె మామకరా
జరిక మృగవాయసంబులు, తేరఁగొప్పగలేచి చెండుదిక్కుల కరిగెన్. 235
- తే. అట్లు విఫలప్ర యత్నుఁడై యడవిఁబాసి, విన్నబాటునఁ జనియెను నేటకాఁడు
కమరమూషక మృగమహాకరటవిభులు, గాఢతరమై త్రిఁ బొదలి రుత్క ంతనందు.
- ఎ. సుహృల్లాభంబున సాధింపరానికార్యంబులు గలనేయుని సుదర్శనకుమారులకు విష్ణు
శర్దుం డెరింగించె నెరింగించిన. 237
- క. విని రాజకుమారకు లన, ఘు వయాంశవిలాసదివిజగురు నిజగురునిన్
గని మూఁడవలంత్రి ము పా, యనిధి మూలోడఁ జెప్పమని యడుగుటయన్. 238
- మ అతికారుణ్యకటాక్షసర్వభువనై కాధ్యక్షరాధాసుత
ప్రతిపక్షప్రి యచన్యకల్పకనికా రాధుర్యవ క్రితీశూ
లతిరోభూతిరవిప్రభూతకుభలీలాపూతరూఢాంధకా
హిత తేజోవిభవప్రచారణదయాహ్వాప్త సుస్థిరవ్వరణా. 239
- క. మాయాతీతమహాశితి, కాయభటికృతమరున్ని కాయతపస్వి
ధ్యేయ నిజధి క్రరక్షో, వాయ విభూతిప్రధానపాండిత్యనిధి. 240
- మాలిని. నిరమమితమహత్త్వనిశ్చలనందతత్త్వ, నిరతసుఖితలోకానిత్యపుణ్యావలోకా
గరుడ్యాపవతాకా ఖండితానన్యతోకా, మరణజననదూరా మానిచేతోవిహారా.
- గద్యము. ఇది శ్రీ వేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకలసు
కవిప్రశంసా భాషణోలాస రాజకులపారావార పర్యవర్తరీరమణ నీతికాస్త్రమార్గప
రిశ్రమణ ధైర్యపరాయ ధిక్రృతనీహరపర్యతి పర్యతరాజకుమార నిస్సహాయ
ప్రబంధనిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భాగతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం
బైన పంచతంత్రంబునందు సుహృల్లాభం బన్నది ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు.
పంచతంత్రము.
శృతీయాశ్వాసము.

మద్యమేకపాయా
రామాసాపత్న్యరోషరసకృత్పరతో
భూమకుటివ్యోమధునీ
వ్యామిశ్రకటాక్షనీక్షహరిహరనాథా.

- ప దేవాసంధివిగ్రహభిధాన శృతీయతంత్రం బాకర్ణింపు మధీతనీతిశాస్త్రమర్థం దగు
విష్ణుశర్థుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె. 1
- క. ఆకడ వీరుం దగున, స్తోక ప్రతిపక్షిఁ బెనిచి తుది రాజుచెడుం
గాకంబుఁ జేర్చుకొని నుత, లోకబలోద్రేక మొకయులుకము చెడనే. 2
- క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రుని జూచి చిత్తమది చెపుమా భూ
దేవకులోత్తమ మాకుము, దావమాముగ ననినవారి కతఁ డిట్లనియెక. 3
- చ మధురనభోమణిగృథిసమంచిరత్నివిరాజమానధా
మధురవిలాసిని శ్రవణమంగళరాగవదీరి తేజుహ్య
స్తేధురగురంతసంప దభిమానతృణీకృతరాజరాజది
బృధురచెలంగుఁ బాండ్యమహిమండలిఁ దన్నికటాయతాబవిక. 4
- చ ఫలరుచివిద్యుదర్శిఁ చెలుపం బలిఘ్రగురు లుగ్రగర్జితై
యొలయఁగ బెల్లుగా డిగినయూడలు పుష్కరవర్షధారలై
నిలువఁగ వార్షికాధ్ర సరణిం గగనస్థలయంచియై దళ
ద్వళములకల్పిఁ గార్కొనునుదగ్రవటం బొకఁడొప్పు నున్నతిక. 5
- చ. నటన ననేకకాకపుతన ల్పురివాసరము వృజింప న
వృటమున మేఘునర్థుఁ డమవాయసల్లభుఁడుండు వాని కు
త్కటభయకంపనంబు లెసఁగ నిక్కుకటప్రకటాటవీకుటి
ఫలమునభూక నేన గొలువం బెనుగూబయెనుండు నెప్పుడుక. 6

- ఉ. ఆయరిమర్దనుండు మది వచ్చలమిచ్చుఁ గృతాంతవాలహు
లాయుధకంఠఘోర తిమిరాకులమా నొకనాఁటిచీకటిం
బాయనిఘూక సేనఁ బనుపం బెనుపొందినమట్టి కేడ్డెఱం
బోయి యుజాగమకబలిధుక్కుటలిం బరిమార్చి పోయినన్. 8
- క. ఆటెంకిఁ గరటవిధుఁ డొక, కోటరగర్భమున నాఁగిఁగొనియుండుట వా
చేటాదవదయ్యె వానికి, నాఁటికి వదిపోయె మఱుసు నాఁ డుదయసునన్. 9
- ఎ. హతశేవానుజీవకోటిం గూడుకొని యతనిమంత్రులుద్దీపియు సందీపియుఁ బ్రదీ
పియు నాదీపియుఁ జిరజీవియు ననునా రెవురుం గలసి రంఠ వండఱం గలయం
గసుంగొని మేఘువర్ణం డిట్లనియె. 10
- ఉ. మ్రాఁగున నిద్రవోవ వరిమర్దనుపంపున వచ్చి ఘూకమీల్
గాకముల వృధించె నిది కక్క సపుంబని నిర్వహించులె
ట్టికడ నీతికార్యపరు లిందఱుపోలినభంగిఁ జెప్పఁడా
నాకిపుడంచు రాజడిగిన న్వియవ్యతియంగ చిత్తుడై. 11
- ఎ. ఉద్దీపి యిట్లనియె. 12
- క. ఈదృశబలవంతులతో, వాదుకుం దించి బ్రతుకనిచ్చు నె యెంచేఁ
బోద మక త్తల కిది మ,ర్యాద వృథా పొలిసిపోన నగుఘామేమీ. 13
- క. ఆనువచనంబులు వాయస, జనపతి విని యానతిచ్చె సందీపికి నీ
పును నొకకార్యముఁ జెప్పుమా, యను డాతఁడు విహితహృదయుడై పతియొగమై. 14
- క. ఇది యొకపక్షమున మంచిది యగు నగుఁగాక యేమిచిరవిక్రమసం
పద గలరాజున కుచితమె, సదనత్యాగంబు మానుపమ్యతిగాదే. 15
- క. స్థానంబు సకలఫలసం, ధానం బానరించుఁబతికిఁ దగనజకంఠ
స్థాన స్తనమిడు నె యథా, స్థాన స్తనధంగి మధురతరంగంబుల్. 16
- క. చేనఁగలభూమిపతు లటు, గావునఁ గోరరు విచేతగమనము జేవా
నీవెఱుంగనికార్యములుం, ద్రోవలు మఱియెవ్వరెఱుఁగుదురు బోకమునన్. 17
- ఎ. ఆనుమాటలు విని రాజా ప్రదీపి నాలోకించి తోచినకార్యంబుఁ జెప్పమని యడి
గిన నతండు. 18
- చ. తడయక బాలవృద్ధవనితాజనతాదులవైరికోటికిం
గడువడిఁ జంపు మంచునిడుకంటె నయంబున సంధిసేయు లే
ర్చడ సుచితంబు వైరుల వపాయబలాఘ్నము రాత్రి చారు లె
య్యెడఁ దగదీరసంబు బలహీనులకు న్ననబోటివారికిన్. 19

- క. ఈవాలవచ్చి తేవం, జావంగా నున్నవారిఁ జంపెడ రహితుల్
దేవా సంధి యనునకు, భావనా మొనరింపు మున్న బాడేశమునకా. 20
- చ. అనుభాషితంబు లాకర్ణించి యధిపతి యాదీపనడిగిన నతం డతని కభిముఖుండై 21
- క. సంధికిఁ జనుటె ట్లరులు ది,వాంధులు బలదుర్నిరీక్ష్యులయ్యును దుస్సం
బంధ మిదిగాదె మనము ని, కాంధుల మెట్లమరు దూత కరుగఁ దిరుగకా. 22
- క. అటుగనుక సంధికార్యం, బెటువలె నొడఁగూడు రాత్రు లెదిరికి నెల ని
ప్పటికి మనకదను నగులు, త్కటగతిఁ జని సంహరింపుదము పగవారికా. 23
- చ. అని యుద్దీపి ప్రదీపి సందీపి యాదీపులు తమకుఁ దోచినట్లు చెప్పివనిని మేఘు
వర్షండు చిరజీవి నారోకించి 24
- క. ఈతం డితఁ డితఁ డీతఁడు, చేతోగతిఁ దోచినట్లు చెప్పిరి పథ్యం
బై తోఁపదు కిందిత్తుం, దాతా నీవేమిచెన్నెదవు నాతోడకా. 25
- క. నీసద్బుద్ధిబలంబునఁ, జేసెద రాజ్యంబు నేఁ డజేయదివాంధ
త్రాస ముదయించె నీకిది, పోసనుము ప్రాప్తకాల ముపదేశంపకా. 26
- క. హరిహరిజానుమనకు ని, కృతసీతీపరుండు గురుఁడుబలె నాధద్రం
బరయుటకు నీవెకా కెవ్వరునాఁ జిరజీవి మేఘవర్షుని కనియొకా. 27
- క. అఘనయవినయనిధు లీ, నలువురు విన్నపముఁజేసినా రిమ్మతిమం
తులకఁగఁ గార్యనిశ్చయ, బలమున నధికుడనె యంతపాండితిగలజే. 28
- ఆ. నీరు నీకుఁ బరమవిశ్వాసఘటకులు, నీరసీతిరీతి వినుట యొప్పు
నైన నాకుఁ దోచినంతయు వినుపింతు, నేకతంబువలయు నింతదడవు. 29
- క. హితుడని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతఁడును దనకూర్పుసఖుని కిది చెలుపు నర
క్షితమై నృపమంత్రం బీగతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతతనొందుకా. 30
- క. అతిగుప్తమయ్య మంత్రము, హితనికగుత్తముచేత నివరంబడు ని
క్కత యెఱిగి ప్రాంతిజనసం, గతి రాజా రహస్య మొసఁగి కావఁగవలయుకా.
- చ. అని యేకాంతంబు వడసి చిరంజీవి మేఘవర్షునకు సంధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావ
సమాశ్రయంబు లనుగుణంబులం బ్రారంభోపాయపురుష ద్రవ్యసంపదేశకాలవిభాగ
వినిపాతప్రతికారంబు లనువంగంబుల సామదానభేదమాయోపాయంబు లనుచెతు
రుపాయంబులఁ బ్రభుమంత్రోత్సాహశక్తుల విచారించి యం దుచితం బగుదాని
నంగీకరింపును నాకుఁ దోచినకార్యం బొక్కటి ప్రతిఁక్షు లుదగ్రసత్త్వద
త్తులు మనకు సమరసామర్థ్యంబు చాలదు దేశకాలంబులు విచారకమణీయంబులు
- క. మీనొదవునంతకుం జనఁ, గానక బకముండుకరణి ఘనసీతిధనుం

- దైవయతః హారకుండుం, దానహీతుః చిక్కుచడివడను కతికాంతికా. 33
- క. తనసత్వ మెదిరిసత్వముఁ, గనుఁగొన కెవ్వఁ డభ్యర్థగర్వమునం బో
రునకుఁ దుడఁ గాలు ద్రవ్య, వ్యస మమ్మున్నరునిఁబొందు విపదోఘంబుల్. 34
- చ. సురియకరంబునం గొవక కూరుఁడు నీతి కథావిలాసభా
సురుఁడు పెధించువైరి విరనుం దవుదవ్యులఁ జెంతనుండియున్
సురియ ధరించియు న్నగుచొప్పున నేమియుఁ జేయలేడు త
నైరలఁగఁ జేయుమాననికృష్టుఁడు మాటలు వేయునేటికిన్. 35
- క. తాలిమియు ధృతియుఁ బ్రజ్ఞా, శీలతయుఁ బరాత్తి గుణ విశేషజ్ఞతయుం
గాలోచితశౌర్యము గల వాలునుగం'జేలువార్ధివళితగతిత్రికా. 36
- క. నీరిపొందును పాయకర్ణా, పరిణతుఁ డనుఁ దానపాయసారగుసభయుం
బగుసోక్తిఁ జేరరా దిం, దిరశీలం గురులఁ బట్టి తివిచినయివన్. 37
- క. గృహపేటినందుమంత్రో, తృహనాధ్యునకు న్రమాభుజంగినుమంత్ర
గ్రహణవిమాధాన కది గు, స్సహభీతి ననారతంబు సంపాదించున్. 38
- క. మతిమంతుఁడు కాంతుఁడు వి, శ్రుతగుణసంసిద్ధుఁడు వ్యసద్ధుఁడు నీతి
ప్రతిరహీతుఁడు బలసహీతుఁడు, గతభయుఁ డనఘండుఁ గార్యఘటకులునుమ్మి. 39
- చ. విశేషించి యిట్లుచెప్పవలసి చెప్పితిఁగాని యుద్ధ మెప్పటికి నకరణీయంబు. 40
- నీ కోశమంత్రములు దక్కువలు గాకుండినఁ గలుగులెక్కలకు నగ్గలము బలము
కాంతులు నిర్మలస్వాంతులు విక్రి మోదయులు నిష్కయులును ధర్మముయులు
కఠినకాత్తవుని సాగావిత్రవంతుని వేల్పుగాఁ జూచి నేవీంతు రెపుడుఁ
బ్రభుతసహాయనిబంధనం బనిచెప్ప విందుము నీవును వింటివట్లా
తే. కులము గుణము రూపు చెలవంబు మురిపంబు, మానసార్థవిక్రమక్రమముల
వానిఁ జూడ దబ్బవానిని నిరపాయ, హారసంగ్రహంబుఁ జూచినట్లు. 41
- క. ఏరితి జై త్రయాత్రా, ప్రారంభము పెల్లుఁ బలికిఁ బ్రజలేమి నభి
చ్చారత గూడునె పక్షికి, భూతిబలాధ్యక్షపక్షములు లేకున్నన్. 42
- క. ఘోరారివీరపారా, వారం బెప్పట దాటవచ్చు సహాయ
ధారతతి తారుఁ గోరక, పారుషసంపన్నుఁ డగువృపాలా గ్రణికిన్. 43
- క. ధనమంత్రసహాయంబుల, నొవరినభూవిభునకన్నియును గల వట్ల
య్యును సమరమకరణీయము, చననేరిదు సంధి సహజశత్రుల మగుటన్. 44
- చ. ఘోకంబులకుఁ గాకంబులకు సహజనై రానుబంధంబుననకాదె వాక్పాద్యుల బెన్వ
రికిఁ జేటుఁజేయదు. 45

- క. భీషణాద్వైతసూ, కేషు దవ కమర జొల్లి విశ్రుతసన్యా
శ్వేతగుతర్పరసుతివా, స్తోమంబున నొక్క ఖగము గ్రుంగె పుడమిన్. 46
- క. నావిని వాయుసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతికిలా యేలా
గీవిధము దేటపడఁ జెపు, మా వినియెడ ననిన నతనికరఁ డిట్లనియెన్. 47
- క. ఒకపురి నొకచాకలవాఁ, దొకదిక్కున నొకనిచేరి నొకగాడిదని
ల్యకుఁబుచ్చుకొనియెఁ బార, ప్రకరపటిభృతికి మేనుబటువై యునికిన్ 48
- క. ఎలువలు చలువలుసేసెడు, నెలపునఁ బగల్గె నిలిపి నిశియగుటయు న
పులుగాకి చాకి పెనుగ్రో, బ్బలిచర్తము గప్పి సస్యముల కెగవిడుచున్ 49
- క. అది కడుపుతోలదియును దిని, సదనమునకు మగిడినచ్చు సరిప్రాద్దున ని
ట్లద నరసి యరుగఁ దిరుగఁ, బొది చెడియెం బైరు గొన్నిపూటలుచనియెన్ 50
- క. పొల మరయుకర్షకులు మదిఁ, బులిగాఁ దలపోసి భీతిఁ బులిపులి యనుచున్
దలసాలవడిల రందొక, హలికుఁడు శరచాపహస్తఁడయి నిశ్చంకన్. 51
- క. నెలవాడిచినధూసరరుచిఁ, గలగొంగడిమునుఁగుఁ దిగిచి కడువడిఁ దనయి
లెలువడి చని కని తనముం, గలబొంచినవానిఁ జెండిగాడిదె యనుచున్ 52
- క. మెండుగ నుత్తాపించిన, దండము గమనమున కెగ్గుదలఁపఁగ వీనుల్
బెండువడ నోండ్రపెట్టుచు, దుండఁపుఖరంబు దన కెగుర్పఱిలేరన్ 53
- క. హలికుఁడు నీవాయునుచుం, జలివిడిచి ప్రహస మెసఁగ శయములఁ గాల్గొ
బిలపి నెడరుగఁ బొచిన, నలగాడిదెయుం గువాళినజీతికివచ్చెన్ 54
- చ. వచ్చిన. 55
- క. తగిలి తనపైరు మేసిన, పగ యగ్గలమగుటఁ గినిసి పటుముప్పిని వి
ల్గిచి ఘనతరళరంబునఁ, దెగనేసిన గార్దభంబు ద్రెళ్ళెం బుడమిన్. 56
- ఇది వాగ్దోషఫలంబని నెండియు. 57
- క. అనిచెప్పిన చిరజీవిం, గని వాయుసరాజు పలికఁ గొళికములమన్
మనకు వృగి వాగ్దోషం, బునఁ బాటిలె నంటి విడిచెపుము వినవలయున్ 58
- చ. అనినఁ జిరంజీవి మేఘవర్షన కిట్లనియె. 59
- చ. అపరిమితానురాగ మొలయు న్వలయాద్రిపరీతధూపత
త్రిపటలిమంత్రగుట మొనరింది మదాంధదివాంధము న్నహ
కుపితమాఁ బక్షిరాజ్యమునకుం బతిగా నొనరింపఁ బూనియు
స్మృత దోష్యుద్ధకాక మటకై యరుదెంచినఁ బుల్లలన్నియున్. 60
- క. నెడవెడ నొండొకకొండొక, తడవు విచారించి సమతఁ దమలోననియెన్

- జెడటిది బహుకాలంబులు, గడవినయతిగాన యుచితగతి నెఱిగించుకొ. 61
- చ కార్యలోచనంబున నిండఱి మనశుడులము కార్యనిర్ణయమునకుం బగుదీని నడిగి
చూతమే యనుచు నాతిభ్యం బాచరించి పరిశేషింపి తమయభిప్రాయంబుఁ జెప్పిన
నప్పుడులకు వాయుసాధ్యత్వం డిట్లనియె. 62
- సీ కర్ణహృత్పటమాచికాయమానోత్సానవికటహోషము విన్న వెగటుగాదె
కాలకాళోదరోగ్రస్ఫటాస్ఫుటముఖం బాలోకనమునేయ నగుకుగ దె
భ్రమగుల్లుక భ్రాంతిభాగవీక్షణదృష్టిసరణిఁ ద్రిమృతమండ జాలిగాదె
కర్కశవ్యాయామగరుదమంగళమరుత్ప్వితతిసోఁకినఁ బీడవట్టుకొనదె
తే. దారుణాకార మప్రియదర్శనంబు, ప్రకృతిరాద్రంబు తృద్రం బపక్షమంబు
ఘూక మేయుగు పికళారికాకలాప, కీరికాముఖభరణి మేయురుచెప్పుడె. 63
- క దారుణదృష్టివికారా, కార మతిక్రూర మహముఁ గానగు కరుణా
దురం బెట్లయ్యెడు ర త్కారంభం బెఱుంగఁజెప్పుడా వివలతుక. 64
- క. వ్యపదేశక్రియ మెఱవిన, నృపు నింపెనలార నాశ్రయించినఁ గలుగుకొ
విప్రులముఖ మమృతకీరణ, వ్యపదేశతఁ గుశలమంద దాశశ మడవిక. 65
- క. ఆనుకాకమునకుఁ బులుఁగులు వినయంబునఁ బలికఁ బెలుపవే శశకం బ
వ్వనజరిపుని వ్యపదేశం, బున భద్రముఁ గనుట గరటముఖ్యా మాకుక. 66
- ప. అని యడిగిన వా యునపుంగవం బవ్వినాంగంబులకు నిట్లని చెప్పందొడంగ. 67
- మ. అగళద్దర్శరతీక్షణాన్వదభిషువ్యాపూతపాతక్షర
న్నగ మస్తతతేజంబు పశ్చిమమగుద్యృద్ధత్రిధామజ్వల
న్నగ మంతర్జలనిర్మలంబు మృగత్వహావహిరీ సంచితా
ధ్వగ ముష్టాగమమయ్యెఁ దొలి పురజత్పాలంబకాభీలమై. 68
- ప. అక్కా లంబున. 69
- చ జలధరము ల్గరాసలికి జాత్రునన న్నిన నాధరశ్చికిక
దోలఁగ కహో బయల్పెఱునెనో తిమిరంబులు నాఁగజంగమా
మ్రులగతి గంఢకంపితగిరు ల్దరులారయ లెక్కకమ్మఁదై
యలఘుస్యగేంద్రభీతిరహితాటవిలో విహతించు నేర్పడక. 70
- క. ఏకసతోవర మగునల, భీకరగహవమున నిలువ బెగడి పిపాపా
వ్యాకులితమానసము లపు, దాకరు లిట్లనియె యూధపాధ్యక్షునకుక. 71
- క ఇచ్చోటిగురము శరముల్, నిచ్చలుగొన నివిర మేఘసీశృకయో ని
శ్చవ్వరమై యెవ్వధి మన, పయ్య నవారిగఁ బ్రవారినిరె మాకానక. 72

- క. అపాతాళగభీతప, యోహూర్లమహాప్రవాహమైనను గూహ
రాసరిమితరమైనం, జాపుము నిజనిజకపోవజొచ్చెం దనువుల్. 72
- వ. అని ఇదనోదతంబులఁ జూపి విన్నవయు యున్నవన్నీచదశవికావల్లభుం దరసి నిమి
షంబునం దడయక యప్పటికి సత్వక్షీణంబులు గానివానిఁ గొన్నిగజంబులం
దిలిచి శుశుబ్దిపులారా యప్రతిపాతమనోధంబుల గహవఘంటాపథంబులం బఱచి
యగాధకరం బగుసరంబుఁ గనుంగొని రండు పొండని నియోగించిన. 74
- నీ. నుదవసేచరవిహుమధురగానధ్వనవివళమంజుక్రోడవిషధరములు
సరిపక్వఫలవిలుబ్ధ స్వభవోమ దంప్తైటంకభిన్నగోత్రారుహములు
ధరచరత్సవనబాంధవదవ వ్యాయామధూమోల్పితమేఘదుర్దినములు
చరనుదిబ్బుఖపతజ్జరంకాసకవీరక్త వ్యాఘ్రనీరఖడ్గప్రజఘ్నములు
తే. సువనతరసరస నీయసారమేయ, దశనదంశవనిష్కాగితరుణహరీణ
నాభీసారభ్యదశడికాంతస్థములు, ఘోరకాంతారములు కొన్నికొన్ని గడచి. 75
- క. సరిసరసి మెఱసి బిలములు, దరిసి ధృతు తైరసి దొరసి దంతావళముల్
వరళిఖరం బగు నొకమల, సరస న్వరసారసరసి సరసి న్దనియెత్. 76
- వ. తత్సరోవరం బావిష్కృత పుష్కరంబు గావున యాదవస్థానంబును మత్స్యకూర్
విలాసభాసురంబు గావున యోగిరాజును బ్రకాశితాహిమకరంబు గావునఁ బ్రాతః
కాలంబును నధికత్రబ్ధప్రారంభంబు గావునం బర్యాప్తవితానంబును నారాధితా
మలంబు గావున నపారబల సంపన్నంబును బకవిహారయోగ్యంబు గావున శేకచ
క్రపురంబును నూర్తికాభిరామంబు గావున నలంకృతుం బురుడించి యొప్పుచుండు.
- క. కని యనురాగరసాద్ధి, న్దునుము న్నోలాడి భిన్నముఖకమలవనీ
ఘనపరిమళగుణచిక్కణ, ఐనజాకరవారిలో నవారిగ నాడెత్. 78
- ఉ. ప్రాప్తత్రయాతపోతమృదుష్ణవపారణకారణంబునన్
లావువహించి సొంపు వొడల న్బొడలం బదలాఘవంబునం
బోవఁగఁ ద్రోయుచు న్నరలిపోయి సరోవరలాభవాత్తయా
క్రేవఁ జరించుయూధపతికి నిద్రిపించె గజంబులన్నియన్ 79
- ఉ. చెప్పిన నప్పు డుల్లసిలుచి త్తమునం గరిరాజు గౌరవం
బొప్ప మహాహితద్విరదయూధముఁ దోకొనిపోయెఁ బోవ నా
చొప్పున బాటిపోవ నొకచోటును గానక తత్సదాహతిం
బొప్పులు గుల్లెలై పాలినె శిశ్రుమె పెక్కుశకంబు లచ్చటన్. 80
- నీ. అచ్చెట్టఁజూచియు సంతకలిముఖం దనుకళరాజు దైన్యానలంబి
యగుచు మంత్రుల కిట్టులనునీతి నిధులార యథ్ధికి వారివాహములుపోత

- సతమున కలఘుత్వస్థాభరంబున నేఁ డవారణ నీదారివారణములు
పఱుతెంచుచున్నవి చరికింపు మల్లవె కుండేళ్ళు నీనిత్రొక్కుళ్ల మడిసి
నే ద్రాసకర మైనయీశశక్రప్రకాశమునకు, నకట యెబ్బంగి శాంతికార్యంబుదొరకు
నేమిసేయుదు ననునంత నెదుర నిలిచి, విచిత్రసీతకళాళాలి విజయుఁ డనియె. 81
- క. దేవా నేఁ గలగఁగఁ జిం, తావారిధి నేలమునిఁగెదవు శశములకుం
గావించెద శుభ మిభముల, రావిడునం జూడు నాపరాక్రమ మనుడుకొ. 82
- క. పలిక శశరాజు గాఢో, త్కలికన్నయనిధి దేశకాలవిభాగం
బులు నీక తెలియు నిట నీ, కలిమిఁ గ్రియాసిద్ధి యెట్లు గాతేకుండుకొ. 83
- క. ఆలస్య మకర్తవ్యము, కాలం బారంభమునకుఁ గరువుదరులకొ
దోలి శశప్రాణంబుల, బాలింపుము నీయపాయపాటప మమరకొ. 84
- క. అని యాజ్ఞాపించిన నయ, వినయపరాక్రమవిధానవిజయుఁడు విజయుం
డనిలకయంబున నెగురుగఁ, జని యూధపుగాంచి మానసము గలఁగుటయుకొ. 85
- క. గజమంటినట్ల యడచు, న్భజగము మూర్ఖునివయట్ల పొరిగొను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల చంపుం, గుజనుఁడు మన్నించునట్ల కొను బ్రాణంబుల్. 86
- క. కావునఁ గరినికటమునకుఁ, బోవం గార్యంబు గాగుపో యిపుడు మహా
భావనయున నుకంత, గ్రానాగ్రం బెక్కి ముఖ్యకరిఁ బలికింతుకొ. 87
- చ. అనిగిరి నెత్తమెక్కి శశ మగ్గజవల్లభుఁ జూచి యిట్లనుం
గనలున నీకు రాఁబాలము గాడిది నిల్పిలు చందమామ న
న్ననుపఁగ వచ్చితిం బయనమై యలజాబిలిలో శశంబుగా
నునమున నన్నెఱింగికొనుమా యన దంతి వలెంసుఁ డీట్లుకొ. 88
- క. ఏమినిమిత్తము శశక, గ్రామణి నిన్నిటకుఁ బంపెఁ గైరవమిత్రుం
దామాట తేటపడఁ జెపు, మా మాకన విజయుఁ డగ్గజాగ్రణి కనియెకొ. 89
- క. హేతులు పైఁబడునపుడుకొ, దూతలు సత్యంబుఁ బలుకుదురు తద్భాష
ప్రాతమునకుఁ గలఁగరు ధా, త్రితలవల్లభులు నగరు తెగ రెప్పటికికొ. 90
- క. ఆలనెల తనమాటలుగా, ఎలవున నీతోడ నాడుమని నన్నుచుపకొ
దలమోచి చెప్పవచ్చితిఁ, దెలియ న్విను యూధపక్షితిప యప్పలుకుల్. 91
- ఉ. చారువిచార యిక్కొలను చంద్రసరోవర మిందుఁ దారకా
ధారుఁడు చంద్రుఁ డిష్టవనితాజనతాయుతుఁడై యభేద్యుం
చారవినోదము ల్బలుపుసంతతమ నివ్యు మట్లుగాన నె
వ్వారిఁ బోవరా వెఱుంగవా యిట కిత్తెఱఁ గింతవంతయే. 92

- చ. నికరము నీయరణ్యధరణీసుజనిం బరియిందునీకళో
 త్కరములు నాకుఁ జాట్టములుగాఁ బరికింపుము చంద్రనీరజా
 కర మతిభీకరంబు తడగాఁజను నా విహితోపదేశ నూ
 దరమున నీనుల స్వానుపు దవ్యుఁ లవాఁడవు గాక నీతికిన్. 93
- చ. సరసికి మీ రఖండరభసంబున రాఁ బరికించి యాసుధా
 కిరణుఁడు నేఁడు మేరుగిరికేసరుల నిమ్మఁ జంపఁ బంపఁగాఁ
 పరకుపు గోరఁబోవుపనిపట్టున నేమిటికించు మాన్చియీ
 తెరువున మిమ్ము నిల్పఁ జమదించితి నీతిపరుండఁ గావునన్. 94
- క. చాపక సోపక యాదల, పూ వాడక నానియోగమున నెంచెనన్
 బోవుట శోభన మన దం, 'తాపశ' మిట్లనియె శశవరంసఖునకున్. 95
- సీ. అదిచంద్ర కాసారమాసారమానసతారలు దారలై తనుభజింప
 జలవిహారం బందుసలుపు నె నిలుపు నె యెరులెవ్వ రిటకు రాకుండ విధుఁడు
 పంచాననముల మాపైఁ బంప ననుకంప మాన్చి యే తెంచితె మమ్ముఁ గావ
 నీవంటికారుణ్యనిధి యొన్నిభవములం గలుగు నీకరమునఁ గలిగె బ్రతుకు
 తే. మగిడి పోయెద మనుచు నమస్కరింపఁ
 బ్రత్యయముపుట్ట నక్కరి ప్రసరుఁ గొనుచు
 విజయుఁ డారెయి గొలనిలో వెలుఁగువానిఁ
 జంగ్రు ననులించితుని జూపి జరుగుమనియె 96
- ప. అవ్యిజయు నియోగంబున దంతిపతి వనాంతరచింతం బఱచె నంత శిశీముఖ ప్రము
 ఖశకంబు లానందించె గజంబుఁ దిరుగఁ ద్రిష్ణుట శశంబులప్రళయంబు మాన్పు
 టచంద్రవ్యవదేశంబునం గాదే యట్లగుటఁ బ్రసిద్ధం డగు రాజా నాశ్రయింప
 వలయు దాన నుఖలాభంబులు దుఃఖక్షోభంబును నగు నీయలూకంబు ప్రసిద్ధం
 బగురాజ్యంబున కర్హంబు కాదనిచెప్పి కాకంబు వెండియుం బులుఁగుల కిట్లనియె.
- క. సమచిత మెఱుంగక త్సంద్రుం, గ్రమరహితుగుఱిందిపోవఁ గడుఁగిడొదవున్
 దమలో నొంటక మార్జా, లముడగ్గటి శశకపింజలంబులు దెగవే. 97
- క. నావిని విహగములను నయ, శోవిద యారెంటికేల గొదగొదపొడమెన్
 జావేలచ్చె నోరువు, చే వానికి నింతవట్టుఁ జెపుమా తెలియన్. 98
- చ. అని తనువేడుకొన్నఁ గరటాగ్రణి పక్షులఁజూచి యిట్లను
 నిన్దుఁ డలవింధ్యభూమి నొకవీరమహిమహములశోటరం
 బునికి యొనర్చి యున్ననీకుండుఁ గపింజల మప్పరత్రితో
 నెనసి కుట్రకదేశమున నేనును నుండుదు సఖ్య మేర్పడెన్. 100

- చ. తగ గగన ప్రచార మవితారివిభాకరుఁ శస్త్రమింపఁగా
ఖగము వగంబుఁ బాసి పలుకండువల సైనుమండ సెంబల
జగి నిగుడం జదలైదలఁ చేఁడెలపండితపూరితారులం
బొగపినపొక్క మేఘుఁగొనఁబోయి చుటానుతి రాకతక్కినకా. 101
- ఉ. దేగఁకుఁ జిక్కెనో యుగువడిఁ గృతి గాడ్చడి దవ్వసోయెనో
లాగము డక్కి ముచ్చువలలంబడెనో వెరవేదిపాది నెం
దేగనో పుట్టలెక్కి కళ మేనుటి పాములచేతఁ జచ్చెనో
యేగరియంచునో తెలియ దింతయు రాఁడు ఎయ్యయ్యఁ దక్కిటా. 102
- క. అని బొప్పివారిధార, ల్లగుదోయిం జెప్పగింపఁగా వలదివ్వుల్
గనుఁగొనుచు వితాకుఁడైన, చన నేరక యుంటి వన్నిశాసనుఁడునకా. 103
- గా. ఆహాకృచ్చపలావిలాస మఖిల ప్రాణి శ్రుతిస్మగ్తగ
ర్వాహంభావనమగ్న ముగ్రయవద్యంబూతితాంభోనిధి
పూర్వాహం బాహతకాననజ్వలన మోహలో మింటిదో క్రేలఁ గా
లాహం గట్టినచాడ్పునం గురిసె ఘోరాసార మచ్చికటికా. 104
- క. అలఁడి యలఁజడి చేతం, గలఁగి మహాశకము దీర్ఘ కర్థం డనువాఁ
డలఁఘుకపింజలకోటర, నిలయంబున నంఘ్రుఁబడి నెమ్మదియందకా. 105
- ః. జడిగొన్నవాననేనుం, దడిసితి నాలలో నొకింతదశపున కానె
వ్విడి నడలె నడఁగె నులుముల్, నిడిమించులు మాసె వెలుగు నిలిచి నెవ్విటికా. 106
- ఉ. తెక్కునఁ బ్రాంతపక్కఁ గుటటిశిఖరంబుల తెక్కులాశ్వుయం
గుక్కుటకోటి మ్రోసె నెసగురుమిటారులపుట్టినిల్లు గ
దెక్కినమబ్బుకై లగుహ లీఁగె దిశ ల్వలుఁగొందె నిక్కలం
జక్కవతోర్లుగేరె జులఁ జాత హేతుం డుదయించె దూర్పునకా. 107
- ః. పాలమున మేఘాడికపిం, జల మత్తటి మరలివచ్చి శశము వివాన
గ్గలఁ గనుఁగొని యదలింపుచు, నఃఘుతరక్రొగ్గహృదయమై యిట్లనియెకా. 108
- గా. బౌరా కన్యోవ మెంచు నీతగవు లెస్సాయెం బురయెవ్వరి
ట్టారం బుట్టనిదింత యవ్యగృహమందుండ నిచ్చారింతురే
రారాపు ప్పూఁగవు నేటి కొకనేరం బోర్పిలిం జాన కొ
రోరి యెచ్చటికై నఁ బోయెదనా పోపో యింతక్రవ్యేటికా. 109
- క. ఇది నాయది నాకేరీ, సదశము నీకిందు నిల్వఁజను నె దరాల్ప
మడటతన ముడిగి యెంతేఁ, గడలంచు లెప్పునిన దీర్ఘకర్ణం దనియెకా. 110

- చ. తిరుసులువల్కి నన్ను వెఱపింపఁదలంచెదొ కట్టిపెట్టు నీ
గరుణము వెట్టి యీకళిభానునిముందఁ జేడ నెవ్వరె
వ్యయ వినియించి యుండి రది వారిద కావనభూమిజాతకో
టరముల నాఁపునిట్టి నె యొడంబడి పక్షుల కుర్చి చెప్పెమా. 111
- క. చెఱువులు బావులు గృహములు, తరువులు వృక్షులు వనారతము గాచినయా
నరులయవి యనుచు మనువు. తర మొసఁగఁడె నొల్లి దేవతా సంతతికిక. 112
- క. బలవంతుఁ డైనధరణీ, తలగర్తకుఁ బోలునిట్టితగ వకటవకటా
పులుఁగులనును గుండేళ్ళకుఁ, బలుకులు నేయేల చెల్లుబడి గాదుమమి. 113
- క. జగతీరువావినరమునకు, ఖగవాథా నీకులేదు కారణమేలా
తెగిపోర నాకు నీకుం, దగ వెక్కడికిని నయగుదము కష్టమడుక. 114
- చ. మదీయమైత్రీమంజులం బక్కపింజలం బిట్లనియె. 115
- క. ఒప్పితి నిటఁ దగ నెవ్వరు, చెప్పెద రెఱిఁగింపు మతనిఁ జేరఁగ నెడలే
కీప్పడ యరుగుద మనవుడుఁ, గప్పినతమకమున దీర్ఘకర్ణం డనియెక. 116
- నీ తపనజాతటమున దధికర్ణుఁ డమమహావృద్ధమార్జాలంబు విస్మృతిసల్పు
వది రుద్రచాంద్రాయణాదికార్యంబులఁ దనువు సన్నముఁ జేసికొని విహిధి
పద్యర్థ మఱిఁగించి కాంతిన ర్తిలుబహువ్యవహారదర్శనయాంబుర
యది నేర్చుచున దిక్కుపదలింపఁ బెనునోలి ద్రవ్యక నిమిషంబు దడఁకుకటకుఁ
తే. బోదమావాద మాఱి బోకపోవు, నని ప్రబోధించి కళ ముచ్చహాకపింజ
లంబుఁ దోకొని చనుచుండె లాఘవమునఁ, దలలు పడువోటికీగుపాదములు గానె. 117
- క. ఏను గపింజలుఁ జరమై, త్రీనిధి విడనాడలేక వృక్షలతాగ్ర
స్థాని విడనాడి యెపుడెం, లే నెవ్వడిఁ గూడిపోయితిం జెలికానిక. 118
- మహాప్రగ్ధర. చని కంటిం బ్రాంతకాంతక్షుచునిరపధికల్లాఘ్యసౌభ్యసంప
ద్యవజాతవ్రాత రోధోవనవమధుమధువ్యగ్రమత్రాగీతక
జనితశ్రద్ధానిమజ్జజననహరణోచ్చండకాండప్రపూతిక
వినిప క్తప్రహ్లాదవిష్ణుజహితనికతాస్వీతఖద్యోతిజాతక. 119
- తే. కని తదంచిత మణివాలుకావితర్ధి, జరణములు మోపి నిర్లతశ్రముడ నైతిఁ
గంతఃకర్మంతపరిమిల్ గ్రాసమంద, జపనపననాభిగ మసమాచారకలన. 120
- నీ. మనికోచో టిదిగాదె యనువాసరాచాంతఖచరజీవిత మరుత్కాశియునకు
నాటపట్టిదిగాదె యరిపధాగతగోపవేషబృందాన ర్తివిష్ణువునకు
నిష్టపజ్జనగ్నహం తిది గాదె రాసన్యత్రాక్రాంతకాంతానరంసములకు
హలహలంబిదిగాదె హోధితప్రలంబారిలాంగలలేవి హానమునకుఁ

- తే బ్రతికినము గ్రోల నిది గాడిబావిగాచె, కృతకకృత్కరినందగోబృందమునకు
క్షేద్ర మిదిగాచె దివసకృష్ణలజమునకు, నని నుతించితి నందిదాయమునయ్యెను.
- సీ. ఆచటఁ గపింజల మాన్యధమార్జులపతిఁ జూచి చిత్తంబు పల్లటిభిసఁ
గదియఁగూడక దీర్ఘకర్ణుఁ జూచి నిజాలతగవరి యని వీనిఁ బొగడితివు
కుటిలమానముఁ డతిశృంగ్రుండు కేవలజలధిపూరకుఁడు మార్జులజాతి
బెడిదుండు వీని నప్పడితెలుం గయ్యది యొద్దికిఁ జనఁ జిత్త మొప్పుకొనదు
- తే. తగవు దయ్యపాఱుంగు నీతగవుపట్టు, ప్రాణమేటికిఁ దెలితేరఁ బాపిగొనఁగ
ధర్మమునకొండుకడ శీనునము దురాత్మ మగుదు మనుటయుఁ గనలియ వుద్దటశశము
చ పలికఁ గపింజలంబున కపారకృపానిధితుల్యదర్శికే
వలపరికుండుఁ డార్జునపుత్రులుఁ డుత్తముఁ డబ్బిడాలభూ
తలపతి యిట్టిధర్మ పరతంత్రుఁడు నయినవారిఁ జంపఁ గాఁ
దలఁచునె యేమిపల్కితి పత్రప్రిపసంశయ మొప్పు దియ్యెడకా. 123
- చ ఇన్నియుఁ జెప్పినేమిపని యింకటి నీవది నంతిసాధ్యసం
బున్న బిడాలముఖ్యకడ కొక్కట విద్రుఱ మేగి సర్వ ము
చ్చిన్న మనీషవిన్నపముఁ జేయుద మూరకపత్తు మంచు ము
న్యెన్నును గానలేక పిలువీకులు నేను ఖగంబు వీరమై 124
- స యోగపద్యాభిమానంబున శశకిపింజలంబులు డాయుంబోవుమండె నప్పు డారం
టికి నిత్యప్రత్యయం బారాధించుటకుఁగా దధికర్ణుండు సర్వవాక్యంబు బుచ్చ
రింపం దొడంగె. 125
- స. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచుకా, ధర్మం బభివృద్ధిఁబొంది తనుబ్రదికించుకా
ధర్మము శర్మకరం బని, ధర్మం బేమఱురు సంతతియు దత్తవృక్షాల్. 126
- ఉ. ఉపగతులై భజించుతనయు ల్సహజన్తులు గూర్చిచుట్టము
ల్విపులతలై కడుఃఖముల వేగిగురు రింతియ రారు వెంబడికా
నిపుణులకేల తన్న మత నెట్టన దేహి శరీరమాడ్చి చ
న్నపుడును ధర్మ మొక్కడ సహాయము దానిఁ ద్యజింపవచ్చునే. 127
- స. పురుషార్థ పరున కిహముం, బరముం గలదండు సత్యపరతంత్రు గురా
గుర లర్పించురు గావునఁ, బరహితసత్యములు విడువఁబడ వెప్పటికికా. 128
- తే ఆత్మ వ త్సర్వభూతాని యనుపురాణ, వచనమూని బహుప్రాణివత్సలుఁడయి
సుఖము దుఃఖము సమముగాఁ జూచికొనుచు, దేహి పరలోక చింత వర్తింపఁజలయు.
- చ. సాలవక మేను కంటకము సోఁకినఁ గొండొకకోణితంబు వీ
చ్చిలి తనకంతకొప్పి యగుఁ జెప్పెడి దొండొకఁ డేమిదేహముతో

- గరిగనచారి కివ్యధమాగాఁ దనుతేదనలయ శీరిపై
నలగుటలేక హింగ కడలైఁ తనఁగాఁ జనునద్యితేకికా. 130
- క. అనుదధికధ్ధనిపలుకులు, విని నిర్భయవృత్తిఁ గొంతుమీడ్చిని కవయం
జనితనతనవాగ్వాదము, లనుచానికి కళకపింజలంబులు పెప్పెకా. 131
- నీ. చెప్పిన నప్పు డాక్షిణ్యమునారెంటి కనియె మిశమనియెడరా విసము
తెగనిచాంద్రాయదానిప్రతంబుల జేనా మతికృతం పొనరించుకతనఁ జెవులు
తానకనూత్తకబద్ధకృతిం బాటిగావు గావున నీవు నీవు నపుడ
శ్రుణుము ల్లదిసి యుచ్చైస్సవంబులఁ బల్కుఁ డేర్పడ మీగుడులెల్లఁ జెలియుఁ
తే గదవి మమువంటిమునులకుఁ దగవుదీర్ప, జేవురుండంగ మము మీరు విశ్వసింపి
దూర మరుచెంచితీకానఁ ద్రోవరారు, జాగుపనిలేదు మాకనుష్ఠానవేళ. 132
- క. అరుచెండని నికటంబున, కరిగినదధికధ్ధఁ డంప్రివాతి నారెంటికా
దొరకుపడఁ బట్టుకొని కం, ధరవిరియం గొటికిచంపి తగధక్షించెకా. 133
- నీ యుద్రాశ్రయంబు నొచ్చుటకు జచ్చుట కాదికారణం బనిచెప్పి కాక మఖల
ఖగములఁ జూచి ఘూకంబేడఁ బక్షిసామ్రాజ్యాభిషేకిసంరంభమేడఁ
బనిగానిపని మానుడన రోసి గూడినపులుఁగులు చదలఁ జేరలుఁగులెసఁగ
వెసఁగన్న దెను కుబ్జెసలారఁ బఱచివదర్పాంధ మద్దివాంఁబంబు గనలి
తే పసపుతేగుకుళింకచ్చు విసిమిదేరు, మిట్టకనుగ్రుడ్లు మిడిమిట్లు మిడిసిపడఁగఁ
గంజఘాత్కరములదిశ ల్లవరింప, గర్వదుగ్లోకమునకుఁ గాకమున కినియె. 134
- క ఏమినిమి త్తము కుటిలా, త్త మత్సామితకు నెగ్గుడలఁచితివే నీ
కేమిదురతం బొనర్చితి, నేమంటి ధవద్విరోధినే యిదితగవే. 135
- క. శైలవనపిష్టిఖలం, గాలిపాదల్పాదలఁ బరకుగతిఁ ద్రెవ్వి మనుకా
సాలములు కత్తిక్రియాప్రతి, మాంసచోదగ్ధముసురుకొన దింతై నకా. 136
- ఉ. కుచ్చితమేమిగూడు సమహాదినరాజ్యము పిటిఁబుచ్చఁగా
వచ్చినలాభమేమి మఱవంబడదా తరువార నిట్టిసి
యొచ్చపుఁజేత సౌఖ్యమున నుండుదుగాకని ప్రిహితోయె న
వ్యచ్చటామి విరోధి మొదపం గరటాని మలూకజాతికికా. 137
- క. నావిని వాయుసపతిచిత, జీవికి నిట్లనియె నీతికిలా హితసం
భావన కింక నీతిడవే, లా నేగను తెలుపు మవిన నతఁ డిట్లనియెకా. 138
- ప. సంధిమిగ్రహంబు విచారణీయం బాసనము బలిష్ఠమయ్య నుపస్థితీపుష్పానం బనుట
నదియునుంకూడకు యానంబునకు లావు చాలదు పౌనత్యాగంబు లాఘవఖాలంబు

ప్రత్యాసన్నవిశోధకులం బభావంబగుట ద్వైధీభావంబు పోగుంగడు సంక్రయం
బన్నిటికిం గర్తవ్యంబు విను శరీరపతనపర్యంతంబు నీకార్యంబున కేఁ బాటుపడఁ
గలవాడ. 139

క పలువురకృతవైరు, మతి, బలధుర్యులు విమతులున్నఁ బరకార్యంబులొ
పాలిసిపడుగ జెడు మునుధూ, ర్తులు మేఁకం నుక్కి జేసి తోలర విప్రుకా 141

క నావిని వాయసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీర్విము లేటపడజెపు, మా వినియెద ననిన నరని కరఁ డిట్లనియెకా. 141

నీ నెనఁటి యాకులపాటుచే నలంగినసాధురరుల కుబ్బాసఁగు నాదరణమూర్తి
భీమతివ్రాంబకాభిహతిస్సుక్తి న మహావధురధర్తునినొప్పి మా న్నువెజ్జ
ఫలభంగమున మాటపట్టుజాతిన పైకమునకు సత్యోక్తి లిచ్చిననుచాత
హాలినున్నత్రచందాలర మాధవార్చనధురంగరులఁ జేసిన ఘనుండు

తే. కాలగతిఁ జేర్చు నలజశ్యఁ గలఁగఁబడిన, నరములకు నిర్మలత్వంబు నుఁఘటించు
సౌఖ్యసందాయకుండు సాక్షాత్కరించె, నన్నుతానెంతుఁ డవనివసంతుఁ డెంత. 142

నీ. ముక్తప్రత్యాజమునఁ జీరపడలించి కలికలఁ న్నులకల గలుగఁజేసి
పాలిపోనీతావులఁ బూవుదండలఁ జాటి కడలేనిమధుసాత్వికమునఁ దెల్పి
రణదలియుంకారమణితము ల్లుటియించి దీవిచక్కెరలూలు మోవియాని
సరవినున్నతఫల స్తవములఁ గబళించి కళ జేఱుతనుల్లి గొఁగిలించి

తే. కలికిరాచిల్కఁబల్కుఁబల్కుల నలర్చి, కుగభిక్తుర్పరజముల సాంపానర్చి
కలితనలత్పీఁ గూడి రాగము పహించె, మాధవుఁడు హృచ్చనిభిలతుఁడాధవుండు.

వి. మతియు నవ్వసంతంబు కలికాభిరామందై యుదాహరణంబును కుకనూక్తి సందర్భ
గర్భితందై భాగవతంబును గలకఁశీకలాప దీపితందై రాజావరోధంబును బ్రకాశిత
ప్రవాసందై నముద్రతీరంబును సందృప్తకారికాజ్ఞాంబుయి వీణాతంత్రంబును
బురుడించు నక్కాలంబున. 144

చ కలఁ డిల ముగ్ధభూనురుఁ డొకానొకఁ డాయనయధ్వరాధమై
బలిసినమేఁకపోతుమెడ పగమునం బిగియించి యిడ్చికొం
చలవున నింటికై యరుగ నప్పడు గొందఱు ధూర్తు లిచ్చలో
పలఁ దలపోసి యయ్యజముఁ కాపఁదలంచిరి దుర్లయంబునకా. 145

క తలఁచి యొకఁడొకఁడ చని లో, కులు నవ్వ నిప్రకుక్కుఁ గొనిపోయెడు నీ
కులకలంబులు పఱవం, గలపితి విఁకఁజేమియని వికావితనగుడుకా. 146

క. తొగతి నం కలు యజన, బ్యాగముఁ నుక్కిరముఁజేసి చనుచుండంగా

- నాగరిక మేదివి శ్రుఁడు, వేగలమున నిలిచి భ్రాంతి వికటం దగుచున్. 147
- క. కిరీరువురుగా కంఠము, నకటా ఛాగంబుఁ గుక్కయని పోయెద రే
టిక్రిమసి వేపిఁ దెచ్చితిఁ, చుకకుక నను నవ్వకుండుదుర త త్త్విజ్ఞాల్. 148
- ప అని విహరణస్థదచ్చాగం బగుభాగంబు విడిచి వి శ్రుండు పూర్ణకరం బగుకాసా
రంబునకు స్నానార్థియై చనియె నప్పుడు ధూర్తులు ప్ర మాసభాసమానానను లగు మ
నోండొరులకరంబు లప్పరించుకొనుచు నయ్యజంబుం జంపుకొని భక్షించి రట్లు
ప్రక్షాళార్థ్యధైర్యాదిగుణంబులు గలవారలు పరులకార్యంబుల విఘాతంబునేసి
స్వకార్య ముద్ధరింతురని మజ్జియుఁ జిరఁజీవి మేఘవర్ష నాలోకించి. 149
- క. తనలావుఁ జూచి మృతకా, కనికాయకరీర క్తకణములు మేనకా
జినిశివటతలమునందితీ, తనుఁ దుపహతిరహితభూమిజ్ఞాతంబులకున్. 150
- క. అరిమర్దనండు సరిస్త్రా, ద్వరుడెంచుం గెరలి తరలి హతశేషరట
త్కరటహృతికటభిజంతున్, హరుఁ డాపగవారిఁబోలె నాపగవారిన్. 151
- ప భజించి నీకార్య మార్యసమృతంబుగా నిర్వహించుం గలవాఁడనని పలికిన మేఘున
ర్లుండు లుంభితగరుజ్జాలం గావించి విశ్రం బగు కాకజతరాస్త్రంబుఁ జినికి యచ్చి
రజీవినీ న్యగ్రాధాగ్రకోటరంబునం బెట్టించి సుపరివారుండై నిరుపహతిస్థానం
బున కరిగె నానమయంబున. 152
- చ. అరుణగధ స్థిలింబ ముపరాద్రిఁ దిరోహితమయ్యెఁ బన్నగా
భరణి కిరోధిహలహలభంగి నిలు లైరనె న్విరోధిభీ
కరగతి వంతరూఁబపరిగాఢమహీధరభూజమర్గణో
టరములు నిర్దమించి వికటప్ర కటానవము లుడించుదున్. 153
- క అరిమర్దనఁ డనుపబల, సుస్థరణోల్లోకములు ఘూకములు వెటకరటా
వారణేచ్ఛఁ గడలి బహుపా, ధరణీరుహ మాశ్రయించి తద్విటపమునన్. 154
- క. కాకములు మెడలకున్నన్, ఘూకంబులు కర్ణమూలఘూతాగ్రహతా
కాకులము లగుచుఁ గ్రవృత్తి, పోకకు నత్యాదుచున్నపుడ భూజమునన్. 155
- క. మతివిదులకు నుచితమనూ, న్యతనము సారంభుఁడయ్య నాకృతకార్య
స్థితిఁ గడఁగెనియునికి మహా, న్మతియని మను వానతిచ్చినాఁ డెట్లగుటన్. 156
- క. అనితలఁచి నిలిచి తీవరి, బనిపడి చిరజీవి యేయపడ నొకతెచ్చెం
బొనరించినఁ గ్రవృత్తి పరి, మునుమై యల్పిలులఁ జాట్టుముట్టె న్నట్టెన్. 157
- క. పట్టుకొని చంప కొంచుం, గట్టయితపడక యరుగుఁ గావున నతనిం
జాట్టుమునలఁ గొనిచని పతి, కట్టెదురం బెట్టి కాకికంబులు నిలిచెన్. 158

- క. దూతగరుడుక్కురువి, సా దుగుణులలోహితాకృతాకృతి వరవికా-
దేరికొనఁ జూచి గర్వన, మాకంభోస్తు విరోధిత్వముఁ జనియెన్. 159
- క. ఓరీ నీవెవ్వఁడ వీ, తీరమిటికైతి వినిన ధృతిపెంపున నా
పేరు చిరజీవి యనిన య, పారగుఁ డాయన యులూకపతి కెఱిఁగింపెన్. 160
- క. ఎఱిఁగిందిది మించిన ని, వ్యెఱి నిట్లను ఘోకలోకవిభుఁ డిట్లనులే
తెఱఁగు చిరజీవి నివ్వుఱ, మఱి కక్కాకరాజ మన్నించుఁగదా. 161
- ప. దివస్వతికి బృహస్పతియుంబోలె మేఘవర్షనకు ముఖ్య ప్రధానంపపు నీతిపథికుండపు
ధన్వంతపు నీయట్టి కృతకృత్యునకు నిర్మించదక రానేర్చుకొనో సర్వంబునుం
జెన్నమనిన జరజీవి యరిమర్దను నాలోకించి. 162
- చ. తనపెరుగాకిమూఁకల శదాటన నీభటకోటిమట్టి కా
ననితఱిఁ జంపి చన్న మఱునాఁడు మృతేతరభృత్యవర్గము
ల్లనుకనిఁగొల్వ వర్జిలిచి కార్యము వాచుసభర్త కేడివక
మనమునఁ గొంతులేక యరిమర్దనునిం గనుమంటి నాతనిన్. 163
- చ. ఘోరబలుం డగాధతరుకోటరయర్థవిహారిరాత్రిసం
చారనిరంతుకుండు పలుకొర్యధనం డరిమర్దనుండు ప్ర
గోడగఁగిఁ జంపఁదలనుండఁగ నెవ్వధి నిద్రవచ్చు నీ
వారికి నీకు నెట్లుమరవచ్చు శుభింబు భజింపుమా యనన్. 164
- క ఆరిమర్దను నిటఁగని మని, తిరిగినజమునోరు దన్నితివి నాబుద్ధిం
జరియింపు మనిన వాయన, పరివృథుఁ డంగులకు మండిపడి నావంకన్. 165
- ఉ చూచి హితప్రధానుఁ డయమ వైదిఁబెద్దయు వమ్మయుండు ని
న్నీయ విరోధిపక్షుఁ డని నేరనయో తుది నిశ్చయింప నిం
డినెఱుగొట్టుకొల్పి లిచె నేనిఁజెనుం బ్రతుకంచు నూఁచిపో
వైచి యులూకభుక్తి కనవత్సఁగఁడై విడిపించె మట్టిపైన్. 166
- తే ఎఱుక విడికెడుధనమందు రిదినిజంబు, నెరయనీమూఁకమున్నున న్నెఱుఁగుఁగానఁ
గవలి చంపక కొంపక గౌరవమున, దేని నీపాదముల మ్రోఁ దెచ్చి నిలిపె. 167
- తే తోడిమంత్రులబాడ నాదుర్లదాంధుఁ, డాడిన ట్లాడ కుచితకార్యంబుఁ తెప్పి
సిగ్గు గోల్పోతివని చిరజీవిజాతి, బాహుఁడై చెప్పెఁ దనచేటుపాటుఁ బలికి. 168
- ఆ నక ఘోకపతి నయ, కోవిదు లగుమంత్రివరులఁ గూర్చి ప్రభుత్వ
ప్రావీణ్యంబున వచ్చిర, జీవితరిత్రంబుఁ ద్రితిఁ జెప్పెం దెలియన్. 169
- తే చెప్పి వాడుసూజన్యకేళువకను, మానసీయండు ముఖ్య ప్రధానుఁ ధీరఁడు

- దీని శాస్త్రవిద్యలను వేర్వేరులుగాఁ జూపిన నానందత్తుఁ డందు శక్తాత్మఁడనియె,
 క. వేరెవచ్చుతున్న రిపుఁ డ, ప్రాకృత్తుఁడని చిక్కినపుడి కొంతక వంశం
 గోగుట నీతివిధానము, వైరికి వయఁదలఁచునెట్టివాడుగ గలఁడే. 171
- నీ ఇతఁడు వాఁడనగరాపతికి మాన్యుఁడు యుఖ్యతంపనాగుఁడు నీతిధామఁ డనెను
 నానతిచ్చితి నిట్టివానికి నిట్టిగుర్యంబు పెట్టుట వెఱుగుగాదె
 ప్రత్యర్థి కర్త ము లెఱుంగుటకు రాజ్య ప్రతిష్ఠకు నిట్టిపాధుమరులు
 విను నీచమే మైనను బూని బద్ధవైరులఁ బ్రవేశించి చెలిమిఁజేసి
 తే. దిమ్మ వొలిపించి వృక్షంబుఁ జెఱచినట్లు, పొదివి నానాటి కభివృద్ధిఁ బొందిపడఁ
 జెఱచి పోయెను నీనిరక్షింపనేల, చంపి రాజ్యంబు నేయు నిశ్చయక వధిస 172
- క. అనిరక్తాత్మఁడు దెప్పిన, వివేచనాదక ఘోరభర్త విశ్రుతనయధి
 ధనదత్తునిఁ గ్రూరాత్మని, గనుగొనుటయు నతఁడు మధురగతి నిట్లనియెన్. 173
- క. శరణాగతురక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ బరమం దురగా
 ధ్వరభయం గలదనిరా, యరిమగ్దన కావు మిమ్మహాచరణిన్ 174
- తే. అనుచు ప్రాకృత్తుఁ డాచిన నద్దివాంధ, నల్లభుఁడు విని దీప్తాత్మవంకఁ జూచి
 నీకఁ దోచినకార్యంబు నీవు నెప్పు, మనిన నంగీకరించి యిట్లనియె నతఁడు
- క. గ్రూరాత్మనిరీతి సుధా, పారంపరి యెట్టిసస్యభావుఁడు జంపం
 గోరఁడు శరణాగతి నన, భూ రాజుకు నీకుఁ దగవు గానేర్చుకొన్. 175
- క. ఈరీతి నీతిగలిగిన, మారిజనుం డేలచెఱుపఁజూచుం జనతా
 వైరి యగుదొంగలం బుం, కారము వృద్ధనకుఁ దొల్లి గావింపఁడొన్. 177
- క. నానిని యరిమగ్దనఁడురు, భావుని దీప్తాత్మఁ జూచి ప్రభునీతికలా
 నేవధి విన నింపయ్యెఁడు, నావిధ మెఱిఁగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 178
- చ. కుండితరాజధానిపసుగు పుఁ డనం, బ్రధానస్థావా
 ముం డభిలార్యంబుఁడొకఁ డుండు నరెండు ప్రయానియుత్తఁడై
 పండితమూర్తితోడ నగుబొలున కుంకువఁ దన్ని నొండునో
 నండజయాన రూపవతి యున్నులకన్యకఁ బెండ్లియాడినన్. 179
- క. అలరుంబ్రాహ్మణగన్ముల, కలికికి మునిమఁగడు బూచిగావున గవియ
 స్త్రీలైలమువలె నెనయక, తొలఁగుం జెలిసెట్టిఁ గన్నఁ డున్నననుమియెన్. 180
- క. వెతలంబోగులను నెట్టన, రతిగతికిం విన్నపమచ రాకమునుచుం
 బతిమాలి పిలువ విన దది, పతిఁబట్టిన చెవుడు దన్నుఁ బట్టినభంగిన్. 181
- ఈ పరిశక్తక్రూరితోఁగలిగిపోపఘ్ను న్దశధ్ధంగురున్
 విలియగన్మిత్రుత సుతశ్చలితనిష్ఠస్థో త్తమాంగుం గర

- స్థూలమస్థిం బటలాశ్వుకాడు విగళద్దంతు న్వయోగర్యని
స్థూలయోగిత్కుల మేర్పడం బతివారించు స్థాలవానింబలెక. 180
- నీ పాణినేయుటెకాని భక్ష్యంబు లిచ్చిన వాతెర నంట దహ్వలుగంటి
చించితై ముటెకాని చీరలిచ్చినఁ గటిరమునఁ గ్రనేయ దాఱంపులాడి
తొలఁగఁదెట్టుటెకాని తొడవులిచ్చిన సాంపుషఁ మేనబూన దప్పలువనెబువ
మగుడనిచ్చుటెకాని మాడలిచ్చిన ముల్లఁ గట్ట దాజగఱఁగ కలువకంటి
నే యింటిముంజూరు పెండెలో నిడుటెకాని, పుప్పులిచ్చిన ముడువ దప్పగరుముగువ
కుడిచి కూర్చుండి యిదియేమిగొడవఁజేసె, వార్ధకంబున నాసార్థవాహుండు 183
- ఆ చెఁకటిభార్యపేరుఁ జెప్పగ పెఱబోటి, పేగ నీర్గుఁ దొలఁగఁజెట్టె సెట్టి
ముదిమినేడ రోత యిదె నాకవిటవిటి, జాతివశ్యభేయంబు లడుగు. 184
- నీ మొరడువంగిన సెట్టిముదుకకు జవరాలిమోము గాననివానిముకురమయ్యె
సగుధర్తకు నాఁతి వాతెర చండాలవాటిసంజీర పిండివంటలయ్యె
గొయ్యిల్లాడిన పెండ్లికొడుకుకుఁ జెలివపు విసినమండలిఁ గాయవెన్నెయ్యె
ఎయ్యసుపోయిన బేరివానికి సఖిచన్ను గొండలందనిమానిపండులయ్యెఁ
తే బలికునకుఁ గోకిలాటపజియగుటెఱఁగు, బధిరువకు నయిన సంగీతపాకమయ్యె
మెలఁతరిక్షింద్రుక్కిశ్శుమ్మింగుఁగారి, సౌఖ్యమేమియు నెఱుంగఁడజ్జరఁతముఁడు.
చ నెల కొకనాఁడు గట్టెగుర నిర్వఱఁ జూచిననాఁడు గాఁడు ఏ
మల కొకనాఁడు మాటవిన నోచిననాఁడును గాఁడు నవ్వులక
వలపులఁ జల్ల మేల్గిననాఁడును గాఁ డతఁడెందునాఁడు గాఁ
డలజవరాలితోడిరలి యందనిచ్చనిఘంటు సెట్టికెక. 186
- ఎ ఇల్లు సన్నిహితవిశేష వేద నాజాత భేదంబున నారాటంబు బుట్టి యడియాగవన మను
రుఁ బరిత్యజింపంజూక తలకఱుదుకొని యెడతెగక నిగుడు నమందోష్ణవిశ్వాస
మాతరిశ్వంబున వధరపల్లవం బల్లలనాడ నలం దొక్కనాఁడు శయ్యాత్రింబున
నొడలుపడవైచి దాసీజనంబులు తనకాచరించుమాడిగంబుఁ గోడిగంబులం జేసి
కూడునీళ్ళకుం బాసి గాసిపడుసమయంబున రజస్వలాంభోజినీదివాసంగమక్రీడా
సంప్రాప్తదురిత ప్రాకుశ్చిత్తార్థంబు భృగుపాతం బొనర్చినవిధంబున దపనం దపత
గిరిఁ దిరోహితుం డయ్యె నయ్యెడ. 187
- నీ పిసవెట్టిఱంతుగుబ్బెలితప్పలు దప్పదాల్చుట కిది కన్నతల్లియిల్లు
కడుపుకమ్మఁజితిపిల్చుదుగను ముదిలంజె నఱదుల కిది పిన్నవ యునుండు
గడికన్నగాండ్రయక్కఱులకు నిజచూఱ పొరువుసొచ్చిడనిది పూటకాఁపు

- కలవర్తకుల కన్నులగంపఁ బాహునిద్రఁ గడలింపనిది నిమ్మకాయపుంజు
 తే. ప్రభకుఁ బానీనకుచుదిరిపత్రవేత్త, రంజనంబున కిది విశుద్ధాంజనంబు
 నాఘనాఘనకారిజాన్నతి విహించి, కటికిచీకటి జగ మెల్ల గప్పుకొనియె. 188
- తే. మానపాటవి శేర్పుచున్నధవనాగ్ని, బాహ్యసంచారమునకుఁ బాల్పడియె నవఁగ
 దీపములు సార్థకాహునుదిరమునందు, శ్రీకరశిఖ లుల్ల నీల్ల జూపట్టెనపుడు. 189
- క. ఆరూపతి ససానా, హాగంబుఁ దృప్తిబొంది యపుడొకభంగిం
 బోరామి ఘోరవరక, వ్యాసునిలె వృద్ధపతినివాసముఁ జొచ్చెన్. 190
- తే. చొచ్చి చచ్చినచండాలఁ జాచుమాడ్కిఁ, జాడకల్లంత నోసరించుచు గృహంత
 కాంతభిత్తికఁజెంతఁ గంకటికి నగుగు, విటికి నీక్షించి యప్పటిపెద్దనెట్టి 191
- తే. విరహదహనగ్రహంబున విగ్రహంబు, కొలిమి నూఁదిగతి వేడి గలిగియుండ
 నెజ్జ నారాబుచుచు నక్షీవిరవు, భల్లకంపితభవు మనోభవుఁ దలఁచి. 192
- ఉ. లేరె ధనుర్ధరు బృశమి లెక్కకు మిక్కిలి యుండు రెండుగా
 వా రడరింతు లేటి నెఱవాదితనం బదిరెండు నొండుగా
 వారసి వేయవేరవలదా ముఱివినలె నెంతవంత యా
 నీరజగర్భుఁ డుండుఁ గడురీకరకాశల మెన్న మన్నథా. 193
- ఉ. ఇంపున నన్యచాపధరు లేసినతూపులు బాహ్యమాంసముం
 జంపక మర్తభేదనముఁ జే నుఁగఁజాలవు బాహ్యమాంసముం
 జంపక మర్తభేదనమునీయు ఫలద్విశిఖంబు లెట్లుగీ
 ర్తింపుదు నీగుచాప ముద్రీతకంబరకాంచనాంబరా. 194
- క. తీరనికొలపగయుంబలె, నీరముణిమణికి నాకు నెనయదు విరహం
 భోరాశి నెల్లుగడకు, స్వీరోత్తమ నన్నుఁ గూర్చవే కలకంఠికా. 195
- క. అవి వెన్నునికొమరు మరు, నిన్వనతామరు విరహిధానుదవిధసమరుఁ గన
 త్కనకముణినిచయచామరు, సహుక్తభ్రమరు చూటి యితఁ డున్నంతకా. 196
- తే. మశగతి మజ్జనములాడి కుడిచి కట్టి, ప్రజలు నిద్రించి రయ్యర్థరాత్రవేళ
 ఖడ్గభేటకపాణియై గనుదిరిగె, బెద్దతనవి కింకరోపేతుఁ డగుచు. 197
- వ. అంత. 198
- సీ. భవనదీపాహిత భృమరపేటిక వాలుకాగిస్త్రీతలము శృంగద్దగోశ్వు
 ములుదోరాముబుట్ట మొలల్రాటిపలువాడికై దువు దెసకట్టు కావుబొట్టు
 జిలుఁగుగన్నపుఁగ త్తి బలపంబు మొగమాయమందు తొలపుటాకు మొలగోచి
 మకుపుటాకులు పోకపొడికాయ మోరమ్ము చెప్పులు భుజగవృద్ధికచిత్త

- తే. సుప్తివృద్ధిశరాపధత్తోద మనీర, ఎవవభంగంబు పెవతలవంకసికయుఁ
గాలునునుమేను నెఱ్ఱనికన్నులమర, దూరితల్రాసుఁడవుడొక్కదొంగబంటు 199
- సీ. వచ్చి త్రిమృతలవయలు గన్గొనకుండ బవరిచుట్టును బలపమువ వ్రాసి
ముంచి కన్నపుఁగత్తి మొనకెత్తిపెట్టింది యొయ్యనొయ్యన కిలబూడ దివిది
వివర మేకపడిచి యావెంబడి బడములు నడపి నల్వంకలు దడవిమోచి
యలికిడిలేకుండఁ దెలిసి యిల్పూరఁబాటి వాకిటిగడియ నెవ్వడినడల్పి
తే. గాలిరాకుండ వెలుతురు గాకయుండఁ, గజకుగజబట్ట గన్నపుగండిగప్పి
యొడలిసొమ్ములు వేర్వేర నొలిచికొనఁగ, నరస కేతేర బరికించి జడదరించి 200
- క. కవభరము విరియ హార, ప్రచయం బల్లాడఁబఱచి పరిఁభించెన్
రుచిరగతి రూపవతి నిజ, కుచలికుచాగ్రములు నాటుకొనఁ బ్రాణేశుక. 201
- సీ. యువతిసేసిన యథారోహచారమునకు వెసమిన్నుముట్టి యమ్మనలిసెట్టి
యిచ్చనచ్చెరువంది ముచ్చటయినను మొగం బీనిరక్కెన దుడుదాన వచ్చి
ననునిటు గొంగిలించినది నేడించుకుఁ గారణం బేమేనిఁ గలుగవలయు
ననిలేచి నల్వంక లరసి యొక్కడ భయంకర హేతికరునిఁ దప్పురుని గాంచి
తే. యితిఁడుపో మూల మీశుభస్థితికి ననుచుఁ, బెన్నిధానంబుఁ జూచిన పేదవోలే
సీరదోదయ మరసిన నెమ్మివోలే, సముదంబంది యాపరాస్కంది కనియె. 202
- క. పొడవులువుంబరె ననుఁ దన, కడకన్నులఁ జూడరోయకన్నులకలికిం
గడువేడ్కఁ గూర్చితీక నె, క్కడఁగలఁ డీటువంటిచెలిమికాఁ డారసినన్ 203
- క. మానగుమహిజక్రోడ, స్థానంబున నలుఁగుమదనదాననలకీ
లానివహము చల్లార్చును, దీనిపయోధరము లద్విత్తీయచరిత్రా 204
- క. చోరకుండవె యతిసప్తద, కారకుండవుగాక తీర్చగలనే నీస
త్కారర్థ మీభవంబున, దూరీకృతకలుష పడ్డితోడంగూడక. 205
- క. తనగృహమునఁ గలవాసో, ధనక నకిము ల్లెగిక్కడను ధృటిమి 206
గొని చనుమని యంజలిసే, నినఁ జోరుఁ డితిప్రసన్నచేతమ్ముండై.
- చ. నెఱయఁ జెలంగియన్నయతినిం గని యిట్లును సారవహయి
త్రైజవ భవన్నియోగమునఁ ద్రిమృతదే యదిక్రొత్తిగాదె నా
ముఱదివి నీవు చెల్లెలిది ముప్పువలోకముఁ జేసికాదె బ
ల్యెఱపున నిన్నుఁజేరి పొడవెం దనచక్కనిసోగచేతులక. 207
- క. నీనిలయంబునఁ గలసో, మేనొల్లం బడుదుకరణ మిచ్చితినిది నీ
తో నలగిన వేసారిస, చో నను మదిఁదలఁపు మలయుదుం బలకెఱుక. 208

- క. చెలియలనిచూడఁ గినిసిన, దలఁ గోయుదుఁ బతికి సమదముగానిది య
వ్యలకేల హితులకేటికి, లలనామణి యిది మొదలై లఁగు నీయాజ్ఞక. 209
- వ. అని భయంబుఁ బుట్టించి కృతసత్కారుండై చోరుండు సార్థ వామఁ వీడ్కొని చని
యె నాసమయంబున. 210
- సీ. రాజాస్యముఖతామరసవాసవల గ్రుక్క నానుముక్కునబంటి యైనదనుక
ధరపయోధరసుధాధరరసంబునఁ జొక్కుఁ బంచబాణపిపాస పాయుదనుకఁ
జంచలేక్షిణున స్తవగురువృక్షముల నలముహస్తగ్లాని నొఁగుదనుక
నాతిగాధాలింగనమునఁ దెప్పలఁదేలు బొంది తాపము శాంతిఁ బొందుదనుకఁ
తే బ్రాహ్మ ముడిబోయి కసరింకఁ బాతీయుండు, పంటిచాట్టున సెఱవేరుపడినయొడలి
పరుసు సెట్టన బీదచే పడినపగిడిఁ, గుఱుగుబైతలవయ పెల్లఁ గొల్లలాడె. 211
- సీ. ఉదయవేళకుమున్నె నిగురమేల్క నివచ్చి ప్రాణవల్లభుపదాబ్జములవ్రాలు
వ్రాలి నిర్మలతీతజ్వలనతప్తసువర్ణకలశోదకంబుఁ జలకమార్పు
జలకమార్చి సపర్యశరవరీకాతపోత్తాలచేలంబులఁ దాల్చునిచ్చు
నిచ్చి పాచ్చుమలేక హేమపాత్రంబున నిష్టాన్నముల భుజియింపఁదెట్టుఁ
తే. బరిమళముఁ బూయుఁ గపురంబుసురటి విసరుఁ
బూవుదండలఁ జాట్టుఁ దాంబూల మిచ్చు
బడక సవరించుఁ జిటిపొటినడుగులూత్తు
నలముఁ గొఁగిట నాతివోరాతిభీతి. 212
- ఉ. ఏరికినైనఁ జోరుండు సుహృత్తముఁడె యతఁడేలనేసన
త్కారము సార్థ వామనకుఁ గన్గొన నిచ్చిరజీవితావళి
నారికి ముఖ్యమంత్రియగు నైనను నీతిపరుండు గాన నే
తీరుననైన నిట్టిసుమతిప్రవరం డకుభిం బొనర్చునే. 213
- క. అని దీప్తాక్షుండు చెప్పిన, విని యరిమర్దనుఁడు నీతివిభవవిలాసుక
విసుతాసునక్రనాసుం, గనుఁగొనుటయు నతఁడు కాకికప్రభుమొగమై. 214
- క. కంటకులు రిపులు దమలో, నొంటకపురిఁబాసి యూర నొకఁడై వినుమి
ట్టంటిఁ గృశియింపుచుండుట, గంటనిశోభనముగాదె క్షీతిపా నీకుకా. 215
- ఉ. ఈతఁడు మేఘవర్షనకు నిట్టము గల్గినవాఁడు సత్కిర్యా
నీవుఁడు రాజకార్యపరినిష్ఠితుఁ డీతఁడు లేమి లేమిను
మూతని కూర్చితై కవిజయస్థితి నీ కిరఁ డున్నిఁజేసి వి
ఖ్యాతిపొందు కత్తుబలహైన్యము నీకు కుభంబు గాదాకా. 216

- క. వైరులు రాయుట హితము, తాకమునక యనువులిచ్చె దస్కరుడు లఘు
క్షీరమహాగోద్వితయము, రాశాపున గృహికి బ్రహ్మరాక్షసుఁ డిచ్చెన్. 217
- క. అవనిని యరిమర్దనుఁ డా, నవ మలరంగ వక్రనాసునకు నిట్లును ది
గ్వినుత నయప్రథ యక్కథ, వినవేడుక యయ్యెఁ బలుపనే నా కనుడున్. 218
- ఎ. వక్ర నాసుం డిట్లునిచెప్పం దొడంగె. 219
- చ. కృతవిదధీశ చెప్పెదఁ బరిగ్రహలబ్ధము భూరిదుగ్ధగో
ద్వితయము పొల్పు శొకక్. జగతీసురు లోఁగిల దానివంచనా
మతి నొకటన్ హరించుటకు మందచరుం డనుతస్కరుం డతి
ప్రతివకాలకూటరుచిబంధు మైనయమాన నీకటిన్. 220
- క. నె ప్పెఱుంగక చనఁగానల, చొప్పున నొక బ్రహ్మరాక్షసుం డెరుగును నా
దెప్పరపుష్టుచ్చు నచ్చొచ్చ, దప్పక వీక్షించి యదృఢిధ్వనిఁ బలికెన్. 221
- క. ఓరీ యిటులూ తెడునీ, దారుణిశి నెందుఁబోయెదవు చెప్పుమా దు
ర్వారత్వర ననుబయు నల, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కిట్లనియెన్. 222
- క. జయసిద్ధి ముగ్ధరామరు, నయనంబునఁ గలదు గోద్వయము దాని నతి
ప్రియతిం గొని చనునాతఁడ, నయిపోయెద నొంటి నిష్ఠహాత్రమునన్. 223
- ఉ. కంచెనదా మచాయకొఱ కచ్చులమేళము లక్షగోళము
ల్లంచెనమరునోరుచనిగొ మ్మలదండులుపండు లిట్టిరూ
పెందును జెప్పఁ జూప నరు దెవ్వఁడవిని వేడినం దరా
స్కందకి బ్రహ్మరాక్షసుఁడు సత్యపురస్కరభూషణున్. 224
- క. ఈనిక నిట నేవిప్రుని, భేనువులం ద్రాట నీవు దివియుటకై చో
రానేఁ డరిగెద నతి నిన, తానకమునఁ జంపఁబోయెద న్బలలాశిన్. 225
- క. నావిని చోరకుఁ డంతం, బోవక యనునిన్నిశీధమునఁ గ్రోధమునన్
భూవిబుధుఁ జంపఁబోయెదొ, శో వాఁ డెటువంటినేర మొనరించెనొకో. 226
- క. కారణముఁ బెలుపుమన నల, చోరకునకు బ్రహ్మరాక్షసుండను రజనీ
చారపూయనమంత్రిక, శారూఢుఁడు గాఁడె యరయ నవ్విప్రుండున్. 227
- చ. జరకకపిత్థరంగములు సాలిలంబు లగాధనింబతో
టరములు మఱిమానితొఱట ల్పెనురావులతొఱులు న్నహా
నిరవిధితిం త్రిణీమహిజనిర్యధనంబులు తొంగిచూడరా
దరనిన బ్రహ్మరాక్షసుల కధరణీసురుచేతిరాయడిన్. 228
- క. మెఱుమెఱసి యధరాధురు, బటిహరప్పం బోవరాదు బ్రహ్మవైనన్

- మొఱిగి నిదురించుచో నిది, తటి యగుటం జంపఁబోయెదం బదమచుచున్, 229
- ఎ. ఇరువురు చని యవ్వప్రగృహంబు ప్రవేశించి రందు బ్రహ్మరాక్షసుండు ప్రతి
భోధి కిట్లనియె. 230
- క. తొలుదొలుత నరిగి విప్రుని, బొలుపారం జంపి కడకుఁ బోయెద నాలోఁ
దలఁకక నీ వరిగి నిరాశులన్పుట్టిం బగుల నాఁచికొనిపా మ్మొకటన్. 231
- క. తీరిదియని చెప్పినవిని, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కను నీద
ర్పారంభ మెఱిగిరేని మ, హరభసు పుట్టు నీగృహంబున నికటా. 232
- క. ఈనెఱి నలికిడిపుట్టిన, భేనువులను మ్రచ్చిలింపఁ దీఱునె నాపూఁ
పైనతరువాత దూసు, గా నరిగినమీఁదఁ జంపు కాదన విప్రున్. 233
- ఉ. నావిని బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నన్నిటులాడఁగ నెంతవాడె నీ
లేవడి నిన్ను వేడె నవులేకిలిగం మోఁదొల్ల నిధరా
దేవునిఁ జంపెదం గనలు దీఱఁగనం చడరంగి దొంగయ్యం
బోవను పోకు మం చలనిభూరితరధ్వని నడ్డగించినన్. 234
- ఎ. అక్కలకలంబు విని బ్రహ్మణుండు మేల్కనియె నప్పు డతనికి విశ్వాసంబుఁ బు
ట్టింపందలంచి 235
- క. మును బ్రహ్మరాక్షసుం డిట్లను ననఘా తావకీన మగుగోద్యయమున్
గొన నున్నత్రాపదీపితుఁ, డని చోరునిఁ జూపె నిజకరాంగుళికోటిన్. 236
- క. చోరుండును బటురౌద్రా, కారుండై నినువధింపఁ గా నదయ్యండై
చేరనస్త్రియం డితఁడని, యాగాతుసుఁ జూపె భూసురాధ్యక్షునిన్. 237
- క. శేరముఁ దప్పించుకొనిం, జోరుండును బ్రహ్మరాక్షసుండును దనతో
నీయాపునఁ జెప్పినముఖ, సారసరిపుమీఁద హాసచంద్రిక మెఱుమన్. 238
- క. ధరణీసురుఁ డిట్లను మీ, రిరువురు పరమాత్మ లనఘు లిందెవ్వరిపైఁ
గెరలెదము చనుఁడు గాఢ, త్వరఁ గ్రమ్మఱ మీరు మీనివాసంబులకున్. 239
- క. దీవింపవలెవ దవనీ, దేవత లామోదవనధిఁ దేలివ కాపం
దీనిలవ దలఘునంతా, పావలచేతిక్కు లన్మహానుహులయినన్. 240
- ఎ. బ్రహ్మణశ్వేయంబులేక బ్రతుకుం డని వీడ్కొలిపినం బోయి రాచోర బ్రహ్మరాక్షస
వివాదంబు జనునీధికింబోలె మేఘవర్ష చిరజీవి సంవాదంబు నీకు నిస్తులకల్యా
ణంబుఁ జేయునని విన్నవించి వక్రనాసుండు వెండియె. 241
- నీ. తనమేనికంపలు దఱిగి డేఁగకు మేఁపి ఖగముఁ గావఁడె కిలిక్కివరుండు
గరుడుని కాహరకఃకమి నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘవాహుండు

నిజశక్తద్రోహి నిర్దయాత్మః గిరాతు మనుషః డే విర్లిర్తమేత్రిపత్రి
శత్రుసోదరువిభీషణు సమద్భిషణు రక్షింపఁడే తొల్లి రాసువుండు
నీ సకలదిక్కామిరికుచ స్తబకములకుఁ, దారహారకలాపమై తద్యశంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది నిత్య మగుదుఁగంటె శరణార్థి మనుచుటకంటె శుభము.

నీ అని వక్ర నాసుఁ డిట్లాడుమాటలు విని గుండఱ వేర్వే నడుగుబుద్ధి
నపుడు దివాభీతచ్యపతివికారికన్ధనిఁ జూచి తోచిన ట్లనఘ నీవు
పోలినతెఱఁగుఁ జెప్పగుగాక యనునంత నెడసాచ్చి కత్తాక్షుఁ డిట్లునియె
నేకాశ్రయ మెఱుంగును రిందఱు పలుగుఁత లఱచెద రవివేళి పగుటఁజేసి
నే. మంత్రులకు నైజములు మృగుమధురభజితంబి యుభాగ్ధికిరించి వాయుసముఁదెంచి
యేలచెడిపోయెదవు నేన నేలచెడిచె, దహితు నిర్జింభ వాబుద్ధి నాదరింపు 243

క నేరము ప్రత్యక్షుండై, చేరువ నందంగ సంతసిల్లి సశారణ
దార న్నాధూత్తుల రథ, కారుఁడు శిరసావహించుకథ యిదియయ్యెన్. 244

క అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, యన నాలోకించి యోనయాశ్చల యిదియె
ట్లనురాగంబునఁ జెప్పుమా, వినియెద నన నతఁ డులూకవిధునకు నరియెన్. 245

క సేరదేశంబున రథ, కారప్రచుదానుతల్లి గల దవ్యికచాం
భోరుమానుభి యుపజాతి, దారన్యసంబులకు వల్లెత్తె మెఱయున్. 246

క జారుకొంగుల్ల త్రిడి యసభ్యులచేరువంబు మన్నన
ప్రేరితకోటి కేడుగడ పెన్నిధి గాముకూతికిం బర
ద్యౌగులపట్టుకొమ్మ యుపబల్లకసంపదపాంథులందమం
దారము పల్లవాంగణనిధానము దానివిలాస మారయెన్. 247

క. క్రొవ్వి నచన్నదోయికులుకు న్నునుబయ్యెదఁ దెల్పఁజూచిన
స్రవ్వనఁ బగ్వమాపులదరు లైదరం బటుపాంథమర్తముల్
ద్రవ్య మెఱుంగుమేనిచెఱంగం బెడఁజేయకమాడఁ గోడెకాం
ద్రువ్యికులూఱ నూర మెఱయు న్రథకారపథూటి నీటునన్. 248

చ. మెఱుంగులఁ గ్రుమ్మరించుకనుమించులు త్రొక్కనివోట్లు ద్రొక్కఁ గి
క్కిటిసినిగుబ్బచన్ను లెడయాక విరోధులజోక నొండొక
ల్లొలును నితంబలింబమున నొక్కొకయించుక జాఱఁగట్టుఁగ
ట్టొలుపు ఘటింప నేగునలయుగ్గలి మారుపుటేటిసిటికిన్. 249

క అన్యత్తిస్తవి రూపలక్ష్మీ కనువిందై యుండ నిర్దోహమా
హనేశక్షుభితుండు గానినగుఁ డిష్టహాశసంచారని

- ద్రాక్షముఖము లేనివాడు గృహకాంతాకాంతసంతానది
స్తానైరాగ్యవకుండు గానిజనుఁ డెన్నఁ జేడు లేఁ డొక్కఁడుకా. 250
- సీ పలుమెఱుంగులు మోవి పై వడింపఁగఁ గేరి నవ్వు నొక్కొకసారి అవ్వనవ్వు
జారకర్ణగ్గాని చేరి నారజముగా బలుకు నొక్కొక సారిపచ్చిపలుకు
ముఖదృష్టియువమర్చములు గ్రుచ్చి పారంగఁజూచుకొక్కొకసారి చుఱుకుఁజూపు
గిలుకుమెట్టెలఱుకు బెళుకుసంపాదింప నడుచు నొక్కొకసారి బెడఁగువడుపు
తే పదమగా జాజాచేసినపసిఁడితేపు, పోల్కిఁ జూపట్టు దూతికపోలతలము
తమ్మరస మంటఁగఱుచుప్రాయంపుకలిమి,మురియు నొకసారి పడ్లంగి మోహనాంగి.
- సీ ఏతెంతుననియు పొక్కిడిపోయి మత్తాళిచూడ నాకట తొంగిచూడవయితి
చేనేత నపుడ యచ్చికఁబుచ్చికపుమాటలాడ నాతో మాటలాడవయితి
కన్నావిరుదులఁ జొక్కించి తింతియముద్దుగుమ్మగుబ్బలతోమ్మ గుమ్మవయితి
నను నేకతమున రమ్మని యొప్పి రప్పించి తెఱవ యేటికిఁ దల్పఁ బెఱవవయితి
- తే. నీనుఁ జుర్రానతుండ వైతి నేత్రజితచ కోరనన్నిచ్చులో నేలకోరవయితి
నందు రాత్త ప్రపంచకు లైనజారు, లెగరుతాఁకైన నన్వాడవది నెఁగూర్చి. 252
- తే పరుపటంకకుఠారసంభరణకరణ, జనితతాపరసక్లాంతకాంతికాంత
హస్తములఁ దేర్చుకొక్కొక్క యువసమున, శైలిశైలైఃపజయిన దానిచన్నదోయి
క కై నేనిలిడ్డపాపల,నో సందడిలేమి నొడలు నొడలుం బిఱుఁదిం
తేసికుంచులు మెఱయఁ,గా నుందరి పోతబొమ్మగతిఁ జూపట్టుకా 254
- క. చెలిచెలుపు తెరువు నెసగుం, బలె నానాపథికభోగపాత్రంబై వ
ర్తిలుచుండ దానిచెడుపోకలు చెలిసెం బతికిఁ గొంతకాలుంబునకుకా. 255
- క. తెలిసి యొక నాఁడు నాఁడా, లలనాతిలకంబు తలతలం బట్టుకొనకా
వలయునని తలచి వెంగలి, కలికిం బరికించి నిర్వికారతఁ బలికకా. 256
- క ఏలినయీకేరళనర,పాలుఁడు నా కానతిచ్చెఁ బయనము చాఁకా
గాలవిళంబన మోమహి, శాలిం దెప్పు సంబళముఁ గంబళముకా 257
- క. వేఱూరికిఁ జని యిట కై,దాఱుదినంబులకు పత్తు నద్దినపము లా
ఱుఱుఱుగుమీ నీసంగతి, జాఱుట నాకనినయోష సంతోషమునకా. 258
- సీ. చివురువాతెర అచ్చనే ముఁబో వేఱూరి యొసపరి గానిపల్లొత్తుకెంపు
తమిగుబ్బచంటిపాళెముడిగ్గఁబో వింతగుమ్మచిమ్మటచేలిగోరి తాఁకు
మోముదామరతొలి ముదమంనుఁబో త్రొత్తబొజుగుకమురిదుక్క బొట్టుతేటి
చిన్నారిమేనవానింనుఁబో పొఱుగింటికిలికిమట్టము తొమ్మకమ్మపూత

- తే. తనచోకాటపుఁ జెక్కుటద్దములఁ బ్రతిఫలించుఁబో మాటుమగనిక్రొమ్మించుమాపు
ప్రాతపోరాట మొంహూరఁ బఱచెననుచుఁ బొంగె లాఘ్యసీమ వక్షంగిలేడు. 259
- క. తలపేనుపంటిసందిది, పులుకాలనుముల్లు వస్త్రమున యూకకటి
సలితీఁటపాదరక్ష, శిలవోలెం బ్రాతమగఁడు చే తెన్వీకిక. 260
- ఆ. నెరసుతోడఁబోలె నేత్రంబు దుర్భర, వ్యాధితోడఁ బాసి యంగకంబు
కాలతి నుల్లసిల్లుగతి వీనిఁబాసి యిచ్చామహాపవృత్త నగుచు నేను. 261
- క. అనిమూఁపులు మూఁదై లా,లనరథకాయనకు సంబళము గంబళ మి
చ్చి నిలిచి కుశా నార్తి గడ,ల్కా న నప్పుడనిలిచి పేయకొని పతికనియెక. 262
- ఉ. నిక్కువ మూరికేగెదవె నీకు దయాహితాత్ముఁ డైనరా
జెక్కడఁగల్గె నిన్ను నొకయింతుకనే పెడఁబాసి యుండలే
నిక్కడ నేను మీపిఱుఁద నిప్పుడనచ్చెదఁ దోడుకొంచుఁబా
మ్మక్కఱిదీ నాహృదయ మక్కిట నీవళమాపెఱుంగవే. 263
- క. నిమిషము దివసంబై దివసము నెలయై మాసకంబు సంవత్సరమై
సమయగమై చింతించెద, రమణా శుద్ధి యుగ రాహిత్యమునక. 264
- ఉ. ఈచెలు పికళావిభవ మీగుణ మీకమనీయవిగ్రహం
బీచతురత్వ మీగరిమ మేమగవారికి లేదు చూచితం
జూచితఁ బ్రాణనాథ నిరుఁ జూచినకన్నుల కాలశాతనా
రారుఁడుఁ బట్టఁడీవు మగరాజపు రాజపు నిక్క మింతయుక. 265
- ఉ. కేవలసాధనంబు లిరుగేల ఎహించి నటించునప్పుచో
భావజానట్ల యుక్కుటులిబాడిసయుం గొని నీవు మామకీ
నానసధంబున నైలఁగ నచ్చరచాడ్పునఁ గన్నులార్ప కిం
పాపహిలంగఁ జూతు దరహాసపరిస్థురితాన నాబ్జనై. 266
- క. విశిఁగలమాణిక్యము పు, త్తడితోడం గూర్చినట్లు తనతో నినుసాం
పవరం గూర్చిన బ్రహ్మకుఁ, దళయక చేమై త్తి మొక్కుదమె ప్రాణేశ. 267
- క. తనవీనఁ జత్తు న్వడి నిక్కడి కెత్తెపునుచు ముచ్చగన్మీరొలుకక
బుడిబుడియేడ్పులతో నవ్వెడమాయలప్రోవు మగనివీడ్కొల్పుటయుక. 268
- ఉ. వంచనఁజేసి నాఁడు తలనాకిలి వెల్వడి పోయిపోయి య
స్తాచలకుంజకోటరమునం దినుఁ డేగినఁ డన్నులెట్టి యా
ముంచినచీకటి న్నసలి ముచ్చువలెం జొరఁబాటి యింటిలో
మంచముక్రిందఁ దూఱుకొని మానముఁ గైకొనియుండె నంతటక. 269

- ఆ. జాములాడి మేళఁ గలపంబు నలఁచి యచ్చెలువచలువ వలిపెచీరఁగట్టి
ముడిది కుడిది లేది విడియంబునీయును, మొదలియామయున యద నెటింగి.
- ఉ. అతెలిగంటిగంటి నెరపై నవిధుం డరిగె నిర్వరకుళ
ప్రీతి రమింపనమ్ము నిటఁ బిల్వము నీవనితోస దూతి యా
శరిరఁ బోయి చీరనగరీప్రతిరథ్యముఁగల గొనర్చి సుం
జాతకుతూహలం డగుచు జారుఁడు దత్తదనంబుఁ జేరఁగెన్. 271
- ఆ. తోట్లమా ముగ్గుగొంగడిఁబటిచిన, మంచమునకుఁ గ్రొత్తిమగనిఁ గొనుచు
కులుకురడల నరిగి హయ్యంఁడె దానిక్రిం, దింటిమగఁడు డాగుటెఱుఁగలేక 272
- చ. ప్రవిభుటితామరూపదృఢంఁ మమంధరమోదకృదధా
రగులు కటికపోలముకుర స్తనదృష్టినఖిక్షతంబు కై
తనపరిహాసభాషితమతాంతిచపేటమహాస్తలజ్ఞమ
ప్రసాపకూహ ముల్లసితె సంగను మిద్దఱకు నిర్మాంశ్యమై. 273
- కి. సాధీయాకృతధారా, సాధాగణకరభిరనిపాతనఖంబుల్
సాధింపఁగ రతివాగా, యోగసాధనము" య్యో యింపయెఱువలకున్. 274
- క. ఆనతి యుపపతియును నిజ, ఆనతి జెల్లరేగి యట్లవారణగాఢో
ల్లననమునఁ జనఁగ గునీకెల, నన నచ్చెలికాలు మగని వెన్నొలుముట యున్ 275
- క. దిటచెడక యధర్మప్రీ, కటిమదిలో నిచ్చయించె గనలన నీచీఁ
కటి నెక్కటి నిక్కడికం, కటిక్రిందియిచ్చె గట్టిగా మగఁ డనుచున్. 276
- కి. గతిప్రీతి బొంది యయ్యుక, పతి నాతిం జూచి పలికె బద్ధముభీన
పతిత్రానో నాతిత్రో, మతిఁ దలఁపఁగ నీకు వ్రీ శతమం బెఱువో. 277
- క. నోరార్పక నిక్కము జెప్తుమా గామా ప్రేమ ననిన వది వానిదెసక
గూరిమిఁ గలిగియు నలరథ, కారిమనోరంజకంబుగా నిట్లనియెన్. 278
- మ. *పతికందర్పరూప్యకలికిఁ దలంప న్నాత్మిగోచ్ఛారణ
ప్రీతి ముంగొండుపనింపిగాదె బుది నాతిం ప్రతిఁ చేనింపఁగా
కతివారాగతుఁడై విక్తి దొఱుఁగంగాఁ జేరుజారుండు నీ
సతిమేదెప్పుకు వానితోడిరతి నిస్సారంబు రాజాస్యకున్. 279
- క. ఇదిదేహిమాల యేలా, పదిరెమ నిమ నీవెఱుంగవా నారమణుం
డుదధివిజుపడియ మీ, ల్లది నే ననసున్నఁ బెలియదా నీమదికిన్. 280
- క. తోఁతవినుపంటిమానినీ, త్రోఁతికి నామగనిఁ జేరుకొనఁ జక్కెరకున్

* ప్రతిప్రాణేశకూనాస్యకలికి ననిపాతాంతరము.

- జేరికిఁ గలవాని సుమీ, కాతాశముగాదు నీకు ఘనఁ దాతనికొ. 281
- ఉ. ఒంపనశీల వామనియొద్ద రమింతుట యింద్రభోగమై
యందునయో యనుంగువిభుఁ డూరికిఁ బోవుటెఱింగి యెంటి ని
ట్లుండఁగ వచ్చి పట్టికొని యోరిదురాత్మక సిగ్గునొంటి వీ.
వెండయుఁబోలె వేడి ఘటియింపదె నాకిటుసెంటిహరిమికో. 282
- ఉ. రాచపను ల్వహించి వలరాచకుమారునివంటిదేవుఁ డ
యోత్ర చని కాళ్ళతో నరిగె నూకి నెప్పడు వచ్చువాఁడు లే
లే చవిగావు కండ్లు పెరింపుచు నున్నవి ప్రాణవల్లభుం
జూచినదాఁక యెట్లునిలుచుం దనునెట్లు సహించియుండుగొకో. 283
- శా. కాయం బెక్కడనుండెనేమి పనితొందర్యుఁ బ్రాణేశ్వరుం
బాయంబాలవు ప్రాణము ల్పవసురుబ్బొలూళ్ళుగాఁ జేయుటకో
దాయ న్వచ్చుఁగదా పయోధరము లంటం గొఁగిటంజేర్చి యా
చాయం బైకొని చెక్కినొక్కరతిరాత్రులఁ దెలింపుగో. 284
- చ. అగునగు దైనిమాలిదితనంచు విశ్వాంశస్యత్తి నివ్వధి
నొంగఁయనిమాటలం జెప్పు నూడకు వైచినదానఁగాను నా
మగనికి నిన్నుపంటికొఱమాలినమానుసులిడె *ధర్మతోఁ
దగి యెడఁద్రెవ్వకం బ్రదికితే మని యొకునై సుఖింకెదకో. 285
- చ. అనుతనుమగ్ధభాషితము లారథకాయఁడు నాదనంబు గా
విని యిది నాయెడం బ్రాణువిశ్రుతయో నటుగాకయుండినకో
నను ననుకూలుఁడంచు నుపనాగునితోడ శతాననంబుల
నివ్వనుతి యొనర్చునే పరిధివింపక చంపక కాతు మెచ్చితోకో. 286
- ఉ. ఏను బ్రవాసినో టెఱింగి యింతట నంతట నాకుమా తెవి
రేని దెఱింగి కన్గొని చలింపక వీడిలుసొచ్చి యుద్ధతుం
డై నిలువోవలేక కదియంబడెఁ గూఁతలు రోతెలంచు ల
జ్ఞానిధిగాన మెత్తెబడి నాధ్వ రతిసితి నూరకుండెడుకో. 287
- శా. చిక్కిరి వీనిచేత రొదసేయుట సిగ్గులచేటు పొంగులం
జొక్కక వేగ నిల్యెడలఁ జూడఁడు మచ్చలఁ దీర్చుకన్న నీఁ
డుక్కున నేమిసేయునో భయోదయ మయ్యెడునంచు నోడి యీ
చక్కరముద్దుగుచ్చ సరసప్రేమభామల నింపానచ్చెడుకో. 288

* ధర్మకుం దగి యెడఁద్రెవ్వకం బ్రదుక దే యని పాఠాంతరము.

- క. అతివా నారతిలో నీ, పతిరతిలో నిష్టమెద్దిపలుకం దగునం
చిరఁ డడిగిన హితరూపా, నివృతుఁడని నన్నబల పొగడె వీనిం దెగఁడె. 289
- ఉ. పంచన యిష్ట శ్రీకులనవంకజనించె జనిందుఁగాక యీ
చంచలశ్రేత్ర నాయుడఁ బ్రసన్నమనోరథ దీనిమాటలకొ
గాంచితి మోదమంచు రథకారుఁడు వేగ సహారదారతో
మందము నెత్తికత్తుకొని మంజుగతిం జని వాడవాడకుకొ. 290
- ఉ. నాశోని యెంతకాంత యెటునింటిసతివ్రత యెంతయు త్తమ
శ్లోకవివేకరాశి యనుమం బ్రియ నెన్నుచు హస్తతాళమా
నైకలఘుప్రచారగతి నాడె బ్రహ్మవిలాసనస్త్రులై
మాఁకలుగట్టి నాగరికముఖులు; తన్నరికించి నవ్వగకొ. 291
- వ. ఇచ్చరిల్లింబు సాపూర్ణం డగుచిరంజీవిం జేపట్టిన నీ కుదాహరణం బగు నని
రక్తాక్షుండు నెప్పిన నప్పలుకు లాదరింపక నులూకెశ్వయం దూరమండె వంతి నయ్య
భిప్రాయ మారసి. 292
- క. తనకు నులూక త్రాసము, మనుగడ కుపహతియునబహుమానత్వము లే
దని తెలిసి తెలివిఁ గలయా, ననమునఁ జిరజీవి ఘోరకాళుని కనియొకొ. 293
- క. నీరిపుచే నూరక యవ, ధీరాఁ గాంచితి జగద్విదితమతి నయ్యుకొ
గ్రూర్గాని కామాతిగ దను, ధారణ మిఁకజాలు వేల్చెదం బ్రాణంబుల్. 294
- క. నానిని రక్తాక్షుండు చిర, జీవిం బరికించి చచ్చి చేసెనుపనియే
మివినిరపుట్టఁ జెపుమా, నీవనుటయు నాతఁ డాతనికి నిట్లనియొకొ. 295
- క. ఈకాయ మనలముఖమనఁ, బోకార్చి యులూకయోనిఁ బుట్టి బలిమిమైఁ
గాకముల గర్వతేజా, స్తోకములం ద్రుంతు మనసుతుందుడుకాఱకొ. 296
- వ. అనిన విని రక్తాక్షుండు. 297
- క. లోకదృశుఘనసనిారను, హాకుఁగరంబులనిరింతు నని కాదాపూ
ర్యాకృతికి వచ్చె నొక్కతె, కాకి నీకే కాకిత్యము గల్గకొ. 298
- క. అనురక్తాక్షునిఁ గనుఁగొని, ఘనుఁ డచ్చిరజీవి వలిక గాఢప్రజ్ఞా
ధన వినఁగోరితి నిక్కఱ, యనురక్తిం జెప్పుమనిన నతఁ డిట్లనియొకొ. 299
- నీ. పైటభూహితపదాంగదమాక్షిచ్ఛాను విధిమండలసమన్వితమరాలి
మారామితుకుటమందారమాలికి విమలస్మృష్టభేనుక్షరశ్రీరధార
సాధుజీవంజీవచంద్రికసగరజస్ఫాటికస్వర్గసోపానపంక్తి
దింతబోవి త్రిసంచితిధీఃభక్తి వారాశిపూడయకదూరవర్చ

- తే. పరుషవాసిష్ఠశాపసంప్రాప్త్యమాణ, మిత్రసహపుత్ర, గీర్వాణశత్రువేష
సముదితక్లాంతిహృతిసమ్మగమృతపుష్టి, గంగ పాగడంగ నెగడు భంగ త్తిరంగ 300
- సీ తిజ్జలంబుల నొక్కతపసి యాస్వాదింప శయపుటం బల్లనఁ జాఁపువోటఁ
దటకుటానిలనబద్విటపకాండనిష్ణఘనగృహచంచునిర్దిత యగుచు
మాషికపడియె నమ్మని దానినిజతపోషహిమ నొక్క మనోజ్ఞ మహిళఁజేసి
కన్నకూతునకంటెఁ గడుగారివంబునఁ బోషింప నొకకొన్నిపూటలకును
- ఆ గుణులుగూడె మేను మెఱుఁగెక్కఁ బాలిండ్లు, బయలు మెఱుఁపఁబిఱుఁచుబలసేనఁబలు
ముఱిప మెఱిఁగె సిగ్గు మోమున నివురొత్తె, దోయజాన్య కర్మఁ బ్రాయమైన.
- కి. కలితరుచిమించుచున, ఫలముంబల్లె నూఁగునూఁగుఁబ్రాయము చెలిపై
నిలువం గని మని మనుషీ, వఱనని తలపోసె నధికవాత్స్యమునకొ. 302
- కి. ప్రతినూతనర్తుచేళా, స్వీత యెవ్వతె యన్వహుటి వృలి యగు న్ద
త్సితిపాణిగ్రహణముఁగా, మతిఁ దఁచురు ముమతుల నభిమతిమై యునికికొ. 303
- ఎ ఇంతకుమున్ను వివాహంబు సేయలేనైతి నిచ్చిపుచ్చుకొనువారికిఁ గులధనాది గౌర
వంబులు సదృశంబులునయిన ననురాంబు పెరుగు సూర్యోపనాదులు పరిస్పరాను
రూపంబు లయియుండిన సతిపతులకుఁ ప్రేమాంశరంబులు వృద్ధిబొందుఁ గావున
నివ్వనజగంధి మహామహాపుంసగు సూర్యదేవునకుం బరిణామంబు సేపద నని య
మ్మని తిప్రధాము నాకిర్పించి. 304
- సీ తననోరఁ బేరుగ్రచ్చినవారి కారోగ్య మిచ్చువాఁ డఘములవచ్చువాఁడు
పరరాజసంబాధ విరియుచ క్రముల రక్షించువాఁ డిఱులకిక్షించువాఁడు
వేదాంత శుద్ధాంతి వీధుల నోలగంబుండువాఁ డాపద ల్పండువాఁడు
ద్రుమంబేహ సందోహంబు నెలగోలు తరమువాఁడు మరారితరమువాఁడు
- తే సుప్రదోషవచస్థితిజలదరించు, ననినిజనులకు దృష్టిపాటనము నిచ్చి
మించువాఁ డెల్లదిశల దీపించువాఁడు, సారసాపుండు మునికి సాక్షాత్కరించె.
- చ మని యలతీ ప్రధాముని సముజ్జ్వలధామునిఁ బూజసేసి యి
ట్లను దినసాధ యిక్కిలసలయాధర పెంపుడుబిడ్డ నాకు నీ
కన ముముహూర్తవేళ పరియింపుము నీకిదె యిత్తునన్న న
వ్వనరుహబాంధవుండు శ్రుతవంతుఁ బ్రశాంతునిఁ జూచి యిట్లునకొ. 305
- తే. అనఘ నాకన్నఁ బగ్గనన్యఁ డధికుఁడనై, సంచకంబున నను నిరోధించుఁగాన
నమ్మహాత్మున కీకన్య నభిలమాన్యఁ, బరిణయము సేయు మదినికుఁ బరమశుద్ధము.
- కి. అనిచెప్పి తపనఁ డరిగివ, ననఘుం బగ్గనన్య నంత నాకిర్పింపకొ
జనుదెంచి నిలిచె నతఁ డెమ్మని యన్వేయినకు నెయ్యమున నిట్లనియొకొ. 306

- క. కన్య హృదయత్రాణున, వ్రాన్య ననన్య న్యరింపుమా యిచ్చితి నీ
ధన్యత్వ మమర నవఁ బ్రదన్యం డిట్లనియె మానిజనమాన్యనకున్. 309
- క. మరుడభివాదిదూషిత్రేయం, దరలుదు నాకిన్మఘనుఁ డతం డాయన కి
త్తరగఁగి నిచ్చి సంయమి, పర పెండ్లి యునర్చు మనుచు వాఁడుం బోయెన్. 310
- క. పనమానుఁ గ్రోహితరై, పనమానుఁ దలంబుఁ దపసిచాలిక నతఁ డా
న్యజపము లమరనిచ్చిన, వివిధాతిధ్యముల గాఁవింపుమఁ బలికెన్. 311
- చ. శుచితనభాయితాభిలపుశోపననాపననాసురాసుర
ప్రచయములందు నీసవతు రాఁ డొకఁ డిష్టజనప్రసన్నతా
రుచుల నెఱొ తెలింగి గుణరూపయోనయధన్యఁ గన్య నీ
కచలనునీష నిచ్చెద సదాద్యతిఁ గన్ము వివాహ మీవనెన్. 312
- చ. నరుల సుర ల్భవాదృశులు నన్ను మహాబలుఁడెం ద్రు సత్కృ
పగరమేష్టిశైలము లపాఁబలంబులు నే నెఱుంగునుం
బరు లనమన్న నేమి కనుపట్టిన పట్టిధరాధిధర్త కా
దరమున నిత్తుఁగాకిని సదాగతి నెప్పి యభేచ్చ నేగినెన్. 313
- క. ధరములఁ దలఁకుటితపయో, ధరములఁ గంగీశముఖరదైనికవిద్యా
ధరముల శ్రీగరుడసుధా, ధరములఁ దలఁబుముఁ బర్యతియ లేతెంచెన్ 314
- క. ముని యధ్ధరిణీధరములఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె నాత్మికన్య ననన్యక
జనలోకమాన్య నిచ్చెద, గొనకొని యొండొకఁడు పుచ్చుకొనుఁ డింపెనెగన్. 315
- చ. అతిశుభలగ్న మీసమయ మున్న నమస్కృతు లాచరించి ఎ
ర్వతిములు నల్కె నేఁ డబలవంతులమందురు పాదజిహ్వ
కృతులము మమ్మ లెక్కఁగొన వెల్కలు వానికి నిమ్మ నిర్మల
స్మితభవదీప్తిప్రీతి కనివారణ లేకని చెప్పినపోయినెన్. 316
- క. ఎలుకలఁ బిలిచి మహాముని, కులవల్లభుఁ డనియె నిత్తుఁ గూఁతు న్నోదం
బాలయ పెరియింపుఁ డొకఁడని, పలికిన నవి కిరము వెఱుగుపడి యిట్లనియెన్. 317
- క. ఎలుకలకు మనుజునకులకుఁ, గలయిక లేట్లనిన మాని కమనీయతపో
బలమునఁ గ్రమ్మఁ గూఁతురు, నలుకంఁగాఁ జేసి యొకటికిచ్చెం బుచ్చెన్. 318
- చ. అట్లుగుటఁ గాక విగురకు ఘోరజన్మ మెట్లుగల్గవని కిరడం బాడి యధిక్షేపించు
రక్తాక్షుని వారించి యిరువద్ద నుండు ప్రసాదపురస్కరదృష్టిఁ జరజీవి నాలోకించి.
- ఉ. క్రూరతరాచలోకములు ఘోరము లాదృతి నీకు నీప్సితా
హరము లిచ్చు నిర్భయుఁడైతై ధరణీరుహదుర్బోధరా

- గారములం జరింపుదు ముఖసితి నుండు కొఱంతలేక యో
భూరివివేక యందుఁ గడిపోనినిధి క్తి బహుకరించినకా. 320
- న కృతకృత్యుండ నయితివని ధైర్యవిజితరహితలానగ్రత ప్రచారంబున దుర్గ బాహ్య
భ్యంతరంబులు బ్రవర్తించి యన్నియుం గనుంగొని శరీరవ్యవస్థలంబు చింత
దోరలకుండ నుండుంబుల గలసి మెలసి పక్షంబులు వ్యవహారదక్షంబు లగుటయు
నొక్కనాఁ డెఱుఁగజేచి యాహుకమూలౌత్పాదనంబునకుఁ బృథ్వీయహద్దులతోట
రద్యారంబుల నీరంబులుగాఁ బూరిఁగూరి వీరసంకనంబులు దుఱిగి కరిపి డఖం
డంబులు గ్రుక్కి యుక్కుడ నింక మేఘుల్లుఁ గానంబోయి యన్యాయసహితచేత
సంభావితండై యప్పు యుపనితంజైనకార్యంబు విన్నవింది చిరజీవి యిట్లును నీవు
ను నిన్నుం గొలుచునాధును నీగపతగుణులను గొఱపును బుట్టుకొనిరండు వైరిసం
హారసమయం బిదియని తెలుపుటయు. 321
- క. ఎరపలిపట్టినకొండల, కుగునడిఁ జని కాకిమూఁక లొక్కటఁ గొరవుల్
ఎరపలపై నపిడకలు తరిగైకొనిపోయి పోతం దరికొన్కా. 322
- మ తా నశ్శుద్ధత మిందువా ముపుచ్చేతి వ్రాజితోచ్చోన త్రాం
బాగ ప్త కీలలు పర్వ నిష్కఁ జేయనిచ్చు ల్రాచి యుక్కుచ్చుడికా
గగనం బంటి ఘనస్ఫులింగములు నాల్కల్లో గునచ్చిచ్చునం
బగిలెం బ్రేకిపడెం దిరాం; కులము ల్భ్రష్టంబుయ్యెం గుడికా. 323
- క ఈనమవుర నిశ్శేషము, గా వైరుల సంహరించి కాతూహలసం
భావితండై యన్నుడు పోర, జీవిక నలకాక రాజశేఖరుఁ డనియెకా. 324
- క పగివానిగృహమా మృగ్యవు, మొగిమచ్చో పన్నిదికలములు గట్టాయే
పగిది జరించుతి వీరి, పగ చిరఁ జరిజీవి మేఘుల్లుని కనియెకా. 325
- చ అహఃకార గాఢకాంక్షి యగు నాతిఁడు చేజము డాచి గునితు
గ్గుడుమిది నీనుఁ గోర్చి గుగుం దివిమృదులై ధరిత్రిఁ బే
గ్గడినసహోదరుల్లవకఁ బ్రాపుగ నండియుఁ బుణ్యగాఢం
గడపఁడై మత్స్యగోరూప ఖంబున ప్తసుతుండు కాలమకా. 326
- ఉ పౌరుషము వ్రహ్మబలముఁ బండితభావముఁ గల్గినట్టియా
ధీరుఁడు కార్యదానానిరతిం బరుఁగొల్పునుహానసాగ్నిధూ
మారుణతాత్ముఁ న్నలినమైవఁటంబు మహావిఘ్నాపిత
కారిము దర్శియు వైఖయఁగా నలభీముఁడు మాత్స్యఁ గొల్పఁడి 327
- ఉ. పౌరుష ముజ్జగించి నగు బాటున కోరివి సాధుగ్నాతా

- కారణం గాలకాంక్ష పాపం నిజకార్య మొనర్చుగాంక్షిని
బ్యాసదేవత త్రగధసత్తుభితాప్తహరిత్రుతి
ద్వారండు గ్రీడి మత్స్యపురి నాడు బృహన్నలయై వటింపఁడే. 329
- చ. ఒక దెను గార్యదాహమున నుండక యేరికినైనఁ దీజి దం
తకనిగసత్తుఁ డాదరణధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశ్రమఃకేళము మాద్రికిఁ దొల్తపుత్రుఁ డా
వసుఁడు మత్స్యరాజధానంబున సాహిణియై చరింపఁడే. 329
- చ. భుజబలశాలి నీతిపరిపూర్ణుఁడు రూపవిలాసవారిజ
ధ్వజుఁడు హరిజ్జయభిముఖదర్పఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజనిధికార్యదాహనిరతి నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
ప్రజములఁ గామవాఁడులు విరాటుపురి నృహదేవుడుండఁడే. 330
- ఉ. కాలము దాట వెన్వ రిలఁ గాల్గవారలు వారిరాశికి
లాలపరీతభూతవిపులాన్యపరాజముభిశిరస్థు
స్థాలఘురత్నభానునికపాతినమున్చి సదంఘ్రిసద్దళాం
చాలతనూజ తొత్తుపని నల్పదే దైవగతి నన్యధేషుక. 331
- చ. అవిచెప్పి బాహునిష్ఠిడితాత్తుండై వాయుసాధ్యతుండు చిరజీవి నాలోకించి, 332
- క. పరదేశ మభిముఖా, కరము మదియోపదేశగయ్యుండవై కా
ర్ధ్యధనముకోర్చి రిపుమం, దిమున నెబ్బంగి నుండితివి చిరజీవి. 333
- క. ఘాకములు చెగడ ఘాక, త్వకాంతుఁడు గౌరవంబు సలుపఁగ బ్రతిప
త్వకమున మంటి విద్దత, నాకతమున నీకుఁ గలిగెనా చిరజీవి. 334
- నీ అని విన్నవయిన వాయుసరాజు నీక్షించి యచ్చిరజీవి యిట్లనియె మట్టి
తరువున నీయాజ్ఞఁ దలమోగి యేమందుతటి మదాంధదివాంధతలు వచ్చి
కెలకు లీక్షించి మీపాలకుల లేకున్న తెరలివచ్చినత్రోవ మరలిచనఁగ
నన్నకన్నెటిగి నేనొకకబ్బ మొనరించి క్రమమిందితిఁ గార్యకరణబుద్ధి
అ. నపుడు వికృతమూర్తి నైయెన్నన న్నులూ, కములు గాంచియెఱుంగుఁ గానఁదోలుత
నింపుకలిమి సంహరింపక నొంపక, నాదరమున భర్త కప్పించె. 335
- చ. అప్పుడు ఘాకవల్లభుండు నన్నుం జూచి నీ వెవ్వండవని యడిగిన మేఘనర్లు
నకు ముఖ్యదండనాథుండ నగు చిరజీవి ఛనిచెప్పితి నప్పులకులు విని మంత్రులరా
వించి మంత్రకూటంబున నన్నుం జూపి యితని కుచితం బగుకార్యం బాకరాకరు
చెప్పొండనిన నంగు రక్షతుండనువాఁ డొక్కరుండు దక్కఁ దక్కి నవారందఱు
భాషకుంబ పరికిరి రాజును వారివాక్యంబు లంగీకరించి నీతిదత్తుండగు రక్షాతుని

- దప నాదరణంబు వేయండయ్యెఁ గాలపక్ష్యంబును నట్టిద. 336
- క. జనియింపం గలకౌర్యము, మనమున దగ నిశ్చయించి మంత్రి మునీతిగా
వినిపించిన వినకొల్లని, చెనఁటికి ముకుబంటిగాదె చేటుంకాటుకా. 337
- తే. గగనమంటిన దోహగ్నిగాఢకాంతి, నీరమున శీతలమువేయ నేర్చుమంత్రి
చిరహితారంభపరుఁ డై నవేవకుండుఁ, గార్యనిర్వాహకులు నూవె కరటముఖ్యా.
- క. తానెంత కార్యపారగుఁ, డైనరహస్యమున మంత్రి నడుగక ధరణి
జానకి నేకార్యంబుం, బూనందగ దుర్ధత ప్రభుత్వప్రజ్ఞా. 338
- ఉ. ముప్పదిమాఁడుగోటుల సుమారులవేల్పుల నేలువజ్రియ
పుప్ప మునార్యకౌర్యకరుణాదులపట్టున నించుకేనియుకా
జెప్పనివాఁడె యట్టివయకాలి బృహస్పతిగోపనంబువం
జెప్పినపంపునేయక విశ్వంఖలవృత్తిఁ జరింప నేర్చునే. 340
- క. కావున రక్తాతుండు నయ, కోవిదుఁ డమృత్రురూప గురుమంత్రిముగా
భావింపలేక కోటఁడు, పావకక్షీలాశిఁ గాలి భస్మంబయ్యెకా. 341
- చ. అరయఁగ దుష్టమంత్రినివహం బనువారము గల్గియుండ నే
పురుషు ననీతిదోషములు పొందవు రోగములే యపధ్యబం
ధురుఁ గలఁగింప వేజనునిఁ ద్రుంపదు మృత్యువు లక్ష్మీయైవ్వనికా
జీరమదగర్వదర్పితునిఁ జేయదు పైకొనవేరి నాపదత. 342
- వ. లోభికిఁ గీర్తియు ఖలునకు మైత్రియు నప్రీతియునకుఁ గులంబును ధనార్జనతత్పరు
నకు ధర్మంబును నలనునకు విద్యయు గృహణనకు సౌఖ్యంబును బ్రతు తీసదివూ
డగు జగతిపతికి రాజ్యంబును లేదు వెండియు నీరసేంధనంబుల వహ్నియు మూఱు
లందు శోకంబును జపలచిత్తులయందు గోపంబును గాంతలందు విత్తంబును
దయానింతులందు ధర్మంబును మహాత్ములయందు ధైర్యంబును వృద్ధిబొందు నది
యట్లుండె. 343
- క. నలనగునంతకు బగతుం, దలనిడుకొని తిరుగునీతిత త్వజ్ఞాఁడు ముకా
జిలువయొకం డట్టిదయై, మలుగందినదే యనేకమంహాకములకా. 344
- క. అనినవిని మేఘవర్షం, డనురాగరసాన్ని నోలలాడుదు విద్యా
ఖనికా యెట్టికథ చెపు, మను డచ్చిరజీవి వాయసాగ్రజీ కనియెకా. 345
- నీ విను పూర్వమున మందవిదుఁ డనుకాలాహి యాహారకాంత నహర్షఖమున
బలిది యుండొకచోట బహుభేకకలకల ప్రతిభిన్నసకలదిగ్భాగమైవ
ప్రాదము గన్గొని బోనికరుగ నెద్దిక్కున దెరువుగావక తీరధరణినిల్చి
కుంభిని ఫలామూదికొని డిల్లచెడినట్లు పరవశుగతి రుక్కుపగిదినుండఁ

- తే. బలిక మందూకపతి యహోభవేవతంస, ప్రాణములు లోచనంబుల బలిపటిది
యొంది యొల్లక యిట్లుండనేలనేల, చింతలేమిటి నేని భక్షింపరాద 346
- క. తలద్రివ్వక మ్రొంగుచు కేవలము మహాబలునియంతవాని వయోనీ
కలఁతంబడ నేకార్యము, గలిగినోకో యన్నఁ బన్నగం బిట్లనియెన్. 347
- తే. ఓడయానిధి దైవోపపాదితుండ, నైననాకేల దొరకునాహార ముజక
బొరులు వెట్టివదలుక బస్తుండెనిలయుఁ, దనకు నావుడు మఱియు నద్దర్దరంబు 348
- క. అనిలాశవల్లభచెన్న నహో చిత్రంబు పస్తు పారణ లండన్
వనరం గారణమున్నను, వినియెడ జెప్పుమనిన మంగవిరుఁ డిట్లనియెన్. 349
- క. కేవల మాహారేచ్ఛం, బోవఁగ నొకనాఁటికేయి భోగం బద్రుపం
గావడి ద్రొక్కిన నొకభూ, చేవకుమారసునిఁ గటిదిశిని బడలుపడన్. 350
- క. కాటుపడి భీతిఁగాయం, బూటాడంబరచి జనకునూరుద్వితయా
స్ఫోటితమ స్తవఁడై శిశు, వేటుపడినకురరినోరె నేడ్పుచునుండెన్. 351
- క. అడలునలుదుపట్టిం, జడియసునుని వీపుజటిచి జనకుం దురకుం
దిడికొని మునుగడ పుడమిం, గడునడకున నున్ననమ్ము గని కోపమునన్. 352
- క. నసుధామరుఁ డిట్లు వెలి, విసరినతమిసోరి విసపువిత్రానోరే
పసనాడెఁ గటకటా యి, క్కసుగంగుం గుంతులేక కరనన్ బంపన్. 353
- అ. కుటిలగతికే బుట్టు గ్రుడ్డికే ననుదిన, శ్రీతివిహీనవసును గ్రూరమతికి
తాపజాతికేలప్రాపించుఁ బరహితా, చరణవిద్య నిన్ను నైఁపెదగునె. 354
- చ. కడుదొడునైన యిద్దరితకర్తము నిన్గొని ముంచుగాక యె
క్కడఁ జననిమ్మఁ బుట్టపురుగా కొలుగ కెపు షస్వరింత్రతన్
మడుఁగుభజించి భేకముల మస్తమున వృరియించి కొల్పి యె
ప్పుడవి దయామతిం గడుపు పోయఁగనుండు పాకారిగొమ్మనన్. 355
- క. ధారాళచింత నంతం, గ్రూరతచెడి మిమ్ము మోచికొని తిరుగం గా
నోరాజా పచ్చితి నా,హారము మీరిషక లేదయా నాకనుమన్. 356
- క. ఆరోహణకాతూహల, సౌరభ్యము మోసులాత్తి జలపాదుఁడు చు
ష్టోరగభాషణములు మా,యారూపము లనక నిజము లని తనలోనన్. 357
- క. తలఁచి యలచిలువేట్లను, నెలకొనిననుఁ గొలువనిలువ నీహృదయమువం
గలిగిన నాహారం బిడి, తలపం గ్రొవ్వొక్క నడపెద న్నే ననుడున్. 358
- ఉ. మందవిదుండు కప్ప దనమాయకు లోనయి చిక్క నంచ నా
నడమనొంది భేకమగర్జమనాదులు నాకులేవు నీ

- కందునచేరి భోగఫలకంబున నీపదము ల్బహించి యుం
దుం దుదిముట్టనందనుకఁ జ్రోవక డగ్గఱఁ జేర్చుకొ మ్మిటకా. 359
- క. నను విశ్వసీంపు మెప్పటి, కనుమానము మాను చచ్చునంతకు నెందుం
జనవని దేవరనగరికి, దనపేరం గన్తుకకైదం గొనుమనుచుకా. 360
- ఆ కడుపుఁజూపి చాచగా నింక నెన్నఁడు, వడుపుకొనియె దనుచు చెనుగుఁబురుగు
చెప్పరాని ప్రాయముఁ జెప్పినప్పుడయంబు, గరఁగి భేకరాజు తెరువుచూపి. 361
- క. ఆరోహింపఁగవలె గృహ్లోకం యీశరియవెంట వొడ్డికిఁ జనుచు
మృతయమున ననుటయు నిర్వారణనది సొచ్చి కదియ వచ్చెం గప్పక. 362
- క. అప్పు డనురాగ మొప్పుం, గుప్పలుగోని క్రోలిగొమ్మగొన్నట్లు వడం
గుప్పించి కప్పఁజేడ, పుప్పఫణి ప్రవరుభోగ మారోహించెకా 363
- క. జుపాదుని బాదుకొనం, దలనిడికొని త్రొచునేచునటనం దటభూ
ములకొంతసేపు ద్రిపురి, యిలినగతి నూరకుండ నట్లుండుటయుకా. 364
- ఉ. పన్నగభిర్రజాచి జలపాగుఁడు వెల్కె నిదేమివేగసం
పన్నము గాకయున్నయది మందవిదా భవదీ యవిగ్రహం
బన్నభుజంగ మిట్లను దయామయ యాఁకటదీలుపడ్డ నా
కన్నచె యానక కై కడు పోమినమీఁదటఁ జూడు చిత్రముల్. 365
- క. దొరలు తమజేడుకల జూతురుగాని వహించి తిరుగు తురగంబులఁ బ్రో
వరు మేలునీశ్వరతీనిడి, యరుదివిద్ధ మనిన దర్బరాగ్రణి మదిలోకా. 366
- క. కలతెర గిట్టిద యనుచుం, దలఁచి యయో విప్రకొపదశ దనయిచ్చకా
వలసిన యాహారము గొన, గలుగమి నిచ్చిలుని నొచ్చెగద యకటకటా. 367
- క. భారవహం విదిలేదా, హారము నే నిదక కటికి యాఁకట నిపుడే
కారెడువిట్లుండిన నా, యారోహణ కేళి యేక్రియం గొనపాగుకా. 368
- చ. అని తలపోసి మందవిదు నారసి యజ్జలపాదుఁ డిట్లుకా
ననుఁ దలఁదాల్చి యాడజవనంబువలెం జతరానలంబురాఁ
జెన యపుడెల్లగప్పు విశృంఖలువృత్తి భుజించి లావుగై
కొని విహరింపుభోగికులకుంజరనాదములకా హ్రదంబునకా. 369
- చ. అని నిరప్పణగాఁ గప్పలఁజేడు నెలవిచ్చిన బలవంత మగుట సీరంబున ననర్థక
ప్రచారంబునం జేరెంబులు వాఱుచు నొడిసియొడిసి బడలువడం గజిచి కియట
కియకురవక కతిపయదినంబులకు జలపాదావశేషంబుగా నిఖిలభేకంబులం భక్షించి. 370
- క. తలనంటి పట్టుకొని చి, ప్పలువిరిగి వడంకుమన్నవాని నహో య
జ్జలపాదు విడిచి రోహ, విఁ మాననుఁ డగుడు మందవిదుఁ డిట్లనియెకా. 371

- క. తగునే భోగశోమణి, నగునే నొకవేళ నలగి యరుదించినఁ జె
నెగురుకొనఁ గొండయొక్కడ, దగరెక్కడ వలచె తారతమ్యం బరయన్. 372
- క. నలఁకువ ధర నెవ్వరికిం, గలయతియ మహాబలారిగా యితఁడంచుం
దలఁపక గౌరవమింతయు, నలుపక నను నసదుపేయజనునే నీకున్. 373
- క. అతిమణిఘ్నణిసంధరణో, చిత మగునాఫణము కప్పకీలా నీకు
త్పితపుటదుగులకు నర్హమె, తతినిక్కవలాట మింగెద న్ని న్నమచున్. 374
- క. నడి నొడిసిపట్టుకొని దెను, పడ నొడలుం దొడలు బడలుపడ నొక్కి ముదం
బడర దిగమ్రంగి వలసిన, కడ కరిగె న్నందవిమఁడు కాకాధ్యక్షా. 375
- ఐ. ఏ నవ్వుందవిదుచందంబున నమానంబునఁకోర్చి ప్రతిపక్షీత్యం బాపాదించితి
ననిచెప్పి చిరజీవి మఱియు మేఘవర్షుని కిట్లనియె. 376
- క. మూలముల జెఱుప వనల, జ్వాలలు తిరువులనకాని చందనశ్రేత్వ
శ్రీల మగుగాడ్చుచెఱుచు, న్నూలంబులతోన వృక్షముల శీఘ్రమునన్. 377
- క. ధనమున బుణశేషము సా, ధనముల రిపుశేష మాషధంబునఁ దనుసుం
జనితగదశేష ముదకంబున శిఖిశేషం బశేషముగఁ జేయఁదగున్. 378
- చ. ముడివిడియున్నదుర్వ్యసనము న్నడలించి దురంతశోషపుం
గడలి సుకాంతిసేతువునఁ గట్టి సమాసమదేశకాలముల్
కడఁగనిచి త్రిగు ప్తి పానఁగ న్ననుతేనికి వేయునేల యి
ష్టాడమిఁ గరసలామలకముల్గద సంపదలు న్ముగ్ధంబులున్. 379
- క. శరములఁ బడరుమనీషా, శరములఁ బడినట్లు రిపులు సమరమువలయున్
శరములకు వలగు ప్రజ్ఞా, శరములకుం గ్రాహ్యమెద్ది సరియారంటన్. 380
- క. అలఁతులకు దైవయత్నిము, బలవంతంబైన నెల్లపనులొదగు మహా
బలల కది లేకయుండినఁ, బలుకులు వేయెల కడమవను సర్వంబున్. 381
- ఐ. గువరితేలంబులంగక సకలకార్యంబులు చేపూడవు త్యాగంబున హూరుండును
వైదుర్యబునం ద్రియుండును గుణంబుల లబ్ధుండును నగుచు రాజా రాజ్యంబు
గావించవలయు నిందొక్కటితక్కినం బురుషాకారంబు నిరర్థకం బని విందు మది
యట్టిద. 382
- సీ. ఘనయాపనిధి యనంగునకా యనంత్ర ముచితమే బలి కహివ్రాహమసతి
పాండునందమనకా బహుకాలవనవాస మిధిపురాధిపునకా యేటిచోరవ
యగుకులాధ్యక్షునకా కాపమరణంబు జాహ్నువీసుతునకా శస్త్రశయ్య
నలరాజాకా మహానసపాకధిజనంబు నహుషునకా ఘోరినాగమూర్తి

- లే. మఱిప్రశంకునకా పచ్చిమాలినము, దృఢదనందనకా రాచతోత్తుపాటు
మనుజుడెవ్వఁడు కర్తవ్యతంత్రుఁ డరయ, నీశ్వరుఁడుగాక సమకూర్చునిట్టిపనులు.
- ఎ. ఇదియెఱిఁగి ప్రజ్ఞాన్యాయంబు లేమఱక యుండవలయు డైవబలంబు గలవాఁడవ
గుట నీకు శీఘ్రకాలంబునఁ గార్య సిద్ధియయ్యె నికమిత్రుండవయితి స్తాప్తమి
త్రుండవయితి వింకఁ బ్రాజ్యవైభవంబున రాజ్యంబు నేయుమని చిరజీవించెప్పిన
మేఘవర్షండు సకలసంపత్తిపూర్ణుండై రాజ్యభోగంబు లనుభవింపుచుండె. 384
- క. అని చెప్పిన ధరణీవర, తనయులు నిజగురునిఁ జూచి తాత్వికముఖ్యా
వినఁ బ్రియమయ్యెడు జెప్పుమా, నునువారఁ జతుర్థతంత్ర మనియిడుగుటయన్.
- చ. అతనుభియంక రైక విషమాంబకసమ్యగ్గినంతిభోగసం
గతవిగతాంతరాయగతి. గాఢవి నాయకవ త్తచి త్తజా
దృతిబహుపద్దజాండమణిదీపితకుక్షికరంకమందరీ
కృతివరతత్త్వవిజ్ఞటిమృగేంద్ర వికస్వరయోగపుష్కరా. 386
- కి. రంగ త్తిరజాతమహా, గాంగేయ స్తవనఘటితఘనపులకాయ
త్నాంగనిచోళయమప్రా, గ్రంగఘా మధ్యసంచరకౌశైలూషా. 387
- మాలిని. కలుషమశకధూమా క్లాంతచింతామరామా
ప్రళయకరణరోషా ప్రాణిసంగు స్థితోషా
విలసదచలధర్మా విశ్రుతశ్రౌతకర్మా
సులభధజనలోలా సుస్థిరశీ విలాసా. 388
- గద్య. ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకల
సుకవికృత కైవారభాషణోల్లాస రాజమలపారావారు పర్య శర్వరీరచుగా నీతిశాస్త్రమార్గ
పరిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయధిక్కుతి నీహార పర్యతే పర్యతరాజమార నిస్సహాయప్ర
బంధనిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బైవ
పంచతంత్రంబున సంధివిగ్రహం బన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.
పంచతంత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సత్యాలోకనజని

తాసనుశరకరణసంధ్ర మాధికనరక

త్రాసవిధి ప్రాధరణా

భ్యాసభుజార్గళసనాథ పారిహరనాథా.

1

వ. దేవా లబ్ధనాశనాభిధానచతుర్థతంత్ర మాకర్ణింపు మధితసీతిశాస్త్రమర్తుం డవిష్టు
శర్తుండు శుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క. పరకపటాలాపపరం, పరకేర్పడ శ్రమనీవిహుచ ప్రాప్తాధముగా
పురుషుఁడు విడువఁడె మును సాగరమునఁ గపిశంకుమారకము గుప్పణితిక.

3

క. నానిని రాజకుమారకు, లావిప్రవతంసుఁ బలికి రదియెట్లు నయ
ప్రావీణ్యా యాకథ జెపుమా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియెక.

4

సీ. నీరదపథికపాసి యనికేతంబు మేదిసీయవతికి తీదుకూల
మంబరచరనరాభ్యనహారసత్రంబు సరిదలంకృతికార్యకరణశాలి
తార్వ్యాభయదవీక్షణవధూజనికర్త రాక్షసజిద్విహారస్థలంబు
మునిరోషనవైవాకనిపర్వకుభదాయి నిస్తురత్నపూర్ణితకరంక
తే. ముగ్రశతభారధారాసమగ్రభీతి, పరవశాగత బహుకుభృద్భీకణనిపుణ
మతనుసత్వ మలక్షితార్వానలంబు, పఱుదక్షిణశరధిసర్వజ్ఞశరధి.

5

సీ. ఇమహాగాంభీర్య మెవ్వనికొదవు నీవాహినీభరణ మెవ్వనికేగలుగు
నీగోత్రరక్షణ మెవ్వనికిబుద్ధి నీయనిమిషావాప్తి యెవ్వరికిదొరకు
నీసత్యసాభాగ్య మెవ్వనికెగు నీఘనహితాచరణ మెవ్వనికి నొదగు
నీగాఢజీవన మెవ్వనికుండు నీకనకరత్నోర్ధ్వ లెవ్వనికి వశము
తే. నీలలితిరాజనవైన మెవ్వనికి లభించు నెవ్వని కిట్టియొప్పదము నిత్య
మాతనికాక యని లోకు లభినుతింపఁ, గ్రామనిర్భరవిధుఁ డాపగావిధుండు.

6

- క. ఆపరిమితం బుడుగుతర, బుద్ధుపసక్తం బభిలజలశరోహస్యం బా
త్తపదస్థానిమిషంబు, ద్విపులాక్షైశ్చ బనంతవిధ మెఱిగించుకా. 7
- క. ఆనీరధితటమున బహు, మానుం డనునాడు వృద్ధమర్కటుఁడు మహా
వానరులు ముఖరక్ష, స్థానరులు భజింప గుయులుండై వర్తిల్లుకా. 8
- ఉ. వానికిఁ గంటిలో నెరసువఁటివిరోధి సమీపపర్యత
స్థానమునం జయొస్తులుఁడు తామ్రములుండు చరించు నమహా
వానరసార్వభౌముఁడు ప్లవజ్జనసంగబహుష్టవంగనే
వానతగోత్రుఁడొమ నొక నాఁడు సమిక్తరణేచ్ఛ వచ్చినకా. 9
- క. కైకొనఁగలబహుమానుం, డాకంకక్రోధివశుండై ప్రతిహి
నీకినిపై బలధిక్రొత్త, శాకపుల న్నపులఁ బనిచిన న్నిశ్శంకకా. 10
- క. ఆహవ మొనరించె సము, తృప్తహతి నిరువాఁగు నొడరి దంతాదంతికా
బాహాబాహముఖాముఖి, వాహావాజ్జుభరభర మై నభి మొప్పకా. 11
- క. లావు లేర్పొని నొంతు రుర్విఁ బిడికిళ్ళం దెల్ప పార్శ్వచల
గ్రావంబు పైకలించి ఐవురు మ్రగ్గ న్నొగ్గ పృథ్వీశా
ఖానగ్గంబుల నెత్తి మొత్తుదురు మ్రక్కం జిక్కఁ గంతచ్చటల్
గావ్వుట్టుదు రొండొరు ల్పడమఱంగం బ్రుంగ నవ్వానరుల్. 12
- క. చఱతురు పెడచేతులనోఁ, గఱతురు తెరనోళ్ళఁ బిసితఖండంబులు రా
విఱతురు పెళ్ళపెళ్ళ నెమ్ములు, పటిబోవనికలిమిబలిమిఁ బనగాధ్యక్షుల్. 13
- క. విసము నెఱసాహసముకా, బురిగొన నిట్లుభయపైన్యములు పోర న్ర
క్షరపతరసములు గడురంగ, శరనిధిగత్వములు వెలివిడి రొందొడఁగకా. 14
- ప. ఆప్లవంగసంగరం బావిష్కృతారణంబు నన్యైక్షతారకంబు నగుచు నహర్తుఖం
బును లంతితాగమనంబు లంభితశక్తురోమంబు నగుచు బౌద్ధకర్తంబును నదృ
ప్తశాస్త్రంబు ననత్రతపసికరంబు నగుచు యావనవివాహంబును బరిభ్రంశితచరణం
బుం బ్రణవ్వివరీవిలాసంబు నగుచుఁ గుకవికవిత్వంబును ననుకరించె. 15
- క. ఆంతః దనఘనబలంబులు, పంతము దిగనాడి యోడి పఱచిన సంప
ర్కాంతకుండన బహుమానుఁడు, తాం లేతరతామ్రముఖపతాకినిఁ దోలెకా. 16
- తే. ఆస్పద్యూర్ధ్వకిఖుం డైనయనిలసలుఁడు, పోలె మత్తామ్రములుఁడుచూపువతిగ్గు
లింగసంఘాత ముదయింప నింగినింగి, దాఁతచందాన బహుమానుఁ డాకసింది. 17
- ప. తఱిమిపధింప శక్త్రునకుఁ దానసూకసమీకరంతయై
యఱిముఱిఁ బర్కె నోరిజరతా పెఱతామ్రవకేగునాబలం

- బెడిగియుఁ జూచునెట్లుపు డీ వన నబ్బహుమానుఁ డోరె ద
బృహలకు రావ తాఁతునెడఁబల్కుల కోర్చినవాడఁగాఁ జూచి. 18
- క. పందకుఁ గాక పలామున, కందలిసాహసునియందు గలుగునె యని మి
న్నందినకోపంబున నై, చెందాపుముఖుండు పుల్ల నెల శిలనలుకఁ. 19
- క. మఱియొకకుటవిటపంబునఁ, జూచి ఘనక్రోధదృష్టి పనుకొనముష్టిక
బఱియపడ నురముఁ బొడిచిన, మఱియుఁబడకపుకు తాపుముఖుఁ డుగ్రుండై. 20
- క. బలవంతు మాత్రువంతుం, జలధికడం గడఁగి నొంప సయింపంగాఁ
దలఁచుహనుమంతుఁబంతున, నల్పగుం గ్రుఘముష్టిహతి క్షీలిఁగూల్చెక. 21
- తే. మాల్చి చంపక యుసురుతోఁగూడ నతని, నతనికాంతారిఁ గైకొని యిటులగతుఁ
బఱచి వాఁకిరాశితత్పరింతకాంత, ధరఁ జిరాదృతిశైత్యకృత్యము లొనర్ప 22
- క. కొండొకకాలమునకుఁ గపి, మండలపతి మూర్ఖుఁడేతీ మహిరహితోఁ గూ
ర్పుండి కనువిచ్చి రిపును, దండపరాక్రమునిఁ గాంచి తలవెంచుకొనెక. 23
- ప. అగణ్యదాక్షిణ్యాభిముఖుం డగుతామ్రముఖుం డబ్బహుమాను నన్వర్థనాముఁ
గావించి పంచిన 24
- చ. జరతకపీంద్రుఁ డట్లరిగి సాగరతీరమునందు మానితొం
బురుహాధవాండవండపరిభూషితుఁడైవెలుఁగొందుచున్నయీ
శ్వరుఁడన నుజ్జ్వలజ్జటిలసారఫలంబులఁ బూర్ణమై మహా
గరిమ విహించుదాని మధుగర్భమునాఁ జను మేడివోఁచినక. 25
- క. పరికించి యయ్యెడుంబర, తరునెక్కి తడియపకృతరఫలసేవా
గరిమం బ్రాణానిలసం, భరణముఁ గావించికొనుమఁ బ్లనఁగుం డుండెక. 26
- క. అలకపిచేతిపచేలిమ, ఫలము ప్రమాదమున జారి సాధోధిజూ
బులఁ బడియెఁ బడిననొండొక, బుళబుళకబ్దంబు సంప్రభూకం బయ్యెక. 27
- క. అనినదము కర్ణంబుల, కానందవిధావిధాయి యగుటయు గణనా
హీనము లగుతత్ఫలము, వానరుఁ డక్కడలి నీటవై వఁగఁ దొడఁగెక. 28
- క. వనచరకరము క్రములై, వనధింబడుమేడిపండ్ల వారణలోలోఁ
దినుమఁ జలింపక క్రకమం, డనుదాహణింతుమార మన్వోనుండక. 29
- క. అధిఃతమోదుంబరఫల, మధురరుచిం జొక్కి శింశుమారము మాసా
పధిగా నన్వోటన కర, మధివనీయించె న్నిజప్రియావిముఖుండై. 30
- చ. క్రకమంభార్య కూర్చిచెలిఁ గన్గొని యిట్లనుఁ బ్రాణల్లఘం
డకట యెఱుఁగోయి తడవయ్యె విలంబవహేతు వెద్దియో

శతకావ్యము.

349

- తికమకమైతి నా నెగులుదీర్చుచు నీవిపు డేగిమాది నా
యకసుఖపార్త జెప్పుమని యందిన దూతికపోయి యందరకా. 31
- క. ఒకచో వికచోదుంబర, వికటంబున ముసలిక్రొంతి నెయ్యంబునఁ జా
యకయున్న శింశుమారుం, గ్రకచాంకురిదూతి ప్రీతిఁ గని చని యొరుకా. 32
- చ. చెలువఱియున్న కూర్చి చెలిఁ జేరి వినం గన గ్రొత్తలెవవో
చెలితెలియంగ వంతయును జెప్పెద రోయకవిన్న నేను నీ
యలఘునియొగమూఁది చని యక్కడ నొక్కడఁ జూచి వచ్చితిం
దొలఁగక వానరప్రమదతోఁ గనఁబాఱునివాని నీపతికా. 33
- క. నేనెఱుకచేయుకొఱ కిట, వెనువెనుకకు వచ్చినచ్చి వెలదికొలందికా
జననీపనిచెప్పితిఁ బర, ననితారతి లుబుఁ డేలవచ్చు న్నగునకా. 34
- క. నావిని కాపుర మెటులె, నీవిధమునఁ బ్రాణనాథుఁ డితిరప్రీమై
శ్రీవశుఁడయి యుండఁగ నని, పావకశిఖిపోలె మండిపడి యది మదిలోకా. 35
- చ. కనుఁగన వశ్రులోడికలు గట్టఁగఁ దలనిషి క్తయై నిజా
నన మరవాంచెయందె సదనంబున న్నతితీ శింశుమారుఁ డ
వ్యవచరనాభువీడ్కొని యవారిగఁ దియ్యనిమేడిపండ్లుగొం
చు నిలువ కేఁగుదెంచి యింసాచ్చి కులాంగనఁ జూపఁ జూడ్చికికా. 36
- ఉ. ఒండొకభంగిఁ దోఁచుటయు న్దుము ఝుల్లనిపల్కె శింశుమా
రుండు ప్రియానయాతిగవిరోధినె హృత్పూచాప్రయాది నే
యండకువచ్చినం బలుక వక్కట నీవన శింశుమారిది
ఘండవిధానమైనయలుకం దలయై త్రిగు మాన దెంతయుకా. 37
- క. అదియట్టిద యప్పనికిం, బాదరగుటం దూతిప్రీతిఁ బురికొనఁ బలికకా
జదురాలికిఁ దెవులె తిన, యదిసితో నెట్లుమాటలాడం గూడుకా. 38
- క. మందులు చెప్తునిచెప్పిన, మందులు నినుఁ గొలుచుధిటులు మాతోఁ దమలో
నించెవ్వరుఁ బలుకరు నీ, చందముగా నెట్లు సాధ్యిజా రుజ మానుకా, 39
- క. నావిని క్రకచుం డను ము, జ్జీవము లొపధము లయినఁ జేడిలు కీలో
నేవంపఁజేసి నిర్గదఁ, గావించెదఁ జెపుము దాఁచఁగా నేమిటికికా. 40
- క. అని కూర్చి తేటపడఁ బ, ల్కినపల్కులు శింశుమారి గంటనివేడ్కకా
విని నీతి తంత్రముల్లిం, గనుఁగిఁటివ నతిఁడు చేరి క్రకచుని కనియొకా. 41
- క. ఎలవాఁగ రోగముఁడను, గంఠుఁడలు చెప్పఁడనిన భువకాస్త్రకళా
బలశ్రేయలు వై డుర్బలు గే,నొరీతిం గ్రోతిగుండె వలెనని రధిపా. 42

- క. అది ముదిత కొంగుగనున్నా, బ్రతుకదు చెడచెడంగరాదు పరిణామమనక
మరిగదిరిన వెలుగ్రకయం, దిది యెవ్విధివారకు భార్య నెట్లీడేర్తుక. 43
- క. బహుమానం డొకడున్నాఁ, డహితుఁడు గాఁడతఁడు హితుఁడు హాహముక్త
స్పృహగృహమౌర్ధము దు,స్సహజహనాప్రజ్ఞ నెట్లుచంపుదు వరనిక. 44
- చ. నిరతము విశ్వసిండు నతినిర్మలచిత్తున కెగుసేయుకా
పురుషుఁడు దక్క భూరికులభూమిధరంబులు గావు సప్తసా
గరములు గా వరణ్యములు గావు భరంబని ధాత్రిమైత్రి నా
సిరివయతోడ విన్నపము సేయదె వేడిన నట్లుగావునక. 45
- చ. కడపట భార్యనిల్కడనుఁ గాఁ జెలికానికి నెగుసేత యె
క్కుడుదురితంబు కాఁపురము గూలగఁ జూచుటయు న్నహఘమి
ష్టదేతుకపట్టున న్నఖునిపట్టున నింతి విశేష మింతకె
చెడుపనియేనియుం దగిలి చేయఁ మానగరాదు గొబ్బునక. 46
- చ. అని నిశ్చయించి బహుమానవధోవ్యోగంబునం దిరిగి వచ్చె నప్పు డుపొంగునప్పు
దంబునం జ్జ్వంగపుంగవుండు. 47
- క. క్రకచావికచాద్యతియె, ద్దమఁ గ్రమ్మ నరుగుదెంచెదవు కులకాంతా
నికట మకటా యనశ్వాం, బాహు సత్యముఁ జెప్పమనిన నుదచరుఁ డనియెక.
- ఉ. ఏను భవన్నియోగమన నేగి ఫలంబులు కానుకిచ్చినక
మానిని పల్కె నీ వరిగి మానకమయ్యెఁ బ్రవాస మెవ్విధిం
బోనిది నీకు నెదిగతమో గతమోహభవద్విధంబు నా
తో నెఱింగింపుచున్న భయదూరసవాద్యతి నంటి దానికె. 49
- చ. తనరుననూనధామతిమిధామతెటంబున లెక్కకెక్కుడొ
ఘనభరణిఁ గ్రాలు మధుగగ్ధమునాఁ జనుమేడి దానిపై
మను ననువాసరంబు బహుమానుఁడు తత్కిపిచక్రవర్తిప్రో
వున నితరం బెఱుంగక మౌర్యసుఖినితి నుంటి దానిమిక. 50
- చ. మఱునఁగ రానిసఖ్య మది మాటలు వేయును నేల పుట్టి బు
ద్ధజిగిరిఁగాని యట్టిజగ దేకపది క్రునిఁ జూడ నెందు నో
తెఱవరొ యందుఁ బాతకుగతిం గృతి నీయపకారకృత్యముల్
గుఱిగడనం బ్రియంబుతమిఁ గొండలు కొట్టుచేసి చెప్పితిక. 51
- ఉ. చెప్పిన నంతరంగమున సింగఁడు బూరఁడుపై ప్రియంబుసాం
పుష్పతిలంగఁ బల్కె నది యొయికృతఘ్నుఁడ వీవుగానె య

- స్వస్వ నువ్యక్తముం డయిన యాయన వింటికిఁ దెచ్చి వేల్పునే
చొప్పునఁ గొల్ప రట్లు పరిశుద్ధసహస్రల వేల్పుటాప్పుడే. 52
- ఉ. ఎక్కతి మేడిపై నిలువ నేటికి నేటికిఁగాదు నిల్పుఁగా
కిక్కడఁ బెద్దకాల మభిలేస్మితభక్త్యము లావహింతు వా
మ్రొక్కనిమ్రొక్కి పెక్కుప్రియము ల్నయము ల్పచరించి తోడితె
మ్మ క్కపివాధునందుఁ బ్రియము లంచిన నిన్దొనిపోవచ్చుతిక్క. 53
- క. కారణవిముఖులై యుప, కారముఁ గావింపలేరుగద లోకము కై
వారం బగు నిట్లన ని, హ్మారణవత్సలుడ వీవు కారణజన్మ. 54
- క. కపివర నీచేనందిన, యుపకారపుటప్పఁ దీర్పనోప న్గరుణా
నిపుణుని నాగృహంబున, కిపుడీ వేతెమ్మ పూజ లిచ్చెద భక్తిక. 55
- క. ఇలువాడియుగ్గులిడి కూరలు గూర్లమరించి యేలరాఁడాయెనొకో
వెలలెం బ్రొద్దని యట నీ, చెలియలు నేఁ డెగురుఁజూచు నేమిండుటకుక. 56
- క. రారానిచోటుగాదు కృపారాజితపిచ్చుకుంటుపైఁ బర్వినభా
గీరథివిధమున వస్త్రద, గారమునకు రమ్మ కపిశిఖామణి యనుడుక. 57
- ప. ప్లవంగపుంగవుండు. 58
- ఉ. రానిరణం బొనర్చి నిజరాజ్యముఁ గైకొని నన్ను గాసి గాఁ
జేసినవైరిఁ గన్గొనుచుఁ జెంగటనుండుట కప్పు మిందునా
కోసఖ యట్లుగానఁ బడమూఁద సహింపదు వెంతువెంబడిం
గాసిలియుండువారలకుఁ గానని క్రంతలు మేలుగావొకో. 59
- క. అనఘా నీనిలయునునకుఁ, జనుదెంచెద మీకుఁగాక జలసంచారం
బనువగునే మముఁ బోలిన, వనచరులకుఁ జెప్ప మనిన వాఁ డిట్లనియెక. 60
- క. నీవాక్యము లుచితంబులు, గావె పయోవిహృతియేడఁ గపులేడ యేటే
నావీపున ని న్నిడికొని, యావాసముఁ జేర్చువాఁడ నరుదె మ్మనినక. 61
- ప. తచ్చాపీతంబులు మాయాదూషితంబు లగు టెఱుంగక, 62
- ప. మెఱసి యుదుంబరద్రుమముమూఁద వసించినకీశరాణ చే
టెఱుంగనికూనతెప్పవలె నేడైఱు దోచినశింశుమారుపై
నుఱికఁ దదీయపుష్పమున నుండినవాఁడు విశృంఖలత్వరం
బుఱి చుటాచుటి న్ననికెట్టున కెగడుత్రోవ నేర్పడక. 63
- క. సీతము తెరువునఁ గొంఱొక, దూరము చని యలసి నిలిచి దుర్ధంతవిషా
దారూఢవృద్ధయమై చింతెఱతి నది యీరెలుంగునం దనలోనక. 64

- ఉ. నన్నితఁ దంరంగమున నన్ని యయెనా వసుదందుమమ్మహః
దెప్పి భవంబులం దొలఁగు నిష్ఠులఁ జంపినభూరపాప మెం
దున్ననువంటిదువ్వచరితుం బరికింపదు లోక మక్రియల్
గన్నవిగావు విన్నయవిగా వొనరింపఁగఁ బాసె సఖ్యమల్. 65
- క నడవడి పురుషుని భారం, విడి భూరివృషంబు తాత హేమము నొఱయం
బడు శుద్ధిక క్తిరుచులకుఁ, బడఁతులహృదయంబు లారయఁ బడి వేగతులక. 66
- మ. పరమద్రోహపురస్కరంబులు నయోపాయ క్రియాదూరము
ల్లరితచ్చన్నము లన్యతాపకరణోద్యోగంబు లప్రత్యయా
కరము ల్పర్యపరాజ్ఞుఖంబులు సమగ్రక్షాంతివల్లికిత
తురము ల్లంభమయంబులెల్లెఱుంగవచ్చుం గామినీచిత్తముల్. 67
- క ఈమనసులు గలిగినమహా, భామాయామయతరో క్షలకు లోనై య
యో మదినప్పినకీక, గ్రామణిఁ బెగటార్పలసెఁగా నా కనుచుక. 68
- క. అలక్రకమఁ డల్లనల్లనఁ, బలుకఁగ విని నానరాధిపతి భూరిభయా
కులమానసుడై యపుడో, దరితానూ యేమిపలికదవు నీ ఎనుడుక. 69
- క. ధృతిఁ గ్రకమఁ డపుడదత్త, ప్రతిపచనం డగుచు నుఱకపఱచుచునుండక
విరిత ప్రజ్ఞం గపి యు, ధతు వానిం గ్రమ్మఱింపెదం గా కనుచుక. 70
- క. భీతిప్రవాహ మతిధృతి, నేతువుచే నాఁగి పలిక చెలికాఁడా నీ
కాతోదరి నాసోదరి, కారుకమున నున్నె భవదగారం బమరక. 71
- క ఇది వివలతుం జెపుమా, మది వొదలఁగ ననిన శింశుమారుఁడు పలికక
గడబాధిత యయియున్నది, గద నీయనుకాత యొట్లుగా ధరియింతుక. 72
- నీ భార్యలేకయొనర్చుపండువు దండువు కులకాంతపెట్టనికూడు గిడు
పత్నితోఁ బలుకనిపలుకులు చిలుకులు గృహిణిలేనికబంధకీళి జాలి
జాయవాటింపనిసుసము ల్విరసము ల్పాణిశేక్యరికిఁగానిపాటు చేటు
దయితకై చేయనిప్రియములు భయములు వల్లభవెలియొనయిల్లు పాల్లు
లే. ముద్దకులకాంతకుద్దు లేస్తొద్దవినని, చెవులు గవులు వృథావేయుఁజెప్పసేల
యకట సతిలేనిబ్రతు కేల యార్థ మేల, నాహనములేల కరులేల ఎనుధయేల. 73
- క. నా విని బహుమానుఁడు కా, మ్మిప్పరముఖుడగుచు వాని కనుఁ గ్రకచా నీ
దేవి రుజ మాన్పుటకు లే, రే వెజ్జలు మందుఁ జెప్పరే వా రనినన్. 74
- క. చెప్పిరి వానఁహృదయం, బప్పనికి నవశ్య మనుచు నగదంకారు
ల్లప్ప కదిహేతువుగ ని, నిప్పడు గొనివనుట యని యహితుఁ డతఁ చాడెక.

- క. నగచరుఁ డదివిని వెఱుఁబం, ద్రిగిలిని వడఁడ వడఁకి యొడఁచడి చిడితిన్
చెగితిఁ గడఁచనితిఁ బొలికితిఁ, బొగరున నిట్లయితి నొసఁపోయితి వనియెన్. 76
- వ. అని. 77
- క. చారుణగహనంబున నా, హోరోఁతలఁ తెట్టుమదిమి ననుదుగురై కా
మారంభం బుడుగని యల, ఘోరాఘోరంబు గట్టి కుడిపెడునన్నున్. 78
- క. భీమాటవిలో నున్నం, గామాంధుని బొడవుబాతకంబులు రాజ
గ్రామముననున్న దూరిత, కాముని గల్పము లంబఁగా శంకించున్. 79
- క. చిరకాల మరిగె సురిగెం, దరుణిను యిక నేడె గామతంత్రం బనుచున్
బరలోక చింతనీచుని, పురుషాధముఁ జేటుపాటు పొండదె యనుచున్. 80
- చ. క్రకమని మూచి వానరకిశోమణి యిట్లను నీచిచార. మే
టికిఁ జెడిపోయె నేమిటికి డింద భవన్త తిప్రాణమైనభా
ర్యకు రుజమాన్వఁ గీశహృదయంబునకుం జనుచెంచువాఁడె నీ
వకట యెఱుంగఁ జెప్పవలదా మునుగల్గ వాకు నింతయున్. 81
- ఉ. చెప్పిన నాయుదుంబరపుఁజెట్టున నెప్పుడు దాచియుందు నొ
క్కప్పుడు మామకీనహృదయంబు సమర్పణఁ జేసిపుత్తు నీ
చొప్పున నింతదాచెదిర మట్టుమఁగానె విరోధి నే నృథా
త్రిపుటజేసి తింకొరులు చెత్తురె నినడవం బ్రతిక్రియల్. 82
- క. హృదయము దరువున నున్నది, గద నాకాయమున లేగుగద మునుగా నా
కిదిచెప్పక పనిచెటిచితి, గద రిపుడవుగాని చెలివిగా వంగవకున్. 83
- నీ. ధర్మకామచింతకులకు భూదేవిధారుణీవరవిధూదర్శనములఁ
జనరారు రిక్తహస్తములను గామ్యార్థి వగునీకు మున్నపాయనములయొ
హృదయంబు మేడినున్నది పోకమరలు నిర్ముండితొనికాయ గుండెకాయ
చేయార నీకు నిచ్చెదఁ బుచ్చుకొని చేరి జాయ నిరామయఁ జేయనయ్య
తే. యనుచుబహుమానుఁడాడుమాయామయోత్త, లాగమోత్తలుగానప్పదార్త, దలఁచి
తిరిగి యాకింకుమారుడేతేరఁ దీర, వృత్త మెగఁబ్రాఁకి కపి వాని వెక్కిరించె. 84
- క. కసినుగు నాఁకట ఫలము, లైసపుచు జరివిడిచి మేడిమీఁధ న్నోదం
దెసఁగ నటియించువానరు, మసలక నీక్షించుకింకుమారుం డనియెన్. 85
- చ. కుజమున నున్నవానరునిగుండియ దండియశంబు నీకుఁగా
భుజబలసార యిమ్ము కొనిపోయెద నాయెదదీఁ ముట్టియా
తుజ కనఁ బల్కెఁ గానవదకుండు దురార్త విచారమూఢయే

- మజ్జముననుండు వానరునిగుండియ యొక్క డిజోలిపా మిక్తి. 86
- చ. స్తుతులఁ గరంచి నాగృహము జాతువు భవ్వుని తోడుకొందుఁబో
యి తగవుమాలి నన్ను బొలియింపఁగ యత్నుముఁజేసిలేను నీ
గతి భవదీప్తితం బొసఁగుకై వడి నిన్వరలించి మేనిబ్రో
చిలి జరకాలజీవి మతిశీలుఁడ మోసము నాపగల్గునే. 87
- క. కదలుమిఁక ననినఁ గ్రకచుం, డెడపడి యేనిలన మోసమెఱుంగనినను ని
మ్మదిల్లోఁలి మోసపుచ్చెన్, గదరాయని విన్ననగుమొగముతో నున్నకొ. 88
- వ బహుమానుండు. 89
- క. దొరకిన నను విడుచుట కబ్బురపడకుము నీకుఁ దోడుపోయినధరణీ
సురుఁ డొకఁడు లబ్ధమునుజే, శ్వరకన్యక విడిచి రిత్తివాఁడై చనఁడే 90
- క. నానీరచారుఁ డాబహు, మానున కిట్లనియెఁ దెలుపుమా వినవలయుకొ
జానేలవిడిచె నయచి, ద్యాపిధి బ్రాహ్మణుండు భూతలాధిపకన్యకొ. 91
- నీ. అనిన కాళామృగాధ్యక్షు ఁడాక్రకచుని గనుఁగొని పలిక నిక్కధ వివంగ
దగుదువు నేనును దగుదు నీకటిఁగింప మును విశాలాపురంబును సుకీర్తి
యనురాజ రాజులు నన్నహిజానికి భువనమెహిని యనుపుత్రి గలను
దానికి మందాభిధానుఁ డొండొకఁడరాత్రి దళుండు సుముఖుఁడై చదువుఁజెప్ప
అ. నల్లు కొంతకాల వరిగిన నవరఁజి, పసిఁడి కలఁతొవివలె మనోజ్ఞ
ఫలము చెఱుకునందుఁబలె నేమిచెప్ప లేఁ, బ్రాయమయ్యె నానృపాలసుతకు. 92
- మ. సితరోచిర్బుఖకప్పుగొప్ప సుమనస్సేహం బధిష్ఠించి కృ
ష్ణతనొండంగని యోర్వలేక వదనాబ్జాతంబు గాంచె నివిధా
న్నతిజన్ముంగవ యచ్చుతాప్తి బొదలెకొ మధ్యంబు దాల్చెకొ హరి
స్థితిలోమావలినల్లిచ క్రితభజించె నిప్పప్పియాసక్రియకొ. 93
- కా. లింతోష్ఠంబు మధుధృతింబు పరహృద్యేరు ల్లటాత్మంబు లా
స్యం బుద్యద్దీప్తిజరాజమండలపరిస్పర్ధాకు వాకర్ణదీ
ర్ఘంబౌ గ్రాల్లనుదోయియుం గువలయప్రత్యర్థితౌరాపథా
లంబు ల్వాలగులేలాతో పొగడుటాలం బాలముల్లోకమల్. 94
- కా. లీల వ్రాగరసోదయస్ఫురణదాల్చెకొ మైజగద్గీరిన
ర్యాలంకారపదప్రవీణయది యాహో యట్లుగాఁకుండినకొ
వాలగ్రంధివరాళిమోచి నునుదీపంగూడి తోరంబులౌ
పాలిండ్లకొ ఫలకుంజరీగరిమ తెప్పం జాఁనౌ తెవివిధికొ. 95

- మ. అతిభాస్వత్తరకాంచకంబు చెలివాపాంగంబు కల్యాణ మా
కతపత్రేక్షణమేనుమేగుకుధరాంచత్కూటము ల్దానియు
న్నతనతోజము లేమిచెప్ప నదియంతాయంతబంగార మ
ప్రతిమం బానరవాధుపట్టి గణులింప నృకృతమేయేరికా. 96
- క తనమఁ బయోధరభృతివ్రే, గని మి న్నెలనాఁగనుధ్యమయ్యె వలెనకా
జనమ పయోధరభారము, జననాంతరకర్తమేల చను నెంచున్నకా. 97
- క. పరమాణువు పరమమహ, త్పరిపూర్తి స్తోచరించుపరమమహత్తుకా
బరమాణువై కనంబడు, దరుణీమధ్యస్తనేక్షిత త్వజ్జలకుకా. 98
- క కన్నులకు మొగముచాలదు, చన్నులకు నురస్థలంబు చాలదు వెన్నుం
దెన్నెరివేణికిఁ బాలదు, కన్నియచెలువంబుఁ బొగడఁగా నాతరమే 99
- న. ఈదృగ్విలాసధన్య యగునారాజకన్య చకోరికాపరివృత యగుచంద్రికయుంబోలె
సభిజనసహాయయి వన్నెమెఱసి యొక్కనాఁడాస్థానంబునకు వచ్చె నల్లెగుదెం
చిన కుమారీరత్నంబు సౌహార్దభాసమానోల్లాసంబునం దిగిచి యంగీకరింబున నునిచి
సుక్తిరీబంధుజనానుభోదఁ దత్సౌందర్యసౌశీల్యాదిగుణంబు లంగడించుచు గొలు
విచ్చియుండె నాననుయంబున. 100
- నీ. చిఱుతకంజడలఁ గిల్చినజాతిపటికంబు గిళమున రుద్రాక్షకంఠమాల
యపరంజిపసిఁడికామాఱులుదామూఁపుపై గొండ్లిఁగావించుయోగపట్టె
చిన్నారికంటె గ్రుచ్చివశిగినాదంబు గుత్తంపుజిక్కులకుట్లుబుట్టి
కరమునఁ దెనుచొఱగరిముల్లు మాయూరబహ్మ నిర్మితమైనబవరిసురటి
తే. భసితభస్మిక పులితోలుపచ్చకంబు, నాగదైత్యము దంతపుయోగవాగ
లమరఁ జెట్టునడిగినట్టు లవనినాథుఁ, జేరనేతెంచె నొకమహాసింధుఁ డపుడు. 101
- క. ఏతెంచినఁ గాంచి ధరి, శ్రీతలనాథుఁడు హృదంకురితనిర్లిద్ర
ప్రీతి నెదురేగి నతుఁడై, యాతిభ్య మొనర్చి యష్టహాయోగింగ్రుకా. 102
- క వినయమునఁ దెచ్చి కనకా, సనమున నిడి రాజపలిక సదయా మీమా
డనిధూమలు వానం దడి, యనివారలు గలరె మిమ్ము నడిగెద నొకటికా. 103
- క. రాజకుమారులలో రతి, రాజకుమారుల సురూపకసవిక్రముల
క్షీజములమించినవాఁ, డోజగదాధ్య కలఁడె యొకఁ డట్లున్నకా. 104
- క ఆగర్వజ్ఞున కపర, వ్యాసా కులగోత్రజాత యగునీసుత ను
ల్లాగుగుణవతి నిచ్చెద, వాసక్తిం దెలుపుచునిన నతఁ డిట్లనియెకా. 105
- క. ఇలఁగలరాజకుమారుల, దెలివపడం దిరిగిచూచితిని బాటలపూ

- ర్మిలయుఁడు జయవేమఁడనఁ, గలఁజాతఁడు నీకుమారికఁడఁ దగుఁ గూర్పుకా. 108
- క. ఆత్మలోక్యస్థోకిత, గాత్రుఁ బ్రశంసించునే కనుఁగొను మతుయం
జిత్రరస మావహిల్లం, జిత్రించి మునీంద్రుఁ డధిపుచేతికి నిచ్చెకా. 107
- వి. ఇచ్చినం బుచ్చుకొని యచ్చిత్తరూపంబుఁ జూచి యచ్చెరువంది యచ్చునోహరా
కారంబు రవయనుంగురవయకుఁ గానంజేసి యజ్జయవేమండు దవకు మేల్కల్లుం
డు గావున సద్యశసంబంధంబున కలదును 108
- క. జనపతి మునిపతిఁ బూజా, వినుతి వతి క్రియఁ బల్లవిలఁజేసి ప్రియం
బున వినుకొలిపి తానుం, జనియెఁ గొలువువిరిసి రత్న సదనంబునకుకా. 109
- ఆ అల్లురాజపుత్రి యాచిత్రరూపంబు, గన్నుదనియఁజూచి కంఠదఘ్ను
మోహనీంధ్రుపతిరయై హార మాహార, మాలిజనవిహార న్దురుదిపుట్టి. 110
- వి. చింతించుచుండ నెచ్చెలు లారామంబునకుం గొని చని. 111
- నీ. కలకంఠి కతిశయాత్కలికావిలాసంబుఁ దార్పణే యారామధానుకేలి
లి నేతర్పియాలికి ననుండానందలహరిఁ జుట్టింపవే లతలు విరులు
వికసిల్లునీపద్మినికి సదామోదంబు జరుపవే కాసారసావిహృతి
శిఖిబర్హతులితకై శిశు సంతాపంబుఁ బాపదే ఘనకదంబకకులంబు
- తీ. సవలెనుగదమ్మ లావుకాంచనకలాప, పరిచయము మానెనమ్మ దెప్పురపునంత
వాడెనుగదమ్మ మాతోడ నాడదమ్మ, కొమ్మ మ్రన్నాటు కెల్లోర్పుకొనఁగవచ్చు.
- వి. అని నెచ్చెలు లచ్చెలి నాలోకింది సుముఖిగాఁ జేయవారయి శిలీముఖప్రముఖం
బులం జూపి యిట్లనిరి 113
- చ. కరబులపొంగునం గవపుఁగాలము బల్లనగంగుంబున
ద్విరుగుఁ గుజాతమైత్రి నెడత్రైవ్యక శిధువుఁ గ్రోలు మాలలం
దవసేననుండు మ్రోత తఱు చాత్తధికై కసుపర్వధర్మముం
గుఱువయొనదప్పు నెట్లుపొసఁగుం జెలి దీని ప్రియాలిగాఁ గొనకా. 114
- చ. కలగుణము బ్రిజింది పలు గాకులవంటి నవంగవచ్చునే
ఫలదశపారణ లింగయపాటవము ల్పటి ప్రాప్తకాలభా
షల సునుహత్తరు ల్పెలిమి స్పృగనున్కి దగుం దృగంగదీ
ప్రులు వెలిగఁ దపస్వితులు నోకలకంతులు మాకుఁజూడఁగకా. 115
- మ మునిపంబుల్ గలమిండ లేటికడియంబుల్ మానుతోక్షుధ్రమిం
దిరుగం భానురకేసరేకుకణి కాధిష్ఠానకిందిద్విక
స్వరపుంగ్రవిర్బిటోశ్యఁ జైత్రహరినించెం జంచరీకాలకా

కురిశెం బుష్పరసైత్తవంబు చిసూకుం గొప్పెర ల్నిండగఁ.

116

చ. సరసులలో నువర్ణ పరిష క్తములై కనుపట్టుకొకముల్
గర మనుర క్తిమాచి మృదులస్వర ముట్టిపడ న్నుభాషితో
త్కరము విధాత కెక్కుడగుగౌరవ మొప్పుఁ బఠించుఁ జూచితే
హరిణిలోచనా పరమహంసవతంసము లూర్జితస్థితే.

117

మ. గమకంపుంబసశేలకై దిగినకాఖల్ హస్తపాద్విభ్రమ
శ్రమఁ బుట్టింప లతాంతరించుకులముల్ పైడేర నుద్యద్దృష్ట
త్సమధూళిమడధారలూర నలిపంత్తుల్ గప్ప నుద్యానపా
నమహిం గానఁగనయ్యెఁ జూచితివే'పున్నాగంబు బింబాధరా.

118

ఉ. ఉన్నతి నంబరం బొరసి యొచ్చె మొకింతయులేక శోమలం
గన్నులపండువై బవరిగా వరుచెంచిన ప్రాసవాసవో
త్పన్నయురం బగడ్డదెలుప స్థలపాలికయొప్పె జూడు మా
సన్నబలైకపత్రకవికాలము సాల మఖండమాలమున్.

119

చ. చదువులమేలులేదొ శుకసంతతిగాదొ వినీతిరీతి చా
లదొ భజియించునీచతురు న్నటిమాటకువచ్చునిచ్చుం
బదివదిగా నొనర్చుఫలభంగము నెచ్చెగ మెఱిజేయున
ల్లదె పరికింపుచిల్కహృదయంబున గోపముజిల్కె దొయ్యతీ.

120

చ. సరళగభీరక బ్రహ్మసారసమృద్ధిఁ బ్రసిద్ధిగన్నయా
సరసులఁగూడి చారుగతి సద్వితతు లభజియింప బాదవి
స్ఫురణఘటింపుచుం దొడుసుపుట్టక యుజ్జ్వలధారచే నుదా
హరణము జేయుచున్నకవి నారసిమాడు మగాళగామినీ.

121

క. నిరుపమఘనరసపుష్టి, స్ఫురణం బాదములు మెఱయ భూభువనమునన్
సరిజెప్పఁగలదె యిందిం, దిరకుంతల యీవసంతతిలకంబునకున్.

122

క. విరికొలుపులఁ బధికపరం, పర జూడుంజూడు మిట్టిపరుమపలాశో
త్కరమునకు నెట్లుగలిగెం, ధరణీసురదండవిధిసుధామధురోష్ఠి.

123

చ. గళితఫలాశఁ బూజకలికాచ్చలనంబున విస్ఫులింగము
ల్పిలుకుచు మత్తకోకిలవికృంఖలఘోషమిషంబుచేత గ
ర్జిలుచు ధరాపరాగముల రేచి వడి న్నుడిగొంచువచ్చెడిం
దెలుచమనోజమాంత్రివఁడు పెంచిన గాలిపికాచిఁ జూచితే.

124

- ఉ. వేదదేవతల డీలుపడలేనవఁ బైబడ వక్రశీధుని
 స్థీవన మాచరించినవడిం జరణంబున దన్నిన నహికా
 బోవనిపార్థివగురణఁబొందియు నుత్కలికాప్తినొందుపే
 లావతి యిట్టిసీచరరులర బరికించితి యిష్టహావనికా. 125
- సీ. నెలఁత నీపలుకులో నిదికర్ణికారంబు వనిత నీనగ వెఱింగినది పొన్న
 మెలఁత నీకనుసన్న నలరుబొట్టుగముద్దుపాలఁతి నీచేసంజ్ఞఁ బొడలుమావి
 ముగుడ నీసమ్ముఖంబున గ్రాలుసంపెరిగ రామ నీహృదయపాఠగము క్రొవి
 పడఁతి నీపదమాసపడునకోకము వినఁ ద్రియపడునీపాటఁ ప్రేంకణంబు
- తే. అతివయస్సత్పదగ్రహశ్రీతము పొగడ, యువిదవావిలియలరుసీయునుడుకలివి
 బంధుమధ్యమ మివ్వశాభ్యంతరంబు, విద్రుమాధరకన్నిచ్చ విశ్రమింపు. 126
- సీ. ఘనమనునకులంబున నెట్లుపుట్టెనో యురులచేరున నున్ననుడుకుఁ జూపు
 బహుశ్రభరణసాభాగ్య మెట్లందెనో యుగ్రగంధస్ఫూర్తి నుల్లసిల్లు
 నిరవిధికామోదభరిత మెట్లయ్యెనో మహిబుణ్యతరులకొమ్మలఁ బెనంగు
 సతతాభివృద్ధి రాజసమెట్లుగల్గెనో కఠినకంటకమైత్రీ గడపుఁ బ్రాద్దు
- తే. ననుచు బెనుచూరపోరె శెల్లాటమెసఁగ, నసమకుసుమాఽచయకాతుకాప్తి నడరి
 సంపెఁగలమల్లికాగురుచ్చములఁ బొన్న, విరులమఱిగేదఁగుల రెమ్మివెలఁదులంత.
- ఉ. కోయెలనోరుసోఁకనిచిగుళ్లు నికారపుఁజిల్క భిన్నము
 లేయనిపండ్లు కాలవడి లేవడితెమ్మెరకూనరాశిగా
 ప్రేయనికమ్మపుసొడి ప్రసృద్ధిపిపాసమదాళిఘ్నకం
 బోయనితేనియ ల్లమిచి పూవిలుకానిభజింప నంగనలో. 128
- సీ. కలకంఠముల నోరికడిదివ్వలె నంచుఁ జికిలిగుబ్బెరలు గోసిరి చిగుళ్లు
 చిలుకమాఁకలకూడు చెఱురమా యని పువ్వుబోండ్లు మాఁగినపండ్లు పుచ్చకొనిరి
 యుదుట్టుదుమైదలఁ బునుతమా యని ముద్దుకొమరాండ్రు విరితేనె కొల్లఁగొనిరి
 మదటగాలి ఐయాలి మా నమా యని కుమారికలు పుష్పాడు లావరించుకొనిరి
- తే. ఆతనువిలు మూలవేయింతమని సుధార, సాధరలు తావిపూవుల నపహరించి
 రంత నాక్రీడ భూక్రీడ నఁసి యలసి, తాంబూజాక్షులు కంకేళిహాళి వ్రాలి. 129
- సీ. మోమాటనలరుతమ్మలతావు లగలింప గనుసన్న మనురూపకముల నలపఁ
 జాడనానవమైత్రీ జొక్కినయలిరేప నరగు త్రికగుసంకు నలటఁబెట్టఁ
 గైవసం బగుదిసాగ్రముల నున్నూలింప మాటకు లోనైనమధువు లాలుకఁ
 జనుమానమంచినజక్కెలనురేఁప దండఁబాయనికుముదములఁ జెండఁ
 లే. జరణముల నాశ్రయించినసన్నరాళ, నీడజములపయోభూతి నేలఁగలప

సేత్తుకొని రెంతనిర్దయు లీలతాంగు, అనఁగఁ గంకేళికాంతుఁ గా లాఁగ కరిగి. 130
ఉ. చేరువగాంచి రిక్కలికిచేడియ లవ్వనపాలిఁ శరీకా

సారము దుంగభృంగకులఝంకృతిభాంకృతిసంగమంగళా

గారము గుంజపుంజబిసఖండనచండమరాళలోలవాః

పూరము దారకోరికిరపుండ్రగపూగకుటిరతీరమున్.

131

చ. కని విసదండపత్రపుటికాపరిపూర్ణనువర్ణకర్ణికా

కనకఘటిస్సుటిభవదఖండసహస్రదళాతపత్రముల్

దినపకరోష్ఠఁ దీర్ప నిరుదిక్కులఁ బత్రము లాశ్రయింప ని

ల్పిన్యలరాజహంసపటలిం గని సమృద్ధవార్ధిఁ దేలుచున్.

132

చ. పడిఁ బుటమెత్తి వ్రాలునిడువాలపచాలపులింతనంత్పై

నిడువెలిగుంచెలం దెలుప నీదరగాడ్పులఁ గ్రిందుమీఁదుగాఁ

బడుజలజచ్చదంబులు శుభవ్యజన్త్రీయఁజేయ రాజుకై

పడి గనుపట్టునంబురుహవాసముఁ జూచి ముదాపి నొందుచున్.

133

ఉ. చుట్టినమాఖ్యమాలికలనొక్కపుడెదావులు సోదుముట్టఁ జూ

పట్టునిరిల్పకంకణవిభిల్పయనోత్సని మాచరింపఁ గా

మట్టపుటూర్పుల నైఱయ మంజుసరోరుహరాగపూగముల్

పట్టపురాణిరీతిఁ గనుపట్టునరోరముఁ జూచి యుబ్బుచున్.

134

ఉ. పొంగ నఖండతుండరసము ల్లవముల్ ఘనపత్యనిర్భరా

సంగమునం బహుప్రసవజాకలరేణువు లంటిరాఁ బరి

ష్ట్యంగితసాధుశీధుమదసంపద నింపాదవించుతుంగసా

రంగములం గనుంగొని మృగాత్ములు సమృద్ధవార్ధిఁ దేలుచున్.

135

చ. సరసమృణాళనాళతసుసంభృతము నివృకచచ్చదస్ఫటో

ద్ధరణము కేసరప్రసరదంష్ట్రము ఝంకృతిభాగలీనభూ

త్క్రీరణమిషంబునై సొగసుగాడ్పులమూలుచు మాగుతుండిక

ద్విరసనభంగి నొప్పవరవిందముఁ గన్గొని సోలియాడుచున్.

136

ఉ. జాతకుతూహలాప్తిఁ దమచక్కఁదనంబులఁ గాంచి యదృశిత

ప్రీతిరసంబు లుట్టిపడ బెదల నొదలయూఁచు లోకవి

ఖ్యాతసరోరమాలనకమ్మల మించిన క్రౌంచమండలీ

భీతిఁ దగుక్కున శ్శృకుకుబేడిసలం గని క్రేళ్లు దాటుచున్.

137

చ. వేరిగలవోటులన్నియును జేకొని బంధురధారసక్రసం

వరణబలంబు నిత్యము యిచ్చిల దాయణమైనవిక్రమం

- బురుభవనంబులంబొదల మెన్నమహామధువుంగలంది దు
స్తత మగునచ్యుతాతికయచక్రము గన్గొని సంప్రమింపుచుకొ. 138
- వ. మిలితగరుత్కలాపముల మించుమూరళశరీముఖాశిసోఁ
కుల నిజహృత్సుటు ల్వరిసి కోమలపత్రవికాలబోచనాం
చలముల నీరుగప్ప మణిజాబిలిరాకపఁ గాక మోహిసి
కళ దుశ్శకంచుపద్మినులఁ గన్గొని గంధగుణాంబు నొందుచుకొ. 139
- చ. తనభవనప్రళస్తబలదర్పమునం జననీక నిచ్చలుం
దనివిననం బహుద్విజవతంసములం దినుమ న్నిరంకుశ
ధ్వనిఁ బ్రకటైకచక్రసవిధస్థలిఁ గ్రాలుబకు న్నహత్తరు
ల్లను శిరసావహింపఁ దగులావరిఁ గన్గొని తెల్విసొందుచుకొ. 140
- ఉ. బాయలుగొన్ననీరకణపంక్తులు క్రొచ్చవిరచ్చదెల్ప నిం
ఁరినకేసరింబులు శుభాక్షతరేఖులుటింప సారకా
సారవఘాటిసాంగజవసంతున కీనమరించు పచ్చరా
యాతలిపల్కెరంబుల క్రియం దగుతామకపానుఁ జూచుచుకొ. 141
- వి. కదియంజని ప్రహృష్టచక్రంబుగావున రాజహంసోపలాలితంబయి సిద్ధసంతాన
వేష్టితంబుగావున మత్స్యహార్తకుక్కుటాద్యాసనభాసమానంబయి విడంబితకంబ
రారంభంబుగావున నాక్రాంతిపాతీనాంకంబయి కుముదప్రకాశోదయంబుగావున
నావిష్కృతపుష్కరంబయి యలరుచుండుట కలరుబోండ్లు. 142
- క. ఒసపరినడకలు మృదునా, కసవిసరవిజేత లగుకరంబులు గంధో
ల్లసనము కొమ్ములు నిమరఁగఁ, గుసుమాస్తునిమదపుఁటేనుఁగులగతిఁ జెలువల్. 143
- వ. కాసారంబుప్రవేశించి. 144
- మ. పొగడంజొచ్చినభంగి రత్నవలయంబు ల్లోయఁ జేయెత్తి కం
జిగురుంగొమ్మననైచె నోర్తు నొకరాజీవాస్య యవ్వాటునం
బగులం గంచకముట్టి చమ్మఁగివ చూపట్టె స్తుఖాగ్రంబులం
దగ నండంబులు ప్రచ్చి వెల్గుదునరిద్వంద్వంబుచందంబునకొ. 145
- ఉ. పూని ఛటాత్కృతు ల్పొరయ బుట్టటకొమ్మన నీరునించి యౌ
రా నెఱజాణ నా నొకధరాకటి యొండొకబోటివైవె నె
మ్మే నదరంటఁ దాఁకి నెఱిమించినఁ బయ్యెదప్రయ్య నంత న
మ్మానిని యొప్పె పేరొఱఁ దెమల్చినపూవిలుకానివా లనకొ. 146
- చ. మరువిరితూపురూపుసమాపు నొయూరపుఁజూపు నూరెలం
దిరువులుగట్ట విధ్రమవతిమణియొర్తుక యన్నుగమ్మలం

- దొరలజలంబుఁ జల్లె నది దోయిటవక్తముఁ గప్పె రోహిణీ
చిరవిరహార్తి నొందినకళం జగురాకులఁ దార్చుచాడునకా. 147
- ఉ. చేనొకబోటి కంజపురుఁ జిమ్మనగ్రోవియునర్పి తమ్మిపూఁ
జేనియఁబీల్చి సోగవిరిదిండుగ నొండొకకొమ్మజమ్మనె
మ్మే ననుకైన నమ్మెలఁది మించె జగంబులుగెల్చి కాంతిరే
ఖానియతి న్నరుండు గడుగం గడుఁగ్రాలుమెఱుంగువాలనకా. 148
- చ. పాలఁతుకయోర్పు గెంజపురు బుట్టటకొమ్మనసుక్కు నొక్కనె
చ్చెలి చలిపిడివైన నది చిత్తజాఁజేడ్డఱఁజూచి వైచుకే
వలకరవాలసంహతులవై ఖరి గానఁబడంగ దానికే
వలకరవాలసంహతులవధి వికావితనవ్వెఁ గ్రొవ్వునకా. 149
- చ. విరహులమారుమారుఘనవీరబలం బని పాంథకంధర
ల్లఱుగురమాకుమారు నడిదాలనిరాగవియోగజాతకా
తరగుణదాతృమన్తధపతాకనితేంట్ల నదల్చి కమ్మదా
మరలఁ గదల్చి వారిచరమండలిసాంపు పదల్చి రంగనల్. 150
- చ. గతి యతివేరాగకరిగా నెటిగాంచినవాలువాలముల్
ప్రతిరహితాంఘ్రులం బెనఁగఁ బైపన ముద్దులుగుల్క సమ్మద
స్థితి మితిమీఱఁ గొమ్ములనుజేతులు పుష్కరలక్ష్మీదెల్పఁగా
హితసరసిం జయించి రలయింతులు కంతునిదంతులో యనకా. 151
- ఉ. కొమ్మలతోడిహస్తములు గుత్తపుముద్దలముద్దుగుల్కపాం
దమ్ములనంగవృత్తిజఘనద్వయసాంబులనిల్వ రేగి పైఁ
దుమ్మెదలాడఁ జూడ నవదోహదధూమమిల్లతావితా
నమ్ములజూడఁ గుందరదన ల్లననైరి మనోహరాకృతికా. 152
- ఆ. ప్రపభౌగ్యమహిమఁ బ్రబలియు నెటువంటి, ముసిమియో యెఱుంగ విగువులేక
తారసించి ముద్దుతమ్ములఁ జివురాకు, బోండ్లు కొలనుసాచ్చి పుచ్చుకొనిరి. 153
- క. నాశీకజైత్రశ్రేత్రలు, హళిం శశీసరోవిహారశ్రీలం
దేలి కటిఘటితపటి, జాలములు కలాపవేషసంగతు లమరకా. 154
- ఉ. మందమరుత్కిశోరహతి మవ్వపుఁజేసెలజాలువారుపూ
బందిల్లిక్రిందఁ గవ్వారపుఁబలుల దిద్దినగద్దె నిందిరా
నందనునిల్చి వృత్తిజఘన ల్లివిల్లితభారతిం దదా
శిందమునం ఘటించి కదలీదళగర్భలతాంతసంతతుల్. 155

- క. కరములఁ గైకొని చెలఁప, ల్పరుజాపసుణీకృతభ్రమరుఁ బ్రతివినతా
మరు కైత్రార్పితమణిచా, మరు వారాధించి కప్రమత్తప్రజ్ఞకా. 156
- క. ఆరాధ్యద్యుమణిప్రభు, వారాధనవిభులఁ దనిపి యతికయవర్షా
ధారాధరవేణుల మధు, ధారాధరభణితి వినయతాయుత లగుయికా. 157
- నీ. తలయెఱుపట్టించె నెలదాల్చునకు భవత్కంతనిష్క్రంతహంకారరవము
వికుటిల ప్రోటికోటికిదచ్చె భారతీకాంత దావకభయంకరశరంబు
ముష్కనిశ్శేదనంబున సాధుజేసె నీపైరంబు మఱిదివ్యవృషవతంఘఁ
గన్నచాయకుఁ బోయెఁగాని నీ నెఱదాడిఁ జేరఁడు గ్రహరాజశేఖరుండు
తే. నీప్రతాపాగ్ని దపియించి నీరజారి, సంక్రయించె సురాచార్యశరణభూమి
సదృశులెవ్వరు నీకు ముజ్జకములందు, శంబరామశవిమతహింసారిరంస 158
- నీ. వివిధాగమాంతప్రవేశచాతురి నెవ్వదగుశుకాదులు విసితతఘటింప
గుహిసురా ప్తిసుహృత్తమహిమ గాంచినయత్తమాళులు హితవృత్తి ననుసరింప
ఘనదానవేగరాగముల మీఠినజగత్స్పృణుండు నీమనోరథము గడప
నాకువ్యాగ్రహమేధాశక్తి మాధవాదృతి భజించినమహాద్విజాలు గొలువ
తే. గుణయశ్రీతికాముడై నెఱఁడు రాజు, గాఢయాధప్రసన్నతఁ గాంచి తిరుగ
సాధుబుద్ధిది గావైతి శంబరారి, వేమునకు బోయఁపాలయ్యె వృద్ధసేవ. 159
- ఉ. పూతమరందబృందకరము లృరము ల్పృతిపర్వసంధిసం
జాతమధూదతంబు విలుసారసమీరకుమారవారణో
ధూతనుజాతియాతరగుతుండిల మార రమాకుమార నీ
చేతిగుణంబుమాన వదచేతిగుణం బిటులయ్యె నక్కటా. 160
- నీ. ఆర్తిపాంచు నీయ ప్రవీణమునకు నిలుపుగన్నులనీక నివ్వటిలై
నతిముక్త మగుతాపకాయుధంబున కహో దొరక జండాలురితోడిమైత్రి
ప్రంతికాయని భవద్ధ్వజవాళ్ళరమునకుఁ గలిగెఁ బేరలుఁగులఁ బొలిసి పోవ
బుట్టునుద్దైన నీబూమెర తేజకిఁ దగిలె మహావినీతప్రతీతి
తే. యకట జాతికిఁబాసిన యనుఁగుఁజెలికి, నెసఁగె మఱివేళవేళ మానినీతనంబు
నొడలుమాపిన నీకయ్యె మగ్రకృత్య, మంగభవనిందితులకు మే లావహిలునె. 161
- ఘ. ఆమదప్రక్రియ మూఁడుగాళ్ళజతకుం దైయున్నతంత్రం ద్రివి
క్రమనిం దమ్ములఁ జేరి తత్ప్రబలపత్రచ్చాయ వర్తించునా
దిమసాధ్వ నమఁజేర రచ్చనక యుద్వృత్తి నివృజ్ఞంభింతు నీ
తిమనీషాదయలాభమెల్లు జనిక ర్తృద్రోహియా వానికికా. 162

ఉ. అల్లనఁగాచి మిత్రగృహ మారటఁబెట్టుగుఱుండు నీతిపాం
దొల్లఁడు మంత్రిమామలకునొప్పమిఁజేయురథంబు నీవునుం
బల్లవధర్మమూఁది రతిమైఁ దమివర్తిలు దట్టిసీకు ను
త్ఫుల్లదయానయాదిగుణము ల్లనియించు నె శంబరాంతకా. 163

వ. అని యనంగునంగవారత్నంబులు దూతీ తన్వాతులుండగునీకజారిం చేరుకొని. 164

ఉ. నీదయ పంచబాణశరనిర్భరతాపదవాగ్ని గ్రాగిపో
నీదయ నీదయోదయసమృద్ధి సదానెదచల్లుచుండుఁ దా
నీదయ సేదఁ దేర దొకయింత యిదెక్క డివింత నేఁడు నీ
పాదములాన మావికచపంకజశ్రేత్రు సారసాంతకా. 165

ఉ. కాలగతిం ద్వదీయజనిక ర్తప్రతిక్షపము న్నరాళకో
త్తాలకృపీటజన్మ పరితక్కిఖలం గడుగ్రాఁగునాతనికా
బోలి కళంకివై మొదలఁబుట్టినవానికి నీకు శైత్య మే
వేళ జనించు విత్తొకటిని త్రినఁ జెట్టొకటొనె బాచిలి. 166

చ. పరుచుమహాకృపీటభవభావము నీయెవసత్య మత్రైఁం
గరయక నిన్ను శీతకరుండందా రఁపేని సుజాతశీతల
స్ఫురణ పయోధికిం గలదె పొంగుకళంకముపేరఁ గ్రంభాగ
ల్గరియొదె మింటనాలికలు గ్రోయదె లోలకభావ్చలంబునకా. 167

చ. పరిధిమిసంబునం గుడుసుపడ్డశరాసముఁ బూని శైత్యవి
స్ఫురణ మెఱుంగులీను ఘృణీభూరిశరంబులవేడిగా రహితా
విరహిజనాళినొంచెదవు వేఱెమనోభవుఁడేల నీపయిన్
సరసతలే దనంతసదసంక్రయ మేమయిపోయె జాచిలి. 168

ఉ. గోత్రులు రాకపోక నినుఁ గోల్కొనసీరు దురంతశీతరు
జ్జైత్రిదృఢాంబరాశ్రయము మానవు ని న్నవిరోయు నీకభా
మాత్రవిధూతి నిట్టియిడుమంబడితో హరిణాంక వారిరు
ట్పుత్ర సుగంధలం గిరణపాతనకాతననీతి నొంతురే. 169

ఉ. కందళితానురాగములు గావు మనంబులు విన్నయంతలో
నందఱు పారవశ్యపదమందురు చల్లఁదనం బొకింతలే
దిందున శంకరాభరణ మెట్లయితీవు శళాంక నీపదం
బుం దుది వంతమావ్యమగుఁ బో వివరింపఁగ మాటలేటికికా. 170

చ. సదవనవైభవంబు పరచక్రవధోద్భవతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియు స్ఫుఖిలభుప్తుప్రసాదసం

- పడబలవత్తమోదశనపాండితీయుం దగురాజువైన నీ
కడయత కామినీజనులయం మదయిందుట పాడియేళకీ. 171
- మ. కృతదక్షాపకృతి వృహమముఁ గళంకి నోదరీమందిర
ప్రతిపక్ష నజనీచరుం గురుకళత్రప్రాప్తధూయకళా
పతను న్ని నిరసాపహించె ద్రిపురప్రత్యర్థి సర్వజ్ఞు లా
శ్రితదోషస్పృతివిస్పృతిప్రతులుగాక రోహిణీవల్లభా. 172
- ఉ. మేదిన నర్జునసుధురణ మించి చరించుట సింధుచక్రర
క్షాదృతి నీ కవంతిలకాంతమునో హరిణాంకకృష్ణప
క్షోదయము స్థూహపకృతియున్ ఝుషకేతువిరోధివిగ్రహ
ష్టాదములే దదేమిచేపుమా. వెఱగయ్యెడు నీకు నక్కటా. 173
- ప. అని హాలాహలవిరోధి శిరోధిగృహమేధి యగు నవ్యనజవిరోధింబలికి చెలికీదారా
పశాంతిఁ గానక పరారోహలు గంధవామా నుద్దేశించి. 174
- నీ. కాండభృద్ధనబాధ గానినొందినమిత్రు నోమవే కుఖవృత్తి నుల్లసిల్ల
మోచివచ్చినకార్యములవోటనొసఁగవే కుసుమబాణునకు నెక్కుడుధనంబు
చెలిమిఁ బక్షికరించినమహాశిఖికీ జేరుపనె లానిరహారోహణంబు
మొదలనిన్ను సహస్రముఖములఁ గొనియాడుచక్రి కీవె నితాంతగత్తవగరిమ
తే. నీవిహారంబు చాక్షిణ్యనిర్భరంబు, నిను సదాగతిగాఁ జూచునిఖిలలోక
మోజగత్పాణి నీపంటియు త్తమునకు, నర్హమే పాంథ యోషానిబర్హణంబు. 175
- మ. సలిలాహారు గణ్యపుణ్యతరులం జంద్రాస్థలంగాక నీ
బల ముత్కృష్టబలాధినాథులఁ దరల్పంజాలునే నిన్నుఁ గే
వలముం దైవము దెచ్చి మూలఁబడవైవ నిన్చిమనీలాపులం
కలపాలై చన నీధనంబు దునియల్గా కృష్ణవర్తప్రియా. 176
- చ. గరళగళప్రసాదమునఁ గన్ననుతున్ హరివంటినానిఁ కే
సరిసతి కీవె తజ్జతరజజ్వలనైకశిఖాప్రకాంతికై
పరుషగతి వృహమములఁ బల్లటఁబెట్టవె యట్టినీకు నో
కరుపలిమేఘవేణికల గానియొవగుట ధాత్రిఁ జిత్తమే. 177
- ఉ. తొమ్మలవోట నీకుఁ బ్రతికూలతప్పుటయెంత చొక్కపుం
దమ్మల సాధుమత్సరమునం దలఁకింతువు నిచ్చులంబరా
గమ్మలరేతు వేమఱవు కాలుపదం బిటుపంటినిన్నుఁ దా
నమ్మకచెల్ల సర్వభువనానుభూతాఁ దలపోయఁబోలునే. 178
- ప. అని సమీరుదూలు నవనశంబున నలరాత్రి. 179

- క. స్తరమృగయ విశిఖబాధా, పరవశయయి యున్నదానిఁ బద్దినీ గాఢ
త్వరఁ బరుషరీతి రుదమిత్కరణ నఖాగ్రములఁ జంద్రకేసరి నొంచెన్. 180
- క. యువతికిఁ బ్రాణంబయ్యుం, బవతుగతిం బ్రోచినేనె మలయక్షితిభృ
త్పవమానుఁడు దూరితరై, పవమానుఁడు మోహదానపాపకశిఖలన్. 181
- వ. ఇట్లు మారతారేశకుమారసమీరబాధావిధురయై యచ్చుధురభాషిణి శోషిల్లునల్లం
బున నొల్లంబోయి నెచ్చెలులఁ గలయ నాలోకించి. 182
- సీ. కనలుదుక్కులరాజుకంబఁ బుట్టిననేమి గాఢుపేరెమువాఱుఁ గాకయేమి
కంతుఁ డాకృతిఁ బెంచుఁగాకయేమి కుజాతకలితుఁడై మధువుండుఁగాకయేమి
హంస మాపగవారికై పోవుఁగాకేమి గండుఁడుమైద మ్రోయుఁగాకయేమి
చిలుక వాదులకు వచ్చినవచ్చుఁగాకేమి కలకంఠి గలహింయఁగాకయేమి
తే. కచ్చుదిగురాకుచే మించుఁగాకయేమి, కలిక లంతంత మొనఁజూపుఁగాకయేమి
వెజుపు నాకేల వెన్నెల వెల్లిద్రెల్లి, ప్రాణసఖులార పలనంతఁ బాయుదాన. 183
- క. అని మోముదమ్మి వాడ, న్ననసిజశిఖిమంజ సకలమర్చస్థలముల్
దనువూటాడం గన్నియ, పెనుదెగున స్తబ్ధతీలివ భీతిలి రతివల్. 184
- క. కామాస్త్రములకు నాశీ, గ్రామణి వైషమ్య మొదవుఁగా కప్పటికిన్
సోమకుమారిమణి యీ,కాముది దా నెట్లసౌమ్యగా నేర్పునొకో. 185
- వ. అని జననాథకవ్య నాలోకించి. 186
- సీ. దరహాసలేశధిక్రరణ మున్నదియై నీనంకవెన్నెల కల వహ్నిగురియఁ
గినిసిమాటలు నేరవనమ శిక్షించితే చిలుక కటికి వ్రావలి యొనర్పఁ
బ్రతిపక్షియని తిరస్కృతిఁజేసితే సాధుపీకమునకేల వానిఱుసుఁజూపఁ
జూడఁబోలనిచూపుఁజూచితే చంచరీకమునకు నేల భద్రములు వెదక
తే. గోచరింపక యొకమూలఁ గూలి చనక, మందతెవహింప కిట్లుత్త్రిమరఁగ నేటి
కని యుదాసీనుఁడేసిలో యభ్రవేణి, యనిలశికు వేల వీచివాటయ్యె నిపుడు 187
- సీ. మనసుగన్న రమాకుమారికాసుతునకుఁ బూర్వాశ్రితుం డైనపూర్ణశశికి
జీవమునంటి దక్షిణసమీరమునకుఁ బేర్చినకుసుమాస్త్రబృందమునకుఁ
బలంకుమారనిముద్దుచిలుకకు నెయ్యంపుఁడైక మై దీపించుఁ బరభృతాళి
కతులాలియయిన గయ్యాళి తేటికిఁబెట్టుచెట్టెనలే బ్రోచిదిగురుమాది
తే. కకట భయమందవలసె హా యనఁగవలసె, బెగడుపడియుండువలసె గంపింపవలసె
నాతురతఁ గూరవలసె బిట్టలనువలసె, జలదరింపఁగవలసె వే జడియవలసె. 188
- ఉ. చేరుకమాచికంజిపురుచేతికి లోనుగదమ్మ పద్మ కాం
తారమూలిమానసము నమ్మిన దింతెగదమ్మ కంతుబ

- బ్రాహ్మవైవర్తచిల్ల మిగులాతగులాఱు మెఱుంగునపు నీ
 పైరుగదపు మల్లికలు పల్లటమందగనేల వానికిఁ. 189
- ఉ. దాయణధంగిఁ చేర్చునతాపదనజ్వలనోచ్చమంటికం
 తీరవమధ్యతాంతదక నీతను పల్లవహించినం దగుం
 గైరవసోదరస్ఫురణఁ గాంచిన నీనిడువారుగన్నులే
 లారజనిం గుభృజ్జనికశానిధిరాకమఁ దల్లడిల్లెడిక. 190
- క. ఆకటా యని చింతింపుమ, లిఖయమచ ల్పిలువ సంబలింపక శుకముం
 బికము న్నలయానిలకా, బకము న్నదిఁ దలఁచి వినయపాటన మమక. 191
- ఉ. మాటకు రావ ప్రోదిశుకమా యొకి మారు జయింపరానికై
 లాలుముజేసె చేటికి భక్తిపికమా యిక మాను బోటి నీ
 సాటియె ప్రాణమయ్యు వడచల్లుగురే యిటులై నజోటి యె
 వ్నోటికిఁ బోవు నీచలువ చూపవనా పవనాఘనాద్యతిక. 192
- క. అనిపలికి కలికిచెలువలు, మనసిజతాపాతపోషమందగ్యుతియై
 తనరువధూతనుగల్గిక, ఘనశీతలరీతిఁ దేర్పఁగాఁ దగు ననుచుక. 193
- చ. చెలువల కిష్టమూలములు శీరము లుజ్జ్వలదంఘనత్వలా
 దళములు వెన్నలంబులు సదామృదులాకృతి మంచివారిలో
 మెలఁగుమృణాళముల్ గగము మెచ్చొదవించుమహులి మాటలో
 పలియవి యన్నిటం జెలికిఁ బంచశీలీముఖతాప మారచే. 194
- వ. అని శీలలోపచారంబు లాచరించిన. 195
- నీ నునుమావిచిగురుసానుపు మహాతిను శస్త్రక మ్యగాఁ దలఁచుఁ గంజాతనయన
 కడిపోనివిరులకంకటి గణింనునభూతకంటకా స్తరణంబుగా మృగాక్షి
 వలపుగుండుమపువ్వుతలిమ మంగధవాగ్నిశిఖగా విచారించుసేనామధ్య
 శిరముక ప్రపుఁబల్కు సెజ్జ సొక్కపుఁగాముశరముగా వగదుయోషాలలామ
 తే. మంచిపడనుటిపన్నీరు మకరకేతు, విషముగా బుద్ధి నూహించువిద్రుమాస్థి
 తావిపుప్పొడి శంబరాంతకుపూగ, మని వితర్కించులలన మోహైకకలన. 196
- వ. ఇట్లు మనోభవమోహదాహంబునం బొక్కి పొరలుచున్నకన్నీయనెచ్చెలులు నిశీత
 నంబునకు మరలఁ దోడ్కొనివచ్చిరింతఁ గొంతకాల మరిగిన నొక్కనాఁ డేకాంతం
 బున విద్యామంటపంబుననుండిచదువుఁజెప్పదు దదీయసౌందర్యవయోవిలాసంబు
 లీక్షించి మస్తథాతుడండై మందుండు భువనమోహిని కిట్లరియె. 197
- చ. నిరవధికత్వరం బఱచి నీచనుగొండలసంధిడెందపుం
 దెరువరిమారచోరనిహతిం బడి మోహవిదాహవేదకక

- బాలిలేడుఁ దేర్పపుణ్య మిదిహో యధరామ్యత మిచ్చి యిందునం
దరసినగల్గునే పరహితాచరణప్రతిమానధర్మముల్. 198
- క. నవలా తావకమోహం, క్లవ మేమిటగడతు దుస్తరము వివరింపకా
భవదీయ స్తనకుంభ, ప్లవ ముల్లినగాక యీవిపత్సమయమునకా. 199
- క. ఆనిద్రాసుభితంబులు, గానేరవు లోచనములు కంతద్వయసం
బై నీలావణ్యరసం, బో నవలా త్రేన్సు వెడలకుండుటసలనకా. 200
- క. హారవిలాసము గలని, న్నారసి చీకాకుపటుప కతినుఁడు ముక్తా
హారవిశేషము గలన, స్మీరసమున గానీసేయు టీ వెఱుఁగవొగో. 201
- క. గౌడరుది స్రుచిరం బనఁ, గూడదు సోయధరము ధరకుచచిందై కా
మ్రేడితము కానిహో నేలూ డాపునఁ జూచువాతలకు నోహూరుకా. 202
- క. ఇన్నియును జెప్పనేటికిఁ, బన్నినమరుగానీవాసిఁ బానీతి నోరా
కన్నియ వన్నియ మెఱయం, గన్నెటికపుభిక్ష నాకుఁ గరుణింపఁగదే. 203
- క. అని దీనాననుఁడై మోడ్చినకరములతోడఁ బ్రియముఁ జేకొ మ్మనుచుం
దనుఁ బ్రార్థించుధరాసురుఁ, గనుఁగొని రాజన్యకన్యకామణి పలికెకా. 204
- క. గురుఁ డనఁగఁ దండ్రి యభుసం, హరణగుణా శిష్యురాల నెనప్పడె తుఁ
తుర మేర దప్పి కామా, తురబుద్ధిం గోర్కె నేయుచుర నావోటకా. 205
- మ. నరక ద్వారకపాటభేది యనమానప్రాప్తిమూలంబు దుః
ఖురజాపథ్యము పుణ్యలోకగమనఘ్నం బస్థలత్కీర్తి సా
గరమంథాద్రి జనాపవాదహుతభుక్తాస్థంబు సత్కీర్తనం
హరణోజ్జ్వలంభము గీడుగాడ పరభామాసంగ మెవ్వనికికా. 206
- ఆ. నీతి సాధువృత్తి నీయది ధరణీసురుఁడవు వేదపారగుఁడవు ధర్మ
తరులతాపరశ్యథము చెల్లఁబో యిట్టి, నీచచిత్తి మెట్లు నీపఁ గలిగె. 207
- తే. ఏను రాజన్యకన్యక నితరజాతి, భామగా నెట్లుపాసఁగు నీహపవృత్తి
భూసురుఁడవైన యిది నీకు బుద్ధిగాదు, బ్రహ్మహాని తపోహాని ప్రాణహాని. 208
- ఎ. అని యశేకప్రకారంబుల బోధించుచున్నయస్మిలవేణిఁ బ్రాప్తాబుం డిట్లనియె. 209
- ఆ. నీవు మాటలాడనేరవు గురుఁ డేల, చెప్పకొను విరాళి శిష్యురాలిఁ
గవయరాదు ప్రాణికల్పన నేర్చిన, పలువనలువి గూఁతుఁ బట్టికొనఁడె. 210
- క. మరుబారిఁ బాటి చంద్రుఁడు, గురుభామం బ్రేమఁ బిలుచుకొని వినుతబుధుల్
పరిణతిముని విబుధుబుధుం, గరిగమనాగమనలీలఁ గాంచుట వినవే. 211
- క. గౌతమభార్య నహల్యకా, కాతోదరిఁ బదరి ప్లక్షకాం గాలా
లిత మునర్పియుఁ గూడిన, యాతని కింద్రునకు నేమియయ్యెం జెప్పుమా. 212

- ఆ. ఇట్టిపట్టిసుద్దు లేటికి నీయంగ, సంగలాభ మైన జాలఁ బెరివ
వెరివ మెరిసి మీఁదఁబఱలెంచు నత్తుగ్గ, పాపమునకు నరకకూపమునకు. 213
- చ. కడచక నీవు నాపలుకుఁ గాదని వేదనిసర్గమార్గమం
దడిగదవేని మేనియడియాసఁ దొఱంగి లతఁగి ప్రాణముల్
విడిచెద నీవుచూడ నలవేసిడిఁ బాపములోన దీనిలో
విడిదలగాక వే కలఁచి వేచెడి దెయ్యది చూచితొ మ్మనక. 214
- క. అఘోరోక్తులు వీనులం బడిన నాహా పుట్టిరాపట్టిని
శ్లోఘం బీయనమాట తుచ్చదురితంబు ల్గర్భ కర్మక్రియా
శ్లాఘు న్నాన్యుకొనంగవచ్చుఁ దుదిఁ దై శ్శంబోనియా బ్రహ్మహ
త్యాఘం శేమిటఁబాయ నాకొకయుపాయం బెద్ది యీచేతకుక. 215
- కి. కులగోత్రశీలములకు, నెల్లియైనం దగు మహోగ్రవిప్రప్రాణా
నిలమియ్యతి క నొప్పం, గలదాననె యింతకంటెఁ గలుషము గలచే. 216
- క. అనుచితకార్యము లేమీ, నొనరించినయల్ప మెప్పు నుత్తమజను లా
ర్చుని విప్రుని విధ్వస్తా, తుని నెప్పుడు సంతరింపుదురు మేలగుటక. 217
- ఉ. కావున నొండుపాయములుగావు మహీసురరక్షణంబు మే
లై విలసిల్లు నేమితెఱఁగై నను మంచిదె యంచు బుద్ధితో
భావనఁజేసి యచ్చెలువ పల్కె ధరాసుర రెండుజాలలో
నీవది కేగుదెంతు సరణిం జరియింపకయుండు మి త్తటిక. 218
- వ. అని యతండు విశ్వసించినట్టుగా నందులకుఁ గొన్నిశపథంబులం బలికి యక్కలికి
నగరి కరుగుచు నపరాధాగతుం దగుగగనమణి నాలోకించి కీర్తించి కరంబు లురో
జాగ్రంబులఁ గీలించి యిట్లనియె. 219
- క. ఓలోకమిత్రి యొకరు, జాలయ నీకులముదాన నవసీసుర దు
శ్శీలంబు మాన్చి యిట నా, యీలావు చెడకుండఁబ్రోవవే నేఁ దనుచుక. 220
- క. చేరఁ జనుదెంచి యలసర, నీరుహహీతుఁ డబల యట్లచేయుదు చింతా
భావంబుఁ ద్రోచి కదలు ను, గారమునకు ననుచుఁ బఱచె గగనంబునకుక. 221
- స. ఆగమయంబున. 222
- చ. ఇనుఁడు వనూద్ధతుం డరయ నెవ్వఁడు వానికి నీతిలేదు వీఁ
డినుఁడు వనూద్ధతుండు నయమెఱవ్విడి తద్విషిసీదివారతిం
దనినీ స్రుదోషకాలమునఁ దానిచ వారుణి నానియున్నవాఁ
డని యిలాశంబలె న్నరలె నా నడచెం దగ భాయప్రాచీక. 223

- సీ. ఇవి చెందిరికచీరలవుగదా తిగిచిటుచ్చలబోసి కటులఁ గీల్కొలుపవచ్చు
నివి కుంకుమరసంబులవుగదా గల్పిగుబ్బలజోకటంబుగా నలఁదవచ్చు
నివి చెంగలువాణ్ణలవుగదా కాఁగిల్లఁ బ్రియులుండఁ మెఱసి నిద్రొంపవచ్చు
నివి చిగిర్చినమావులవుగదా కటికీవేనవులనీడలఁ గ్రీడఁ నలుపవచ్చు
- తే. నివి సరోజాతరాగంబులవుగదా బెడంగడరుపేటికలఁ బెట్టి డాపవచ్చు
ననుచు పరుణావరోధకామినులుపలుక, నస్తగిరిఁ బ్రాఁక జరతారుణాతపములు. 224
- మ. తనచి త్తంబునఁ బద్మినిం బవలుపొంద న్న్యాయజీకళికిం
జనఁ బైకొన్న ప్రదోషపీడకు సహించ న్నేచ్చ నింకెట్లుగా
దనువో మంగలవాఁడనంచు భృగుపాత్రప్రీతి నేతెంచెనో
యన నేవించె సరోజబాంధవుఁడు ప్రత్యేగ్భూమిభృత్కూటముకా. 225
- తే. అపరపర్యతశిఖరసింహాసనమున, గొంతిదడవుండె గ్రహరాజు గ్రుంకుటుడిగి
సమయరమ మజ్జనంబాడి సాగరంబు, దండనుంచిన కుంకుమపిండ మనఁగ. 226
- చ. కిరటనిష క్తఖర్జు వడఁగం జరగర్యసమగ్రమంజన
ద్విరదము పాయతన్నదస్ఫుటిం బొడుకెక్కినయ స్తసానువం
దరదముఁ జారఁ బైనడుగు లానక యుర్వికి డిగ్గ నుదత
త్వర ననఁ గ్రుంక భానుఁ డవధాననికుంచితభానుహన్తుఁడై. 227
- సీ. పరిపక్వలింబవిభ్రాంతి దవ్యులరాజకీరడింభములు గ్రుక్కీళ్ళుమ్రొంగఁ
బ్రత్యగ్రశోణితభ్రమ నుపసేతములై శంచాననంబుల బయలునాక
గల్లకీప్లవచ్చదనశంక సగంధకిరులు రిత్తిమరి తైశ్రమసాఁపఁ
బుండీకృతక్రవ్యబుద్ధి నిర్భరవృద్ధశార్దూలములు నోళ్ళుచప్పురింప
- తే. గైరిక ద్రవవిచికిత్స గాన నాట, పాటలోఁఘలు పాలిండ్లఁ బ్రామఁ దివరఁ
ప్రత్యగవనీధకంబునఁ బ్రాకుడెంచె, నపుడు దివసావసావసంధ్యామరీచి. 228
- తే. చరమదళఁ గన్నవాసరస్వామిఁడలఁచి, తమ్ము లామెద మఱివెంతిఁ దలఁకుచుండ
నస్తమఃగోత్ర మయ్యురాగా ప్రిభాదలె, మొదలఁ బాశ్చాత్యకృత్యమట్టిదయకాదె.
- తే. సద్విజక్రేణి దివసావసావవేళ, చలువఁదేరు వెనప్రదేశములఁజేరి
కన్నులరమోడ్చి విస్ఫుట్టగతులమీఱ, వారవ్యాజమున నుపం బాచరించె. 230
- సీ. తావులకొండనె త్తము డిగ్గి చెంగలదొనల చల్లవిసీటఁ దొప్పదోఁగి
పరిగొన్నపచ్చకప్రపుడుమారమురెచి తరుణపల్లవపరంపరఁ దెరల్చి
వికసితప్రసవజాలకరణువులనెంటిఁ గంధసంపద దేటిగములఁ బ్రోచి
బలిమి గాననపరంపరల నుజ్జుటలూచి తీవపండిళ్ళలోఁ దరిగితిరిగి
- తే. యెండ పొడిమారక నగల్గనిర్లు గవయు, తియ్యజువులక్రేనీడఁ దెరువునాగ

- కల్లనల్లనఁ జనుచెంచె నతనుభద్ర, వారణంబన సాయంసమీరణంబు. 231
- చ. సరసులసంగతిం గలుగుచక్క వితమ్మలఁ జేరఁబోయి క
 స్వరముగిడించి వ్రాల్చుచిగురాకులడగఁజీ పత్రము ల్నిశా
 కరదృపదోఘమేల్ గదిసి కళుషడం బరిము క్తవృంతకీ
 సరములఁజెంది కందునొకజక్కవ దావియొగ వేదనకొ. 232
- సీ. నిండాడుకమ్మజేని ను మజ్జనంబాడి కడిమిపుప్పొడిపెన్నె మధుగుఁగట్టి
 రేకుగన్నుల జంచరికాంజనముఁజేర్చి తనవల్లి ఘేనచందనముఁబూసి
 తులలేనితూఁడుజేతుల మార్చికలదాల్చి జలకణమాత్రికచ్చటలపూని
 మొగ్గపాలిండ్ల సొంపున హిమాంబువునుంచి యామోదసంపద నతితయిల్లి
 తే. హంసకంబుల నిజపదం బలవరించి, భవనమోహన మైనవైభవముఁగాంచి
 కలఁగిరిబోడి రాజరాజుడదలంచి, పొలిచె వాగకసజ్జికాసుస్థరణ నపుడు. 233
- తే. ఝంకరివ్యాసమున హాసినన్నతలి, యూఁజడింపఁగఁ దనకన్నవారిలోన
 ననఁధిక్లాంతిమిత్రమోహార్థ భిన్న, తప్తికొమరాలు పత్రనేత్రములు మోడ్చె.
- సీ. కనకసంధ్యార్చిఁ బేర్చినవధికిరిమేన బుటములెత్తిననీరుబొబ్బలనఁగఁ
 గాలమాంత్రికుఁ డంధకారదానపబలిక్రియకు రాల్చినపేలగింజలనఁగఁ
 దాండవభ్రమిఖమూర్ధజకుఁ డంజలిపుటంబున విధిర్చినకమ్మపూవులనఁగఁ
 మైరవసింధుసంపర్క శర్కరచేమమును లావర్చినలింగమూర్తులనఁగఁ
 తే. గమలగర్భాండగోస్తనీకాయమాన, జటిఁపరిపక్వఫలగుళుచ్చములనంగ
 నభిలజనలోచనోత్సాహం బాచరించె, దామరసవైరికులదారితారకములు 235
- ఉ. స్నేహవిరక్తిఁ గాలగతిచే గని మిత్రుఁడు చామగక్రియా
 మోహతుఁ డౌటఁ గన్గొని ప్రమోదవిధిం దనుఁజేరె నీగురు
 ద్రోహి శిశాంకుఁ డెట్లనక దోయనిపూనినకక్రదిగగ
 న్ద్రోహినిమోమువిన్నదనమో యనఁ బాండిమఁదొంచె నెయ్యెడకొ. 236
- సీ. బలభిద్ధిశాపకాప్రతిమ గామినిముద్దుగులుమఱిరికనవృత్తి తెలివిచెప్పి
 యుదయమస్తకీడ నూడికొలులుమోవఁ గూలినచౌదంతికోముఁబోలి
 గగనవాహినిరొంపి గాడికొండొకదోయ కమలా పురధరథాంగంబు దొరసి
 కాలకాపాలికాగ్రణికిరంబున నెత్తియాయ త్రొన్నెమలీకసురటి నొరసి
 తే. యందు గనుపట్టి మలియించుకంత మెఱసి, సగముపర్యాయకమునసాక్షాత్కరించి
 బింబమంతయు వెలికి దీపింప నిలిచె, జడలఁ బూర్ణకళాసీమ చందనము. 237
- సీ. అది సుధాకరబింబమా కాదు మడికామునెన్నె వేలుపుటన్నవత్తిగాని
 యది చంద్రమండలంబా కాదు చందలేటఁ దేలుదంతపుటరిగోలుగాని

యది నిండుచలివెలుంగ కాదు మబ్బులేనుగుదోలుతెఱచోటిమెగముగాని
 యది చకోరములవిందా కాదు దుగ్ధాభిక్షజనించిన వెన్నకరుడుగాని
 తే యది నిశామిత్రమా కాదు మదవియుక్త, యవఘరట్టకలవలయంబుగాని
 యని జను ల్వాచి కీర్తింప నతిశయిల్లె, బ్రోవజాబిలికలువపూబోడికలిమి 238
 సీ. ఇనకరాంకురముల కడయూనిమానిక్రీనీడజాడల డొంకి నిలిచె గొన్ని
 మధురసప్రస్నిగ్ధమాక్షికచ్చక్రిభాగపులలో గవులలో నడంగె గొన్ని
 కలనైనవిలుగెఱుంగనిపోటుపరికరామాయకత్తులమాటు జొచ్చె గొన్ని
 చేనేతబడి తలంచినలేరు బంతి యవ్వలువొమ్మలదాడి బఱచె గొన్ని
 తే. త్రాసమునఁ బొంది పద్ధతి భ్రంశనము, గూపకుపారాంతరంబులఁ గూడె గొన్ని
 యిరులు తిప్పుదు లన నప్పడేమిచెప్పె, రాజు బరచక్రహరణసంరంధుఁజూచి 239
 సీ. ప్రాయమింకినవాలుసాలిండ్ల వెయ్యండు పడుపుపుట్టక మూలఁబడి కృకింప
 నేపురేగినరంకులెంద్రదోగబోడులు వింతకాఁగిలిలేక నెతలఁబొందఁ
 కడిపోనితెర నాటకపుటూరుజం గాలు కలికిల్ గూడ కోగినము లెత్త
 తడక ద్రోపరిముచ్చుపాగుపులు మఱి దొంగపనియక వాలెనఁబస్తుపాశు
 తే. గంటవేటల దిరుగాడుకఱుకుటెఱుకు, మూఁక పెఱజిక్కికాళ్ళు మోములునువావఁ
 బిండిచల్లినచందానఁ బేదవారి, దివియవెన్నెల సాంద్రదీధితి వహించె. 240
 సీ. చేపుపుట్టినగభస్తికలు ముక్కులఁ గ్రుచ్చి ప్రిచ్చి గూరటలేక త్రోలుఁ గొన్ని
 యఱులానఁగఁ ద్రావి యనుమరుచ్చరణుఁ జోటుచాలక నేలఁ జూడుఁ గొన్ని
 కడుసిగ్గుడేరుతొల్పడుపుదోమటఁ జొక్కి యానందమున జిండులాడుఁ గొన్ని
 నిగరంపుమోవి తేనియలతోన దొరల్పి చెలువలిచ్చిన సంతసిండుఁ గొన్ని
 తే. యోలయులడాఁగి తలచూపనోడి తల్లడించు నరికోటిపైఁ బుక్కిలింగి యుమిసి
 బయలుఁబట్టించి పేరము ల్వారుఁగొన్ని, కైరవాప్రాతీపములఁ జకోరకములు. 241
 ప. ఆసమయంబున. 242
 సీ. కట్టినజనుగుసర్కా విధోపతి పింజయా సార్థిలంబియై యతిశయిల్ల
 ధాతోత్తరీయవస్త్రములోను శుశ్రుశుశ్రుంబులై బ్రహ్మసూత్రములు మెఱయఁ
 గనకవీరుద్రాంధికలు కపోవాలావాలసీమబచ్చనిడాలు చివరునెట్ట
 నామోదరసపుష్టి నచ్చిద్రమై ఫాలతలమున గోపించందనము గ్రాల
 తే. నవలుతటఘోలనంబున నమరుదిక్ల, సికిచొకాటంబువిరులతోఁ జెలిమినేయ
 నడుమ జగజంపుదోపుఁబచ్చెము దవర, వైదికద్రావ్యాఁడు నిండువన్నె మెఱసి.
 తే. క్రముకభంగపరంఘరాకలితమయిన, నన్నెఱికతిత్తిమేఖలావల్లి నిఱికి

- యాకు లక్ష్మింది యలబలం బడఁగు టరసి, యునికివెలువడి బ్రాహ్మణుం డొక్కరుండు.
- ఉ. అప్పు డధిజ్యచాపధరుడై మరుఁడేర్పడి వెంటనంటి రాఁ
జొప్పన జాలిమాలి యఘసూరుఁడు పాటుఁడు వచ్చివచ్చి యా
యొప్పులకుప్పురామికి నయో విధియం చుదితాశ్రుధారలం
గప్పుఁగ మోమునిశ్యసనకంపితచారుతరాధశోఘ్నఁడై. 245
- క. చెదరడిమీనును జెక్కున, గదిసినకెంగేలు గ్రాలఁగా విప్రుఁడు లే
నిదురఱుఁగనికంటంబడి, వదియగుమరుమంట మంటపంబున నుండెన్. 246
- ఆ. చీమ చిలుకుమన్నఁ జిమ్మెట బుజ్జిన్న, నెదురమూఁకములు మెదలుకొనిన
నిదురలేక భూమి నిర్జరుం డాలిందు, నప్పుడబలకాలిచప్పు డనుచు. 247
- క. రాదాయెఁ జూచితే యను, రాదా యడ్డంకిబట్టి రాదను నిర్
ర్వాదలు సీమంతినులను, పో దైవము ప్రొద్దుపోయె నని తలయూఁచుక. 248
- క. ఎదురుకొన నతిగి చా యను, గదలుతలారులకు వెఱచి క్రమ్మరు నేన
మదవతికి నేలదారులు, పొదివికొన న్నిదురపోయెఁ బొమ్మని పుకుక. 249
- ని. ఇట్లు మోహనలంబున దేహంబు విదాహింప నయ్యుర్వీగీర్వాణుండు చలితవియో
గిప్రాణుం డగుపంచబాణుం దలంచి. 250
- మ. ద్విజరాజం దలదాల్చుకొన్నతనిదృగ్దృష్టిప్రభూతాగ్నులన్
రజమై పోయిననిన్ను నీతిరసదూరా మార యీకేవల
ద్విజరా జల్లిన నేమిసేయునో ప్రశాంతిం గాంతి మత్సాయక
ప్రజముం గూర్చు నారి న్నారి ననుగూర్చుం దేర్పఁ బుణ్యంబగుక. 251
- చ. శివ గణనాయకా యనిన శీఘ్రమై కార్యము లడ్డపాటులే
కవు యనునాథపంచవిశిఖా యన హస్తపదాస్థికాంధముల్
చివికెడువట్టినొప్పు లొడిసె ల్రసపొమ్మలు గంట్లు బిబ్బపుం
డ్లవు నిటువంటిపు త్తుఁ దగవా కన నమ్మభుక్ బభారికెన్. 252
- వి. అని పనివి పనివి యనంగబాణమార్చితుండుంబోలె నమ్మంచుండు నిద్రాముద్రా
లోచనం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 253
- క. అనిశ ధరణీసురునకుఁ,దా నిచ్చినమాటపట్టుదలంచి తదీయ
స్థానీయపాలనీయ, ధీనాకృతిగాక నగ రతిత్వర వెడలెన్. 254
- క. జలధరమాలికలోపలి, తొలుకార్తె టుఁగనఁగ యమవిధుంతుదహాలా
హలకాచమేవశిద్యుతి, గలసీలాంబరము ముసుఁగుగాఁ గైకొనుచుక. 255
- క. పరివృత్తకంఠయై దిశ, లరయుచు నడ దడవడంగ నరుదెంచి ధరా
గురు నిద్రపోయెదే యని, కరసంజ్ఞం దెలుప మేలుకని వాఁ డంతెన్. 256

౪. ఆదిత్యవోదితుండై క్రోధించి. 257
౫. అయ్యో నేడిట కేగుచెతుపవి నీ కాకించి యిచ్చుట గ
న్మయ్యంజాలక నిద్రగాచి యిపు డేమోహుర్కితి న్మానుజా
లయ్యె న్నాలవజాముఁజొచ్చె దడవాయ న్వచ్చి విచ్చేయునీ
సయ్యాటం బిఁకఁజాలు ఈసీతి ననుష్ఠానాద్ధి నై పోయెదన్. 258
- ౬ కడువడి రెండుజాము లగుగం బరిరంభణ మీఁదలంచి నీ
కడ కరుచెంతు రానిపనిగల్గిన నాఁటికిఁ దండ్రిఁ గాకిలఁ
బొడిచినక్రూరకర్త మునఁ బోవును నంటివి నూన్యతంబు నీ
కొడుకయిపోయె రాక కిదిగో గురులింపఱరాత్రిపాపముల్. 259
౭. కడుసరసములకుఁ బ్రొద్దె, క్కడిది దురంతోపగూహగతులకుఁ బ్రొద్దె
క్కడిది యొకసెలపు సేసితె, కడజామున వచ్చి చాల్పాకాటుకుబుద్ధిన్. 260
౮. కొదవలేక రతుల గోవాపుఁగోడెనై, పొదలఁ బెద్దతడవు ప్రాస్తులేదు
నొరసి తెడ్డు నాఁకి యుపవాసకర్తంబు, చెఱుచుకొనఁగ దీనిచేతనేమి 261
౯. అని చిందలేగిన ట్ల, చెప్పనఁటిధరాసురుఁడు చెంతఁ జేపడిననిధి
న్తు ని గాలఁ దన్ని చనుగతి, ఘనజఘనంబొసి యబ్బుగాఁడుగఁబోయెన్. 262
౧౦. చనఁ దనకు మనసువచ్చిన, పనిఁజది గా కునికేదీరఁ బట్టక చనుఁగా
కని యూరకుండె నట్లుండె నరాధిపకవ్య దనఁబడెందములోనన్. 263
౧౧. సరిప్రాస్తున నరుచెందితి, నరుఁబోదయసమము మెట్టులయ్యె దురంత
ప్రమాయాంఘుఁడు గావున, నరలే విప్రుండు తుగ్ధయామం బనియెన్. 264
౧౨. కామాంధోపి నపశ్యతి, నా మును నే విన్నదాననకదా వెఱుఁగే
లా మంసునిమాటలకని, యాముద్దుగున్తు మందహాసముఁ దాల్చెన్. 265
౧౩. నానీరచరాగ్రజి బహూ, మానున కిట్లనియె నట్లు మహిసురుఁ డవ్య
స్థానస్థుఁ డయినపిచ్చట, నా నెలఁతుక యేమిసేసె ననఁ గపి పలికెన్. 266
౧౪. మహిసురుఁ డ ట్లరిగిన న, మృహిశారత్నంబు తొడనుమాలితి నని దు
ష్టహాశయమున భయమున నిజ, గృహమునకుం బోవఁ దత్తిరింపఁగ నంతన్. 267
౧౫. చ ఐనదసమ్మద్ధి నీలికడవంబలె నంబరమొప్పుఁ జంచలల్
మినమినలిన దోన నుతిమె న్వడి గండులు వ్రాలె వ్రాలె దొ
ల్చునుకును దూర్పుఁటిదరొలసెం బలసెం జడివానసోనతో
రనఁ బుకవిద్విషదగ్గఁగ సహస్రభవాకృతిఁ బర్వఁ జీకటుల్. 268
౧౬. ఇది రాయకప్ప ప్లం, బిది మిట్టిది మాకుమట్ల యిది పామిది గా
మిది యని వివరింపఁగఁ బె, ట్టదమి యొప్పెసఁగు నక్కటికిఁచీకటిలోన్. 269

- చ. సుడిపిడి యింటిల్లేనయనుచుం బెరచొప్పునఁ జోయిపోయి య
 పుడఁతి దృష్టదృశీసరిగువాంతదురంతవనాతరంబులం
 బడి ములుదీనలుం దవలి భంగములై కురులుం దుకూలముం
 దొడివినకంచుకం బెడలఁ దొట్టినభీతి నొడ ల్వడంకఁగాక. 271
- క ఈరము లూజుట నొందక, దూఱుచు నో రులు నలున దూఱుచు రొంపిం
 బాఱుచు నెంతేనెలవెలఁ, బాఱుచు రాజవ్యకన్య పఱచి యలంతక. 271
- కా ఆయుగ్రాటవి నొక్కచోట భ కుడందై తోమరతోపట
 చ్చాయం బీనుఁగుఁ ద్రొక్కి కోమలకరాజ్ఞాతంబునంబట్టి య
 యో యీమానవుఁ డెవ్వఁడొక్కొ మృతికేమోపేతు వంచు నివ్వా
 రాయత్తం బగునాత్మఁ జోఁ దెరువులే కవోటఁ దా నున్నెడక. 272
- క. ఆనటమునఁ ద్రింకద్య, ర్నానధిగా నున్నభూసురాసురుఁడు విశా
 రావరపుత్రికి హితసంభావన సాక్షాత్కరించి పలికెం బ్రీతిక. 273
- క. మనుజులు మిట్టాడని యీ, ఘనగహనంబున నిశీధకాలమునం జ
 చ్చివనరువక్కటి తెక్కటిఁ, దనుమధ్యా సంవరించెదవు నిశ్చంకక. 274
- తే. ముంచు కన్నీరు మంచున మోముదమ్మి, వాడియున్నది దీర్ఘనిశ్వాసనిహతిఁ
 దల్లడిలైదునధరోత్థులలంబు, ఇంతచలనంత నవ్వ నీ వెవ్వ రనుచు. 275
- క. అనుమానింపక తనుభృ, త్తినువిసర వపారస్పృదానవిధాన
 స్వనమల్తుకింబు వడనంబున ద్రిష్టపలాశికింగుముఖి యిట్లనియెక. 276
- క. వినయవిశాల విశాలా, పనిపాలునిపుత్రి దైవవశమున నన్న
 జ్ఞవనీజనకుల జనకుల, వినకులపా త్రెడసి యాటవికనతి యయితిక. 277
- కా. ఏ నిల్వేగుట యెట్లు లీపడిననాఁ డెవ్వఁడు వర్షాతమః
 పానఃపున్యముఁ దెల్పునల్లుచుఁలాప్రత్యర్థు లాలోకముల్
 మేనధ్రింలివా ముగ్రచ్యుత్యముఖగంభీరంబునో రెవ్వర
 య్యా నిష్ఠాచిన గుండె ర్మురనుఁ దధ్యం బానతీవే యనక. 278
- మ అతిఁ డత్యంతితిమ ప్రసన్నహృదయుండై పల్కె నే నంచిత
 శ్రుతిసంపన్నుఁడ బ్రహ్మరాక్షసుఁడ నిచ్చోఁ గాపురం బుండుగుక
 మతి భీతిల్లను నీకు నొజ్జ లితఁడమ్మా నీకు నేకారి యీ
 క్షితిఁబాఱుచునోజగ్గారాతి నొచ్చె వ్వాట లింకటికిక. 279
- క. గురుఁడ నిది శిష్యురా, లీతరుణీనుణి గవయ దుష్కృతం బని మతిలో
 నరసి యెఱుంగనియాద్యశ, నరపకువుల మేలుపొందునా యెంచెనక. 280

క. నూరిశ్రేష్ఠునకు వరా, చారగరిష్ఠునకు నీకు సద్విప్రా యీ
 ఘోరనికాచరవేషం, బేరూపునఁ గలిగె ననిన వెఱిఁగింతుఁ జెలి. 281

నీ. మొదల గొకాంబి నుండుడు వేదకాస్త్రార్థచతురుంఁ నాపేరు చండశర్మ
 కులకాంత కాంత యచ్చెలునతముఁడు మూలఘటకాంకుఁడతఁడొక్కకన్యఁ బెండ్లి
 గాఁబోవుటయు గోడిగములకు నేనును బనిబూని యటువాని ననుసరించి
 యతిసభ్యునట్ల పోయితిఁ బోవ నను బెండ్లిపెద్దగాఁ దలఁచి యాబిడ్డతండ్రి
 లే కదిసి యల్లునిగుణరూపగౌరవములు, వేఁడుటయు నావివేకంబు వీటిఁబోవ
 నవగుణంబులప్రోవు మూఢాత్ముఁ డంటి, ననిన నమ్మట లతఁడు సత్యములఁజేసి 282

క. కాలేశంబున నిచ్చిన, కూఁతు నతం డీక పడలఁగొట్టిన నపుడా
 చేతకు నాహృదయంబు, జ్ఞూతఁ డ్రేంఖోళనప్రయోజన మానెన్. 283

క. మఱిది యని యుబుసుపోకల, నెఱుఁగక యిట్లాడి లోకు లగ్గింపం దెం
 పరినై మాడినపెండిలిఁ, జెఱిచితి నాకన్నఁ గప్పకీలుఁడు గలఁడే. 284

క. ఈయగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నయోహృత్ప్రతీపరితాపశిఖిం
 గాయము వేఁగెడునని పలచేయి కి పోలమునఁ జేర్చి చింతిలుచుంటిన్. 285

చ. అగణితగర్భకర్తరతుఁ డంచట ము న్నరు దంచయున్న నాఁ
 డగుట మనుగ్రకృత్య మపు డారసి ముద్దలనామమైత్రికుని
 డగలక నన్నఁజూచి కుటిలాత్మ కళత్రసహోదయ న్నహ
 నుగుణధురీణఁ గానిమనుజుండుని యూరక పల్కుఁబోలునే. 286

ఆ. వేయుబొంకి పెండ్లిసేయుదు రుత్తిమ, జను లతిప్రయాసమునను నోర్చి
 చెనఁటిసేత నిట్లు మనువులఁ జెఱిచిన, విసపువీత్తుఁ జెప్ప వివముగాని. 287

ఉ. మోఘముగాక నీవు తెలమోచియొనర్చిన యుట్టియిద్దురం
 లాఘము నేఁడు పిల్లికొలయై చరణంబులఁ బ్రాఘసజ్జన
 క్లాఘనయోగ్యభూమిసురజన్తము వీడ్కొని కానలోగ్రతా
 భాఘనవృత్తవర్తివయి క్రాలునికాచరవేష మేర్పడెన్. 288

ఉ. వంకరకట్టెకింగలము వైద్యము నీకిది పోలునంచు ని
 శృంకనవృత్తి ముద్దలుఁడు కాపము నిచ్చిన శోకబాష్పధా
 రాంకితనేత్రపంకజాడవై చరణంబుల వ్రాలి యోదయా
 లంకృతచిత్తి యోబుధకళానిధి యోగుణధుర్య కావవే. 289

చ. అనుఁగుమఱిదిగానఁ బరిహాసపురస్సరబాషలాడ నీ
 పనిజనియించె నీచరణపంకరుహంబులు సాక్షిగా మదిలి

- గవలు పహించి యిట్టికొఱగాని ప్రయోజన మాచరింప నీ
యమపనుదివ్యదృష్టి కొకఁ డడ్డమి చూడుము శేర్మసేరముల్. 290
- క. అని యేడు మేను పడఁక, న్వనితాజనతార్తిఁ బొగల వారింది ప్రబో
ధనిరీక్షణములసర్వముఁ, గనుఁగొని యితఁ డవపరాధిగా యని శాంతికా. 291
- చ. ముద్గలుండు న గ్నాలోకించి యిట్లనియె. 292
- చ. కలపముఁ బూని పెండ్లిపనికిం బ్రతికూలుఁడ నైతి విట్లు మొ
క్కిల మిదిగాదె నీమన సకల్ప మ మానటులైనఁ గేరడం
బుల కిది చోటె మోఘమయిపోవదు నావచనంబు గన్నచా
యల నిఁక బ్రహ్మాక్షుసుఁడనై యిల నీవు చరింపుచుండఁగకా. 293
- ఉ. అల్లినవంకములఘటకాంకుఁడు భూమినిలింపకన్యకా
బొల్లకభిల్ల భగ్నహృదయస్థలంఁడై తను వుజ్జగించి మ
త్సిల్లున కుడ్చువించుజయసేనుఁడు నా నలవిప్రకన్య యు
త్ఫుల్లనరోజునేత్రప్రియపుత్రికయై పొడిము నున్నీర్తికా. 294
- ఉ. ఆయెలనాగ దైవగతి వర్ధనిశం గతిదప్పి నీతరు
చ్చాయకు పచ్చ నానరసిజచ్చదనేత్రకు నవ్యసుంధరా
నాయకనూతికిం దగులానర్పుము సంశయమేది యంతలోఁ
బాయమహీసురాసురత బ్రహ్మపదంబు భజెంతు పిమ్మటకా. 295
- మ. అరి కాపాపధిఁ జెప్పి ముద్గలుండు పోవం బోవ నాలోన నె
ఱ్ఱనిగ్రుడ్డుం గులికంబులం దెగడుకొఱ ల్బాడబహ్మార్జుతా
ననముం జంజారువెండుక ల్బాదుదకర్ణద్వంద్వముం గల్గి మే
దినికి శ్వేతిగుర బ్రహ్మాక్షుసుఁడ నైతిం జంచరీకాలకా. 296
- వి. అట్లురీపుర్యగీర్వాణుండైన సకలప్రాణిభక్షణంబునఁ గౌక్షింభర్యంబు ప్రవర్తిల్ల
నివ్వటపి నాశ్రయించి యుండితి నిప్పటికి ముప్పదిసంవత్సరంబులు గడచె నమ్ముద్గ
లుండు చెప్పినట్లు నామరంది జయసేనుండై పుట్టె నవ్యప్రకన్యకపు నీవు నిన్నన్నగ
నాధమమారునకుం బరిణయంబు నేసి యాసురం బగు నివ్యేషం బపనయించెద
ననుటయు వలరు మొగంబున రాజన్యకన్య భూసురాసురున కెట్లనియె 297
- క. ఇచ్చోట నానిమిత్తము, చచ్చిన యవ్యపు సుప్రసన్నత్వము నేఁ
డచ్చుపడ మనిచి పురికిం, బుచ్చి జగద్వినుతకీర్తిఁ బొగడొందఁగదే. 298
- క. భూసురహత్యాఘమహా, త్రాసమునకు వెఱుకునని పదంబులఁ బడి గా
ధాసక్తిం బ్రార్థించిత, నాసురకులకాత్రపుఁడు దయాభిముఖుండై. 299

- ఉ. ఆవిరితపతోఁడికృప కడ్కురతుంది భవన్నియోగ మే
లాన్విభయో ఫలింపక బలాయబలా యని విశ్రుఁగొంచు ర
తోవిధుఁడేగి పీనుఁగున ముద్రతీరమునం దొరల్పి సం
జీవితుఁ జేసి మందిరముఁ జేర్చి భజించి మమారి కిట్లునున్. 300
- క. చనిపోయిన నీయొజ్జలు, మనుగడఁ గనియె న్వసించె మందిరమున నో
తనుమధ్యా ముగిడించిన, కనుఁగవతో నిలువు రాజుకిడ నినుఁజేర్తున్. 301
- చ. ఎలను విలంబ మన్నఁ బ్రతివాక్యము లాడక మోడుప్పకంటితో
నిలిచిన బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నిర్భరివేగధురాధురీఁబఁడై
పాలఁకుక నప్పు డెత్తుకొనిపోయె మనోజవుఁ డౌట నిల్చె బా
టఁనగరోపకంఠనిలిపిద్రుమకాంచనసౌధవీధికన్. 302
- ఎ. ఆనమయంబున. 303
- కా. గొందు లీవడొని పక్కజాంతరకుటీహూటాధ్వసంధు ల్పరా
స్కండు ల్పాడ నవక్రచక్రములు ముచ్చట్లాడ నిచ్చాతిన్
గ్రిందు లీ చులుగా సతీపతులు గౌఁగిల్పాడ దీప్తు ల్లిత
ల్పొందల్ గూడఁ ద్రిభంగిభంగి మొరసెం బుంసుక్కుటప్రాతముల్. 304
- చ. అతిక్లితకన్య నందినమురారివిరాజదనంతిభోగసం
స్థితి ప్రతివారముం బొదల కిఘ్యలు పుణ్యజను ల్జయక్రియో
న్నతులు దురింతశాస్త్రకలనం బ్రతివాదుల నోర్య సర్వతో
గతమతికుండు నిల్చెఁ గవికాశికదిక్కుటకాగ్రపీఠికన్. 305
- చ. ఎరవసులక్ష్మీ నుల్లసిలవారికి నేమిగొఱంతి యీవిభా
కరునకు సంజనిచ్చి తిరుగంబడి లక్ష్మీ హరింప నెట్టిదో
నెరవులసొమ్ము సత్యమగునే యని వెన్వలనయ్యె పహ్నివాఁ
బరిగలితద్యుతి నె్వలకఁబాటె నిశాంతనిశాంతదీపముల్. 306
- చ. కనుఁగొని చైత్యనిత్యపథిక ప్రవిభోధకరంబులై ఖగ
గ్వనము లుదగ్ర బాహ్యవనవాటికల నివనయ్యె నయ్యెడన్
ఘనమదభృత్తమఃకరటికంపీతదిగ్విటపస్ఫురన్నభో
వనరుహసంక్షరత్కుసుమవర్ష ముచాడువ జాటెఁ జొక్కలున్. 307
- సీ ధారాధరస్పయోదయవియచ్చికురబంధమునఁ దారాలతాంతములు రాలె
రోదనీతనుసహరోహంభకారై నమదవిలేపనరేఖ మసరిపోయెఁ
జక్రివాక ప్రసస్థాత్మనీహరఘర్మాంబువు ప్రత్యక్షమై యడంగ
మధుపకజ్జలభానుమానకై రవిలోచనముల నిద్రామద్ర ననలుపెట్టె

- తే. మలయనిలయసుగంధసంబంధమండ, పవననిశ్వాసపీచిక ల్పారుదీర
సంప్రభూతకళారమ్యసౌమ్యగమ్య, గంగసంగక్రమాయామయామనతికి. 308
- చ తగఁ గుసుమాప్రకేళి దిగఁదన్నినచీరలు గౌఁగిలింతలుం
బగఁగొని యడ్డగింపఁగఁ దెబ్బివహారములు వృరంబునక
దిగిచినసొమ్ములు న్నదవతీతిలకంబులచేత వేఁతున
న్నగుడ సవర్యఁ గైకొనియె మాన్యులు గారె గుణప్రదీపమల్. 39
- చ కపసి కవుంగిలింప వవకాశము చాలక ప్రాద్దుఁజూచి లోఁ
జవికెడువారు హస్తముఁజీవితనాథుల గ్రుచ్చిపట్టి వే
గవరులమోవులాని యరగన్నిడువారును శత్రులం బరా
భవ మొనరింపలేక వగపొండువారును నైరి జన్మసుల్. 310
- కా. నానాదీపమరీచికల్ గొనియెనో నాఁ జూడ నిద్రాపరా
చీనస్త్రీనయనంబులం బ్రియదృఢాశ్లేషప్రకున్బీధవ
స్త్రీనాక్షీకుచము ద్విగం కనికరామ్రేడికృతోత్కాంతకాం
తానుష్టాధరము ల్జపానుషమ చెన్నారెన్నికాంతంబునక. 311
- మ. తులనప్రేమరసోల్లసన్నిధునచేతో జాతసంగ్రామకాం
క్షలవారించె ముఁగి ప్రనూచకగతుల్ కాలాజరదీపికా
కళికల్ నై త్యదృఢస్తనస్తబకముక్తాహారము ల్వాసనల్
గలయం జల్లెడుపూత లిట్టరుచిక్యత్కర్పూరతాంబూలముల్. 312
- సీ. శ్రమవార్షిమజ్జనజటిలాలకంబులు సంధూతకుంకుమసాసకములు
జాగరారుణితలోచనసగోజంబులు కాంతదుంబనము క్తకజ్జలములు
కరచపేటనిరస్తకరిన క్రచ్చిత్రింబు లభినవదిగలంకృతాధరములు
స్పృశినమత్కరికాభరణభృద్దళంబు లనూననిద్రాముద్రితాననములు
- తే. గాఢపరిరంధసంభ్రమక్లామ్యదచల, గురుపయోధరభరహారకువలమణులు
కలితతాంబూలరసక్తగల్గతలము, లమరఁ గొమరాండ్రు పాలించి రహర్షమున
- కా. ఆకాఖిద్దమిశ్తమోమలినహృత్యర్థంబు నిర్వంధ్యసం
ధ్యాశిల్పిప్రభుకల్పమనకురువిందక్షోదసమ్మిశ్రలా
క్షాళాణం బనఁ బ్రాచిదోచె బిసినీకాంతుండు జాగత్పురో
దేశాంగారకరాజినాఁగ మొదలం దీండ్రించె సంధ్యాప్రభల్. 314
- సీ. ప్రసవితద్యక్షేత్రభుగ్గుణసస్యంబులు హల్లకప్రియసౌలపల్లవములు
తిమిరేంధనప్రవర్ధితదావళిఖలుషఃపవనభుగ్వరభోగఫలకమణులు

- హరిపురం ద్రీకుసుంభాంబరంబులు ఘనప్రాకృతి వ్రాడ్డటారక్తిములు
 సంభోలిఖండితోద ముసత్తురుధిరంబు లై రావణాంగసింధూరజము
- తే. అక్షిన్య త్రిప్రమాదకృద్యామినీవి, యోగదవధూవ్యాధిభిన్నోదురమణి
 నన్యహల్లకతల్పము ల్పాఁ జెఁంగె, నంబరంబున నపుడు బాలాతపములు. 315
- ఉ ఇమ్ములఁ బశ్చిమాంబునిధి కేగు నెడం దగ వారక న్నయూ
 ఖమ్ముల నెన్నికుంచితముగా నొనరించినచేల్వరక్తితోఁ
 గ్రమ్మఁగఁ బ్రాకృన్యధరవిత్తులఁ బద్దినీవేగుపాటునం
 గ్రమ్మలు లెక్కఁబెట్టె ననఁగా వికసించె సహస్రప్రతిముల్. 316
- ఉ గాసిలి రాజా మన్ననలు గాంచిన నే నొరుఁ జూడ నంచుక
 మ్మాసినభంగిఁ గైరవిణి, మోడ్చెఁ బతి ప్రతపోలఁ బద్దినీ
 వాసరకృద్వియోగవరంహ్ని సముత్తితధామరాజులొ
 నాసునీజగర్భసదనంబులఁ బాసి నెఱిఁచె భృంగముల్. 317
- తే. ఇట్లు మారోల్లద మంబై న నేకతమున, బ్రహ్మరాక్షసుఁ డధరాపాలుఁ గదినీ
 పూర్వవృత్తాంతమంతయుఁ బొసఁగఁజెప్పి, యబ్జముఖిఁజూపి పెండ్లిగమ్మనుచునిచ్చె.
 న ఇచ్చిన. 319
- క. ఆరామామణిఁ గైకొని, యారామరుఁ డాదరాత్మితాతిఘ్యంబై
 యారామన్యగ్రోధగ, రారాహసౌధమున బ్రహ్మరాక్షసు మనినెన్. 320
- క. ఉనిచి ప్రణమిల్లి క్రమ్మటి, చని యవిప్రాసురునకు సరసాన్ననివే
 దనవిధికిఁ బుణ్యభూసుర, జనుల నియోగించె జగతిసౌహార్దమునన్. 321
- ఉ కూరిమి తండ్రిపాదములకుం బ్రణమిల్లి సుకీర్తికన్య నం
 భోరుహలోచన మృగనమోహినిఁ జూపి ధరామరు నిన్చా
 చారుచరిత్ర మేరుపడ సర్వముఁ జెప్పినఁ బుత్రు మెచ్చి యు
 ర్విరమణుండు బంధుప్రభిషిగుం బిలిపించి యిట్ల నెన్. 322
- సీ ఘనలార మనకు రక్తస్పర్శసంబంధి గాఁడె సుకీర్తి విఖ్యాతమూర్తి
 దైవయోగమున నాతనిపుత్రిఁ గాంచనప్రతిమానగాత్రి చేపడియె మనకు
 మనజ ముసేనకుమారున కాపూర్ణశీతోంతుముఖిఁ బెండ్లిసేతువలయు
 లాలన నవికాలానాథుఁ డిచటికి వచ్చినఁ జాట్లంపురసుగాదె
- తే. యతుల నయమార్గరతుల దండాధిపతుల, ననిచి రప్పింతమా యమ్మహామహంబు
 నతఁడు నీక్షించుఁగాకన్న నాస్తమిత్తు, బులితమిక్కార్క మొనరింప నొప్పననిరి.
- క. నావిని మత్సల్లుండు హే, లావీక్షితసితిఁశ్రుల న్నంశ్రుల సం
 భావించి పనుదుటయు న, హ్వాననమతు లరిగి విన యహంబు ఘమరన్. 324

- సీ. రోహిణీవిరహాభీరుక్తపాకరలింబ మన ఘనగ్లానదీనాస్య మమర
 నాహునిందారి వెల్లడినశోకరసంబులిరున వేడికన్నీరు చొరుగ
 మెఱుంగుటద్దపులిళ్ళమీదికంపులతెక్రియ గవోలమునఁ గంగేయమెఱయ
 నతిమరుచ్చలమానలతభంగి నిశ్వాసధారచంద్రిక మోవి దల్లిడిల్లఁ
 తే. దనయ నీలోన లేదుగదా ధరిత్రి, చూపుమా యందు ప్రార్థించుసోయగమున
 దగ కిరణువంచి తనలోన దానపలుకు, నుచుజపతిఁగాంచి ప్రణమిల్లిమంత్రవయం.
- క. నకులై వినయవిచారో, న్మతులై నిలుచుటయు పదననలినములఁ దరం
 గితదృష్టిచంచళిక, ప్రతకులు నటియింప ధరణిపాలుం డనియెన్. 326
- క. అరుదెంచితి రవ్వరు మీ, రయదారం జెప్పడ డనిన నలికతటాంత
 స్ఫురదంజలిపుటు లై య, స్మరనాథుం జూచి దండాధనతంకుల్. 327
- మ. శ్రీతినాథోర్తమ నేడు నీమఱిది మత్సిల్లుండు పుత్రేర ప
 చ్చితి మాలింపు తదీయభాషితము లస్తేయప్రతబ్రహ్మణ
 క్రతుభుగ్వైరివంతిసయోగమున నీగారామునెచ్చాలి యొం
 దితరఱోణికః బోకచేర మము నీ వీక్షించి పోరాఁ దగున్. 328
- క. అని దేవరతో విన్నప, మొనరింపం బంపె విక్రమాపేతపతా
 కినితో సంబంధిపురం, బున కరుదెం డనిన భూవిభుఁడు సుముఖుండై. 329
- ప. అస్తుంతులకుఁ బనదనంబులిచ్చి యంతఃపురంబున కరిగి యింతికి నంతయుండెలిపి
 విన్నయదిప్రాదుగా సభార్యుండై చతురంగబలంబులు గొలువ వచ్చి సుకీర్తి మ
 ధ్యాన్నాకాలంబునకు బాటల్పురోపకంతంబు గదిసె నవ్వడు. 330
- ఉ. ఇంకనిరీవి బావ తనయింటికి వచ్చినఁ జంద్ర సేనుఁ డ
 భ్రంకపసప్తదాభ్యుదయభాసురుడై యెగురేగుడెంచి ప
 ల్యంకిక నున్నయప్పచరణాబ్జములం బడి కాంతకాంతిమ
 త్వంకజరాగపూగకృతధామకవీధికిఁ దెచ్చె దెచ్చినన్. 331
- ఉ. మందఱ నేగి యబ్బువనమోహిని వాహినిసోరె నుబ్బునం
 తం దలచుట్టు కన్దొగల దట్టముగాఁ బ్రవహించునశ్రువా
 రిం దులితేతర దనకరీరములం దిగుసారఁజేయుచున్
 వందన మాచరించి విరివారెతో మొగమెత్త కడ్చినన్. 332
- సీ. కడుపులఁ జేపెట్టి కలఁచిన ట్లగుటయు భక్తిఁ గూరిమిపట్టిఁ బట్టియొత్తి
 కిర మురంబునఁ జేర్చి చెఱువు ప్రాప్తినరీతి నోడి కల్గిట్టి పెల్లుఱులు నశ్రు
 ధారల నతితాంతిదళఁ గన్నతనువల్లి దడుపుదు గద్గదధ్వానరీల
 భాషణంబుల వెంతపనియయ్యె నట్లుండె విధికింతం బనుచు నువ్వవిభుండు

తే. గూఁతు కొండొకచందానఁ గు న్నరించి, యా ర్థి వాకించి వలిగిట యానిపాట
పాటలాధరపదవదర్పణముఁ గడిగి, యుదితకాంచనవీరిఁ గూర్పుండె నతఁడె. 333

ఉ. చిత్తము చెంగలింప జనునీడుఁడు పాఁగిలిమ్రొక్కి నన్నదో
వత్తవిరోధిరోధియదిమద నమూర్తి నుకీర్తిని కెమ్మె
నెత్తి కవుంగిలించె నపు డింపెసలారఁగఁ జంక్రనేనుఁ డు
ద్యత్తరపత్యభాషణవిధానుఁడు తానకు మ్రొక్కి యిట్లనుకొ. 334

క. దళితారి నీమమారి, వి లితాంగవిలాస మైనమేనల్లన కీ
వలదే యిపుడవి బద్ధాం, బలి యై ప్రార్థింతుటయ్యఁ బ్రసాదోష్టభుఁడె. 335

ఎ. బ్రహ్మరాక్షసోద్యోగంబును బాంధవ్యంబునుం దలంచి నుకీర్తిని ర్తమానలగ్నంబున
మిథ్యావలగ్నజయనేనులకుఁ బెండ్లిజేసెద ననియే నమ్మహోత్సవంబు వీటఁబాటిలి
ననాగతసంబంధిబాంధవంబును నాయాతశ్చైలూషిశ్చైలూషింబును నాగచ్ఛదభిలా
షనిపనికరంబును నాహూతబ్రాహ్మణజాతంబును నాబద్ధకుద్ధమాణిక్యతోరణంబును
నలంకృతవిపణిమార్గంబును నభిరచితరంగవల్లమతిల్లికంబును నారాధితనవగ్రహం
బును నఖండవాద్యమాననానాతూంబును నై యమ్మహామహంబు ప్రస ర్తిల్లె నా
సమయంబున. 336

ఉ. బంగరుపీటఁ బెట్టి దడిపించిడి రాజకుమారి దానిమీఁ
దం గదియించి తూర్వనినదంబుల రోదసి ఘూర్ణిలంగ తీ
విం గడుపాటిపాట నరవెండుకలం గొమరానునానినులో
చెంగట నక్షతంబు లిడి చేడియకుం దలయంటి రాద్యతికొ. 337

క. నుమత్రైలఫ్లుతి నలరా, కొమరాలికి నలరఁ గురులు కోకనదాంత
స్సుమహాలిమగ్నమంద, ప్ర మరీసమరీతినయనపర్యము లగుచుకొ. 338

తే. బుగులుకొనుతావినిరము కప్పరముతోడ, వడుపుదివ్వనిఘుస్సుణద్రవంబుతోడఁ
బొందుగా మేళవించినచందనంబు, నాఁతికొండొకకలకంతి నలునుఁబెట్టె. 339

ఉ. అజ్జలజాతీవస్తునుమహన్న తిమజ్జనకాలిబాలిక
లృజ్జనకాలఁ జేర్చి మణిమంజులసీతముఁ బెట్టి యవ్వె పై
గొజ్జఁగిసీదచల్లి మేఱుఁగుల్గొన విప్పి విదిర్చి యొక్కచం
చజ్జఘనాంగపెట్టె ఘనసారయితామలకంబు శేర్షనకొ. 340

ఉ. తోరపుజాగువాపసిఁడితోట్టు నొట్టినపళ్ళిమంబుప
స్థిరపరంజీబుంగలను నింని మనోహరకక్షకాంతిబం
గారుణసంతమాడఁ గరకంకణరంభంకృతు లుల్లసిల్ల హే
లారతి నార్చె నొక్కనవలూ జలకం బలకంబుకంతికికొ, 341

- సీ. జలుగుపావడిమీఁదఁ జిగురధిక్రమింపఁబోయొక్కతిన ముంధాళిఁ గట్టె
తడియార్చి నేయపేర్పడ చున్వి యొకముద్దుకలికివాల్లంటి గీల్లంటువైచె
నిలుపుటద్దముమ్రోల నిలిపి యుండొకవధూతిలకంబు తిలకంబు దిద్దె నుడుట
నెరిపుట్ట నొకదిట్ట నెఱవాదితనమూఁది కనుచెలు లె్వఱఁగండ గంధ మలఁచె
తే నొకశుకాలాపహరవల్లికలు వైచె, నొకవిలాసిని మణులకంచుకముఁ దొడిగె
నొకలతాతన్వి పెట్టెఁ గేయూరకంబు, లొకతటిన్నేత్రి యిడియె బాలికకుసాము.
- క. అక్కరిణివిభగామిను, లక్కరణి నలంకరించి రాలో ధరణి
భుక్కులచూడారత్నము, నక్కడ గై నేసి రాపు లగువా రంతక. 343
- మ కదియంతోయెఁ బరంగుఁ డస్తకుధరాగ్రక్షోణిసత్కృత్యించము
ల్పాదరెన్నిజ్వరహర్షపల్వలమునక భూరిజ్వలజ్వాలలు
మేడలెం జాగృవియాపజాగ్రముల నెమ్మేల్చి నీ దీపచ్చట
ల్పదలెం జోళ్ళు రథాంగదంపతులు విల్వంచెక మరుం డత్తటిక. 344
- సీ. మూరల వెలుగుపంజలశరీరవృద్ధభూషణిన్నూర్తి ప్రోదిసేయఁ
గైవారముఖరమార్గణవిలోచనకై రమముల నాననశశి వాడుదేర్చు
విమలబంధుస్వాంతవిధుకాంతిముల గటాక్షజ్యోత్స్నవిరవిర గరఁగుచుండఁ
గృతదృష్టికరణసంగతవధూటీహంసికల నీరజాకిరము పిలువ
తే గలువచెలికాఁడు పొడవుగుబ్బలివనించు, గతి నలంకృతసామజస్కంధ మెక్కెఁ
బటహనిస్సాణముఖతూర్యపటల మెఱఁగ, బుధజనాశీరవము లుబ్బ భూపకుతుఁడు.
- వ తార్థ్యాశోహణం డగు నారాయణునికరణి నేనుంగు నెక్కి జయనేనుండు నర్తకి
నర్తక గాయనీగా మనమాగధిమాగధ బ్రహ్మణీబ్రహ్మణనాట్యగా నస్తవనాశీర్వాద
విశేషంబు లానందసంధాఱకంబాలుగా స్థానియమీనలోచనమరీచికావీచికాకవ
చితరాజమార్గంబున నేఁగుదెంచుచుండ. 346
- ఉ. నీరము లాడి యాడి మదినిండినసాంపువసం గట్టిసలిం
జీరచెఱుంగు వీడిపడఁ జెక్కుచుఁ దక్కినకొంగు నేలపై
జీరగఁ దన్నుఁ దామఱచి చెచ్చెరఁ జాడఁగవచ్చె నొక్కనీ
తరుహపత్ర సేత్ర యధగీకృతకంతుని రాజనందనుక. 347
- చ. కుసుమగుగంధి యొర్తు నృపకుంజరుఁ గన్గొని మోహితాత్మయై
యనురుగురన్నదాని నికటాంగవ యారనీ నీకు నేటికి
ట్లుగురవ నన్న నింటికడనుం డీటకుం బరువె త్తివచ్చును
క్కన నుగురింటిఁ బొమ్మనుచుఁ గ్రక్కునఁబోలఁగ బొంక నయ్యెడక. 348

ఉ. పొంగినకీర్తనఁ దోచినటు పోరుచు మంచముడిగినక వ
న్నుం గబలించుపుత్రునిఁ గమంగొని యక్కట వీడు నాకు బ
ల్లంగడమయ్యె వేడనుచు కయ్యపయిం బొకరించి త్రోచి వి
చ్చెం గలకంతి యొర్తు నృపసింహము నెంతయుఁ జూడవేడుకన్. 319

ఉ. కేలగలించి పట్టి రతికిం బిటువీడులు నేయువల్ల భుం
జాలుఁబొకాలు నిల్పిలుపు నైదు మెంకించుకతాళు మాను మీ
వేళ నిశాననం బనుచు వీడ్వడనాడి యురోజగౌరవా
ర్థాలగమధ్య యొర్తు కదియల జనుదెంచె గుమారమన్నభున్. 320

చ. అరవిరిబాగుతమృత సుంటిన కన్నుల్ డిల్లపాటు క్రిం
జిటుచెమట ల్లను ల్లానపుచెక్కుల చిక్కులు గొన్నహారముల్
విరిసినకొప్పు నిశ్వసనవీచికలం దగ వేగ నోర్తరా
మఱుఁ గికనేల యీవిధము మంచిది సొమ్మని నవ్విరంగనల్. 351

ఉ. మించి జయంబుఁ గైకొనునిమి త్తము నెత్తము లాడి యాడి యో
డించి పణంబు దెమ్మనుదుఁ డెక్కునఁ బట్టిన ప్రాణనాథువ
ప్రాంచల మించుకేసి విడనాడక నెవ్వడి నీడ్చుకొంచు శం
కించక నేగుదెంచె నొక కేసరిమధ్య గుమారుఁ జేరఁగన్. 352

*ఉ. కీలు ఘటిల్లువేణిగతికిం బ్రతికూలత నొందఁ జంద్రజం
బాలిత మైనచన్నుఁగవ మధ్యముపై దయదప్ప ముత్తరు
లేలిమి రాజరాడఁగను మించులు శంపల గ్రమ్మటిరీప మం
దాలపవృత్తి నొక్క జవరా లరుదెంచె గుమారుఁ జూడఁగన్. 353

చ. ఇట్లు పురస్త్రీరత్నంబులు నిజదృష్టిమసారసారంబుల నలంకరింప నేగిపచ్చి సుకీర్తి
మందిరద్వారంబున నన్వారణావతరణం బొనరించి వారీజనార్జిత నీరాజనంబు
లీక్షింపుదుఁ గత్తాయంతరంబులు గడచి చని ముందఱి నతిముక్తాభిరామంబై
బ్రహ్మసభను పుణ్యద్రవ్యసమీచినంబై యజనవాటంబును బల్లవకుసుమవిలసితంబై
వనంతనమయంబును బ్రసిద్ధవర్ణగౌరవంబై సంగీతంబును సాట్యకార్యంబునం

*ఉ. మూలకుఁ దార్చి సందుసుడిమీతులు నాకెడుగిండిదాని న
వ్వేళకు నొద్దఁబెట్టి యిదె వే విడె మిచ్చెదఁగాని చూచెదం
గోలతనంబు పెండ్లికొడుకుం దలవాకిట నంచు వెళ్ళినీఁ
టాలనిభర్తఁ దేర్చి యొకచంద్ర నిభానన పచ్చె వీధికిన్.

ఇది ప్రక్షిప్తమని తోచెను.

† ఈపదంబున ముపమానోపమావాచకంబులు సాధారణార్థ వాక్యంబులకు ముందు

దనరి భరతంబును పర్యధూర్యహంబును భారతంబును పర్యతోరణవిహారంబును
జయశీలంబుని విబుధభవనసామ్యంబును గ్రహమండలంబును తంభాలంకృతంబును
స్వర్ణలోకంబును విశ్రుతావితానవిశానంబును కురుక్షేత్రంబును ప్రతిష్ఠితదధిము
ఖపాత్రంబును మధువనంబును నశుకరించువినాహమంటపంబు దాయంబోయి.

ఉ. మోహవర్తి నంత శోకమద్దియ గద్దియఁ దెచ్చితఁ మహా
త్సాహతథూమిపాలతనుసంభవుఁడెక్కె ననంతరంబ దీ
నాహితసీతీసంచితగృహార్థఁ జొసంగె సుకీర్తభాసుర
వ్యాప్యతి కుండనంపువారిబాణమునకొ మధుపర్క మయ్యెడకొ. 355

క. దానవశాస్త్రవుఁగా జయ్య, నేనుని నారాచహఁతు సిరిగా మది న
మౌనపతి దలచోసి య, థానియతిని ధారఁబోసెఁ దనయకొ సనయకొ. 356

క. లగ్నింబు గడిసె గగనవ,లగ్నం దెచ్చునిన బుధులు లలితగతి న్నుకొ
న్నగ్నలు గుచభరకించి,దృగ్గలు నగుచెలులు సొంపుతోఁ జని కడకకొ. 357

క. కుద కొప్పు మెఱయ గవిసెన, గదియించినమరునివింటిగతి నతిశయిలకొ
దుద కొప్పు మెఱయ నింతికి, ముదితలు చిత్రంబరమున మునుగిడి వేడ్కకొ. 358

క. నడపింపఁగ మడుఁగులపై, మడురాజనిభాస్య యడుగు లొప్పెం గడున
య్యడుగులు కూర్చుము లగువంట, మడుగులపై బొరయకేల మానఁగ నేర్చుకొ. 359

*ఉ. మోహవశముగాని తెలిము తెచ్చుసొములతోడికమ్మపూఁ
దీపలంఠిబోంట్లు కవదివ్వెతోఁ జెలిఁ దెచ్చి రధరి
శ్రీవరపుత్రుఁడేరి నధరీకృతిలోహిణి లోహిణిం బ్రహ్మ
దానపాజక్కు సుక్కు తునియల్పరిణాంకునిఁ జేర్చుచాడ్చునకొ. 360

కొన్ని ప్రతులందుఁ గానంబడియెడిది. ఐన నీకవి యంతము స్నిగ్రంథమున నే
యిట్టిభట్టంబుల విచియించినరచనం బట్టియఁ గొన్ని ప్రతులయం దుండుటం
బట్టియు నిట్లు సంస్కరింపఁబడియె.

*క. రాకాచంద్రనిభాస్య నెచ్చెలులు దేంఁ ప్రతి నత్యుత్త
క్రికిం బట్టగునుంగళాయతనముం జేరంగ నేతెంచుచొఁ
గాకల్పారివమత్తికోకిలజోక న్నురలం దాని ల
క్షికల్పాణముఁ బాడి రంతిఁ బురిహంసీయాన బుప్పొంగుచుకొ.
ఈపద్యము గొన్ని ప్రతులలోఁ గానఁబడదయ్యెడు.

- ఉ. ఆహరిణాక్షికేలు పరిహస్తమునం బలికేలు కట్టగ
నోహినికేల నుల్లపిల నూతనసాత్వికకంకణాంకుర
వ్యూహముతోడ రాజతనయోత్తమహస్తమునకొ మహాపరా
రోహకరంబునం దిడె గురుండు సముత్తరకంకణాంకముల్. 361
- ఉ. అంతటఁ జిత్రభాగ్యవనికాంతరితిం బరితృప్తరథరా
కాంతపటావతుంధపుతకామినిఁ గన్గొనరామి పక్తసం
క్రాంతివిలాసలక్ష్మిఁ గనుకెవడి గడ్డముపట్టి యొత్తి ధీ
మంతుఁడు రాజనందనుఁడు మంగళనూత్తముఁ గట్టె నింతికిన్. 362
- చ. అపుడు ఐధూకరోన్నమితియై తెలియు తైపునేనఁబ్రార్థరా
ధిపసుతునొదల న్నదవతీమణి నించె విధుండు నవ్వుడ
ద్విపనిధియానమాలిఁ బొదివెం దలఁబ్రాలవి జాతికెంపుల
ట్లవరిమితప్రియాప్రియకరాంబుజశోణిమ నొప్పె నెంతయున్. 363
- చ. సరిమెటుఁ బ్రొలపుట్టికలసందున బట్టినపట్టుపుట్టముం
దెక్కఁ దెరలింపఁజూచె సుదతిం బతి యవ్వధుఁజూచె నింతి య
య్యిరువురజూపులం గలసి యేసె బరస్పరమర్తలక్ష్మ్యము
లూరముల నిల్చి నెన్నడుమ సాకనబాణుఁడు సవ్యగాచియై. 364
- క. విడువనితగు లిరువుర కి, వ్యాడువున ననుకరిణి మధియవస్త్రాంచలము
ల్విడిదేరునత్తులతో, ముడిఁబెట్టిరి పంచకరుఁడు ముడిఁబెట్టంగన్. 365
- ఉ. అంబరదంకితాఖిలసముగ్రమణిస్ఫుటవేదికాంతరా
దుంబరపీఠి నుండిరి ఐధూవరు లయ్యెలనాఁగ యగ్నిహో
త్రింబున వ్రేల్చె లాజలు ధిరావరసూనుఁడు సంభృతానురా
గంబున నేమిచెప్పఁ దనకాఁగిటి కింతి మొగంబు వ్రేల్వఁగాన్. 366
- క. ఆగామిప్రణయరణో, ద్యోగం బణఁదుటకు నేడ దొరకొనె నితఁడం
చాగురుకుచవగ నయరె, ఖాగురుఁ డడుగూఁది సన్నెకలు పెట్టించెన్. 367
- సీ. అవలొక మొనరించి రిసురఘస్సరపదధ్యానసంపాదినొత్తానపాది
నేద్యురుఋషులతో నీక్షించి రురుకుచ శ్రీజితహార్యవనిష్ఠభార్య
గళితచేలాంచలగ్రంధుల్ల మొక్కిరి యిలువేలుపులకు బెద్దలకు భత్తి
సుదీప్తుధాళవాకిర్యాదపూతాత్మకములు మస్తకములఁ దాల్చుకొనిరి
తే. రాజకన్యక యంతరిపురముననుండె, బెండ్లిచవికకు నేతెంచె బెండ్లికొడుకు
విప్రులకు బంధుజనులకు విద్యవారి, కుభియనరవాళు లీప్సితం బొనఁగి రంత. 368

- త. నిరుపమశోభనాత్మతలు నిందినపశ్చిమము ల్గరించి సు
స్వరమునఁ బూని యొన్నఁదగువర్ణములం బరియింపుమం ధరా
మరుల బహుకరింప గరిమంబున మూఁడవనాఁడు వర్తిలెం
బరమనుహ్నిన్న నోజ్ఞమయి ప్రాఁకనయమృతానాఁటివేసునాఁ. 369
- మ. నరలం గూర్చినశోభనతోఁ బసపుమిన్న బ్రేజునెమ్మెముతో
గరిమ న్నాగమసానిప్రోలుదిరుగం గాఁజుతులై తూర్వముల్
మొరయంగాఁ గడునొప్పె నాకబలియాలోకాటికాపేటికల్
సరసాప్తిం జదివించి రాత్తు లగురాజన్య ల్గురు ల్పిఁజగ్గ. 370
- చ. అతికృతులై నృపోపకృతులై హితులై తనరారుధారిణీ
పతు లతులప్రభం బురముఁ బాసి గృహంబుల కేగి రంత రు
ద్యోతిపరిపంథి రాజసమవర్తి సుకీర్తితనూజ కిచ్చె నూ
ర్జితగుణరత్న పేటికలఁ జీటికలం బదివేల ప్రల్లిడిక. 371
- క. ధాటిఘోటిఘటితవ, రాటిబోటిహృదార్తరపుఁ డజ్జగతి
తాటంకవతిపతిపట, పేటికోటికతంబు బిడ్డకు నిచ్చెక. 372
- కా. సారభ్యాహృతివిశ్వభూజనమనస్సంతాపము ల్విస్తృతం
భోయద్రాగకరంకవ్యాద్విహరణంబు ల్సారకర్పక
మూతీసాంకవగంధసారఘృణస్తామంబుతో నిచ్చె సు
భ్రాంతింబున శేడువారముఁ సొమ్ము ల్రాజదేజంబునక. 373
- ఉ. అహరిగంధవాహముల నదృశ్యతేహేమణదంభదూషణ
వ్యాహృతిభర్జితమృతమణివాహములం గతిభిన్నమానస
వ్యాహములం గులినమహిమోజ్జ్వలవాహములం గోరవీ
రాహతచిత్తభల్లుఁ డగునల్లని కిచ్చె సుకీర్తికీర్తిక. 374
- మ. కటకస్థాత్మమరంగ జప్రభుమదౌర్మంత్యంబు వారింది యొ
క్కటన షోణిపుచేతఁ బ్రాభృతముగాఁ గైకొన్నవైంద్యద్విఘ
చ్ఛటలం భిన్నదిశావళాప్రియలఁ జంచజంగమగ్రావధీ
ఘటననూర్దుల నిచ్చె నల్లనకు భూకాంతుం డుదార్తస్పృహక. 375
- క. అరదంబులఁ గుటిలాహిత, దరదంబులఁ గేతుపవనదలితప్రాప్య
టృభరదంబుల భరనతది, గ్నివ్రదంబుల నిచ్చె భూమివిభుఁ డల్లనిక. 376
- ఁ వెండియుం చేరుగలవన్మపు లిచ్చి జామూత నాదరించి తాను మపకృతుండై సుకీర్తి
యాఁడుబిడ్డ నాలోకించి యప్పు డి శ్రుమిక్రితాతుండై యిట్లనియె. 377

- క. జనియించినయింటికిఁ జొచ్చినయింటికిఁ గ్రొత్తగ్రొత్తసిరిరా సరిరా
ననబోండ్లు మేలుమేలన, మనుమి వనుమితుల మైనమా కిం పాలయిన్. 375
- చ. మలసి బుణానుబంధమహిమన్ వ్యాదయేశ్వరుఁ డత్త నత్తమా
మలల గాకయుండఁ బతిమాన్తురు కాంతలు వారికన్నఁడున్
గలుగవు నన్నెవాసు లటుగావునఁ బుట్టినచోటు బుద్ధిలోఁ
దలఁచి తదంప్రిభక్తి పరతంత్రపు గమ్ము సమారీకామణీ. 379
- చ. కృతనుతిశీలయైనసతికిం బతివంటిగురుండు లేఁడు ని
శ్చిత మిది యున్నసికి విశిష్టగురు ల్లిదండ్రు లవ్వుహా
మకు లుగురన్న విప్రుఁ బరిమార్చినటాసము వచ్చుఁ గాన నీ
మతముఁ దలంచి యత్తును మామసు నేవయొనర్చు మోర్పునన్. 380
- సీ. అత్తమామలచిత్త మలర పల్లెలవచ్చు ధవుని దేవంబుగఁ దలఁపవచ్చు
తోడికోడండ్రపొత్తును బాఱునీకమ్మ మఱుగుఁ గని మని తిరుగవచ్చు
యనుఁగుఁజుట్టుములపట్టున వెట్ట గాకమ్మ వఱపుళ్ళపై రక్తి వదలకమ్మ
కాఁగానిచేయల డగ్గటి చరింపమమ్మ యుత్తమస్త్రీలహం దుడుగకమ్మ
తే. తోడుతోనైన నందనుతోడనైన, నొంటిపాటున భాషించు టుడుగవచ్చు
పనులఁగొనకమ్మ భూసురాంగనలచేత, ప్రేలఁ జూపించుకొనక జీవించవచ్చు. 381
- ఉ. శ్రీవరన్ధ్రసిదనుజశిక్షణదీక్షులయల్లు దేవియున్
దేవరబోలి నీవు భవదీయవిభుండు నఖంశసౌఖ్యసం
భావితులై మహాతనుకుమారు నఖర్వసుపర్వర్తు నా
కావినతైకక క్షిగరు జంపతు లూర్జితలీలఁ గాంచుఁడీ. 382
- కా తల్లి నిన్నెడఁబాసి యొండొకముహూర్తంబైన నైరింప నా
యుల్లం బోర్పునె పుత్రునిక నిను నయ్యో దైన మిట్టిచ్చెనే
వెల్లింబోయినవంతఁ గుండవలసె నివ్యయ్యంబుఁ బ్రార్థించి వి
ద్యుల్లేఖావిధిదేహ నిన్నింపఁబుత్తున్ శిశుకాలంబునన్. 383
- ప. అని సుకీర్తియార్తి దలవంచుకొనియె నంతఁ దదీయసతి కాంతిమతి పుత్రిం గవుం
గిలించుకొనుచుఁ గన్నరుకరతలంబునం దుడిచి డగ్గతికఁ బెట్టియెట్టకలకు ధైర్యంబు
చిక్కంబట్టియిట్లనియె. 384
- క. నాయనుజాఁడు మత్సిల్లుం, డీయిలు నాయులు సుసేనుఁడీజయసేనుం
డోయలలా నీపెనిమిటి, సాక్షాసమున నేయిదొరుగుబా గేర్పడియెన్. 385
- చ. ఇరువుర మేమ లాకయఁగ నెక్కడ నుండిన నేమి యిక్కడం
ధరలదు గాదె ఘాయసువికానము నిప్పుదె పల్లమానప

- త్యరమునఁ బిల్వబంపెడ విశాలకు నెత్తుదినుండు పోయి క్ర
మతీయెడ నందుఁ బుత్రిఁ దగుమాటలఁ దీర్చి సగౌరవంబునకా. 396
- వ. వివిధాభరణంబులు చిత్రినస్త్రంబులు పరిమళప్రముఖంబు లగుసత్యవస్తువు లిచ్చి
బంధుజనుల నియోగంబు వడసి చతురంతయా నాధిపాధి యగుచుఁ జతురంగ సే
నాపరివృతుం డగుసుకీర్తితోన మరలి పురంబున కరిగి సుఖం బుండె. 397
- ఉ. ఆజయసేనుఁ డంతఁ బరమాదరణంబున బ్రహ్మరాక్షసుం
బూజలఁ దన్ని కేల్పాగిచి పొండిఁగ మీరన నుత్సహించిగో
త్రాజరదైత్యుఁ డానరవరాత్తజ మన్నన నేసిపోయె నం
భోజభవాలయంబునకుఁ బుష్పిక మెక్కి సుధ లభింపఁగకా. 398
- వ. ఆరాత్రి మజ్జనభోజనాదికార్యంబు లాచరించి. 399
- సీ. చంద్రికపూవనైజిఁగఁ గన్వలువ మేల్కట్టుదంతపుఁగోళ్ళపట్టెనుంచ
మొలుగుబిల్లులుపట్టుపటుపుకప్రపుఁబలుకురటి త్రవ్వెరులు కన్నారాయి
పూపుగట్టినగండపొడికదంబముపెట్టె కలపంబుచికిలిబాగాలబరణి
పండుటాకులు నాననాల్పానకములును గండచక్కర తెల్లపిండినంబు
తే సంచరిపట్టుబక దారిజాతిపారు, వములు గుజరాతికెంపుదీపములు బూతు
చిత్తపటములు కుడిరుచెంబుగలిగి, తనరుసదనంబు రాజనందనుఁడు సాచ్చె. 390
- సీ. మంచికప్రము మేళవించినపన్నీట సరసాశిజనము మజ్జనముఁజేసి
జిలుగుమాంధాళి కుచ్చెఁబోసి కట్టి తేనామునఁ గుంకుమకసం బప్పులింది
చికిలిపైతాళికంఠకము గీల్గింది చొక్కము లై నమణులహారములువైచి
సోగసుగా నుడుటఁ గన్నారితేఖ యమర్చి కిశుకులు ముద్దచెక్కుల ఘటించి
తే. గోరజన్వాదిపదనిచ్చి గూడదుచ్చి, కునుమగర్భంబుగా జూలుకొప్పఁబెట్టి
చవులచేర్చుక్క నీమంతసరణిఁగూర్చి, కన్య నిష్టాన్నిసంతుప్తఁగా నొనర్చి. 391
- ఉ. కూరిమి బుజ్జగించి యనుఁగుండెలువల్ల నుండేర సమదాం
కూరమహావిలంబమునకుం బనిలే దనఁ బోకుపోకుమం
మాటలేక నీగ్గుతిరువుండగ ముందఱఁబోయి పిచ్చుటం
గ్రూరవిషాణమేషమయి కొమ్మ చనుం జనలేక క్రమ్రుఱుకా. 392
- ఆ పనిత నిలిచి నిలిచి వచ్చుచు మండీర, మండనములు మాని మాని వెలుగు
లజ్జ విడువరాదు లావణ్యవతులకుఁ, బ్రాణనాథురగులుఁ బాయరాదు. 393
- వ. ఇట్లు కేళిమందిరంబు చేరంచెచ్చి 394
- ఆ. చెలులు బలిమిఁజేసి పిలిచినఁ దల్పంబు, చేరగాక నీగ్గు చేడకొనఁగఁ
గ్రొమ్మడియను మాము కొండొకమాపట్టఁదలుపు దండగొనుచు నిలిచియుండె.

- క. రతిబోలులంత మంద, స్థితచంద్రికవదనపర్యకితశృతులం
దళులగతి మెఱయఁ దేజో, నివృతునకు నృపమాతి కిట్లనిరి శేర్పొలయౌ. 396
- క. ఈపాఁపపూఁప వయసుది, నీపాదములాన మెత్తనిది శేర్పొవరా
దేపనిపాటలనేనియఁ, గాపాదుగుగాని గానిఁ గావించుమి. 397
- తే. ఎంతతమకంబు గలిగిన నిగురుబోండ్లు, చేర నొల్లరు మగవారు చీరదనుక
నది యథార్థకరించి నీయలరుబోడిఁగదిసి పిలుతువుగాని కొంకదవునుమ్మి. 398
- క. అని నగుచు మగువలందఱు, పనినెపమున నొక్కరొకరె పఱచిన లజ్జ
వసతాస్య యగుచు నంగన, మనమున మనుసిగ్గుచేరి మారాకెత్తె. 399
- ఉ. ఉవ్వెగులూఱుచు నిక్కనేతోత్పలలోచన మాయ పల్లభుక
దవ్వలజామభర్త దధు నర్చిలిఁ జూచినఁ జూడ జంకలో
బువ్విలు వందఁబాణ మరి బోసి రయంబున డాసి కించినిం
జివ్వనఁ బాపి యేసె నలచిత్తజఁ డిద్దఱ సస్యసాచియై. 400
- క. ఆత్మతీ రాజకుమారుం, డై త్తివతమఃమున ననునయోత్తుల సరసా
యత్తవిచేష్టలఁ గన్నియ, చిత్తము గరఁగించి సజ్జతేరఁగఁదెచ్చెకొ. 401
- సీ. మగుచు నీకంకణమణుల నర్ఘ్యము లని యరికించునెపయువఁ గరముఁబట్టె
నెత్తమితావు లీనెడునీమొగం బని మూర్ఖునువిధమున ముద్దుఁబెట్టె
లేమ నీకంతమాలిక వొడ్డసా మ్మని తడవులాగున ఘనస్తనములంపై
లిలుచుట్టుబిగువున విలుగ దేనడు మని పడలించుగతి జీరముడి వడల్పె
- తే. నాఁతినీతోమ్మనాతోమ్మనకు సమాన, మయ్యెడినొకాదోయోఁగాములరణులయ
నని మహాకైతవంబున నధిపపుత్రుఁ, డంబుజాననపరిరంభ మాచరించె. 402
- ఉ. వేడుక లంకురింపఁ బృథివీపరుగొఁగిలి మందుసోఁకి సి
గ్గుడనిబాడిన న్నగుఁ బ్రియుండు హసించినఁ బిల్వ మాఱుమా
టాడుమొగంబునం దెలివి యచ్చుపడం దఱితోడ నిమ్మనకొ
పిడియ మిచ్చుఁ గన్నులకు విందగుచుం గలకంతి వేమఱుకొ. 403
- ఉ. జీమవముక్కు తోడఁ బ్రతివేయఁగవచ్చిన గోరఁదీరుగా
నీనియ లూల్చి చుట్టి తనకిచ్చిననాగరఖండ ముర్వరా
జానిసగంబు వోఁ గొఱికి చావరదంబుల కందియియ్య నా
లో నవిసొప్పె ప్పజ్రములలోఁ దళుకొత్తెడుకుందనం బనకొ. 404
- ఉ. చాతురీమిఱ మస్తకము సందిట బిగ్గరఁ గుచ్చిపట్టి యా
నాఁతిగుఢాధరంబు రదనంబున నొక్కి నఁ దాళలేక ధీ

- రాతిశయ్య మేని బానులార్చుచు కన్నరమాసి పల్లభుం
 తేతుఁ డ్రోచి రాజముఖి నీతక్కరణం బొనరించె బల్లఱుక. 405
- ఉ. అంగజసాంపరాయము సమాప్తివహించిన నిర్భరత్రపా
 లింగితచిత్తయై యబల లేచి కటిన్మృదులాంబరావలం
 బుం గదియించి హేమమణిపుత్రిక చాటున కేగుచో బున
 స్సంగమవాంఛ పుట్టె నృపజన్మన కిష్టవిలోకనాయతిక. 406
- వ. ఇట్టిచ్చాపురూపవిలాసంబులం బొదలి సుఖించి రద్దంపతులు మఱియును. 407
- నీ. సురభిపుష్పమోదఁ జొక్కించె నారామనీమ నారాజన్యచిత్తజాండు
 కలహంసగమనఁ దెప్పలదేల్పెఁ గాసారతటముల నానృపోత్తమసుతుండు
 కంతిరవలగ్నుఁ గరఁగించెఁ గృతకాద్రిగుహల నద్భాత్రిశసుంజరుండు
 కలకంఠి కనురాగ మొలయించె జివురుజప్పరముల నవ్వైరిభంజనుండు
- తే. గారుడాళ్లచ్చటాచ్చన్నకనకసౌధ, చాళికల నావితీర్ణవిభ్రాజితుండు
 రతులఁ బొలయించె నాశరద్రాజవదన, నతిశయప్రీతిలతిక మాతాకులిడఁగ. 409
- క. మహిళాశత్రుంబును న, మృహిరమణసుతుండు భోగమహానియకళా
 పహలీల నుండి రని యల, బహుమానుండు క్రకమఁ జూచి పలికె న్నఱియుక.
- క. దొరికినవిశ్వధరిత్రీ, పరకన్యక విడిచె వెట్టివాడై యడవికొ
 మరణమయి మనినమందుండు, పురుడింపఁగ నీకు దోడుఁ బోవఁడె క్రకచా. 410
- ఆ తనకుఁ దెవులు మూఁడి నని భార్య పెప్పిన, నీవు దానిమాట నిజమునేసి
 నెయ్యుఁ డనక నన్ను నిర్జింపఁజూచితి, చెడుఁగ నిన్ను విశ్వనింప నగునె. 411
౧. వెడిమాయలపుట్టిల్లగు, చెడుగుం గల్గొలు పాపశేషంబునఁ జే
 పడినకఠంబునఁ గాఁపుత, గొడు కొక్కిండు రాజబాధ గుండఁడి తొల్తక. 412
- క. నావిని జలచరరమణుం, దావానవిభుని కనియె నదియొట్లు ధరా
 దేవస్తుత యాకథఁజెపు, మా వినియెద ననిన నతని కఠఁ డిట్లనియెక. 413
- నీ. ఆరపాతలగభీరాపారజలభేయ మానాకరమృసాలాభిరామ
 మాచంద్రమండలవ్యాయామమణిసౌధ మాబ్రహ్మశుద్ధవిప్రాన్యవాయ
 మాప్రాణపవనకౌర్యారూఢనక్షత్ర మాఘణోద్యమసముద్యమకిరాల
 మాదార్శ్యధర్త కార్యారంభచరణజంబాచక్రవాళశైలాశుతురగ
- తే. మాంబరప్రాంకుదానధారాధ్యనాగ, మాధువస్థానపథశతాఽగాతిశయము
 బ్రహ్మకై నను బ్రస్తుతింపఁగఁడరంటె, భూపగురునూపురంబు కాంచీపురంబు. 414
- క. అలకాంచితమయి తనరన, యలకాంచివిహారభద్రుడనుపేర మహా

- హలిమఁ డొకఁ డుండు వణది, క్కులబారుం గలిమివట్టుకొడు కితఁ డనఁగఁ.
- సీ. ఆలగుంపులు గొటియలదొడ్లు లేఁబూరియెనుమలమునిమంద లేడ్లకడుపు
లులుగరంబులు వాఱుపొలమువాకిటఁ బదికట్టుబండ్లింటికిఁ జాట్టుమగులు
తలుపుదూలము కొట్టములు సోగరాగాడిమచ్చు ముంగిట రెండు రచ్చమాకు
లీనుగోడిగ వేగురింటిబిడ్డలు మళ్లతాయలు నూబపాఁతిఱలఁ గొలుచు
లే. కలుపుకలిలేరుదండయుఁగమతీగ, పాగడము పూసె నానెట్టె బవిరపడిగ
చుక్కబొట్టును జిటిపొటిసొమ్ము గలిగి, కాఁపురము నేయునవ్విటఁ గాఁపుకొడుకు.
క. వానికి నిచ్చావతి యనఁ,గా నొకయిల్లాలు గబదు కమనీయవయో
నూనవనంబున నది జా, రానందలతాలవాలయై వర్తిల్లెన్. 417
- ఎ. అది యొక్క నాఁడు. 418
- చ. తలఁ బెనుగుండఁ దాల్చి వితిత స్తనభారమున న్వలగ్న మా
కులత వహింపఁ గాఁచు వలిగుబ్బెతె పట్టపగ జ్జలాశ ని
లెల్లువడి మన్నభాస్త్ర పటలీనిశితాక్షకటాక్షమాలికిల్
గలఁకులఁబర్య వేగవతికిం జని త త్తటిసీతటంబునన్. 419
- ఉ. కోమలధూళిధూసరితకుంతలు నాతిపర క్తరక్తదృ
క్రామరసుంగటిరపరిధాననిబద్ధకరాసిఁ బాదర
క్షామిశదంఘ్రిమద్విముఖసం సరణేతరచిత్తు గాఢచిం
తామయుసూద్రు నధ్వజనితశ్రమపీడితుఁ గాంచె నొక్కనిన్. 420
- క. కాంచి దృగంచలశోభా, చంచచ్చంద్రాతపమున, శాంతశ్రమఁ గా
వించి యలవించునకు మదిఁ, గొంచించక హలికలికుచకుచ యిట్లనియెన్. 421
- మ నిలువం బోటులు లేవె నీకుఁ జెపుమా నీరాటి కీవేల హా
తెలిసెం బాంధగతాగతైతదిభిప్యధీస్యతురస్త్రీకగా
కలితాస్యద్విజరాజబింబకృతసాక్షాత్కారసంభావనా
కలనన్ దూరపథప్రయాణజనితెగ్లానిం ద్యజింపం జామి. 422
- క. కలదుగదా యని మోవిన్, బలుమిందులు సందడింపఁ బలికినఁ జింతా
కులహృదయుఁ డగుట వాఁ డ, చెల్లిమాటలు వినక సరకునేయకయుండెన్. 423
- వ. ఆ ట్లద త్తప్రతివచనండై యుండ నమ్మిండత వెండియుఁ బెరువరి నీక్షించి. 424
- ళా. అంపంజాలము చింత నీమనసు చీకాకాట నామాట లా
లింపం గూడదు నేఁడు క్రొమైఱుఁగుదూలె వ్రేను వీక్షించినన్
సోఁ పొక్కింతయు గావరా దెఱుఁగవచ్చుం జెల్లఁబో చుట్టమా
కొంపం బో రుదయించి రావుగద నాకుం జెప్పుమా నీకథల్. 425

- క. అని సరిదాఁకంబలికిన, విని కొండొకమనను పల్లవించిన దానిం
గనుఁగొని యతఁ డమచా; డువఁ దెలిసితి వింటఁబోరు పుట్టుట తరుణి. 426
- ఉ. శేర మొకింతలేమియును నిర్దయ మైనను గన్నతల్లి దు
ష్కృత కోర్చి రాయఁ దవకొడలి రేలు పగల్గ కంట వ
గ్గొంము జూడలేక మదిఁ గుందుచు ని ల్లిగనాడి పోయితిన్
వారణలేక రాజుఁ గొలువం జరకాలము దండుఁజేసితిన్. 427
- ఉ. నా కవశీకుఁ డిచ్చె నదనం గదనంబున నస్త్రదీయబా
హాకరవాలభారభయదారులు గూలినఁ జూచి మెచ్చి కో
రాకృతకృత్యయందు సవరాలు వరాలు సరాలు రూకలుం
గోకలు మానికంపుఁదళుకున్ మృగనాభిజవాదిక ప్రముఖ. 428
- ఉ. అకమనీయవస్తుతలు లన్నియుఁ దెచ్చి నమస్కరించి యు
త్సేకరసం బెల్లవఁ దవచేతిక నిచ్చిన పాని నన్నియున్
గైకొని జల్లి బాష్పకలికాతరళీకృతలోచనాంతయై
కాకుతనంబుసేసె గొడుకా యిఁక నేమన నేర్తుఁ గోడలిన్. 429
- ఉ. తిట్టినఁ దిట్టు బెట్టుఁ జిటిదండికిఁ గొల్చిన కొల్పు సాగ ది
చ్చిట్టక మన్న మూతులకుఁ జేతులు సాఁచు నొకప్పుడేని యి
ల్పట్టదు సంతకూటములఁ బాయుదు చేతుదు చెప్పినట్టు నీ
జట్టడిజంత యిల్పెటిచె రాతనయా యనయానుపఁగతిన్. 430
- క. కావరమున వెండియు నది, గావించినపనులు పెక్కుగల వివి నాకే
లా వినుపింపఁగఁ బిమ్మట, నీవె యెఱింగెదవు డాఁగునే యపకీర్తుల్. 431
- క. నీవంట యదియంట నలసిన, ప్రోవం జనుఁ డింక మమ్ము దూరఁగఁబనిలే
దీవఁడను కారోఁతల, దేవల్లంబడితి వినివెతిం గోడలిచేన్. 432
- చ. కొలపగకాక య త్రకును గోడలికిం బరికింప నెయ్యముల్
గలవె వలొనిమచ్చరముఁ గైకొని యీముదిముండు చెప్పెడున్
బలుముఱు నంద్రు దానిగుఁభంగు లెఱుంగనివారు సర్వమున్
దెలిసెడుఁ గాదె చేయగలిగే మఱిదాఁగునె పుణ్యపాపముల్. 433
- క. పూవకపూచెం గడపట, కావరయు న్నాచె ననుచుఁ గడగన్నులఁ గెం
పావపాలఁ దల్లిసెప్పిన, యావాక్యము లనృతమయములని యవ్వేళన్ 441
- తే. తల్లి పలుకులు గాదనఁ దార్పిలేక, యు త్తిహంగనఁ గులకాంత నొందువనక
బ్రతుకుభాగ్యము విడిచి నిర్భరవిరత్తి, నరుగుదెంచితి ననిన నయ్యుంబుజాక్షి: 435

- ఉ. అరసిఁ జూచి యిట్లనియె నట్టిద తప్పదు నాఁతి నీతితో
జాతి దలంచి సిగ్గులకుఁ జచ్చుచునుండిన నుండెగాక కా
మాతురతాతిరేకమున నాఁడిపోకలఁ బోవఁజూచినకా
వేతరవుండి పట్టుకొన నీరజగర్భవకై నశక్తిమే. 436
- క. కులసతి యుత్తమురాలని, దెలిసియు నితల్లిమనసు దెలిపియు దగిది
యలక మతినెట్టి దెలిసెకా, దల తోకలి చుట్టు మనువిధం బిదిగానే. 437
- క. నావిని యతఁ డిట్లనుఁ జెడు, ప్రోపబఁ బోకుండ మదవతుల నెప్పటికికా
గావఁగరాదా పతులకు, నీవనియెదో యెల్లవా రనియొ యిబ్బంగికా. 438
- క. మిన్నులపైఁ బోవదుగద, యిన్నేలనెకద మృగాక్షి యిటు లెవ్వరికికా
గన్నుఁదకున్నె చెపు ఘన, నన్నెలఁతుక నవ్వి వాని'కపు డిట్లనియెకా. 439
- క. పరసతి నని చని యనుఁగుం, బురుషునితోఁగు డి నిలయుమున వాఁడొసఁగన్
సురతసుఖశుల్కమును గొని, యిరవందగ నీకు విత్తమిత్తుం బుత్తున్. 440
- క. ననుఁ జూడఁగలవె తొల్లిటి, ఘనజఘనలకై తవంబు కిరిలుం గిరిలున్
వినిపింప నేటి కన్నియుఁ, గనుఁగొనియెదుగాక నేఁ డఖండప్రీతిన్. 441
- ఉ. ఇచ్చట నుండనేల తొలియిల్లునడం బసిబిడ్డతల్లితో
వచ్చితి నేఁ బ్రవాసి నిలువనవ్వలే బ్రొద్దుదయించుదాఁకనం
చచ్చుపడంగఁ బల్కు తమయాతనితోఁ దలసానిల్చి యో
ముచ్చటకాపయేనయలు ముందటికాశ్రయము లాచరించెదకా. 442
- క. అని వేగవతీజలములఁ, గొని యామణిమంతుఁ దోషింకొని మృచుగతులకా
జనియె నొరు లెఱుఁగకుండం, దనయులురడిసాని యపు డతని కెఱింగించెన్. 443
- ఉ. అంతట వేడివేలు పపరాద్రిఁ దిలోహితం డయ్యె వాసరాం
తాంతరుమ ల్సెలంగఁ గలయం దొలిచికటిపక్వా సీరినీ
మంతినిమాటమీఁద మణిమంతుఁడు చీరమునుం గొనర్చి యొ
క్కింతభయంబులేక వడి నేగఁ గృషీనిలునిల్లుచేరఁగకా. 444
- ప. ఏగి యఖండోత్కలికుం డగుహలిసన కిట్లనియె. 445
- ఉ. నాపడుబాటు కే వగవ నా కనుకూలగతిం జరించునీ
పాపనితల్లి కీవికవపంకజలోచనకై దురంతిసం
తాపముఁ బొందెదం దగినతా విది గావున వచ్చినాఁడ నేఁ
డీపసిగాడిదండ వసియించి ప్రభాతమునందుఁ బోయెదకా. 446
- క. ఉరడుదునా యన నాయన, మండుచు నిట్లనియె మంచిమాటే యిది మా

- యిందులు విడుదులై పురి గుడి, గుండంబులు లేవె పండుకొను మహోటక. 447
- క. పాసగ దని ముక్కుదుస్సిన, పసవముగతి లేగి రెడ్డి పలికిన నాలోఁ
బసిబిడ్డ నెత్తుకొని సం, తనమున రెడిసానివచ్చి తనపతి కనియెక. 448
- ఉ. చెప్ప నుదేమి యేలరొదనేసెను నాకిటఁ ద లెస్వ గం
చప్పలుగాకి తా నెఱుంగన ట్లడుగం బ్రియఁ జూచి వాఁ డనుక
గప్పినమబ్బులో నితఁ డొకం డిదె వాకిట నిల్చి వోటుకై
తొప్పెడు నెన్నఁదేనియు నెఱుంగుదునో ననుఁ దా నెఱుంగునో 449
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడఁట యంగడిలేదె పచారముల్ గృహం
బేల ప్రవాసి గాఁడె తన కెక్కడనైనఁ బరుండరాదె యీ
శేలయెగాని నిల్వఁ బెఱిశేల మనోజ్ఞముగాదె యంకచం
డాలముగాదె యిట్లునికి నా నది రెడ్డినిఁ జూచి యిట్లునక. 450
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడఁట యాయన యెంతటివాఁడో యేరికిక
జాలిది గాదె యిల్వెడలఁజాలనివారు బయళ్ళనుండురే
వేలుపులైనఁ దక్కరుల వేడరె యక్కఱపాటునం జలం
దేల పరుండనిమ్ము మన కిప్పని పుణ్యముగాదె నల్లభా. 451
- క. పసిబిడ్డతల్లితోఁ గ, క్కన మొండొక దెసమ నరుగఁ గా నితనికి ని
వ్వగుఁగఁ దలఁ గట్టుకొనియెదె, కసరకు నేఁడెల్ల నుండుఁ గా కిహోటక. 452
- క. చాలుఁ దిస లింపకు మని, యాలరిరడిసాని మగని నదలించి సుతుం
డాలను నీవును నిహో, దాలిమి వసియింపు మని యతని లాలించెక. 453
- ఎ. ఇ ట్లుపలాలితుండై మణిమంతుం డయ్యింటిపసులకొట్టంబున నుండె నంత. 454
- సీ. కలదండి పసిఁబిండి కాచి చేమిరిఁబెట్టి యొఱగకుండఁగఁబట్టి యుట్టికొట్టి
కోళ్ళసంకటితోడఁ గూడు నీళ్ళిడి జాగు నెరపక బంటుబానిసలఁ బనిచి
తనివెచ్చకలిసిటఁ దా నమర్చి యనుంగునిసువు జోవలఁజాడి నిద్రఁబుచ్చి
యోతువు గొనిపోవకుండఁ గూయిడదెచ్చి కోడితంపంబులఁ గూండ్లగమ్మి
తే దాలిఁ గాఁగిన నీరాడి నీలికమ్మి, మడుఁగుఁ తైఁగప్పుకొని కాళ్ళు ముడిచిపట్టి
మంచమునఁ గూలి నిదురించుమగనిలేపి, కూరయను వెన్నఁ బడవైచి కూడొసంగి.
- తే. సన్నజాఁదపునేతమంచంబుమీఁద, దుద్దుగంబడిఁ బఱచి నిద్దురకుఁ దూలు
మగనిఁ గూర్కను మమమి నవ్వుయలాఁడి, వెడదగం గాళ్ళమునఁ గూడుగుడిచిలేచి.
- క. గుడుగుంబోకలు బద్దలప్పడ తోఁకిటఁ గుప్పితెచ్చి పతికిడి నున్నం
లిడక యొకకొన్ని నున్నం, లిడి యొండొకకొన్ని మడుపు లిచ్చుచుఁ బలికెక. 457

- క. మగవాఁ డనఁగాఁ దుష్టెద, పొగగుంబ్రాయమునఁ గన్నపూవుల నెల్లెఁ
దగిలి రమియించుఁ గలదే, మగవానికి నెందు సరిసమానము జగతిఁ. 458
- ఉ. వారణలేక వా న్నిగిరివల్లభునేవకు పెచ్చిపోవుచి
న్నారిమిటారు లీపురమునం గల రచ్చిపురాకుబోండ్లతోఁ
దారసమైనతీరుగలదాని నొకానొక బోటి నెన్నఁజై
నా రతిఁ దేల్పవే కడువినం బ్రయమయ్యెను నాకు నింతయున్. 459
- చ. పలుచనిమేను నిబ్బరపుఁ బ్రాయమువాడవు కంచి కప్పుడుం
గలిగినరెడ్డిచిం గొనఁగఁ గర్తవు కాపుర మెచ్చునిన్ను నే
వెలయెలనాగ పిల్వ దది వేడుకఁబోలిన నీకుఁ జిత్తమే
పొలఁతుకమీఁద నుండు నిది బొంకక నాకెఱుంగఁగఁజెప్పుమా. 460
- క. తడవులనుండియు నిది ని, న్నడిగెద నని యుండు మఱితు ననుటయుఁ గాపుం
గొడుకు విడియంపుసొంపుం, జడుపుం దెనఁగొనఁగ నప్పిసానికి ననియెన్. 461
- ఉ. ధీరత మంచిదానిపగిదిన్ మృదురీతుల వేడిమాట లే
తీరుననైన నఁ బీల్చుకొని తిట్టుదుఁ గొట్టుదు నంచుఁ జూచెదే
యూరకయున్న జాలెవ్వులును నుండు మెఱుంగుదు నిన్నుఁబోల ది
క్లేరడ మిట్టిగోల కఱిఁగింపక యెవ్వరితోడఁ జెప్పుదున్. 462
- క. నావిని వెండియు నలయి, చ్చావతి పతిఁ జూచి పలికె సుసత నేనై
కావలెనని వేడుగునట, నావలనం గనలుపుట్టునా యింతైనెన్. 463
- క. వేడుకపుట్టెడు విన నా, తోడుసుమీ చెప్పకున్న దోషములేదే
వేడియఁ బోయితి వనఁ జలి, పీడి కృషీవఁడు నవి వలదికి ననియెన్. 464
- ఉ. ఒట్టవు సత్య మేనెఱుంగ వొండొకబోగముదానిఁ గాంచికా
పట్టణమందుఁ గూడి గడపై మనవాకట నాడి పద్యముం
గట్టినపీటిలంజగుటిగాఁ దిరుగాడ నెఱుంగవేమొ నా
చుట్టటికంబునం బ్రయమును మ్మిఁక మాటలు వేయునేటికిన్. 465
- ఉ. నావిని గోరగింప నయనంబులు విస్ఫురితాధరోష్ఠయై
యావెడమాయలాడి యను నాతని కోరి మెఱుంగుబోడు లే
కై వడినైన వేడుదురుగాదె మొఱుంగు లెఱుంగఁగోరువా
రై వినరానిమాట లకటా మగవానికిఁ జెప్పవచ్చునే. 466
- క. దాపురము లేక యీశ్రీయ, గాపురములు నేయుదున్నగరితలతో నీ
తీపురములు వాక్రత్తురె, కాపుల నినుపంటివారిఁ గానవె తులువా. 467

- క. అని కలసి పులుపపులుకునఁ, దనుజాడం జూడఁబట్టి తన్నెం గొట్టెన్
దనివినఁ దిట్టె ననలుం, గొనలుగ రొద మగని దెగనికొండాటమునన్. 468
- ఉ. కావర మెత్తి యిట్లు తనుఁ గాటియఁబెట్టుచు మన్నదాని ని
చ్చావతిఁ జూచి లేచి రభసంబున రెడ్డవపల్కె నోసి నీ
చేపి యొటింగికాదె మును జెప్పక గుంజలిపెట్టియున్ని నీ
నేపి బుదన్న వేడుకొనవే మటియేనయి చెప్పినాడనే. 469
- క. నాలోదని నన్న దుగుట, యీతెగుదెంపునకు ముగిసె నిక నేమనుచున్
రాతికొడు కతఁడు మాటసం, జాతకజాతాతికతినశయమునఁ జటిచెన్. 470
- ప. ఇట్లు వేట్రుపడి దండతాడితరుజంగియుతబోలె నమ్రాహనాంగి నింగిముట్టినయలు
కం బట్టిన నీకవీడి నిబంబడి యిలువెలువడి. 471
- క. అడికలం బడితిన్ అం, కాడితిన్ యిల్లు ముంగిలననో తటితోఁ
గుడనన్ సీళ్లవననో, కూడు సె యిల్లాలి నన్నుఁ గొట్టం దిట్టన్. 472
- క. విరసమునఁ గొట్టుపడి నా, సరిగరితలలోన బ్రతుక పైతునె మటినే
గురె బోదు త్రాటబోదున్, ధరియింతు నె నైపు మింతదడ వివోటన్. 473
- క. ననుఁ గన్నతల్లి ప్రజలకు, వినిపించినపిదప నచుచు వెనఁ బుట్టిం
దునికి యటకేగు కైతవ, మున నుపవల్ల భునికటమున కదిపోయెన్. 474
- క. ఏతెంచి విల్లరుద్ధ, ప్రీతి న్నజినుంతుఁ గ్రచ్చి బిగికాఁగిటవృ
జ్జాతపుధుప్రధనంబున, శాతోదరి పెనఁగె రెండుజా లవ్వేశన్. 475
- క. వినునక చనునెనుకెడున, ప్పేసిపాఁపఁడు తల్లి దాఁపుఁ బాయుటఁ గడువె
(క్కసమున నాఁకలి గొని తా,) ననురుసురై చెవులు గీండు మన వాపోయెన్. 476
- ప. అయ్యెడు విని యుపపతికి నయ్యవతి యిట్లనియె. 477
- ప. అడలెడుఁ జంటిపాఁపఁ డదె యాకొని వానికి నేను జన్ముబా
లిడి చనుదెంకు నింటినుగఁ డింతయెఱుంగకయుండ నీవు నా
యెడన వనించి యేమినిను వేడ్చెడు రెడ్డన నాకుఁ దెల్పిమం
చదుగు మతండు చంటికొఱకై యని నిర్గున మొప్పు జెప్పెడున్. 478
- ఉ. చెప్పినఁ దల్లి యెందరిగఁ జెన్నికుమారుని డించి సవ్యముం
జెప్పఁగదయ్యి యివ్వధముచిత్రము నాకని వేడు మాతఁ డి
ట్టాప్పనిమోముతో నను దురుక్షులఁ బల్కుచు మంకుబుద్ధి యే
తప్పునులేమి నిర్వెడలి తల్లిగృహంబున కేగె నంతగన్. 479
- క. నావిని మాయతనితో, నీనను నుతు విడిచిపోయెనే యికటా నీ
దేవియుఁ బుట్టింటికి నయ్యో వెలదని మాన్ప కెట్టుబుండితి విచటన్. 480

- ఉ. ఐన నిశేమిసేయఁగల మాకట నేడ్చుకుచూరుఁబట్టె
ట్లనిశి యోసరించి నిలు మోపు మడియవఘాటి వచ్చి నీ
కానకకన్నపట్టి కిడుఁగాని ఘన స్తనగుగ్గ మంచు న
స్తాన మెల్ల నాదు మనుమానములే కలఁ దోసరించినన్. 481
- ఐ. పంతులు చెల్లించుకొనుదాన నని చెప్పిన మణిమంసుం డమ్మటలు కాఁపుకొడుకున
కలంగించె నెఱింగించిన. 482
- ఉ. ఉండెదఁ జెప్పినట్లు నిలుపోపనియాఁకట నేడ్చి యేడ్చి య
క్కుండినవంటిపాఁపఁ డిప్పుడెఱుగునో మఱిలేరు బిడ్డ లా
క్కుండెడిదె వీఁడు నాకొడుకు గాఁడు నిత్యయుండు సత్కృపా
మండన వీనిఁ బ్రోచిక్కినమా యని హాసించి దోసరించినన్. 483
- క. అప్పులువచ్చెను జూరుని, గుప్పటిముసు కువరించి తోగవుమురిపం
బుప్పటిలఁ గులుకునడలం, జొప్పేడ్పడకుండ దనశిశువుకడ కరిగెన్. 484
- తే. ఆరిగిపెరిగినయాఁకట నఱిచి యఱిచి, యేడ్చు విడువనితనపట్టి నెత్తి పట్టి
కులికి చన్నిచ్చి పొత్తిపొత్తుల నమర్చి, మగనికెంగేలఁ జెనకి యున్నగున పడెలె.
క. అరితనమున లీలం, గేలం దనుఁ జెనకి చనివగిరిపచ తనయి
ల్లాలని తెలియక పరుని, ల్లాలని యాగడ్డబిడ్డఁ డవరు విరాలిన్. 486
- కా. రావే నల్లనిగుప్పు ననుచు నారాటంబునన్ రెడ్డి నా
నావిభ్రంతులఁ గుబ్బతిల్లు నెడఁ గోన న్నినకతుండు కీ
శ్వావైచెం గొఱకచ్చులం బొడిచెఁ గాలం గేల మర్దించె నా
పోవ నన్నమెఱఁ గొట్టెఁ దిట్టెఁ జిఱునిప్పు ల్రాల్చి నేర్రంబులన్. 487
- క. చేసెడువలరానునికై, కాసములకుఁ గాక జడిసెఁ గాపుంగొడు కా
లో సుదతిఁ దెచ్చుటకు ని, ద్రాసత్తుని మీఁటెఁ జన్నద్రావెడుకొడుకున్. 488
- క. మీటుటయు మిట్టిపడి య, వోట స్రుధిరంబు గ్రమ్మ స్రుక్కుచు నొడ లా
రాటపడఁ జంటిపాఁడు, కాటుకన్నరుదొరుగఁ గావున నేడ్చెన్. 489
- ఐ. అయ్యెడ్చు విని యిచ్చావతి యుంపతి కిట్లనియె. 490
- క. కొడుకుంగుడ్డుకుఁ జనుబా, లిడి నీతో రతులఁ దెనఁగ నేతెంచుచు నా
కడకలం దాఁకించితి, గడుదెల్లకపుట్టి పొఱలఁగా మారెడ్డిన్. 491
- చ. తమకముపుట్టి నేఁ డదికరింబున రెడ్డన నిద్రఁబోవులేఁ
గొమరుని నేడిపించె నదిగో తిరుగంబడి చ న్నొసంగి ర
మ్మ మరల నంచు నన్నటకుఁ బొమ్మని నీవనుపం దృఢానూరా
గమునఁ ప్రియంబుఁ జెప్పి నను గొఁగిటఁ జేర్చి సుఖించుదారికిన్. 492

- క. పోరం శాశ్వతగదయ్య యాకటికి నీపుత్రుం డయో యింటికిం
కారాదా రెడిసాని యిట్లలముఠం గాబట్టఁగా వచ్చునే
దూరక్షోణి వసింపుచున్నాసఁగఁబుత్తుం గూర్చి నిల్లాల నీ
తూరిక లోపలికంచుఁ బల్కు మతఁడుండుం గొంది నంచాడినన్. 493
- క. కలితనమునఁ జని యలనా, పలుకుం బంతయు చెల్లుబడిగా రెడ్డికా
గలసి యొకముడుపుఁ గైకొని, పిలిచిన నీకిత్తు నేరపెట్టుదు మగనికా. 494
- చ. అని యప్పు డప్పినాళి మణిసుంతుం దతిమిన నతం డది పలుకుమన్నట్లు పలికె
నమ్మలలు విరి కర్నకుం శుక్రర్షింపును నిట్లనియె. 495
- క. ఎడఁగుగ నుండెఁ దనమే, న్వడకెడు మఱిపసులంటివారము చనుబా
లికుఁగాని పుణ్యమయ్యెడు, విడనాడక యిటకుఁ బనుపనే యిట్లాలిన్. 496
- క. నావానిమాటలకు లోలో వెడవెడ నగుదు నింటిలోపలి కలయి
చ్చాపతి పోయెం బోయినఁ, గోవరపుంబ్రేమఁ గాఁపుకొడు కవ్యేళన్. 497
- ఉ. కీలగలించిపట్టి రతికిం బిఱుబీసులుసేయ లోనుగా
కాలరిజంత నేఁజెడితి నమక సిగ్గులవాఁడవౌదు నీ
యాలనె వింతదాన మగనాల నయో లెక లేఱ నన్నుఁ బ్రా
ల్లలుపఁ జూచెదో తెగర మామగ నార లేటింగిరెనియున్. 498
- ఉ. మేనికిఁ జేటుగాచె పులిమీసల నుయ్యెలఱుఁగ మాను నేఁ
గానటునంటిదానఁ గొఱగానిపను ల్లలమోడవచ్చునే
రానిఁకఁజూఁజే విడువరా యని సూక్ష్మరసంబున స్సరో
జానన పల్కినకా హలికుఁ డాజగతాఁగనుఁ బ్రీతి నిట్లనెన్. 499
- క. ఇటునంటిదాన వేలా, చిటిపాటికేం గేల నన్నుఁ జెనకితి నినుబా
యట ప్రాణంబులఁ బాయట, మటిలాలక కరుణలేదకో యిట్లాడన్. 500
- క. అని బాఁతిఁబాఁతిపెట్టిన, పెనబ్రాతవరాలసోలఁ బెకలించి ఘన
స్తన కిచ్చి క్రచ్చి కాఁగిట, నెనయించెం బంచబాణుఁ డెసకొల్పంగన్. 501
- క. అది యత్రైఱఁగున నతనికా, గదియంబడనిచ్చి పెఱపుగలదానిగతికా
గురులుకొను నేలుసుకొ, టైద వను నేనెఱుచేపడితి నను నడలున్. 502
- క. పోవతి పడిగా పడిగా, లేవయ్యా ప్రక్క లోన లేకుంటే నేఁ
గావఁడు మగఁడని యలయి, చ్చాపతి కర్నకునిఁ గ్రోవెఁ జదికిలబడఁగన్. 503
- చ. కరాపాతంబుకంటె మున్నుగా లేచి యప్పులువచెలువ కన్నులసాం పామతింపఁ
జని విత్తిమిచ్చి పంకంబు చెల్లెఁగదా యని జారుని నిజకరంబునం జటిచి చక్కెలి

గింతపెట్టె నప్పుడు చతుర్థటికావశేషంబుగా శాస్త్రి చనియె దిక్కులు ప్రకాశ-
ప్రతతిం బొందె బిచ్చుకలు పిచపిచ మనియె గాకంబులు గూకలిడియె దధిమ
ధనఘమఘమధ్వానంబులు నెరసె గోవత్సకోలాహలంబులు విననయ్యె నయ్యెడ
గృహంబు వెడలి పెరడు చొచ్చి వచ్చుటకు విహరణ స్త్రుండు పోయిన గనువేచు
కునియండి. 504

క. ఆపు డిచ్చానతి యచ్చో, నుపవల్లభు నిలువఁబనిచి యొడక యిలుసా
చ్చి పొడవుగల మచ్చుపయిం, గపటన్యాపార మమరఁగాఁ గూర్పుండె. 505

క. నాలిసుం డాలోపల లో, పలికిం జనుదెంచి మచ్చుపైఁ దనయల్లాల్
నిలిచినతెఱఁ గెఱుం గక యపు, డిటువెడలినబుద్ధి నిశ్చయించి కవలతో. 506

ఉ. ఈలువు వంగడంబు గల్గి దీజవరాలని యోలి రొక్కరొ
క్కాలిడి యెట్టిఁకు తడక న్వరియించితి దీని నక్కటా
చాలు సహింప దీచెనఁటిసంగతి యొండొక మా యుపన్నియో
యాలరిజంతఁ జంపి సుఖి నై యొకదిక్కు నఁ బెండ్లియాడెదన్. 507

వ. అని హుమని యాడుగఁజీచి మీసంబులు దీటుచుండ నయ్యండజయాన మచ్చు
డిగ్గ నుజికి యెగుర నిలువంబడి యిట్లనియె. 508

ఉ. ఈలువు వంగడంబు గలదే మముబోంట్లకు నీకుఁగాక రొ
క్కాలిడి యెట్టిఁకుతడక న్వరియించుట రోఁతగాదెనీ
కేలసహింతు నన్ను మడియింపు మొకానొక నోటఁ బెండ్లిఁగ
మాలసె నీకు నేఁ దగుదునా చను నీ కిటులాడ నిచ్చుటన్. 509

ఉ. నిక్కము రెడ్డిబిడ్డవని నిన్నని నమ్మి గృహంబుఁ జేరి యీ
దిక్కున నున్న సూర్రసుదతి న్నుకుపిచ్చి రమించినాడ వి
త్తైక్కలిఁకు నాకుఁ గలదే యని ముందలఁ బట్టి యీడ్చి యా
రక్కెను దన్నె ముక్కు చెదరం జరణంబున వారి నెవ్వడిన్. 510

ఉ. తన్నిన వాఁడు తచ్చరణతామరసంబుల వ్రాలి నిన్ను నే
మన్నది లేదు నావలన నన్నియు నేరము లోర్చుకొమ్ము నా
పిన్నతనం బొకళ్లచెనిఁ బెట్టకు పెట్టిన సిగ్గువోవు నా
వన్నియనన్నమా నగరివారికి దండుగఁ బెట్ట ని మ్మగున్. 511

క. చెఱుపకుము కాఁపురంబని, పజిపరి యగుతొల్లి నల్లు ప్రార్థింపంగాఁ
గుఱఁగట నేగుచుఁ దలవరు, లరియరికర్నకునిమాట లాలించి తగన్. 512

క. గిలకలువై చిన గుడియలు, ఘులుఘల్లున నూఁదికొనుచుఁ గడియం జని యా
హేలికునిఁ గొని చని ధరణి, తలవల్ల భుమ్రాల నిలుపఁ గన్పెర్పడఁగన్. 513

- క. నరపతి దండుగఁ గొని య, స్వరి వెడలం గొట్టె నపుడు భువనచరాదు
శ్రీరాయలగు నీకు నుదా, హరణం విడి యనుచు వావరాగ్రణి చెప్పెన్. 514
- ఎ. చెప్పి వెండియు బహుమానుండు. 515
- క. కులువా నీయిల్లా ల, య్యలివేణికిఁ దోడుబోయినది దానిమృహ
కులకుఁ దెగఁజూచితివి నీ, తలద్రెవ్వను బాలిసిపోయెదవు తరువాతన్. 516
- క. చేపడినసొమ్ము మారం, బై పోయె న్నోపమయ్యె నని యంతస్సం
తాపమునఁ బొక్కి సొంతకు, మీపాటిం బొమ్ము చాలు నింటికిఁ గ్రకచా. 517
- క. క్రించామూఢుని నిను ద, క్కించుట యవ నెంత సింధుకీలాలమునన్
నంచంపఁబడదె మున్నొక, నంచక మభిజాతకమతవల్లభుచేతన్. 518
- క. నానిని కాననచరగో, త్రానరు నీక్షించి పలికెఁ గ్రకచూడు నయవి
ద్యావై భవగుణసుభగం, భావుక వివరింపు మాయపాఖ్యానంబున్. 519
- ఆ. కుటిలుఁ డప్రయోజకుఁడు వీఁడు వీనితో, నేటిజోలి నమ్మబోటి కనక
వివరపుట్టఁజెప్పవే నిష్కళంకస్వ, భావ నావుఁ డెరిగి ప్లవగవిభుఁడు. 520
- ఎ. క్రకచునకు నక్కఁ డెప్పందోణంగె. 521
- సీ. కలిగొట్టు మోఁదుగు కానుఁగు గలుగువావిలి మేడి నేరెడు సెలసు బలుసు
మట్టి మంకెన మద్ది మారెడు బూరుగు గోరంట లొడ్డుగు క్రోవి రావి
జావ్విమామిడి జీడి మురుగుడు మొలగుపాపట చంద్ర పసిరిక పాల రేల
పొన్న బొట్టుగు పోక పొగడి దాడిమ మిప్ప గుముడందు గురువింద గోను రేను
తే. చిల్ల చింత మొగలి చీకిరే టూడుగ, నిమ్మ తమ్మ తుమకి నెమ్మి జమ్మి
వేగి వేము మొదలుగాఁ గలమ్రాకుల, కాన నగుచు నొక్క కాన మెరియు. 522
- చ. కరపుటికాంతరాళమగుక క్రిమణాయితసింధుస్వరతః
పరివృతకృత్సయోదములు వాసిన దద్ధటజాన్యపాణిజ
ద రితిములై నభోగతికిఁ జాలక పల్వలము బ్బజించె నాఁ
గరి మారు న్నమగ్రబలకాయము లవ్వనికాలులాయముల్. 523
- క. ఆహ్లాతజంతుభీషణబలాభ్యుదయాప్త గుహామర క్తి గో
త్రాహినిప్తిత్తి నిద్రకతి నాతికయాకృతి శౌర్యగర్వశే
భాహమికం బ్రసిద్ధరుదిరామృతపారణజంభదాననో
తస్సావనిఘాతచందమునఁ దద్దహనంబునఁ గ్రాలులెబ్బలుల్. 524
- మ. చరణప్రాంతచరిష్టువు ల్నిరుపమాచ్చస్థానసంక్రీడన
సుగరిణం జన్మఘనత్వమంద నరుదించుం గీడు మీ కంచు మ

- త్సరబుద్ధిం బలఁ జించుమేఘముల దంత ప్రోటితోటిం జల
హరణారంభణజృంభణంబులు దదీయవ్యాళకుండాముల్. 525
- మ. తనతస్కుల్కు విసంభవాండభువనధ్వాంతచ్చిదాచంచువు
ల్పవఁజెప్పు నైఘఁ గేమహాతిమిరపాలి నివచ్చిపోఁ దోలలే
ఎని రథోత్థితజోదర స్తిమిరిదీక్షాభోగుఁడై హేలిగ
న్దాన నగ్ధోరతరాటవి న్ననుసెలంగు ల్లుంపులై వేసవిన్ 526
- కా. పైపైఁ బ్రాణివిధప్రధానగుణ మొప్పుం గౌరగౌరవ్యతుల్
దీపింప నివృతమాంబకభ్రమిఁ బ్రభీతిం జేచు నత్యుత్కటా
టాపం బుగ్రగజాహృతివ్యసనకండూలంబుగా నుండుగుం
పై పంచాస్యము లయ్యరణ్యమునఁ బంచాస్యప్రకారంబునన్. 527
- కా. క్రందై వెల్వడు ఘుర్గురధ్వనిమృదంగస్థాయిగాఁ దాలుని
వ్యందనూలవికాలలాలసవరంబై యొప్పుశృంగోద్ధతిం
జిందుల్ ద్రోక్కిఁ గుడుంగరంగముల నిస్సీమత్విరాతిభ్రమిం
బందుల్ దిబ్బిగయుచ్చిదాగుణపరిస్పందుల్ దగుగ్రాటవిన్. 528
- క. ఆలఘుతింవారిధారా, దలిత ప్రతికూల సులభరణిభృత్సం
కులమై యొకి నెలయే ఱి, స్పృలమున జగి దేకివీరుపోలిక నమరున్. 529
- ఎ. అది రామలక్ష్మణాలంకృతింబై పంచపటస్థానంబును సత్వసంపన్నంబై సమీర
ణంబును గజగఁడయి విహరయోగ్యంబై కిష్కింధానగరంబును నుపాసితపరమ
హంసంబై వేదాంతశాస్త్రంబును నఖండశబ్దక్రియానిరూపణంబై వ్యాకరణం
బును ప్రబోధితనిగమజాలంబై ధర్మంబును ఘనరసప్రధానంబై విద్యత్ప్ర
బంధంబు ననుకరించిన యచ్చుహాప్రవాహంబున. 530
- క. నీతికళానిధిగలఁ డభి, జాతుం డనుకమతవిధుఁడు సంతితపంక
సాత్కృత నొందియు నగ్గుత, మారెం జేవంకఁ బంక మంటక తిరుగున్. 531
- కా. ఆతాఁజే లొక నాఁటిరెయి ధరణీన్యాపారలిప్సాసరం
బై తానంబులఁ బాసి తీరశరత్కణ్యావీధుల నిల్వ భూ
జాతచ్ఛాయలశీతలానిలకృతాంచద్యాలుకారేఖికా
వ్రాతాభ్యగ్రముల నివృత్తంఖలగతి న్వర్తించె వర్తింపఁగన్. 532
- చ. అఱియటి చియ్య నాఁ బొగులు నాఁకట బ్రుంగుడువెంగుడై యొడల్
నులునుఱి స్తుక్క నయ్యడవిలో నొకనక్క తటస్సుటంబులన్
బాఱియులఁ దోఁకఁ జొన్ని వెలిభూమికఁ దార్చిన యెండ్రెండుముల్
గొలుకుచు పచ్చి పచ్చి యలకూర్చును గాంచి ప్రహృష్టచిత్తమై. 533

- క. ఘనరథసంబునఁ గదియె, జనునపు డక్కమరవిభుఁడు స్వగతఁబున ని
ట్లని తలఁచె నిష్ప్రమాదుఁడ, ననియందును నేటితుదకు నది బొంకయ్యెన్. 534
- అ. సకలదుష్టజంతుసంక్రాంతజలదుర్గ, సీమనుండు వెట్టచెట్టలేక
చెడుగుఁబాము గాముచే బెద్దమీనుచే, నీరుకుక్కచేతి నెగడుచేత. 535
- ఆ. హయ్యపురువు గ్రామిని కోపోపసుంధుఁడ, కాగిని తెగినపగిది నిట్టులేల
జ. తలంబు విడిచి చనుదెంచి నాబుద్ధిపురుషమేయఁ జెట్ట బొందఁ గంటి 536
- క. కాలంబు దాఁట నెవ్వరు, చాఁగని రని వగచి నిరవసాదవిషాద
జ్వాలం దూలి కబంధచ, లొంకరణంబు వపురుపాహితకంబై. 537
- క. రాతింబరే నతినిశ్చల, రీతి నిలుచుటయుఁ గని గరియఁతుదా
ధాతురక్యశంబు జంబుక, మాతతదంష్ట్రీకలఁ గచ్చపాగ్రణిఁ బట్టెన్. 538
- క. పొదివి తెకలేఁ గలిగెం, గద నాకీకమతేనెకరుఁడని దానిన్
యదఁజొలు జోరలుపో, గొదలే కలుసఁబుఁ బొరల్పి కొలుకుచు నుండెన్. 539
- క. విలుగుట గానక నెరయె, దఱతఱకలువాఁ గొంతదడ వది గొటికెన్
గొటికిన నొగులను పగులను, చిలుమొఱకలుపోయె బుల్ల నీరె దంతంబుల్. 540
- ఎ. ఇట్లు మృగధూర్తదశవదంశననిర్విశకలితమర్తంబై యహ్మార్తంబు తనలో
నిట్లని వితర్కించె. 541
- చ. జరుగదు రోసి పో విడువఁజాలను వేసటలేక జోఱలం
గొటికెడు దీనికేమితుద గోరము నాటిరె నాయుపాయ మం
దఱుఁ గొనియాడ నిచ్చెనఁటినిక్క దటాఁచనఁ డక్క బెట్టి యే
మఱక ననక్కరం బయినమన్దఁ గాంచెద నిరుసాచ్చెదన్. 542
- క. అని నిశ్చయించి ధీరత్వినిరూఢుండు నగుమఁ గమరవరుఁ డానక్కెన్
గనుఁగొని యిట్లను నేలా, తిను వెయ్యెన్ మల్లిపోయెదపు పిసవెట్టిన్. 543
- క. మఱవక యేడులుపూఁడులు, గొటికిన నాయెడల మృదునగునె నీకేలా
వెరవిడిచందము పుట్టెన్, దరిదీనికి వెరవుఁ జెప్పెద నివ్వును మర్కిన్. 544
- క. నానకమృదుమార్గమునకు, రానేరదు మేర నీచరణ మనఘా నా
పై నునిచి యేతదంబు, స్థానములోఁ బెట్టు కొంతదడ పట్టయినన్. 545
- క. చెన్నార నపుడు చేసిన, వెన్నవలె నైత్తినగును విపులవాసం
పన్నము కున్నా తను వాఁ, కొన్నమహాత్మునకు నీకు గుడునఁగవచ్చున్. 546
- క. తనివినవఁ దినకపోవని, మనమునఁ దలపోసి రోసి మనుగడపై నీ
కనువైనవెరవుఁ జెప్పితి, నని కూర్చున్నవరుఁ డాడె నట్లాడుటయున్. 547

- ఐ అప్పులుతులు సిద్ధాంతకరించి యవ్వంచకం బట్టచేసెడనే మహూర్తమాత్ర మూర
కుండ యయ్యభిజాతున కిట్లనియె. 548
- క. తడవయ్యె నీటిలో ని, న్నిడి మే నేమైన నాననే తనివిసవక
గుడువవలె నిజముఁ జెప్పుమా, జడియక నీ వనివ వారిసత్వము తనలోన్ 549
- క. ఈవించకంబు నామా, యావాగురఁ జిక్కె దక్కె నసుపంచకమం
చావియ్యతోత్కలికా, ప్రావృతమై యపుడు కచ్చపం బిట్లనియెక. 550
- క. ఆసమోదక మంటఁగ నా, నె సమృద్ధము లంగకిములు నీపాదముక్రిం
దిసుమంతనాన దెవ్విధి, మెసవెదు నీపంటి కెట్లుమ్మదువైయుండుక. 551
- క. మెత్తినగుఁగాని స్త్రీఘ్రము, గుత్తముగా వెన్నుద్రొక్కకొనియున్నపదం
బెత్తుము నీరంటఁగనలెన్, జిత్తము ముఖపారణావశీకరమైనక. 552
- క. పోగుఁగఁబో యీ వాఁకట, జాగేమిటికందుఁ బలుక సంతుద్బాధా
జాగరణబుద్ధి జంబుక, మాగోచరుమాట నిశ్చయము పొ మ్మనుచుక. 553
- క. పై దారుణముగ నూఁదిన, పాదము దివియుటయు గచ్చపము సంతోష
ప్రాదుర్భాసిప్రాప్తము, హోదంచద్యేగ మగుచు మరువడిఁ బఱచెక. 554
- క. క్రకచా యీచాడ్చునన,క్రమ మెసము గల్గియుండఁగా మఱి నినుబోఁ
టికిఁ దగులుటెంత యని కీ,శకులాగ్రణి చెప్పి మఱియుఁ జలచరుఁ బలికెక. 555
- క. వెడమాయనక్కమాటల, కడవికిఁ జని తిరిగి వచ్చి యప్పటియుం దా
నడవిఁ బడి బడుగుహరిచే, గడలేతనగర్దభిమ్ము గాఁ జొమ్ము శతా. 556
- క. అనినవిని శంకుమారుఁడు, పనచరు నీక్షించి యింటనాడవు గాకుం
డిన ముదిసి ముప్పదనుకా, మనుజే యిది తెలియఁబలుకుమా వినవలతున్. 557
- ఐ. అని యడిగిన బహుమానండు. 558
- సీ. కల దొకదుర్దాంతకాంతార మరవిందబంధుఘ్నాన్యంతిరి పాదపంబు
దీర్ఘదంష్ట్రాభిఖ్యఁ దేజరిల్లుమహోగ్రసింహ మన్నో నిసించియుండు
దానికి ఘటకాభిధానజంబుకి మొకం డహరహం బౌత్సక్యత్యము లొనర్చు
నట్లు కొండొకకాల మరిగినఁ గర్మానుకూలత నపదృక్షకుక్షిరోగ
తే ముప్పుతరగవేదనాకంపమాన మగుచు, వెగ్గలంబైనధృతి జారి యగ్గజారి
పాటలు నాపోవు నలమరుఁబొక్కుఁసుక్కు, బోళిలఁబడు నిట్టూరుపులు నిగుడ్చు.
- క. ఈరీతిఁ గడుపునొప్పిం, గూరాకై యుడికి గోఁడు గుడుచుచు శుండా
లారి యొక నాఁడు నిజర, తొరససంఘటకుఘటకుఁ గనుఁగొని పలికెక. 559
- చ. తనదెసఁ జూచినాడెకదా ఘటకా కటకాంతభూమికిం
జని మతిగోళనం బమరఁ జంపి శరీరము వ్రచ్చి లోపలఁ

- గనుఁగొననైన గర్దభముకందనగాయ గ్రహించి తెచ్చి యిచ్చి నిలపుపాసిపోఁ జరిదిఁ జేకొని యుండెడు జీవితంబులకొ. 561
- చ. తడసినఁ జత్తుఁ బొమ్మనినఁ దచ్చరణంబుల సమృద్ధంబునంబడివడి లేచి యప్పనికే బాల్పడి జంబుక మేగి యొక్కవో గడుక్యోళమైనదాని నొకగర్దభముం గని చేరి యిట్లనుకొ బడలితి వేల రాసభ శుభంబగు నాకటిఁగింపవే యనకొ. 562
- ఐ. గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 563
- క. చాకలవాని కధీనము నై తోకలు మోసి తెత్తు నాపణవీధి వ్యాకీర్ణప్రీహితుష్యస్వీకృతి మేక బ్రోతు నెట్లు చిక్కకయుందుకొ. 564
- క. తొనఁ గననిపాపకర్తఁడు, తను నాహారాధివిధులఁ దనుపఁడు మేయన్ జననీఁడు కాలగట్టు, న్ననుటయుఁ జచ్చుటయుఁ గాగు మద్విధి మనఘా. 565
- ఉత్సాహ. మేను పొందుగాగు లేగు మేయ సౌఖ్య మక్కటా జై నవాని చేతి పేనుచందమైతి నంచు న మ్రాననంబుతోడనున్న వాత్స లేని నెయ్యముకొ గావరాఁ జెవంటి జంబుకంబు దాని కిట్ల నెకొ. 566
- మ త్తకోకిల. కాఁ గుంటివి గావు బ్రీఁకువు గావు గర్దభముఖ్య ని కేలయివ్విధి నెన్నచేఁ గృశియింపఁబోదము రమ్ము మ త్కేశికాననశాద్వలంబులఁ గ్రీడస్పృగ మర్త్యసే వాలఘుత్వము చాలు నీవు భవారివారిత్యణావళుల్. 567
- క. అని చెలువు గులుకుపలుకుల, మనమూఁటింతుటయుఁ దేలి మనఃజానన్దనంబున నున్ని కప్ప మని ఖర, మనఁజుంజై నక్క బడి మహాటవి కరిగెకొ. 568
- క. అరిగినఁ బరిచితపటసం, భరముకొ ఖరము నివము క్తబలగర్దభశే ఖరముం గురవము ఖరముకొ, హరిహలం బెట్టె నక్క యొక్కటికమునకొ. 569
- క. నెఱిసరిగ దానిపైఁ బడి, కఱవకొ లాఘవములేమి గాల్పేడ్పుచు న ద్విఱుపం గదిసిన వత్తెఱఁ, గెఱిఁగి ఖరం బదరి తిరిగి యెగురు నుండెన్. 570
- క. గునుకెత్తుచున్న గాడిదె, గనుఁగొని సింహంబు వలిక ఘటమనితో నీ చనుఖరము దరిమిలొన నా, తమవున నడిలేగు తెమ్ము దగ్గఱఁజేసన్. 571
- చ. చనుమన వట్లకాక యని జంబుక మప్పుడు గర్దభంబుఁ జేర నరిగి యేలపోయెద కటా వసనంబులమోప బస్తులన్ వనరఁగ వేడ్క యయ్యెడినొ న ల్లిటువంటికుబుద్ధు లివ్వనంబునఁ గొన మేఱు నీట్లు గఱవో పతిమన్న న నీకుఁ జూదో. 572
- ఐ. తమ్మనిన గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 573

క. కేసరిసగ మద్యోగముఁ, జేసిన నగమక మెఱిగి చెలికాఁదా సు
త్రాసమునఁ దలఁగి వచ్చితి, గాసిలి ప్రాణములు తీఁపుగా యెవ్వరికిన్. 574

క. నావిని ఘటకుం డనుఁ దగ,వా వెరవఁగ నధిపుఁ డట్టివాఁడా నిను సు
భావించుట కిట్లొరయుం,గా వచ్చుట యింగుకల గళవళమందన్. 575

చ తవతప గ్రొత్తగ్రొత్త యగుటం జనియించెను నీకు నేఁడు లే
పవుటయు మమ్ము నిరఁ జనువంతయు నీయది కొంక నేల ర
మ్మవసర మిప్పు డందుఁ జను నాఖుము న్నరలించి తెచ్చి గా
రవసుణ మెక్క నక్క మృగరాజ్ఞికటంబున బెట్టెఁబెట్టినన్ 576

తే కఱుకుకఱుకునఁ గుత్తుకఁ గఱించి విఱించి, నక్క నక్కఱఁజీరి కుండాపైరి
గర్దభము కుక్షిభేదించి కర్ణహృదయ, ముదయ దాహ్లాదమున దివ్వు మోపవనక.

ఐ. ఏను సెలయేటిజలంబు లారివచ్చెద ననిచేప్పి యడు గామడగా నరిగిన. 578

సీ. ఖరకరీరము విప్పుగా గొప్పలగుదంతసంతసంఘంబుఁ గ్రుచ్చి క్రుచ్చి
మృగధూర్త మాకర్ణహృదయంబు భేదించి యది యనర్ఘ్యుని బగు టెఱిగి కాచ
యతుఁరంహము సింహ మాశించె భక్షింప నత్యాజ్య మిచ్చును వనుమఁ దాన
భక్షించి పరిశుద్ధుపగిది నూరకయుండె నపుడు కంగరం మరుగుదెంచి
తే కొననలయు నొంగుంబు దెచ్చునఁ గొంకు, కొనరులే కది పలిక నోకుంభివైరి
గర్దభాకారమున లేగు కర్ణహృదయ, మగియ కలిగిన నిన్నేల కదియవచ్చు 579

సీ. అని నక్క తక్క కిట్లాగుమాటలు యథార్థికిరించి యదల్పఁ దెచ్చులేమి
నుడిగఁ గేసరి యూరయండె నట్లావంచకము మహాకపటవాన్యములు నమ్మి
గహనమండలి సొచ్చి క్రమమ మతీయు నేతెంచి దుర్యాధితిద్విరదవైరిఁ
జేరి తద్దంప్రబుదోరినఖరముగాఁ దలఁపకు నన్నని బలిముఖుండు

తే. పలుక నేమియు వనక యజ్జలచరుండు, లబ్ధనాశవృధాజాతలఘుగుణేతి
రావిలపిపాస దీఱ నీ రానిచనియె, నద్భుతిత్వరతోడ నిల్లాలిఁ జూడు. 580

క. అని విష్ణుశర్దుఁ డాదర,మునఁ జెప్పినరాజగుతులు ముదమున గురునిన్
గనుఁగొని పంచమతంత్రం, బనఘా మాతోడఁ జెప్పుమని యడుగుటయున్. 581

మ అతి హృద్యోద్ధృప్తమోహ భక్తిసతిదివ్యవ్యూహ విసూర్జిత
క్రతుపుంజార్పితపాద విధి తపటు ప్రహ్లాద పుణ్యవ్రతా
యతనాధ్యవ్య జగత్ప్రయాభరణవిద్యాధివ్య క్రయ్యంతకీ
త్రితపీతాంబర కృత్తిధారణకు గాధివ్యాధినిర్వారణ. 582

క. అదృతశుకముక్తిమహా, పాదపశిసలామహనపదయగవానా
వేదశిరఃప్రసవప్రా, సాదవ్యాపారదీనజనమందారా.

563

మాలిని. వారిముఖసురమూలివ్యస్తపాదాంబుజాతా

పరహితరతిధామప్రాంతయుక్ష్మారిజాతా

పరుషతిరవిలోకప్రాంతుధూతారిజాతా

చరణశరణరత్నాజాగరూక్షచేతా.

564

గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథకరుణాలబ్ధసురసాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలసుకవిస్తు
తిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్వశర్వరీరమణ నీతికాస్తమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపర్యాయధిక్క్రమితహారపర్వతిరాజకుమార నిష్పహాయప్రబంధనిర్మాణ భోజ
భూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బైన పంచతంత్రంబున
లబ్ధనాశల బన్నది చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము

పంచమాశ్వాసము.

హిమగుప్తియతనయా

మోహస్నేహోపలోకముగ్ధభ్రమర

వ్యూహసముపాస్యసిద్ధ

వ్యాహృతిమధుముఖసరోజ హరిహరనాథా.

1

ఎ. దేవా యసమీత్యకారిత్యాభిధానం బగుపంచమతంత్ర మాకర్ణింపు మధీతనీతిశా
స్త్రమర్తుం డగువిష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె. 2

క. ఆపరీక్షితం బకార్యము, సుపరీక్షిత మభిమతింబు గురి మ్మెన్వరి క
య్యపరీక్షితవిధిఁ గాదా, యుపతాపము పుట్టె విప్రయువతికిఁ బతికిన్. 3

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రది వీనులవిం
దై వెలయుఁగ నీకథఁ జెపు, మా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియెన్. 4

వీ. గౌడదేశంబునఁ గలఁ డాగమాభ్యాసజడుఁడు విప్రుఁడు దేవశర్మ యనఁగ
నతఁడు సోమసుధార్త సుత యాజ్ఞ సేని నాఁ బెంపొందుకులకన్యఁ బెండ్లియయ్యె
సంతులే కలకరజ్జలజలోచన తాయి గన్నతాతికిఁగుండు గన్నగుంటి
కొలుగుచు మఱుగుచు నెవ్వరే వ్రతిములఁ జెప్పి రావ్రతిములఁ జేకొనుచును

తే. సుతులఁ గనిపెంచుగరితలఁ జూచి యేచి, యిచ్చ ముచ్చట నొందుచు నిట్టులుండఁ
గొంతగాలంబు వోయిన గొడ్డువీగి, కాంతిజితహేమసుమగర్భగర్భమయ్యె. 5

వీ. ఓకర బలిసె జిట్టుములసందడి మించెఁ గలకవాతెఁగపోలఫలకయుగలి
బుద్ధిమృద్భక్షణంబునకు నువ్విరులూతె రళ్ళిచామనమేన అచ్చజేసెఁ
గాలిమ గురకుచాగ్రములఁ బాలెము డిగ్గె గార్భ్యంబునకు బొమ్మగట్టె నడుము
నిద్రారతిక్రింది నేత్రంబులకుఁ గల్గె మురిపంబు ముంగర మోసులెత్తె

తే. నరుచి యాహారముఖముల నడ్డగించె, మధురరుచులకు నెదురెక్కు మానసంబు
నిర్భరశ్రాంతి నడకల నెల్లవ్రోగియె, నక్కరంగోత్రులకఁ జీర చిక్కుటయును. 6

- క. తులతగములలింక, చూలాలై యున్నజాయ సుగుణనికాయకొ
తేలాతిత ప్రీతిం, బాలితనిజగోత్ర సమితిపతి యిట్టనియొక. 7
- క. దైవముక్యప గలదానపు, గా వంధ్యాత్వంబు వీడెగా నీతికళా
కొవిదుఁ డగుసుతుఁ గనియెదు, గా వంశము పృథ్విబొందఁగా నా కనుచుకొ. 8
- ప మనోరథంబునం బొట్టుపొజులగుమగనిం గని నగుమొగంబున ఘటప్రతిభట స్తని
యిట్టనియొ 9
- క. బహుళమనోరథభీషణ, గహనంబునఁ జిక్కి వెడలఁ గాననిసీచో
త్పహనుడు చనుసత్తురజః, పిహితుం డగుసోమశర్మ పితచందమునకొ. 10
- క. నావిని దేవికి విపులా, దేవుం డిట్టనియొ గుణవలీ యొట్టెట్టా
నీటికడ నాతోఁ జెప్పు, యా వినియెద ననినఁ బతికి మానిని పలికెకొ. 11
- నీ కలఁడు దాశార్థభూతలమున నత్యర్థసారకర్తుడు సోమశర్మ యనఁగ
నతనికి నెనమండ్రుసుతు లందులో నగ్రపుత్రుండు పిత్రన్నభోక్త వాఁడు
కడుపారఁ గృష్ణపక్షశ్రాద్ధమున నొక్క భూమినిర్జరుగృహంబున భుజించి
యొక సత్తుఘటము పై త్వికకర్తచేఁ గొని చని విజనప్రదేశమున నిలిచి
- తే ఘటము గలయంపిగా నీరుగా విపంచెఁ బజీచి కయనించియొలుగుగాఁ బాణి నిలిపి
యొత్తు లరమోడ్చి ధనన్యధనై చరింతు, నని దుఃఖోద్వమంబుననతఁడు దలఁచె
- నీ. అనన సీసపు నమ్మెద నమ్మి యొక మేఁక గొనియెదఁ గొనకొని కొనిన మంద
నేతేట నొక రెంటి నీ నెడునవియును నవియు వానికిఁ బుట్టినవియు సీస
బహువత్సరములకు బహుసహస్రంబులై నెగఁదెడువాని నన్నింటి విలిచి
సంతరించెద ధేనుశత మది పెట్టినతోడెలచే ధారఁ గొనిన చేల
- తే. విరివిగాలైరు విత్తింతు వేళుగొలుచు, గాఁగ మామకసస్యము ల్లడుఘటించు
పంటకొలుచమ్మి కూర్చు నపారధనము, ధనికుఁ డనివాకు నొకఁడియ్యుఁ డవకుమారి.
- క. దొడ్డతన మరసి యాక్రియ, గడ్డాయం బనిన విప్రకన్యకనిలనకొ
గొడ్డ కొకసుతునిఁ గని యా, బిడ్డని మాసోమశర్మ జేకె యిడుచుకొ. 14
- క. ఆయస్థికుఁ డూర్జితగతి, వాయనపరిమితనయస్కుఁ డగుఁ బోషింపకొ
పాయంతనమున గృహకా, ర్థాయత్తమసేషభామ యశ్చాలకునికొ. 15
- క. కరుణఁ దనచంక నిడుకొని, యరుగక యటువైచి పోవు ననునాలో భూ
సురుఁ డీపన్నిద్రాసం, ధరము ద్రితనయనుఁ డగుచు మఱియాలొనకొ. 16
- క. ధేనువు లేతెంచిన నలు, దై న నృడిఁ ద్రొక్కు నాత్మజానిఁ దేవోసీ
వీని నిటువై చి పోఁదగు, నే నీచంకకు భరంబె నిసువానుకొనకొ. 17
- క. అని కలవరించి లగుడమఁ, గొని త్రిష్పయ నిట్కవంబు కులకతి యనుచుకొ
తెనఁటిధరాసురుఁ డాగ్రహ, మన సత్తుఘటంబు భిన్నములుగా వైచెకొ. 18

- ప. సత్తుమాళ్ల పాండూకృతుండును విహదవిహ్వంతుడును వయ్యో నిది మనోరథరాజ్య
పాలనఫలం బనిచెప్పి యప్పల్ల వాధక సుముహూర్తంబునఁ గుమారుం గాంచి
పంచమదినసంబున. 19
- క. ఆత్తులలేనికుమారునిఁ, బొత్తులలో నునిచి గూర్చిఁ బురుషుని రక్షా
వృత్తికి నియమించి ధరాభృత్తులతోఁజోజ జననిగృహమున కరిగెన్. 20
- క. అలోఁ బెంపుడునకులము, బాలునకుం గాపువెట్టి బ్రాహ్మణుఁడు నికే
తాలిందమునకుఁ జనియెం, గాలోరగ మపుడు చిలముఖము వెలుండుచున్ 21
- క. ఆలభూమిసురతమాధవు, తలిమంబునఁ బఱచి నూర్చి తక్కినమా
పుమై నకులము చిలువన్, బలవాతెన్ గఱచి మ్రంచి పాఱగన్ బెన్. 22
- ఉ. ఆసమయంబున న్నహిసురాగ్రణి పుత్రుఁ డలంచి గాఢసం
త్రాసముపేర్చి లోఁగిటికి గ్రుచ్చున వచ్చుచు నుండఁ జూచి యు
ల్లాసరసం బెల్ల నకులంబు పిణిసనదస్త్రపంకసం
భాసితపక్తమై యెగురఁ ద్విపదాబ్జములం బనంగినన్. 23
- చ. ప్రకటభుజంగమశతజపంకవిలిక్తముఖంబు నమ్మహా
నకులముఁ జూచి భూమిసురుఁ డాహతిభీతపరీతిచిత్తుండై
యొకగ డిసేపు రిచ్చుగొని యుండి పదండి తేటి నిప్పరీ
క్షుకుఁ డసమీక్ష్యకారియును గావున రోషవశంబు గావునన్. 24
- క. తప్పదు చంప న్వదవము, చెప్పక చెప్పెడును రక్తసిక్తంబు నా
కుచ్చకలువోతఁ గలిగిన, యిప్పాపని దీనికేన యిచ్చితి మెనవన్. 25
- క. సతిమాట మీర కిస్త, తున్నతుదగ్గఱఁ గాచియుండఁజూచిన నీదు
స్థితి నిచ్చున నామత్స్యితి, మతిగూల న్నకుల ముచితమా కావలెన్. 26
- క. అని కన్నుల జేవుఱుగీ, లొక్కన లగుడం బెత్త విసరికొట్టిన వెలకెన్
గనుగ్రుడ్లు వెడల నొప్పిం, బనివి యహో నకుల మపుడు ప్రాణము విడిచెన్. 27
- చ. నకులముఁ జంపి పోయి నదనంబున భూమిసురుండు గన్గొనం
జిలిమిడుంగుపానుపునఁ జెక్కుచెమర్చిక యున్నపుత్రకున్
బ్రకటభుజంగభంగములఁ బ్రాంతమునం గని తిచ్చఁదోయి యే
టికి నిటుసేసితిం గలువరించి యయో నను రోయ నుత్తమల్. 28
- ప. అని యుదరతౌడనంబుఁ జేసికొనుచు బ్రాహ్మణుం డుచ్చైస్వనంబున రోదనంబు
నేయందొడంగె నక్కలకలంబు చేరువఁ బుట్టినింటనునికించేసి యొకర్లించి యాజ్ఞ సే
ని గృహంబునకు వచ్చి ప్రాణేశ్వరు నాలోకించి 29
- క. కడిఖంప లైనపామె, క్కడిది కడుంజ్రెమఁ బెంపఁగా రాజులుపెం
పుడునకుల మేలపాలిసెం, దడఱుక నీ వేటికడ్చెదవు చెపు యనఘా. 30

- ఉ. నానిని బ్రాహ్మణుం డనియె నన్నుఁ బ్రయత్న మెలర్పఁ బట్టికొ
గావలెఁబెట్టి పుట్టినిలు గాల్పఁగ నీవటుబోవ నేను నా
లో వివరంబు మాలి మృగలోచన ముంగిసనే కిశోరర
క్షావిధి కొప్పు నేర్పఱచి జాతీతి మందిర బాహ్యాభూమికిన్. 31
- కి. ముంగియును మన్నియొగము, నం గదలక కాచియుండ నందును నాలో
నం గాలసర్ప మరుడే, రం గని భవదీయపుత్రరక్షాబుద్ధిన్. 32
- క. తలఁగొటికి నటికి భుజగ, జ్వలద స్తరసాతిర క్తవదనముతో ధ
వుల కెగురుచి నసులము, కలకంఠీ పెనఁగదొణఁగెఁ గాళ్ళకొ వ్రేళ్ళకొ. 33
- తే. అపుడు పన్నగర క్తసిక్తాననంబు, బభ్రువేత్రంబుఁ గని గుండె పగిలి నొగిలి
తనయు నిర్జించెనెక నేటితాలి మనుచు, నువిదలగు డాభిపాతి దీనియుసురుఁగొంటి. 34
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నిశాచరుడఁగాక బ్రాహ్మణుడనె యం
చాయన యేడ్చుచుఁ జెప్పిన, నాయభనిభయాన భిన్నయై మూర్ఛిలైన్. 35
- చ. మూర్ఛిల్లి యెట్లకలకుం దేటి కన్నీరు కరతలంబునం దుడిచికొనుచు నతి పతికి
గద్గదస్వరయై యిట్లనియె. 36
- క. కుపరీక్షితము కుదృప్తము, కుపరామృప్తంబు మఱియుఁ గుశ్రుతముం గో
నపురుషుఁడు నాపితునిక్రియ, నఁరిమితౌపత్పరీతుఁడై చెడినోవున్. 37
- క. అనినవిని భూసురుఁడు సతిఁ, గనుగొని యోవంశపాలికా! మంగలి యే
పనిఁజేసి చచ్చె నీకథ, విననిట్టం బయ్యెఁ జెప్పవే నాకనుడున్. 38
- చ. యాజ్ఞ సేని యిట్లని చెప్పందొఁగె. 39
- చ. జడమతిభార్య యొక్క సెటిసాని విదర్భునివీటనుండి సొం
పడరఁగఁ గర్తలభిఁ గడుపై కడుఁబై కొనుదండినొప్పలం
బడి యది పుత్రుఁగాంచి పిదపం బరలోకముఁ జేర నంతలో
నడల దొడంగె నాకటికి నారసి చన్నిడలేమి బాలుఁడున్. 40
- క. చుట్టంబులు పక్కంబులు, కట్టడియై వీడు తల్లిగండము తిలగా
బుట్టె నవలక్షణం డికఁ, గట్టా యెవ్వరిజేటుపఁగా నున్నాఁడో. 41
- ఆ ఇంట నుండగూడ దిప్పుడ గొని చని, గుంటనైనఁ బెద్దకుంటనైనఁ
బెంటునైన వైచి యింటికి నరుడెం డనంగ నద్దరుత్త లాలకించి. 42
- క. ఆయిండ్లఁ గూలి కుప్పట, లాయముగా నిరవధినయై మనునొకప
క్షియసి వేగినపదిలో, బాయనితమి మ్రొక్కి నిలువఁబడి యిట్లనియెన్. 43
- ఉత్సాహ. కన్నవారింకవారిఁ గానఁ బ్రాణనాథుఁడు
మున్నెచచ్చె యేను గుంకముండ నెట్టు లేగుదుకొ
మున్ను వెన్న లేదు నేడు మూఁడుగాళ్ళవృద్ధనా
యన్నలార వీని నీరె యందు వేడి మ్రొక్కినన్. 44

- మ. ఆరసాన్నగ్రహణాన్ధీషవతజీవాన్ సాఖ్యకృతైలసం
స్కరణాభావజటికృతాలకనవీషద్దైన్యతామ్యస్తుఖం
- బరుషప్రాకృతిధానసంవృతనితంబ నిర్గతాలంబనా
జరతం గన్ధావి యొందునాక నగరస్వాముల్ ప్రసాదించినన్. 45
- క. వినిత పనిబూని వానిక, దనయునిగాఁ బెనుచుకొనిన దత్తుకృతం బే
మనిచెప్పవచ్చు విద్యా, ననుఁడు గుణాకరుఁడు ధీరతరుఁ డతఁడయ్యెన్. 46
- క. ఆతఁ డొకనాఁడు దారి, ద్వైతురుఁడై ధాత నొఁసి యలసి మహీశ .
యాత్రతలమున నిడురించి య, హో తేవోలాభమాల మొకలఁ గనియెన్. 47
- ఉ. చేరి తృతీయాయామమున నెట్టి గలంగి సగుల్ల సనరు
దూబురువాఁగిఁ గంజడలు భూతివోక్షితమైన మేననిం
డాగఁ గావికాపు మృనినంటినమోము సుత్తుకుభ్రురో
చీరుచి నేవగింప నొకసిద్ధుఁడు నిచ్చి సదాదరాయతిన్. 48
- చ. అనియె నహో కిరాటతనయా వినయాదిగుణంబులంగు నే
మనుజుఁడు నీవు సాటి యలమాని లటుండెఁ బ్రభాతమైననీ
కనుఁగవకు న్ననక్షపణక త్రయము న్గనుపట్టు ముంగిటం
బనివడి దానిఁ బంపు మది ధర్మ నిధిత్రయమూర్తి నుండెడున్. 49
- క. ఆనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని, నై నీతిఖ్యాతిరీతు లమరఁగ మనుమం
చానిత్యసమ్యుఁ డరిగిన, మానస మరం గిరాటమణి మేల్గనియెన్. 50
- తే. మేలుకని భక్తిఁ బ్రణమిల్లి మేరనిలిచి, తల్లి యూరుజమహిళామతల్లికనియె
నన్ను యిమ్మందిరంబున నలికి మ్రుగ్గుఁ, బెట్టు మిపుడు కుభింబు లభింప మనకు.
- క. పలకు వింటబన మన న, ప్పలితగృహం బలికి పూసి పసపాసఁగం గు
గ్గులుమృగ్గులు నిడి యక్కి-ధ, నలఘుతుతిం చెలిపె సనయుఁ డగుతనయునకున్. 52
- క. త్కేరమువకు సమయంబగు, టారసి నాపితుఁడు పచ్చె నాలో దైవ
ప్రారంభమున నపూర్వవి, భారూఘక్షపణక త్రయంబును పచ్చెన్. 53
- ప. పచ్చిశ. 54
- క. మే నుపొంగఁగఁ బెంజెర, కూన న్నుగు లగుడమె త్తికొని ప్రాణంబుల్
పోనడఁచె నెట్టి యాలో, దీన త్రితీయం బహో నిధిత్రయ మయ్యెన్. 55
- ప. అయిన. 56
- క. ఆనిధులఁ బుచ్చుకొని ధనియై నాపితుఁజూచి పణిజఁ డాదృతి మెఱయన్
దీనారకతక మిడి మదిఁ, బూనినకాతూహలమునఁ బొమ్మని పర్కెన్. 57
- చ. వెఱగు జనింప వత్తెఱుగు వెంగలిమంగలి నూచి కమ్ముమి
నెఱుఁగక యింటి కేగి యటులేనును భూరినిధు ల్పడింతు నం
చటిముఠి గొంపలేక లగుడాగ్రముఁ గైకొని యత్న మేమియ్యన్
గరిపడకుండ నాక్షపణక త్రితయాగమనంబుఁ గోరఁగన్. 58

- క. ఒకముగురు నిగురుగప్పిన, ప్రకటంగారము లవంగ భస్మవిలిపాం
 గతులు చనుదేర నారసి, తుకతుకపో నడచె నాపితుండు చేసేరణ్. 59
- క. లగుడంబున ముస్తకముల్, పగిలి పడ నేర్పియఁ జచ్చిపడి రెన్నఁగ న
 ముగురును మగురు నిధిత్ర హ, మగుబయలు లే దనని మెఱసెనప్రము మిదడుకా.
- వ. అట్టి యకృత్యంబునకుఁ జారులాహకాకంబు లానర్పి రాక్షసంబ నగరరక్షకులు 61
- చ. పటురధసంబున శౌదివిఁజ్జి దురాత్మ క యిట్టివారి నేఁ
 డిబ్బునలె జేసి చంపుటకు నెవ్వధి నీమన సోర్చి వీరు ని
 మ్మఱిచరిత్రు లన్యులకుఁ గోర కొకింతయు గిను వీరిపైఁ
 గటకట మచ్చుర బెన్నఁగ న్నెన్మథా యిది పోల వెయ్యెడక. 62
- క. నిలులలిఖితాక్షరంబులు, కుటిలాత్మా మనుష్యుల గొనబడుజులం
 జులగతిఁ జంపితినిని, కటములు బొంగారఁ గ్రూరగతి వారంతక 63
- క. ఆత్మగతుఁ డోడిపడ న, బ్లిత్తులపాదయుల సరసఁబెట్టి భుజాహే
 తిక్షుతి దునిమిరి ధర నస, రీక్షితకాయులు భజంపరె యాపడలక. 64
- చ. ప్రకనునదేఖఁ బాదమునఁ బ్రామి యహం యవిశేషరొప్పనం
 వకుఁ డగుమక ధరాసలి నవారా నెవ్వఁడు వేగించి సం
 భృకతరకార్యము ల్బులుపుఁ బెద్దయు వేయునునేల సర్వదు
 ర్దశలు గలంచు వానిఁ దయు దా గుణులుల్లఁ బొంగునంపదల్. 65
- వ. కాపున నీవును నాపితునను దోడుబోయినవాఁడ చని ప్రాణేశ్వరం దూతె వారు
 ముఖసితి నుండి రరి విష్ణుకర్మును నెప్పిన విరి నీతిక నావ్వ నంబున నుదర్శనము
 రులు ల్బలనల్లలె పూర్ణలె తిండి నలరింపుమండిరి 66
- మ. సతత శ్రీ ర్భూతరాగదేహకృతమోషభాగరత్నాన్నిదా
 మతటిత్రాగకయు క్తవారిగెరసమ్మీక్కాయ చిన్దేయ ష
 ణ్ణతమోహన్మృతికర్తృ కాసు హితగానప్రేమ గోపాంగనా
 శతచామికగచామరానిలచరాంచత్ఫలలోలాలకా 67
- క. పోటక కుడినూపునస్సక, రోటికమలా ప్తచరణ రుచిరాగ్నిశిఖా
 పాటిరధనీతపల్లవ, పాటలమందారపాదపప్రతిమానా 68
- మాలిని త్రిపురరిపునరస్త్రీతి వ్రమానచ్చిదాధీ, నిపుణతఃవిహారా నిర్విసంతోషపూరా
 జపకరణచణార్యాన క్తముక్తాభిగమ్యా, త్రిపటుతహవిలాసా ది వ్యధామైకనాసా. 69
- గద్య. ఇది శ్రీ వేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్యనిర్వ్యాక వితాచిలాస సకలముకవి
 స్తుతిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్యవర్తరీమణ నీతిశాస్త్రమార్గచరిత్రముగా
 ధైర్యపరాధాయ ధిక్కుతనీహారపర్యతి పర్యతిరాజకుమార విస్మహాయప్రబంధనిర్మాణ
 భోజనాచారసుధామధుర భారతీననాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బయిన పంచతం
 త్రంబున ననమోక్షకారిత్వ మన్నది సర్వంబును పంచమావస్థసము.

చెప్పెపురి: 'వాచిక్' ప్రెస్సున ముద్రితము. -- 1924.